نه اولا گؤروشه بوتون قارداشلار
خصوصا بیزیم تک «قارغینیلمیشلار»!
پارتلایاییب داغیلا دانقاز قایالار
یئرله یکسان اولا دمیر قالالار.

دده مین کیتابی

بولود قره چورلو(ب. ق. سهند)

سازیمین سؤزو
دده مین کیتابی
قارداش آندی

آدسیز ـ سانسیز ائل نغمه‌کاری، بولبول چهچهه‌لی،
کهلیک قاققیلتیلی، سازلی ـ سؤزلو ماراغالی «عاشیق حوسئن»
بو پوئمانی سنه و بالابانچیلاریوا تقدیم ائدیرم.

بالا نرگیز بالا نرگیز
قول بوینوما دولا نرگیز.
دوداقلارین خام شکردیر
دیلین باتیب بالا نرگیز.

(خلق تکرلمه‌لریندن)

کیتابین ایچینده‌کیلر — صحیفه

سازیمین سؤزو	**3**
اؤن سؤز	*4*
1 ـ دوخا قوجا اوغلو دلی دومرول	10
2 ـ دیرسه‌خان اوغلو بوغاج	32
3 ـ قانلی قوجا اوغلو قانتورالی	56
دده‌مین کیتابی	**83**
4 ـ قاراجیق چوبان (قازان خانین ائوینین یاغمالانماسی)	84
5 ـ بکیل اوغلو امران	123
6 ـ تپه گؤز	147
قارداش آندی	**172**
جنوبی آذربایجانین میلی ـ موباریز شاعیری	*173*
7 ـ اوشون قوجا اوغلو سگرک	184
8 ـ اولاش اوغلو خان قازان	205
9 ـ قازان بگین اوغلو اوروزون دوستاق اولماسی	224
10 ـ قازیلیق قوجا اوغلو یئگنک	249
11 ـ بایبورانین اوغلو بامسی بئیرک	264
12 ـ دیش اوغوزون ایچ اوغوزا یاغی اولماسی	303
قورتاریش	*323*
قورتاریشا قورتاریش	*334*

اوردا کی، دیل آغیز سؤزدن اوسانار
سوروشون مطلبی تئللر سؤیله سین!
دوداق دانیشارسا اود توتار یانار
گرکدیرزخمه لر، اللر سؤیله سین!

سازیمین سؤزو

بولود قره‌چورلو (ب. ق. سهند)

اؤن سؤز

م. ع. فرزانه

گؤل بیر بدیعی اثرین نه کیمی خصوصیتلره مالیک اولدوغو اوزون زمانلاردان بری حیاتی تصویرائدن ادبی و هونری اثرلرله ماراقلانانلارین نظردقتینی اؤزونه جلب ائتمیشدر. بو خصوصدا اورتایا چیخان نظریه‌لرین جوربجور اولدوغونا باخمایاراق اساس مسئله‌ده واحد بیر نظر وئریلمکده‌دیر او دا هر بیر بدیعی اثرین هرشئیدن اول اینسان حیاتی و اونون دوغما احساس و دویغولاری ایله باغلیلیغی‌دیر. بونا گؤره بیراصیل و بدیعی اثر یاراتماق آرزوسیندا اولان هونرمند هرشئیدن اول اؤز دوغما خلقینین حیاتیندان ایلهام آلمالی اولور.

دده قورقود داستانلارینین بؤیوک تاریخی و بدیعی اهمیتی اونون باشدان ـ باشا خلقین دوغما سجیه‌لری ایلن دولو اولدوغو آذربایجان خلق حماسه‌لرینی شعره سالماق آرزوسیله آلیشان قودرتلی شاعیر «ب. ق. سهندین» دقتینی هامیدان آرتیق جلب ائتمیشدیر.

اوخوجولارین گؤزو اؤنونده دوران بو اثرده شاعیر اؤز دوغما آرزوسینا چاتماقدا یوکسکموفقیت الده ائدیب دده قورقود داستانلارینین اوچونو شعره سالمیشدیر. داستانلار بودفترده وئریلدیگی سیرا ایله «دوخا قوجا اوغلو دلی دومرول» «دیرسه خان اوغلو بوغاج» و «قانلی قوجااوغلو قانتورالی» بویلاریدیر.

سؤز یوخ کی ائللرین دوغما و اینسانی سجیه‌لرینی ترنّوم ائدن بو داستانلارین هر بیری بیرجهتدن شاعیرین دقتینی اؤزونه آلمیش و قارشیمیزداکی دگرلی منظومه‌لری یاراتماغا اولگو اولموشدیر.

بؤیوک شعر قودرتینه و توکنمز سؤز باجاریغینا مالیک اولان شاعیر بو ایشی اولدوقجا باجاریق و هونرله یئرینه یئتیرمیش اوخوجونون ذوق و احساسینی اوخشایان اوندا هیجانلار کدر و سئوینجلر دوغوران بدیعی و اجتماعی بیر اثر مئیدانا چیخارتمیشدیر.

شاعیر داستانلارین عمومی قورولوشینا و اوندا اولان اوسلوب و سؤز خصوصیتلرینه وفادار قالماقلا برابر یئری گلدیکجه خیال یئلکنینی آچمیش و اینسان دویغو و ذکاسینین اوفوقسیز دریاسینا یول تاپمیشدیر. شاعیرین داها بؤیوک هونری اوراسیندادیر کی داستانلاردا بعضا گیزلی و بعضا آشاغا ـ یوخاری قاباریق شکیلده گؤرونن لاکین هرحالدا واحد بیر حادیثه‌یه یا تک بیر سیمایا عاید اولان اینسان دویغولارینی هر جور قوندارما اوبوشمالاردان قورونان صورتده اجتماعی ـ فلسفی دونیاگؤروشلری ایله اویغونلاشدیرمیش و اونلارا عمومی جهت وئرمیشدیر.

او «دلی‌دومرول» پوئماسیندا دومرولون آروادینین صداقت و فداکارلیغینی و حیات یولداشی اوغروندااؤز جانیندان کئچدیگینی بئله بیراساس پرنسیپله نتیجه‌لندیریر:

دئمک بیر قادینین عشقی وفاسی.
تانری غضبینه غلبه چالدی.
دومرولون گول آچدی گونو ـ دونیاسی
یوزقیرخ ایل یاشادی یوزقیرخ ایل قالدی...

*

کیم دئییر اؤلومدور جاندان ال چکمک؟
بو اؤلومدن دوغور باشقا بیر حیات!
اینسان اؤز جانیندان کئچمه‌سه دئمک.
ابدی حیاتا چاتارمی؟ هیهات!

*

فرهاد دونیامیزدان اؤلوب گئتسه ده
هله ده کولونگون سسی گلیری
ایستکده گیزله‌نن توکنمز قووّه
هله ده داغلارین باغرین دلیری...

او «دیرسه خان اوغلو بوغاج» پوئماسیندا اینسان حیاتینی ابدیت آختاران و ابدیته دوغرو یول سورن بیر کاروانا اوخشاداراق اینسانلیغین درین معنوی رسالته مالک اولدوغونو آچیق ـ آیدینجاسینا ایفاده ائدیر:

اوسئونولمز بیر شؤعله‌دیر
ایشیق سالیر کایناتا
ابدیت آختاریری
ظولمتلره باتا ـ باتا.

شاعیر بوکاروانین اوزون اوزادی قورخولو یوللاردان کئچیب مقصده چاتاجاغینا آنجاق بیر وثیقه دوشونور اودا آنامحبتی‌دیر:

«اونون گئنیش سینه ـ سینده»
گونش بویدا بیر شؤعله وار.
آلوولانیب یاندیقجا او
ابدیت ایشقلانار.

او آنادیر اورگینده
حیات عشقی لپه‌لنیر
اونون آنا محبتی
گله‌جگه وثیقه‌دیر.

و اؤز درین فلسفی گؤروشو اعتباریله ائل ایچینده آنایا بسله‌نن سؤنمز حؤرمت و علاقه‌نی بو سؤزلرله ایضاح ائدیر:

ازلدن ـ ازلدن بوائل ـ بواوبا
آنالیغا درین حؤرمت بسله‌میش.
آنا قارشیسیندا توپال تیمور دا
آیاق دالی قویموش باغیش دیله‌میش.

بوحقّی تانییان حقّی سئون ائل
معرفتده اینجه یئرلره چاتمیش.
«آنا حقّی تانری حقّی‌دیر» ـ دئیه
«بئله بیر بدیعی مثل یاراتمیش»

شاعیر داستانلارین مضمونوندا یئرآلان دویغولاری داها دولغون داها حقیقی شکیلده دوغرولتماق و اونلاری درین اجتماعی ـ فلسفی گؤروشلرله اویغونلاشدیرماق اوچون هر منظومه‌نین اولینه بیر باشلانیش (پرولوق) و سونونا بیر قورتاریش (ائپیلوق) آرتیرمیشدیر. بوآرتیرمالار منظومه‌لری بدیعی و فیکری جهتدن قات ـ قات زنگینلشدیرمیش و اینسان خیالینین حیات عرصه‌سینده قانادلانماسینا یول آچمیشدیر.

شاعیر داستانلارا قوشدیغی باشلانیشلاردا حیات فلسفه‌سینی اینسانین اؤزونو تاپدیغی گوندن «حقیقت آدلانان او گؤزل پری»یه چاتماق اوغروندا چیرپینتی‌لارینی دریندن منیمسه‌ییر.

هرشئیدن اول او وارلیغی اینسان حیاتینی دورغون و سؤنوک صورتده یوخ بلکه دایمی دگیشیلمکده و اینکشافدا گؤرور. بو دگیشیکلیک کوراмال و باشلی ـ باشینا بیر حرکت اولماییب بلکه ایشیقلیق و سعادت آدلانان بیر هدفه دوغرودیر. بوردا اینسانین ایشیقلیقلارلا قارانلیقلار آراسیندا قالدیغی بیرینه طرف یورودیگی و اوبیریسیندن قوروندوغو حیاتین اساس مسئله‌سی کیمی گؤتورولور. وارلیق و سعادت دوغوران ایشیق یوخلوق و فلاکت تؤره‌دن قارانلیق حیاتدا بیر ـ بیر یله آردی ـ آراسی کسیلمه‌ین ضیدیّتلر کیمی وورو‌شور

ایشیقدان دوغورسا ایستی‌لیک ایستک
قارانلیقدان دوغور سویوق ـ آلدانیش
محبت آختاران اینسانلیق دئمک
اونا باش اندیرمیش بونو قارغیمیش.

قارا قیش دونیانی برباد ائدردی
دالیجا یازاولوب یای اولماسایدی
قارانلیقدا اینسان الدن گئدردی
گونش اولماسایدی آی اولماسایدی.

بواوجو ـ بوجاغی گؤرونمه‌ین وورو‌شمادا اینسان بیر واسیطه کیمی بیر «هرمزد»لرین نماینده‌سی کیمی یوخ بلکه بیر وارلیغین سیرداشی کیمی حقیقتین اؤزو کیمی «دویار کؤنلو ـ گؤرر گؤزو» کیمی شیرکت ائدیر.

حقّین حقیقتین باخچاسی هرواخت.
اینسانلا گول آچیر اینسانلا سولور.
ان بؤیوک حقیقت اینساندیر آنجاخ.
اینسانسیز حقیقت اولسا کوراولور.

*

دئمک اینسان بو دونیانین
طبیعتین سیرداشیدیر.
حقیقتین گؤرر گؤزو
دویار کؤنلو یولداشیدیر.

لاکین بو یولون چوخدا یاخین اولدوغونا چوخدا آسان باشا چاتدیغینا اینانماق اولمور. اینسان بو یولدا چوخلی اوچورومالارلا آراسی کسیلمز توفانلارلا راستلانیر. او بیرچوخ وقت آلدانیر آزدیریلیر ایتگین دوشور سارسیلیر «باشی داشدان ـ داشا دگیر» «سعادت جئیرانی اؤنوندن قاچیر» سیلدیریم یوللاردا سر گردان قالیر چالیلار ـ تیکانلار آیاغین بیچیر «لاکین بو سارسیدیجی حادیثه‌لر هئچ بیری اونو ایشیقلیغا حیاتا محبته دوغرو یورومکده آیاقدان سالمیر او اؤز ایدآلینا چاتماغی چتین گؤردوکده اونلاری افسانه‌لرده جانلاندیریر و بئله‌لیکله اؤز ایستک و آرزولارینی بوشکیلده ترنّوم ائدیر.

او اؤز صورتینی یاداسالدیقدان

بیرچوخ افسانه‌لر یاراتمیش بعضن.
آختاریب یورولوب یولدا قالدیقدان.
ایندی اؤزون گزیر افسانه‌لردن!

افسانه اینسالیق سین ـ سین آختاران
ایدآل دونیانین تبسّومی‌دیر.
حیاتدا تجسم تاپیب ـ تاپمایان
ائل آرزولارینین ترنّومی‌دیر.
***

شاعیر منظومه‌لرینین هر سطیرینده هر صفحه‌سینده اؤز آنایوردونو سئون اؤزدوغما خلقینه اینام بسله‌ین اؤز شانلی تاریخینه گووه‌نن بیر هونرمند کیمی گؤرونمکده‌دیر:

بوتورپاقدا بودیاردا
عصیرلردن عصیرلره
السیزلری تالامییان
توپوردوگون یالامییان
دیللرینه یالان گلمز
حق یولوندان اوز چئویرمز
ظولمکارا بویون اگمز
دالیسینی دوشمن گؤرمز
دیشی آسلان قوچ ایگیتلر
قافلان کیمی یووا سالمیش
جیداسینی یئره چالمیش.

بوداغلارین یایلاقلارین
جئیران قاچار اوولاقلارین
تورپاقلاری قاریشیقدیر
بابالارین تورپاغییلان
یادلار بیزه کژ باخاندا
آخار سولار قان آخاندا
پاپاغینی اگری قویان
بوسیلدیریم قایالارین
دالیسیندا مینلر آسلان.
بوسقولارا سینیب یاتیب
اوخ سیچرادیب توفنگ آتیب.

حقیقتین آیناسی اولان بوسؤزلر شاعیرین سؤنمز وطن پرورلیک علاقه‌سی‌نین جانلی نمونه‌سیدیر. بورادا بیز بوش خولیالار و خلق حیاتینا یاد گوونمه‌لر ایله یوخ بلکه خلقیمیزین تاریخ بویو پارلامیش پارلاق سیماسینی گؤرورک اونون آلوولار پوسگوردن و روح جوشدوران حماسه‌سینی بیغجام سؤزلر قالیبیندا بیر آذربایجان اوغلونون دیلیندن دینله‌ییریک:

ازل گوندن قهرمانلیق
مردانه‌لیک قوچاقلیق
وطنیمین ائللریمین
آد ـ سانییلان یاناشیدیر.

دوغرودان دا هراینسانلیق

فخری‌اولان سجیه‌لر
بوائللرین اوبالارین
اکیزتای بیر قارداشیدیر.

دمیردیرناق آسلان کیمی
باشی اوجا آنلی آچیق
عؤمور سورن ائللریمی
دؤنه ـ دؤنه آلقیشلاسام

آیدین آخان سولاردان دا
زولال اولان لکه بیلمز ـ
پارس گؤتورمز ویجدانینا
تعریف یازسام بوی ـ بویلاسام

حقلییم من بو بوی دگیل
آیین گونون اولدوزلارین
وارلیقلاری حقدیر اگر
او دا ائله حقیقتدیر.

بودفترده یئرلشن داستانلارین شعره سالینماسیندا ایشه آپاریلان سؤز قودرتی آهنگ اویغونلوغو و موسیقی ایستیقامتی بیر طرفدن و خلق وارلیغی ایله اولان صمیمی باغلیلیق دیگر طرفدن شاعیری هرشئیدن اول بیر خلق نغمه‌کاری بیرحقّ عاشیغی سیماسیندا جیلوه‌لندیریر. شاعیرین یئرلی یئرینده «عاشیق» حقّینده وئردیگی بو کیمی بدیعی تصویرلر:

معنالی باخیشی نه‌لر آندیریر؟
او دویغون باخیشدان نه‌لر اله‌نیر؟
اوزونده خلقیمین روح علوییتی
ووقاری منلیگی فخری گووه‌نیر!

ازلدن منی ده جوشدیران اودور
اونو دینله‌میشم فیکره دالمیشام
او وورغون کؤنلومون ایلک یاوروسودور
من ایلک ایلهامیمی اوندان آلمیشام.

بیر خلق نغمه‌کارینین جانلی تصویری اولدوغو حالدا هم ده شاعیرین اؤز تصویری و نئجه دئیر «اوتوفوتوسو» سایبلابیلیر. عاشیق نغمه‌لرینی ائشیدرکن «بدنی دینجلن» «روحی یوکسلن» و «توکلری بیز ـ بیزدوران» شاعیر سانکی آشاغیداکی سؤزلری اؤز صنعتی حقّینده دئمیشدیر:

عاشیق چمچه‌سینی اینگیلدده‌رک ـ
گزیر پرده‌لرده افسونکار الی.
تئللر تیتره دیکجه تیتره‌ییر اورک
هرکسین جانلانیر عشقی ـ املی

نغمه‌لر ترلان تک قانادلاندیقجا
کؤنول ده آردینجا قول ـ قاناد آچیر
هاوالار گؤیلره هاوالاندیقجا
خسته کؤنوللردن درد ـ غم قاچیر.

بیلمم نه سیّردیر عاشیغین سسین
ائشیدن اورکده قالماز اختیار
ان کیچیک یاشیمدان عاشیق نغمه‌سین
ائشیدن زامانلار توکوم بیز دورار.

هله ده بیلمیرم بو سس ـ بو نغمه
هانسی دونیالاردان باش آلیب گلیر
نسیم یئللری تک دگنده قلبه
بدنیم دینجلیر روحوم یوکسلیر.

اؤزومده بیلمیرم هارادا ـ هاچان
روحوم بو عالمنن آشنالیق قاتمیش
آنجاق بیلیرم کی اوزاق زاماندان
کؤنلومه دوغمادیر قلبیمه تانیش

عاشیقلاردا اولان اینسانا محبت خلقه باغلیلیق حیاتی سئومک ظولمه و حقسیزلیگه قارشی دورماق شاعیرین یارادیجی‌لیغیندا دا اوستون یئر توتور. هابئله شاعیرین منظومه‌لرین اولینه آرتیردیغی اجتماعی فلسفی گؤروشلر خلق داستانلاریندا و خصوصیله عاشیقانه ـ رومانتیک داستانلاردا اولان اوستادنامه‌لری اوخوجونون یادینا سالیر.

اینسان دویغولارینین درینلیکلرینه یول آختاران آشاغیداکی سؤزلر:

کؤنول محبتدن دانیشان آندا
عقیل قوپوزونون سیمی قاریشیر.
عشق الی تئللره زخمه ووراندا
کیمیسی قیریلیر کیمی قاریشیر.

اینسالیق یوکسلن ان اوجایئرین
بیر آدی سئوگیدیر بیری محبت.
هریانی آختاردیم من درین ـ درین
آرایا بیلمه‌دیم باشقا حقیقت!

عاشیق سن ده بیزه ایستکدن دانیش
قوی محبت دوغسون صؤحبتون ـ سؤزون.
کؤنولدن قلبدن اؤرکدن دانیش
قوی سارسیلان اینسان تانیسین اؤزون.

بو مدعا اوچون گؤزل بیر نمونه ساییلابیلر.یالنیز بونو دئمک لازیمدیر کی بو باشلانیشلار و ائله‌جه‌ده داستانلارین بدیعی قورولوشو و شاعیرین توکنمز سؤز باجاریغی بو منظومه‌لری بیر عادی داستان سویّه‌سیندن آییرمیش و موعاصیر آذربایجان شعرینده اؤزونه گؤرکملی یئر آچان بیر اثر سویّه‌سینه چاتدیرمیشدیر.

1
دوخا قوجا اوغلو

دلی دومرول

گئجه‌نین قوینوندا ووقارلی داغلار
سانکی ابدی بیر یوخویا باتمیش.
دره‌لر تپه‌لر مئشه‌لر باغلار
دونیانین خئیرینی ـ شررینی آتمیش.

قارانلیق گئجه‌نین مرموز سیماسی
همی کدر دوغور هم اورک سیخیر.
قارا ایبهاملارین اوچروم دونیاسی
کیمسه‌نی بودره‌دیر، کیمسه‌نی ییخیر.

گئجه‌نین باغریندا گؤزللیکلرده
بیر شبح گؤرونور اینسان گؤزونه.
قارانلیق چکمیشدیر چاشدیران پرده
قاری شئیطانلارین قارا اوزونه.

شئیطان یارانمیشی تانیتدیراراق
ازلدن قارقیمیش گئجه‌نی اینسان.
اوجاقلار مشعللر یاخماقلا آنجاق
قاچمیشدیر گئجه‌دن قارانقولوقدان.

هله ده ـ هله ده بیزیم یئرلرده
ساده اینسانلارین آندی چیراقدیر.
خلقین آراسیندا کندده ـ شهرده
مقدس یئرلرین آدی اوجاقدیر.

ایشیقدان دوغورسا ایستی‌لیگ ایستک
قارانلیقدان دوغور سویوق آلدانیش.
محبت آختاران اینسانلیق دئمک
اونا باش اندیرمیش بونو قارغامیش!

قوی بونو سؤیله‌ییم ائل «وورغونوندان»
«سانماییِن مقصدیم بوش یاراشیقدیر»
دالیجا سویله‌میش او اؤلمز اینسان
«دونیادا ان بؤیوک قوت ایشیقدیر»

قاراقیش دونیانی برباد ائدردی
دالیجا یاز اولوب یای اولماسایدی.
قارانلیقدا اینسان الدن گئدردی.
گونش اولماسایدی آی اولماسایدی.

*

گئجه‌نین قوینوندا ووقارلی داغلار
سانکی ابدی بیر یوخویا باتمیش.

دره‌لر تپه‌لر مئشه‌لر باغلار
دونیانین خئیرینی ـ شرینی آتمیش.

تالا بولوتلوقدا سوروندوکجه آی
ایشیق دهره‌لری گئجه‌نی بیچیر.
گئجه‌دن قیریلمیش صحنه‌لر لای ـ لای
سینیق قوشون کیمی قارشیمدان کئچیر.

چوللری بوروین معنالی سوکوت
بعضن لال دایانیر گاه دیله گلیر.
اوفوقه باخدیقجا من مبهوت ـ مبهوت
ائله بیل کی سوکوت منی سسله‌ییر.

بیر چوخ عظمتلی چاغیریشدیر باخ.
قولاغین پرده‌سی ائشیتمز سسین!
اورگین تئللری حیس ائدر آنجاق
چؤلون پیچیلتی‌سین داغین ناله‌سین.

بو لال چاغیریشدا قرینه‌لرین
اؤلمز ناله‌سی وار، اؤلمز سسی وار!
بؤیوک اساطیرین افسانه‌لرین
اورگی سئحر ائدن زمزمه‌سی وار!

هر ائلین اوبانین افسانه‌لری
او ائلین روحونو ترنوم ائدیر.
افسانه‌وی اللر صورت چکنی
ائللرین سیماسین تجسوم ائدیر.

صورت حقیقتدن بیر گؤروشدورسه
کیم دییر صورته حقیقتدی بو؟
آنجاق رسم اولونان هر بیر صورته
شوبهه‌سیز اولموشدور سبب بیردویغو.

گئچنلر دئمیشلر: «هر حقیقتین
مینلر صورتی وار مینلر اوزو وار.
کیمسه نه باخیشلا باخارسا اونا
اؤز باخیشی قدر حقّه یول تاپار.»

بوکیمی سؤزلرده واقعیتین
ایزلری واردیسا ایتگینلیک ده وار.
ایتگین تاپابیلر یولونو لاکین
دئمیشلر: «دونیادا آختاران تاپار.»

حقیقت مین اوزلو اولسادا اگر
گئدنمز گونده مین اویناشا ـ اره.
اؤزون حق بیلمه‌ین یوخسا بیر نفر
بیر سوزمانی وئرمز وعده مین یئره.

حقیقت دئدیگین دیوانخانادا
«حق» دئیه قویولان بیرقرار دئییل.
یاخود «هوا!» چاغیران «علی مؤوجود»ون
سرخوش باشینداکی خولیالار دئییل.

حقیقت خود هامان واقعیتدیر.
انی وار بویو وار، ایزی ـ توزو وار
زماندان قوجامان مکاندان هوندور

مکانلا بؤیویر زمانلا دورار.

بیر ده حقیقته تانیش بیر اؤرک
تانیر سئوگیلیسین هر صورتینده.
من قول قویماییرام «عیرفانا» دئمک
حقیقت وار اینسان معرفتینده.

حقّین ـ حقیقتین باغچاسی هرواخت
اینسانلا گول آچیر، اینسانلا سولور.
ان بؤیوک حقیقت اینساندیر آنجاق
اینسانسیز حقیقت اولسا، کور اولور.

لاکین نه‌دندیسه بو گؤزل پری
بعضن یاوروسوندان قیریر اولفتین.
دلی «مجنون» کیمی گزیر چؤللری.
سانکی اونودانمیر ایلک محبتین.

هله ده سرگردان قوش کیمیدیر او
نه بیر یورد تاپمیشدیر نه ده بیر یووا!
گزیر اینسانلیغین باشی اوستونده
قونور بو بوداقدان باشقا بوداغا.

*

اینسان حقیقتین ایتیرن گوندن
باشی داشدان ـ داشا دگیر هر زمان!
سعادت جئیرانی قاچیر اؤنوندن
سیلدیریم یوللاردا قالیر سرگردان!

آزیب اؤزلوگوندن ایتگین دوشندن
قورد کیمی اؤزونون قانینی ایچیر!
اؤزونو آختاریر بیلمم نره‌دن؟
چالیلار تیکانلار آیاغین بیچیر!

او اؤز صورتینی یادا سالدیقدان
بیر چوخ افسانه‌لر یاراتمیش بعضن
آختاریب یورولوب یولدا قالدیقدان
ایندی اؤزون گزیر افسانه‌لردن!

افسانه اینسانلیق سین ـ سین آختاران
ایدئال دونیانین تبسّومودور
حیاتدا تجسّوم تاپیپ ـ تاپمایان
بؤیوک آرزولارین ترنومودور.

حقسیزلیک دونیانی چولقایان زمان
او حقّه دایانمیش حقّ آختارمیشدیر.
ایستکسیز ـ ایلغارسیز بیر روزگاردا
او عشقه اوغرامیش ایلغار وارمیشدیر.

اینسانین قودرتسیز ـ ضعیف چاغیندا
قودرتلی تانریلار یونوب یاراتمیش.
بعضن ده اینسانا قاناد وئره‌رک
آلیجی قوش کیمی گویه چیخارتمیش.

بیر اولگو اولموشدور گاهدان اینسانا
عصیرلردن قالان افسانه ـ رؤیا.

اوخشاییب تسلی وئرمیشدر اونا
هر زمان داریخیب داردا قالاندا.

اودور کی اینسانلیق بیر پری کیمی
داغلارین باشیندان بیزی سسله‌ییر.
بعضا ده بورونور گؤیرچین دونو
ساحیلسیز گؤیلردن اومید دیله‌ییر!

*

چوللری بوروین معنالی سوکوت
بعضن لال دایانیر گاه دیله‌گلیر.
یوللارا باخدیقجا من مبهوت ـ مبهوت
ائله بیل کی سوکوت منی سسله‌ییر.

شبحله دولدورموش گئجه هریانی
من ده قوشولورام بو شبحلره.
گزیرم سرگردان داغی اورمانی
جوموب باش چکیرم بوتون هریئره.

هارداسا گئجه‌نین قارا اتگی
اود دوتوب شؤعله‌لی ـ شؤعله‌لی یانیر.
هاردا ایشیق اولسا تاپار اورگی
کؤنول ایستکلی‌سین هر دوندا تانیر.

قلبیمی آپاریر اونداکی جذبه
یوگورورم اونون آردیجا من ده.
ظولمته باتاندان من ده ـ اورک ده
سورونوروک هاردا ایشیق گؤرنده.

چاتیریق بؤیوک بیر دوزنگاهلیغا
چمنلر شنله‌نیر چشمه‌لر آخیر.
کؤچونو سالمیشدیر آغیر بیر ـ اوبا
مشعللر گئجه‌نی یاندیریر ـ یاخیر.

آرالیقدا بؤیوک دؤوران قورولموش
بیلمیرم تویدورسا یوخسا قوناقلیق.
ارنلر قادینلار قات ـ قات اوتورموش
آرادا دولانیر قوجامان عاشیق.

عاشیق چؤمچه‌سینی اینگیلدده‌رک
گزیر پرده‌لرده افسونکار الی.
تئللر تیتره‌دیکجه تیتره‌ییر اورک
هرکسین جانلانیر عشقی املی.

نغمه‌لر ترلان تک قانادلاندیقجا
کؤنول ده آردینجا قول ـ قاناد آچیر.
هاوالار گؤیلره هاوالاندیقجا
خسته کؤنوللردن درد ـ غم قاچیر

بیلمم نه سیرردیر عاشیغین سسین
ائشیدن اؤرکده قالماز ایختییار.
ان کیچیک یاشیمدان عاشیق نغمه‌سین
ائشیدن زمانلار توکوم بیز دورار.

هله ده بیلمیرم بو سس ـ بو نغمه

هانسی دونیالاردان باش آلیب گلیر
نسیم یئللری تک دگنده قلبه
بدنیم دینجلیر روحوم یوکسلیر.

اؤزوم ده بیلمیرم هارادا ـ هاچان
روحوم بو عالملن آشنالیق قاتمیش.
آنجاق بیلیرم کی اوزاق زماندان
کؤنلومه دوغمادیر قلبیمه تانیش.

عاشیق دگیشه‌رک سازینین سسین
گولور گؤزلرینده شنلیک هیجان.
باخیشی آندیریر اؤلمز هوسین
سانکی ایندی گلیر او دونیالاردان.

*

دیشی آسلان قوچ ایگیتلر!
-:قوللوغونا سؤیله‌ییم من
بوائللرین اوبالارین
آتالارین بابالارین
گلدیگیندن گئچدیگیندن
حق باده‌سین ایچدیگیندن

*

بوتورپاقدا بودیاردا
عصیرلردن ـ عصیرلره
السیزلری تالامایان
توپوردوگون یالامایان
دیللرینه یالان گلمز
حق یولوندان اوز چئویرمز
ظولمکارا بویون اگمز
دالیسینی دوشمن گؤرمز
دیشی آسلان قوچ ایگیتلر
قافلان کیمی یووا سالمیش
جیداسینی یئره چالمیش.

*

بوداغلارین یایلاقلارین
جئیران قاچار اوولاقلارین
تورپاقلاری قاریشیقدیر
بابالارین تورپاغییلان.
داش ـ چینقیللی یاتاغیندا
گوزگو کیمی غلطان ـ غلطان
کؤپوکلنیب داشغین آخان
بو چایلارین اوزریندن
مرد ایگیتلر بوگون ـ دونن
بدؤی آتین چاپیزدیرمیش
دوشمنلری تؤکوب قیرمیش.

*

یادلار بیزه کژ باخاندا
آخارسولار قان آخاندا
پاپاغینی اگری قویان

بو سیلدیریم قایالارین
دالیسیندا مینلر آسلان
بوسقولارا سینیب یاتیب
اوخ سیچرادیب توفنگ آتیب.

*

دیشی آسلان بیزیم آنا
امزیک وئرمیش نر اوغلانا
خمیر یاپمیش چؤرک یاپمیش
قویون ساغمیش اینک ساغمیش
آرخالانمیش اؤز اریله
او یارادان اللریله
توخوموشدور رنگلی گبه
احسن اولسون بیزیم دبه!

*

گؤزللری اینجه ـ اینجه
گؤز ایناناماز گؤرمیینجه.
اورکلره دوگون سالان
کؤنول وئریب کؤنول آلان
درین ایستک دؤنمز ایلغار
اونلاردانادیر بیر یادگار.
گونشدن تئز یئردن دوران
داغلار اوسته چادیر قوران
سو ـ سوواران توخوم سپن
اکین ـ اکن، بیچین ـ بیچن
اوو ـ اوولایان، قوش ـ قوشلایان
مرد ایگیتلر حؤرمتیلن
عؤمور سورموش شؤهرتیلن
یاد ائللره باج وئرمه‌میش
ذوالقدره تاج وئرمه‌میش.

*

عاشیقلاری هر زاماندا
نغمه قوشموش داستان آچمیش.
قاقلیدایب اوخویاندا
اورکلردن کدر قاچمیش.
مین‌بیر نغمه مین‌بیر داستان
من سؤیله‌ییم سیزه هاردان؟

*

عاشیق دایاندیریر سؤزو ـ صؤحبتی
الینده صدفلی سازی دانیشیر.
کمالا یئتنده اینسان صنعتی
چوللرین أوردگی ـ قازی دانیشیر.

بودیلین کلمه‌سی جومله‌سی یوخسا
وصفه سیغینمایان فصاحتی وار.
هامیلار ـ هامیلار آشنادیر اونا
بیلمیرم نه گوجو نه قودرتی وار!

اوردا کی دیل ـ آغیز سؤزدن اوسانار

سوروشون مطلبی تئللر سؤیله‌سین!
دوداق دانیشارسا اودتوتار یانار
گرکدیر زخمه‌لر اللر سویله‌سین!

کؤنول محبتدن دانیشان آندا
عاغیل قوپوزونون سیمی قاریشیر.
عشق الی تئللره زخمه ووراندا
کیمیسی قیریلیر کیمی قاریشیر.

اینسانلیق یوکسلن ان اوجا یئرین
بیر آدی سئوگیدیر بیری محبت.
هریانی آختاردیم من درین ـ درین
آرایا بیلمه‌دیم باشقا حقیقت!

عاشیق سن ده بیزه ایستکدن دانیش!
قوی محبت دوغسون صؤحبتون ـ سؤزون!
کؤنولدن، قلبدن، اورکدن دانیش!
قوی سارسیلان اینسان تانیسین اؤزون.

ـ بئله دئمیش «قورقود دده
او ائللرین ایش بیلنی
بابالارین باش بیلنی:

ـ قورو بیر چای اوزرینده
سالدیریلمیش بیر کؤرپونون
جوارینذا یورد ائله‌میش
کؤچون سالمیش بیر اوبادان
اوجالیردی شیون سسی.
کؤچ ائتمیشدی آنلاشیلان
گنج بیر ایگیت بو دونیادان.

*

ارى اؤلموش یاسلی گلین
آچیب آتیر آل اؤرپگین.
جوان قیزلار
آغلار سیزلار
باشلارینا قارا سالیر.
سس توتولور گؤز قیزاریر.
دیرناقلانیر آل یاناقلار.
قانا باتیر آغ دوواقلار.
قان قورویور آغجا یوزده
یاش قورویور یورقون گؤزده.
بیر قاریجیق دیلدن دوشوب
ایچقیراراق ایچین چکیر.
قانلی یاشی پارچالانمیش.
یاناغینا پیر ـ پیر تؤکور.
قارالئچک بوآنانین
اورک یاخان ناله‌لری
آغلادیری
داغی ـ داشی.

*

ـ نییه شیون قوپاریبان
آغلاییرسیز نه خبردیر
نه اولوبدور؟
دئیه ـ گلیر «دلی دومرول»
قازلیق آتین جیلوونو
چکیب دورور.
ـ گؤرکلو بیر ایگیدیمیز
اؤلوب بوگون، آغلاماغا
سبب اودور.
ـ دئیین گؤروم او ایگیدی
کیم اؤلدوردو؟ دئیه ـ «دومرول»

یئنه سورور.

*

دلی قانلی قافلان قیناق
بیر ایگیتدیر «دلی دومرول».
زاماندیر کی قورو بیر چای
اوزرینده کؤرپو سالمیش.
کروان ـ کلک یولدان اؤتن
کیمسه کئچسه کؤرپوسوندن
توتوب آلار اوتوزاوچ پول
کئچمه‌یندن دوگه ـ دوگه
چالا ـ چالا قیرخین آلار!

*

او دئیه‌ر کی: ـ مندن دلی
مندن گوجلو ایگیت وارسا
چیخیب منلن ـ دؤیوش ائتسین
پنجه‌لشیب ووروش ائتسین
یئنه ده او:
ـ گرک منیم
قوچاقلیغیم ایگیدلیگیم
جیلازین ار اولدوغومون
تعریفی هر یانا گئده
روما گئده شاما گئده
دئیه ـ «دومرول» اؤیونردی!

*

خوب ایگیدین اؤلوموندن
کدرلنیر «دلی دومرول».
ـ مره ارلر نه کیشیدیر
دئدیگینیز عزراییل؟
نه اوچون او قفیل ـ قفیل
ائل ایچینه قیرغین سالا
یاخشی ـ یاخشی ایگیدلرین
یاخالاییب جانین آلا؟!

*

قادیر تانری وارلیغینین
بیرلیگینین حقّی اوچون!
منه گؤستر جانلار آلان
قیزیل قاناد عزراییلله
دؤیوشوبن ساواشیبان
خیلاص ائدیم خوب ایگیدین
جانینی من. کی بیر ده او

یاخشی ـ یاخشی ایگیدلرین
جانلارینی آلانماسین.
اوبالارا کؤمه‌لره
قارا شیوون سالانماسین!
دئیه «دومرول» رجا ائدیر.

*

یوخسا تانری درگاهینا
اونون سؤزو خوش گلمه‌ییر.
ـ باخ گؤرنئجه دلی قاوات.
چکینمه‌دن ائدیب جورأت
شوکرائتمه‌دن بیرلیگیمه
منیم اولو درگاهیما
یان باخیری! دئیه ـ تانری
حؤکم ائله‌دی عزراییله.

*

هئی عزراییل! تئزاول یورو
او دلی‌یه یئتیر اؤزون
یارامازین بنیزین سارات
کس نفسین جانین خیرلات!

*

دلی «دومرول» قیرخ ایگیدلن
یئییب ـ ایچیب اوتورارکن،
قورخونج قوجا صورتینده
عزراییل اوچوب گلدی.
نه قاپیچی اونو گؤردو
نه گلدیگین چاووش بیلدی.

*

عزراییلین هئیبتیندن
قورخو بیلمز «دومرول»ون
گؤرر گؤزو گؤرمز اولدو.
توتار الی توتماز اولدو.
نظرینده ایشیق دونیا
چئویریلدی قارانلیغا.
چیرپینتی‌یا دوشدو اورک
عزراییله نه سؤیله‌میش
دلی دومرول باخاق گؤرک:
ـ قوجا سن نه هئیبتلی‌سن؟
قوجا سن نه دهشتلی‌سن؟
قاپیچیلار سنی گؤرمز
قاراوولار سنی دویماز؟!

سنین قورخونج اورک سیخان
او گؤرکمون، منیم گؤرر
گؤزلریمی گؤرمز ائتدی.
قوجا سنین دهشتوندن
دانیشماغا دوتماز دوداق.
یئره دوشدو هئیبتوندن
الیمده‌کی قیزیل آیاق.
ایستی آغزیم بوزا دؤندو.
سوموکلریم دوزا دؤندو!
آی ساققالی آغجا قوجا
گؤزجیغازی چؤنگه قوجا!
سؤیله بورا نئجه گلدین؟
سؤیله‌مه‌سن منه اگر
قادام ـ بلام سنه دگر!

*

«دومرول»ون سؤزلریندن
عزراییل آجیقلاندی.
ـ آهای دلی! گؤزلریمین
چؤنگه‌لیگین بگنمزسن،
قارا گؤزلو خومار باخان
باخیشی ایلن اودلار یاخان
گلینلرین و قیزلارین
جانلارینی چوخ آلمیشام!

*

ساققالیمین آغلیغینی
بگنمزسن، بیر یوروشده
دمیر دیرناق آسلانلارین
بئلین بوکن قارا کاکیل
قارا ساققال ایگیتلرین
جانلارینی چوخ آلمیشام!

*

«دلی دومرول»: ـ مره قوجا!
قیزیل قاناد عزراییل
سنمیش‌سن؟ دئیه سورور.
ـ منم آها!
ـ یاخشی ـ یاخشی ایگیتلرین
جانلارینی سن آلیرسان؟
بو ائللره، اوبالارا
قارا شیون سن سالیرسان؟
ـ من آلیرام، من سالیرام!

*

ـ آهای دایان! قاپیچیلار
قاپیلاری قاپالایین!
ایگیت اوغول اؤلوموندە
اورکلری شان ـ شان اولان
سینەسینە داغ چکیلیب
گؤزلری قان یاشا دولان،
آنالارین قیصاصینی
جلاد دینلی، داش اورکلی
چؤنگە گؤزلو بوقوجادان
بوگون بوردا آلام گرک!

*

اورگینە داغ چکیلمیش
آل سویونوب قارا گئیمیش
مین بیر آرزو مین بیر ایستک
دویغوسی ایلە دولو اولان
اورکلری آلوولانان
دیرناقلانمیش یاناقلاری
پارچالانیب آل بویانان
گلینلرین قیصاصینی
قورخونج یوزلو بوقوجادان
بوگون بوردا آلام گرک!

*

ـ آهای قورخونج قوجا! سنی
گئن یئرلردە آختارارکن
داربیر یئردە الە دوشدون.
هایدی سنی اؤلدوروبن
یاخشی ـ یاخشی ایگیتلرین
جوانلارین جانینی من
قورتارارام اللریندن
دئیە ـ «دومرول»، قاراپولاد
قلینجینی سییرەرک
قولون کیمی قیشقیردی برک.
بیر آلیجی توغان کیمی
چؤنگە گؤزلو عزراییلین
اوزرینە هوجوم ائتدی.
عزراییلسە
قاناد چالیب
بیر گؤیرچین صورتیندە
پنجرەدن اوچوب گئتدی.

*

«دلی دومرول» قاس ـ قاس گولدو

عزراییلین قاچدیغندان.
ـ مره جومرد ایگیتلریم
عزراییلین گؤزون ائله
قورخوتدوم کی، گئن قاپینی
بوراخیبان دار باجادان ـ
پنجره‌دن قویوب قاچدی.
دومرولون قورخوسوندان
قوش اولوبان گؤیه اوچدو!
آمما بیلین بوگون اونو
ترلانیما توتدورماسام
ال چکمرم بوراخمارام!
دئیه دومرول
حربه بیچدی.

*

«دلی دومرول» آتین مینیب
ترلانینی اله آلدی.
چوخ گؤیرچین اوولاییبان
ائوه دوغرو قاییدارکن
عزراییل
قازلیق آتا نظر سالدی.
آت اورکوبن گؤیه قالخدی،
دومرولو یئره چالدی.
قارا باشی بوکوله‌رک
یئرلر اوسته بوکوک قالدی.
عزراییل
یوبانمادان
آغ سینه‌سی اوزرینه
اوتوروبان میریلدادی.
دومرولون نفسلری
سایا دوشوب خیریلدادی.

*

ـ عزراییل مره آمان!
او گؤرونمز حق تانرینین
بیرلیگینه یوخدور گومان!
سنی بوجور بیلمز ایدیم.
اوغرولوقلا جانلار آلان!

*

بیزیم یئرده اوجا ـ اوجا
ایری دوگمه داغلار اولور.
اوداغلارین اتگینده
گؤی چادیرلی باغلار اولور.
اوباغلاردا گیله‌لری

یاقوت کیمی توتوب یانان
قارا سالخیم اوزوم اولور.
او اوزومون سویون سیخسان
آل ـ قیرمزی شراب اولور.
او شرابدان کیمسه ایچسه
اسیره‌یب سرخوش اولور.
اؤزون بیلمز
سؤزون بیلمز.
من ایچیین او شرابدان
دویماز اولدوم، اسیره‌دیم.
بیلمز اولدوم نه سؤیله‌دیم.
عزراییل مدد سندن،
گل جانیمی آلما منیم!
دویمامیشام ایگیتلیکدن!

*

ـ مره دلی، مره آسلان
بو ایشلردن نه قانیرسان،
دوشونورسن. منده نه وار؟
منه نییه یالواریرسان؟
آللاهینی چاغیر یالوار.
اودور جان وئریب ـ جان آلان!

*

مره عزراییل، مره!
مات قالمیشام بوایشلره.
تانری ایسه جانلار آلان
سؤیله پس سن نه قاداسان؟
چکیل گئری آرالیقدان.
خبرلشیم من تانرییلان.
ـ دئیه «دومرول» تاپدی اورک.
نه سؤیله‌میش باخاق گؤرک:

*

ـ «اوجالاردان اوجاسان سن.
کیمسه بیلمز نئجه‌سن سن.
بعضی جاهیل آدام سنی
گؤیده آرار یئرده آرار
بیلمز کی سن نه گؤیده‌سن
نه یئرده‌سن
مؤمینلرین قلبینده‌سن.
دایم دوران جاببار تانری
باقی قالان ستار تانری
جانیمی دا آلار اولسان
عزراییله قویما گیلن!

*

دومرولون سؤزلریندن
ایلاهینین خوشو گلدی.
ـ چونکی منیم «دلی قاوات»
بیرلیگیمی بیلر اولدو.
بیرلیگیمه شوکر قیلدی.
جان یئرینه بولسون بیرجان
اونون جانین بوراخگیلن.
دئیه ـ تانری، قیزیل قاناد
عزراییله وئردی فرمان!

*

عزراییل تانری امرین
دومرولا ائتدی تعیین.

*

ـ عزراییل مره آمان!
نئجه تاپیم من سنه جان؟
آنجاق وار بیر قوجا آتام
بیرده بیر قاریجیق آنام.
گئدک گؤرک
بیری جانین
وئرر اولسا، آل گئتگیلن.
منیم جانیم قوی گئتگیلن.

*

دلی دومرول آتین چاپدی
آتاسینی گزیب تاپدی.

*

ـ آغ ساققاللی گؤزوم بابا
سنه قوربان اؤزوم بابا
بیلیرسنمی نه‌لر اولدو؟
کوفردئدیم ایلاهینین
درگاهینا خوش گلمه‌دی.
گؤیلرده‌کی قیزیل قاناد
عزراییله حؤکم ائله‌دی.
منیم جانیم آلماق اوچون.
گؤی اوزوندن اوچوب گلدی.
قوندو منیم سینم اوسته
شیرین جانیم آلار اولدو.

باباسندن جان دیله‌رم.
منه جانین وئررمیسن؟
یوخسا دلی اوغول ـ دئیه
دومرول ـ دئیه آغلارمیسان؟

*

نه دئییرسن گؤزبېگیم
اوغول ـ اوغول آسلان اوغول!
دوغولاندان دوققوز بوغا
باسمارلاییب
بوغان اوغول!
قیزیل قوببا چادیریمین
سوتونوسان، دیرگیسن.
قازا بنزر قیز ـ گلینیم
بزگیسن چیچگیسن.
قارشی یاتان قاراداغیم،
اوغول ـ اوغول آسلان اوغول!
سؤیله‌گیلن
عزراییله:
ـ سویوق ـ سویوق بولاقلاریم
جئیران قاچار اوولاقلاریم
گرگی ایسه اونون اولسون.

*

قاتار ـ قاتار دوه‌لریم
آلا خالی ـ گبه‌لریم
گرگی ایسه اونون اولسون.

*

آغ آییلدا آغجاقویون
کیسه ـ کیسه آخچا ـ آلتون
گرگی ایسه اونون اولسون.

*

جان عزیزدیر دونیا شیرین
عزیزجانی قییمام بئله.
مندن عزیز مندن سئوگیلی
آناندیر، گئت اوندان دیله.

*

دلی دومرول آتاسیندان
اوز گؤرمه‌ییب اوز دؤندردی.

گئدر ـ گئتمز آتین سوردو
آناسینا قارشی گلدی.

*

ـ آنا بیلدین نه‌لر اولدو؟
گؤی یوزوندن آل قانادلی
عزراییل اوچوب گلدی
آغجا سینه‌م اوزرینه
قوندو منیم! شیرین جانیم
خیرلادیبان آلار اولدو
بابامدان جان دیله‌دیم، او
وئرمز اولدو. ایندی سندن
جان دیله‌رم، وئررمیسن؟
یوخسا دلی اوغول ـ دئیه
دومرول ـ دئیه مه‌لرمیسن؟
جان دیلرم آنا سندن
اوغول جانین آلیرسان‌می؟
یوخسا آنا، آغجا اوزه
آجی دیرناق چالیرسان‌می؟
ـ نه دئییرسن گؤز ایشیغیم
اوغول ـ اوغول جانیم اوغول!
دوققوزجا آی دار قارنیمدا
ساخلادیغیم قانیم اوغول!
قونداغینی بله‌دیگیم
بوی آتماغین دیله‌دیگیم
دولاب ـ دولاب آغ سودومو
امیزدیگیم جانیم اوغول!

*

اوجا بورجلو حاصارلاردا
اوتراق اولوب توتولایدون،
آزقین دینلی کافرلره
دوستاق اولوب توتولایدون،
قیزیل ـ گوموش ساووروبان
پول تؤکوبن قورتاراردیم.
ایندی ایسه یامان یئره
وارمیش ایکن، وارا بیلمم.
دونیا شیرین جان عزیزدیر
اوغول جانیم وئره بیلمم.

*

آنادان دا مأیوس اولوب
قاییدارکن «دلی دومرول»
حاضیرلانیب جان آلماغا
یاخینلاشدی عزراییل.

*

ـ عزرابیل مره آمان!
او گؤرونمز ایلاهینین
دئدیگینه یوخدور گومان.

*

ـ سؤیله گؤروم گئنه نه وار؟
مره دلی نه دئییرسن؟
داها سؤزون؟ گئنه مندن
نه آمانی دیله‌ییرسن؟
آغ ساققاللی قوجا بابان
جان دیله‌دین جان وئرمه‌دی
داها کیم وار سنین اوچون
جانین وئره گئچه جاندان؟
ـ حسرتیم وار
ـ نه حسرتون؟
ـ یاد قیزی بیر حلالیم وار.
اوندان بیر جوت امانتیم
ایکی کیچیک اوغلانیم وار
اونلاریلان گؤروشه‌لیم.
دئیه ـ دومرول آخین ـ آخین
اؤز ائوینه سوردو آتین.

*

ـ بیلیرسنمی نه‌لر اولدو؟
گؤی اوزوندن قیزیل قاناد
عزرابیل اوچوب گلدی.
آغجا سینم اوزرینه
قوندو، منیم شیرین جانیم
خیرلادیبان آلار اولدو
بابامدان جان دیله‌دیمسه ـ
جان وئرمه‌دی. آنامدان جان
دیله‌دیمسه جان وئرمه‌دی.
سؤیله‌دیلر هر ایکیسی
جان عزیزدیر دونیا شیرین.
اوجا ـ اوجا داغلاریم وار
سنین اوچون اوولاق اولسون.
اورمان کیمی باغلاریم وار
سنین اوچون یایلاق اولسون.
سویوق ـ سویوق سولاریم وار
سنین اوچون ایچیت اولسون.
تؤیله ـ تؤیله شاهباز آتیم
سنین اوچون مینیگ اولسون.

*

قیزیل قوببا چادیرلاریم
کؤلگه‌لیگون اولسون سنین.
قاتار ـ قاتار دوه‌لریم
یوکله‌لیگون اولسون سنین.
آغ آییلدا آغ قویونوم
سوروسیله سنین اولسون.
کؤنلون کیمی توتار ایسه
سئور ایسه، ارین اولسون.
آنجاق ایکی اوغلانجیغی
باشسیز قویما، ائوسیز قویما.

*

ـ نه سؤیلرسن نه دئیه‌رسن؟
گؤزوم گؤرن کؤنلوم سئون
اورک دوستوم، گؤزببگیم
قوچ ایگیدیم، شاه ایگیدیم.
«دادلی ـ دادلی داماق وئریب
سئویشدیگیم
بیر یاسدیغا باش قویوبان
امیشدیگیم.

*

قارشی یاتان قاراداغی
سندن سونرا نئیلیرم من.
قبریم اولسون کئچر اولسام.

*

سویوق ـ سویوق بولاقلاری
سندن سونرا نئیلیرم من.
قانیم اولسون ایچر اولسام.

*

کیسه ـ کیسه قیزیل پولو
سندن سونرا نئیلیرم من.
کفن آلیم خرجلر اولسام.

*

سندن سونرا کیشی سئوسم
کؤنول وئرسم، اونلان یاتسام
بیر اود اولسون یاخسین منی

ایلان اولسون شاخسین منی.

*

بیر قورو ـ بوش جاندا نه وار.
قییمادیلار سنه اونلار؟
عرش بیلسین، کورسی بیلسین
یئر گوی بونا تانیق اولسون.
دونیا بیلسین عالم بیلسین
تانری اؤزو تانیق اولسون.
بو جانیم قورباندیر سنه
دونیا بونا تانیق اولسون.
دئیه ـ خاتین یار یولوندا
جان وئرمگه راضیلاشدی.
بونو گورن عزراییل
جان آلماغا حاضیرلاشدی.

*

ایگیتلرین گؤرکملیسی
یولداشینا قییمادی.
حق تعالا درگاهینا
یالواریبان سیتقادی:

*

«اوجالاردان اوجاسان سن.
کیمسه بیلمز نئجه‌سن سن.
بعضی جاهیل آدام سنی
گؤیده آرار یئرده آرار
بیلمز کی سن نه گؤیده‌سن
نه یئرده‌سن. مؤمنلرین
اورگینده قلبینده سن.
دایم دوران جاببار تانری.
باقی قالان ستار تانری»
اوزون یوللار اوزرینده
عمارتلر تیکدیررم
سنی دئیه.
آج گؤررسم یئدیردرم
دویورارام سنی دئیه.
چیپلاق گؤرسم گئیندیررم
دونالدارام سنی دئیه.
جان آلیرسان بیر یئرده آل
ایکیمیزین جانیمیزی.
جان آلمیرسان باغیشلیرسان
بیرباغیشلا ایکیمیزی.

*

عشقین محبتین معنویتی
بیرده نیشان وئردی اؤز قوه‌سینی.
اورک بیرلیگینین اؤلمز قودرتی
دگیشدی تانرینین ایراده‌سینی.

- ایکی ایستکلیدن ال گؤتور - دئدی
اونلارا یوزقیرخ ایل عؤمور وئرمیشم.
آل ایکی قوجانین جانینی ایندی
بئله طلب ائدیر سندن ایراده‌م!
دئمک بیر قادینین عشقی وفاسی
تانری غضبینه غلبه چالدی.
«دومرولون» گول آچدی کؤنول دونیاسی
یوزقیرخ ایل یاشادی یوزقیرخ ایل قالدی.

قوشدو «قورقود دده» آدینا داستان
آدینی- سانینی سالدی دیللره.
ابدی یاشاسین وفالی اینسان
- شؤهرتی یاییلسین بوتون ائللره.

آدین ائشیدرکن اوبالار - ائللر
کؤنوللرده دوستلوق دویغوسو جوشسون.
او آدی اوخشاسین زخمه‌لر تئللر
عاشیقلار ساز چالسین نغمه‌لر قوشسون.

*

کیم دییر اؤلومدور جاندان ال چکمک؟
بو اؤلومدن دوغور باشقا بیر حیات.
اینسان اؤز جانیندان کئچمه‌سه دئمک
ابدی حیاتا چاتارمی؟ هیهات!

فرهاد دونیامیزدان اؤلوب گئتسه ده
هله کولونگونون سسی گلیری.
ایستکده گیزله‌نن توکنمز قوه
هله ده داغلارین باغرین دلیری.

آغیزلارا دوشموش «فنا» سؤزونده
نه حقیقت واردیر، نه ده کی معنا.
هر بیر فانی‌لیگین مرموز ایچینده
گیزلنیب یاتمیشدیر یوکسک بیر بقا.

تکامول آدلانان او بؤیوک قووت
ابدی یاشاییر بو «بقا»لاردا.
اینسانلیق آدلانان پارلاق حقیقت
گون به‌گون گؤتورور اوزوندن پرده.

توفانلار ایچینده قالسا دا گنجلیک
اؤلوب گئتمه‌یه‌جک، قالخیب دوراجاق.
کؤکون برکیتسه ده یئرلرده چوروک
دونیادا چوخ زامان یاشامایاجاق.

آنجاق دانه‌لرین سپیب گؤیردن
آغاجلار هئچ زامان فانی اولماییر.
اؤزو چورویورسه، گئدیرسه الدن
یئنی شویکه‌لرده دورورب یاشاییر.

قوی بونو آنلاسین حیات باغیندا
حاصیلسیز گؤیرن آزغین وفاسیز.
چیچکلر جوجرمز باهار چاغیندا
چوروموش یارپاغین تؤکمه‌سه پاییز.

2

دیرسه‌خان‌اوغلو بوغاج

مأوی گؤیلر ایستی‌له‌ییب
آچان زامان یاخاسینی
آسلاییری قایالاردان
سحر زری چوخاسینی.

کروان قالخیر یوخوسوندان
یوکون چاتیر، دوشور یولا.
کیم چاتاجاق مقصدینه
کیم یورولوب یولدا قالا؟!

کروانیمین گونش ایلن
قیریلمایان اولفتی وار.
او باتارکن بودا یاتار
او چیخارکن بودا چیخار.

توزلو یولدا یورقون ـ یورقون
یولون چکیب گئدیر کروان
کیمسه بیلمز هارا گئدیر
کیمسه بیلمز گلیر هاردان؟

درین ـ درین بیر قویودور
ایشینده‌کی گیزلی اسرار.
باش چیخارماز بو قویودان
قلندرلر سئحرکارلار.

آچاق خیال کندیرینی
جوماق گؤرک اوردا نه وار.
بو زمزمین دیبلرینه
کؤنول ایپی آنجاق چاتار.

کروان کئچیر اوزاقلاردان
سسی گلیر جرسلرین.
یول قورخولو، مقصد اوزاق
سؤز قیسادیر، معنا درین.

او یوللارین جارچیسیدیر
سسینده‌کی زینگیلتیلر
دونیاداکی «حیات» آدلی
بیر گئدیشدن وئریر خبر.

«حیات» اولو طبیعتین
ان ماراقلی افسانه‌سی.
«حیات» ایبهاملارا جومان
حقیقتین نیشانه‌سی.

بلی حیات ان بدیعی
چیخیشیدیر وارلیقلارین.
دئمک وارلیق بو چیخیشلا
نیشان وئریر اؤز اسرارین.

طبیعت ده حقیقتده
شکیل تاپیر حیاتیلان
حیاتسیز نه آنلاشیلار
بودونیادان، بووارلیقدان؟

دئمک اینسان بو دونیانین،
طبیعتین سیرداشیدیر.
حقیقتین دویار کؤنلو
گؤرر گؤزو یولداشیدیر.

یئرسیز دگیل وارلیقلارا
مقصد اولموش اگر اینسان
طبیعتی او دیریلدیر
حیاتیلان ـ وارلیغیلان.

«تانری»لاردا «شئیطان»لاردا
بو اولگوده دونون بیچر!
«موسا»لاردا «فیرعون»لاردا
بوقیلیقدا گلیب کئچر!

اوسؤنولمز بیر شؤعله‌دیر
ایشیق سالیر کایناتا
ابدیت آختاریری
ظولمتلره باتا ـ باتا.

*

بو باغین بیر باغوانی وار
اینسان بیتر باخچاسیندا.
حیات‌گولو دسته‌لنیر
اؤرگینین تاخجاسیندا.

بو مشعلی او داشی‌ییر
او قورویور بو اوجاغی.
او یانیری، یانماغیلان
یاندیریری بو چیراغی.

هامیلارا تانیشدیر او
هامیلارلا دوستلوق سالار
هامیلارین دوداغیندا
اؤپوشونون ایزلری وار.

اونون گئنیش سینه‌سینده
گونش بویدا بیر شؤعله وار.
آلوولانیب یاندیقجا او
ابدیت ایشیقلانار!

او آنادیر اورگینده
حیات عشقی لپه‌لنیر.
اونون آنا محبتی
گله‌جگه بیر وثیقه‌دیر.

*

ازلدن ـ ازلدن بوائل بواوبا
آنالیغا درین حؤرمت بسله‌میش
آنا قارشیسیندا «توپال تیمور» دا
آیاق دالی قویموش، باغیش دیله‌میش.

بو حقّی تانی‌یان حقّی سئون ائل
معرفتده اینجه یئرلره چاتمیش
«آنا حقّی تانری حقّیدیر» ـ دئیه
بئله بیر بدیعی مثل یاراتمیش.

سن ده آنالیغا حصر ائت داستانون
سن حقّ یولچوسوسان حقّ عاشیغی‌سان.
ایستکدن یوغرولوب ایلیگین ـ قانین
دوستلوق مجلیسی‌نین یاراشیغی‌سان.

*

عاشیق چالیر سازینی
آچیر عشقین یازینی.
نغمه‌لری اوینادیر
چمنلرین قازینی.

چمن گولور گول گولور
داغلار گولور ائل گولور.
گولوشدوکجه طبیعت
نغمه گولور تئل گولور.

گولور چمن گولور چای
گولور داغین لالاسی
گولوشلردن ذؤوق آلیر
اینسانلیغین آناسی.

جوشور عاشیغین قلبی
دولانیر هر دیاری.
دئییر «قورقود دده»دن
سازینین دوداقلاری.

ـ سرین ـ سرین اسن زامان
سالخیم ـ سالخیم دان یئللری
قاقلیداشیب سه‌بیرنده
بوز ایرنگلی توراغایی.

اوزون ساققال ـ اوزون اتک
تات دام اوسته بانلادیقدا.
بدؤی آتلار یورقالاییب
یوللار اوسته اوغرادیقدا.

اوفوقلردن باش قووزاییب
قاش آتاندا قیزیل لاچین
کؤیکسی گؤزل قاباداغا
دؤشه‌ینده ساری ساچین

هرطرفدن خانلار بگلر
قوچ ایگیتلر میندی آتین
یوللار اوسته توز قوپاریب
اوغرادیلار آخین ـ آخین.

*

خان اوغلو خان «خان باییندیر»
توی ائدردی ایلده بیرگون.
قوناقلاییب تویلویاردی
اوغوزلارین خانین ـ بگین.

دئمک یئنه خانلار خانی
بیرگون یئردن دورموش ایدی
قیزیل قوببا شام گونلوگون
یئراوزونده قورموش ایدی.

«آلاسئیوان» گؤی اوزونه
اوجالیبان آشینمیشدی.
مین‌بیر یئرده ایپک خالچا
دؤشنمیشدی ـ سالینمیشدی.

آت اؤلدوروب ـ دوه کسیب
بوغور ـ آیغیر قیردیرمیشدی.
هرطرفده اوچ ایرکده
چادیر ـ اوتاق قوردورموشدو.

*

ـ «اوغلو اولانی آغ چادیرا.
قیزی اولانی آل چادیرا.
اوغلو ـ قیزی اولمایانی
قارا ائوه قوندورونوز!
قارا کئچه اوزرینده
اگلندیرین!
قارا قویون یخنی‌سیندان
یئمک وئرین! یئسه یئسین
یئمز گئتسین!
اوغلو ـ قیزی اولمایانی
تانری تعالا قارغامیشدیر
هامو بونو بللی بیلسین»!
دئیه ـ اوگون «خان باییندیر»
حؤکم ائتمیشدی!

*

قالین اوغوز ائللرینده
«دیرسه خان» شؤهرتی اولان
بیر بگ وارمیش. لاکین اونون
نه‌اوغلو وار نه‌ده قیزی.
او دا باشقا بگلر کیمی
آلاصاباح یئردن دورور
قیرخ ایگیدین آتلاندیریر
یولادوشور.

باییندیرین ایگیدلری
سویوقلوقلا قارشی چیخیر!
دیرسه‌خانی آپاریرلار
قاراائوه!
چادیرینا قاراکئچه
دؤشه‌ییرلر!
یئمک واختی اونون اوچون
قارا قویون بوزباشیندان
گتیریرلر!

بئلنچی‌لیک قارشیلانماق
دیرسه خانا آغیر گلیر.
ـ مندن هانسی اسگیک‌لیگی
گؤردونوز کی، منی بوجور
حقیر ساندوز؟
مندن اسگیک کیشیلری
آغ اوتاغا ـ آل اوتاغا
قونداردینیز.
قیلینجیمدان یا سوفره‌مدن؟
دئیه ـ دیرسه سوآل وئردی.
ـ گؤرکلوخان باییندیرخان
بویوروغو بئله‌دیر کی:
اوغلو ـ قیزی اولمایانی
تانری تعالا قارغامیشدیر
بیز ده داخی قارغاییریز!
دئیه ـ اونلار آییتدیلار.

ـ قالخین گئدک ایگیدلریم.
بو قارا عئیب
یامندن یا خاتینداندیر.
دئیه ـ دیرسه یئردن دوردو
ائوه گلدی.
خاتینینی چاغریبان نه سؤیله‌دی؟

ـ بری گل هئی باشیم باختی
ائویم تاختی.

ائودن چیخیب سالالاناند
سرو بویلوم.
توپوغونو ساچی دؤگن
قارا ساچلیم.
قارا قاشی یایا بنزر
چاتما قاشلیم.
قوشابادام سیغینمایان
دار آغیزلیم.
یاناقلاری گوز آلماسی
آل‌یاناقلیم.
ائو دیرگیم ـ ال دولگیم!
بیلیرسنمی نه‌لر اولدو؟

قالخیبانی خان بایندر
یئردن دورموش.
بیر یئرده آغ بیر یئرده آل
بیر یئرده ده قارا چادیر
قوردورموشدور.
اوغلو اولانی آغ چادیرا
قیزی اولانی آل چادیرا
اوغول ـ قیزسیز سونسوزلاری
قارا ائوه قوندورورو!
قارا کئچه اوزرینده
اگلندیریر!
قاراقویون یخنی‌سیندان
یئمک وئریر!
بویورموش کی:
«اوغلو ـ قیزی اولمایانی
تانری تعالا قارغامیشدیر
بیزده داخی قارغاییریز»!

بئله‌لیکله قارشیلادی
اونلار منی.
سؤیله گؤروم بو قارا عئیب
سندندیرمی مندندیرمی؟
سبب نه‌دیر تانری بیزه
بیر ایگیتمن اوغول وئرمز؟
سونرا دئمیش:

خان قیزی من آشنالیغی آتارام
یاخالاییب بوغازیندان توتارام.
بو سئودادا ناحق قانا باتارام
سؤیله منه سبب نه‌دیر بوایشه؟
سؤیله‌مزسن
قارا پولاد قیلینجیمی چکرم
آل قانیوی یئر اوزونه تؤکرم.
آیریلیغین شرابینی ایچرم
سؤیله‌منه سبب نه‌دیر بوایشه؟

آجیقلانمیش آسلان کیمی
دوداقلارین چئینه‌یه‌رک
دیرسه‌خانین جاوابیندا
نه‌لر دئدی خاتین گؤرک:

ـ هئی دیرسه‌خان منه غضب ائیله‌مه
اینجینیبین آجی سؤزلر سؤیله‌مه.
دور آیاغا چادیرلارین قور گیلن
قویونلاری قناره‌یه وور گیلن.
تپه کیمی ات ـ یاغ قالا بو دوزه
گؤلمش کیمی قمیز جالا بو دوزه.
آج ـ یالاواج قالانلارا یئمک وئر
اگنی یالین ـ چیپلاقلاری گئییندیر.
ایچ اوغوزو ـ دیش اوغوزو قوناقلا
بورجلولارین بورجلارینی قیل ادا.
سن ائله باخ آلقیشلاسین ائل سنی
حق اونودماز ائل غمینی گؤره‌نی.
حاجت دیله ائل سنه نفس وئرسین
بلکه تانری سسیمیزه سس وئرسین.

*

دئمک دیرسه قادینینی دینله‌دی
نذر ائله‌ییب بؤیوک بیر توی ائیله‌دی.
قویون ـ قوزو کسدی، قیردی آت ـ دوه
اوغوز ائللرینی ییغدی بیر یئره.
هاردا بیر آج گؤردو دویوردو اونو
یالینجیق اولانا گئیدیردی دونو.
بورجلو اولانلارین بورجونو وئردی
خرجسیزلیک قالانین غمینی گؤردو.
هریئرده داغ کیمی ات ـ یاغ قالادی
سو کیمی چاپلارا قمیز جالادی.
هانسی آتیلان اوخ هدفه دگدی
بیر آغزی گؤیچگین سؤزو گؤیردی.
خاتین او گونلرده حامله اولدو
چوخ زامان کئچمه‌دن بیر اوغلان دوغدو.

*

اوغلانجیغی تایالارا
تاپشیردیلار ساخلاتدیلار.
آت ایاغی کولک اولور
اوزان دیلی یوگرک اولور.
زامان کئچدی ایل دولاندی
اوغلان بویا ـ باشا چاتدی
اون‌بئش یاشلی بیر گنج اولدو.

*

دئییرلر کی بایندیرخان
سارایندا ایکی اسرک
بوغا وارمیش.
او بوغالار قاراداشا
بوینوز وورسا اووارلارمیش.
یاز اولاندا ـ گوز اولاندا
توی توتارلار، بوغالاری
دؤگوشدوروب خانلار ـ بگلر
تفروجه ییغیلارمیش.
یئنه بیر یاز بایندیرین
اوردوسوندا
توی باشلادی.
آغ مئیدانی سوپوردولر
سولادیلار.
بوغالارین هر بیرینی
آلتی دمیر زنجیرایلن
زنجیرله‌ییب.
آلتی کیشی
اوچو ساغدان ـ اوچو سولدان
زنجیرلردن یاپیشاراق
چکه ـ چکه گتیردیلر.

گون گؤرمه‌میش بوغالارین
بیری آنجاق
زنجیرلرین چکیب قیریر
کیشیلرین اللریندن
بوراخیلیر.

مئیدان دگیر بیر ـ بیرینه
دیرسه‌خانین اوغلانی دا
ایکی نفر یاشیدییلا
بیر طرفده آشیق اوینور.
آغاورکلر قاچیب تئزیر.
اوغلانجیغین دوستلاری دا
قویوپ قاچیر!
لاکین اوغلان ترپنمه‌دن
اؤز یئرینده دوروب قالیر.

بونو گؤرن قیزغین بوغا
بوینوزلارین شوشله‌ده‌رک
اوغلانجیغا هوجوم ائدیر.

اوغلان ایسه چکینمه‌دن
یومورروغون دویونله‌ییر
بوغا اونا چاتان زامان
اندیریری قاشقاسیندان.

یوموروغون ضربه‌سیندن
اسرک بوغا گیجللنیر
ایگید اوغلان سیچراییب
یاغیسینی بوینوزلاییر.

نر اوغلانلا ـ قیزغین بوغا
قاباخ ـ قنشر دارتیشیرلار.
لاکین گوجلر
بیر ـ بیرینه اوستون اولمور.
هر ایکیسی آرالیقدا
دوروب قالیر.
اوغلان بیرآز فیکره دالیر:
ـ «دام دایانار دیرک ایلن.
بیر ساراییین دیرگینی
چکر اولسان ائو ییخیلار.
من نه اوچون بو حئیوانا
دیرک اولوم؟» دئیه ـ اوغلان
دوشونه‌رک ناگهاندان
اللرینی حئیوانجیغین
بوینوزوندان گؤتوروبن
سیچیراییر. قیزغین بوغا
باشی‌اوسته یئره دگیر.
اوغلان ایسه ماجال وئرمیر
پیچاغیله باشین کسیر.

بونو گؤرن خانلار ـ بگلر
یغیلیرلار
کل‌اوغلانین دؤوره‌سینه.
ـ هانی گلسین «قورقود دده»
بو اوغلانین آدین قویسون.
الین دوتوب باباسیندان
اونون اوچون تاخت ایسته‌سین
بگ‌لیک آلسین دئیه ـ دئیه.

*

چاغیردیلار دده‌م قورقود
گلر اولدو.
اوغلانجیغین الین توتدو
باباسینا واریب گئتدی.
ـ هئی دیرسه‌خان اوغلانینا
کورسی وئرگیل بگلیک وئرگیل
اردملیدیر!
بوینو اوزون بدؤی آت وئر
مینر اولسون هونرلیدیر!

آغ آییلدان تومن تومن

آغ قویون وئر بو اوغلانا
شیشلیگ اولسون
اردملیدیر!

قاتار قاتار دوه وئرگیل
قوی اوغلانا یوکلت اولسون
هونرلیدیر!

قیزیل قوببا چادیر وئرگیل
بو اوغلانا کولگه سالسین
اردملیدیر!

چیگنی قوشلو جوببه وئرگیل
قوی بو اوغلان گییر اولسون
هونرلیدیر!

آغ مئیداندا بوغا باسیب
اونون آدی «بوغاج» اولسون.
آدینی من قویدوم یاشین
تانری تعالا اؤزو وئرسین.

*

هونرلی‌نین پارلایاندا
هونرینین گونشی
هامی گؤزلر ایشیقلانماز
هامی اورک شاد اولماز!

چوخ کور اولموش گؤز واردیر کی،
ایشیق گؤرسه قاماشار
چوخ یاراماز بایقوش کیمی
آبادلیغا قاپیلماز!

*

بوغاج خانین تاخته چیخیب
بگ‌لیک جوببه‌سینی گئیمه‌سی
آتاسینین قیرخ ایگیدین
حسادته قاپاتدی
- گرک بونو آتاسینا
چوغوللایاق
اولا بیلر کی اؤلدوره.
او اؤلرسه یئنه بیزیم
عیزتیمیز - حؤرمتیمیز
چوخالاجاق! دئیه - اونلار
هیملشدیلر.
سونرا ایکی بؤلوک اولوب
بیر بؤلوگو

دیرسه خانا یاناشیبان
سؤیله‌دیلر:
- بیلیرسنمی نه‌لر اولموش؟
یاراماسین سنین اوغلون!
گنجلیگیندن بار یئمه‌سین!
قیرخ ایگیدین گؤتوروبن
قالین اوغوز ائللرینه
باسغین ائتمیش!
هاردا بیر گؤزل گؤرسه
چکیب آلمیش!
آغ ساققاللی قوجالارین
آغزین سؤیموش!
آغ بیرچکلی قاریلارین
سودون دارتمیش!
آیدین آخان گور سولاردان
خبر کئچه.
قارشی یاتان آلا داغدان
آشیب کئچه.
خانلار خانی باییندیرا
خبر چاتا.
دیرسه خانین اوغلو بو جور
بیدعت ایشلرگؤرور دئیه -
سؤیله‌یه‌لر گزمکدنسه
اؤلمک سنه یاخشی اولا.
باییندیر خان چاغیریبان
غضب ائده.
بئله اوغلول سنین اوچون
نه گرکدیر؟
اولماغیندان اولماماغی
یاخشی‌راقدیر. اؤلدورسنم!

«گتیرینیز اؤلدوره‌لیم!»
دئیه - دیرسه بویورارکن
قیرخ ایگیدین سون ایگیرمیسی
چیخا گلدی.
- هئی دیرسه خان سنین اوغلون
یئردن دوردو
کؤیکسی گؤزل قابا داغا
اووا چیخدی.
سن وار ایکن
اوو - اوولادی قوش قوشلادی!
آناسینا مجلیس قوروب
صؤحبت ائدیب باده ایچدی.
آتاسینا قصد ائیله‌دی!
یاراماسین سنین اوغلون!
قارشی یاتان آلا داغدان
خبر کئچه.
آیدین آخان گور سولاردان
آشیب کئچه.

خانلار خانی بایینديرا
خبر چاتا.
«ديرسه خانین اوغلو بوجور
بيدعت ايشلر گؤرور» دئیه -
سؤیلەیەلر
چاغیريبان بایينديرخان
غضبینه توش اولاسان.
بئله اوغول سنین اوچون
نه گركدير؟ اؤلدورسنم!
دئیه - اونلار سؤیلەدیلر.

- گئدين توتوب گتیرینیز
اؤلدورەلیم!
بوجور اوغول منیم اوچون
گركمزدير! دئدی ديرسه.
- بیز اوغلانی نئجه توتاق؟
او بیزلری سایان دئییل.
سؤزوموزه باخان دئییل.
دور آیاغا
قیرخ ایگیدين بویونا آل
اوغلونو دا گؤتوروبن
چیخ اوولاغا!
قوش اوچوردوب اوو - اوولاییب
اوغلانجیغی اوخلاییبان
گئری قاییت!
اونو بوجور اؤلدورمەسن
باشقا جوره اؤلدورولمز!
دئیه - اونلار اویدوردولار!

*

سرين - سرين اسن زامان
سالخیم - سالخیم دان یئللری.
قاققیلداشیب سەییرنده
بوز رنگلی توراغایی.

اوزون ساققال - اوزون اتک
تات دام اوسته بانلاديقدا.
بدؤی آتلار یورقالاییب
یوللار اوسته اوغراديقدا.

کؤکسو گؤزل قابا داغا
سحر - سحر گون دگنده
بؤیوک اوغوز ائللرینین
قیز گلینی بزننده
آلا صاباح آخماق ديرسه
یئردن دوردو
قیرخ نامردين آتلانديريب

«بوغاجی»دا گؤتورەرک
اووا چیخدی.
اوو - اوولادی قوش- قوشلادی.

قیرخ نامردین بیر نئچەسی
«بوغاج»بگه یاخینلاشدی.
- آتان دئدی «کئییک قاوسین
گتیرین منه قنشر
ووروب سالسین.
آت اوینادیب قیلینج چالیب
اوخ آتماسین گؤزوم گؤرسون
فرحلنیم!» - سؤیلەدیلر.

ایگید اوغلان آیین - شایین
سئوینج ایله آت اوینادیر.
کئییک قاویر مارال قاویر
آتاسینین قارشیسیندا
اوخلاییبان یئره سالیر.
اؤز یانیندا:
- «قوی خان بابام آت سییردیب
قیلینج چالیب اوخ آتماما
فرحلنسین.
منه باخیب گووەنیین
فخر ائیلەسین.»
دئیه - یازیق دوشونوردو.
اول قیرخ نامرد:
- هئی دیرسه خان گؤرورسنمی
اوغلان نئجه کئییکلری
بئزیکدیریر
هر طرفدن قاوور سنین
قاباغوندا یئره سالیر؟
اولمایا کی جئیرانلارا
اوخ آتارکن سنی وورا!
اوغلان سنی اؤلدورمەدن
تئز اول اونو اؤلدور!» دئیه
اویدوردولار!

کئییکلرین دالیسیجا
اوغلان قیزغین آت چاپدیریب
باباسینین قنشریندن
اؤتن زامان
آخماق دیرسه «قورقود دده»
اودوملامیش قاتی یایی
اله آلدی.
اوزنگینین اوسته قالخدی
یایی چکدی اوغلونون
کورگینین آراسینی
نیشانلادی!
اوخ کاماندان سیچیرادی

ایلدیریم تک اوچوب شاخدی
«بوغاج» خانین کورگیندن
دگیب یاخدی!
آلجا قانی شورولّادی
بدؤی آتین اوزون بوینون
قوجاقلاییب یئره دوشدو.

اول نامردلر دیرسه خانی
اوغلانینین نعشی اوسته
گئتمگه ده قویمادیلار!
آتلارینی دؤندریین
قاییتدیلار.

*

یازیق خاتین:
- «اوغلانجیغین ایلک اوویدیر
گرک اوغوز بگلرینی
تویلویالیم دئیه - قالخیب
یومورلانیب اورو دوردو.
آت اؤلدوردو - دوه کسدی
بوغور - آیغیر قوچ قیردیردی.
قیرخ اینجه قیز دؤورەسینده
دیرسه خانا قارشی واردی.

قیپیقلارین قالدیراراق
دیرسه خانا نظر سالدی.
سول - ساغینا گؤز گزدیردی.
اوغلانجیغین گؤرنمەدی.
قارا باغری سارسیلییبان
یانار اولدو.
قارا خومار گؤزلرینه
قان یاش دولدو.
چاغیرییان دیرسه خانی
سؤی سؤیلەدی
گؤرک خاتین نه سؤیلەدی:
- «بری گل هئی! باشیم باختی
ائویم تاختی!
خان بابامین کؤیگوسو
قادین آنامین سئوگیسی
آتام - آنام وئردیگی
گؤز آچییان گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم.»
«قالخیبانی سن یئروندن
اورو دوردون.
قارا یاللی بدؤی آتین
بوتون میندین.
کؤکسو گؤزل قابا داغا

اووا چیخدین.
ایکی واردین بیر گلیرسن.
یاوروم هانی؟
بو دؤوراندا مین دیلکله
یئتیردیگیم اوغول هانی؟
چیخسین منیم گؤزوم دیرسه
یامان سییریر.
کسیلسین بو اوغلان امن
سود داماریم یامان سیزلار.
ساری ایلان دیشله‌مه‌دن
آغجا تنیم قالخیب شیشر.
یالقوز اوغول گؤرونمه‌ییر
باغریم یانار.»
«قورو چایلار اوزرینه
سوچی سالدیم.
قارا دونلو درویشلره
نذیر وئردیم.
آج قارینلاری دویوردوم.
یالینجیقلاری دونالتدیم.
تپه کیمی ات قالادیم
گؤلمش کیمی سود جالادیم
مین دیلگه بیر اوغلانی
گوجله تاپدیم.
یالقوز اوغول خبرینی
آمان دیرسه دئگیل منه.»

قارشی یاتان آلا داغدان
اوچوتدونسا دئگیل منه

غلطان آخان داشغین سویا
آخیزدینسا دئگیل منه.
آلا دونلو آزغین دینلی
کافرلره آلدیردینسا
دئگیل منه.»

«خان بابامین اوردوسونا
من وارایيم.
آغیر لشگر پول خزینه
من آلاییم.
آزغین دینلی کافرلره
اود وورایيم!
یارالانیب قازلیق آتدان
دوشمه‌ییںجه
ایتی قیلینج شاه داماریم
بیچمه‌ییںجه
یالقوز اوغول یوللاریندان
دونمیه‌لیم!
یالقوز اوغول خبرینی
دئگیل منه!

قارا باشیم قوربان اولسون
اریم سنه!»

دیرسه بیر سؤز سؤیله‌مه‌دن
گلیب کئچدی.
خاتینی‌نین جوابیندا
دینمز اولدو!
اول قیرخ نامرد قارشی گلیب:
- «اوغلون ساغدیر اوولاخدادیر
گون آراسی هاردا اولسا
گلیب چیخار.
بگ سرخوشدور اونا گؤره
جواب وئرمز» سؤیله‌دیلر!

*

خاتین بونا قاتلاشمابیب
گئری دؤندو.
قیرخ اینجه قیز یولداشلارین
آتلاندیردی
بدؤی آتین سئیرده‌رک
اوغول دئییبن یولا دوشدو.
قیشدا - یازدا قاری - بوزو
اریمه‌ین قابا داغا
آتین سوردو.
آلچاقلاردان اوجالارا
چاپیب چیخدی.
بیر دره‌نین اوزرینده
قوزغونلاری اوچار گؤردو.
بدؤی آتین او طرفه
قامچیلادی.

*

اوغلان آتدان ییخیلارکن
گؤی - بوز آتلی. خضر ایلیاس
باشی اوسته حاضیر اولوب
برکتلی اللریله
یاراسینی سیغایاراق:
- «بو یارادان قورخماگیلن
سنه اؤلوم یوخدور اوندان.
داغ چیچگی -آنا سودو
مرحموندور سنین اوغلان!»
دئیه - دؤنوب غئیب اولموشدو.

خضر گئدیر اوغلان ایکی
تازیسی ایلن قوملار اوسته
دوشوب قالیر.

قارغا - قوزغون قان گؤروبن
يارالینی قومارلاییر.
«کلبجیکلر» میریلداییب
دؤورەسینه دولانیرلار.
قوزغونلاری قووالاییب
قونماقلیغا قویماییرلار.

*

باشی لوولی یازیق آنا
آل قانینا باتیب یاتان
بالاسینین لشی اوسته
چاپار یئتدی.
اوغلانینی دویماز گؤردو
چاغیریبان نه سؤیلەدی:

- یوخو آلمیش قارا - خومار
گؤزلرینی بیر آچ آخی!

گؤزلرینی کدر توتموش
بو آنایا بیر باخ آخی!

تانری وئرن شیرین جانین
سئیراندئیمیش ایندی آخی!

دیل - آغیزدان شیرین جاندان
ایکی کلمه خبر منه
قارا یازی قاراباشیم
قوربان اولسون اوغول سنه.

قارشی یاتان اوجا داغلار
اوجالارکن آلچاق اولسون.

قازلیق داغدان آخان سولار
آخار ایکن آخماز اولسون.

بو داغلاردا بیتن اوتلار
بیتن یئرده بیتمز اولسون.

قایالاردا قاچان جئیران
قاچار ایکن قاچماز اولسون.

قضا سنی هاردان توتدو
آسلاندان‌می قافلاندان‌می؟
بدنینده جانین وارسا
دیل - آغیزدان خبر منه.
قارا یازی - قارا باشیم

قوربان اولسون اوغول سنه.
آناسینی دینلەیەرک
گؤزلرینی آچدی اوغلان
گؤرک دیلی توتار - توتماز
نه سؤیلەمیش آناسیلان:

- ایرلی گل سینەسیندن
قانا - قانا
سود امدیگیم آغ بیرچکلی
قادین آنا!

قازلیق داغدان آخان سولار
گوناهسیزدیر قارغیما گل!

بو داغلاردا بیتن اوتلار
گوناهسیزدیر قارغیما گل!

قارشی یاتان اوجا داغلار
گوناهسیزدیر قارغیما گل!

سیلدیریمداکی جئیرانلار دا
گوناهسیزدیر قارغیما گل!

آسلانلار دا قافلانلار دا
گوناهسیزدیر قارغیما گل!

قارغیسان بابامی قارغی
بو ایش منه بابامداندیر.
دئیه - اوغلان یئنه دئدی:

- آنا نه قورخ نه ده آغلا
گؤی - بوز آتلی خضر ایلیاس
باشیم اوسته گلدی منیم
اوخ یاراما چکدی الین
«بو یارادان سنه اؤلوم
یوخدور» - دئدی.
- «داغ چیچگی - آنا سودو
درمانوندور» - دئمیش سنین.

*

یارالینین سؤزلرینی
دینلەدیکده قیرخ گول بدن
سپەلشدی چیچک کیمی
هر طرفه قیرخی بیردن.

سینەلرده چیرپینارکن

آنالیغین صاف اورگی
توپلادیلار قوجاق - قوجاق
اتک - اتک داغ چیچگی.

*

آغ بیرچکلی یازیق آنا
دؤشون سیخدی.
بیر سیخارکن سود گلمه‌دی
ایکی سیخدی سود گلمه‌دی
اوچ سیخاندا قان قاریشیق
سود فیشقیردی.
او سود ایلن مرحم ائدیب
اوغلانجیغین یاراسینی
باغلادیلار، گؤتوردولر
آت اوستونه میندیریین
اوردوسونا گتیردیلر.
حکیملره طبیبلره
تاپیشیریب گؤزله‌دیلر
کیمسه ایله دانیشماییب
دیرسه‌خاندان گیزله‌دیلر.

*

آت آیاغی کولک اولور
اوزان دیلی یوگرک اولور.
قیرخ گون باشا چاتار - چاتماز
اوغلانجیغین یارالاری
اوزه گلدی ساپ - ساغ اولدو.
یئنه ده آت مینه بیلدی
یئنه قیلینج چالا بیلدی.
یئنه ده او اوو - اوولار
قوش دا- قوشلار.
دیرسه خانین خبری یوخ
اوغلانجیغین اؤلموش بیلیر.

*

قیرخ نامردلر بونو دویدو.
- نه ائتمه‌لی؟
دئیه - اونلار دیمدیکلشدی:
«اوغلانینین ساغ اولدوغون
بیلر اولسا «دیرسه» اگر
یقین بیلین ال گؤتورمز
هامی‌میزی قیریب تؤکر!
گرک واختی اوتوزمادان
اونو توتاق.
آغ بوینونا قارا قزیل

سیجیم تاخاق!
آغ اللرین دالدان چاتاق
یاد ائللره - کافرلره
قویوب قاچاق!»
دئیه - اونلار دیرسه خانی
باسمارلاییب
آغ اللرین دالدان چاتیب
آغ اتیندن قان چیخینجا
دؤوشله‌ییب
اوردوسونو یاغمالاییب
دوستاق ائدیب
قانلی کافر ائللرینه
یؤنلدیلر!

*

دیرسه خانین بو ایشیندن
هئچ بیر کسین خبری یوخ
آنجاق قادین بونو دویور
اوغلانینی چاغیرییان
نه سؤیله‌ییر:
- اوغول - اوغول جانیم اوغول
گؤرورموسن نه‌لر اولدو؟

سرت قایالار اوینامادان
یئر آیریلدی! ائله یاغی سوخولمادان
بابان اوسته یاغی گلدی!
اول قیرخ نامرد دیرسه خانی
یاخالاییب آغ اللرین
آرخاسیندا باغلادیلار
آغ بوینونا قارا سیجیم
کئچیرتدیلر!
بابان یایان اونلار آتلی
یوروتدولر!
گؤتوروبن قانلی کافر
ائللرینه یؤنلدیلر!
یئنه دئمیش:
- دور آیاغا جانیم اوغلان
قیرخ ایگیدون بویووا آل
گئت باباوی قیرخ نامردین
اللریندن قورتار گیلن!
بابان سنه قیدیسا دا
سن باباوا قییما اوغول!

*

ایگید اوغلان آناسینین
سؤزلرینی قبول ائتدی

قارا پولاد قیلینجینا
قورشانییبان
آغ قوتازلی قاتی یایین
اله آلدی
بدؤی آتین توتدوروبان
بوتون میندی
قیرخ ایگیدین آتلاندیریب
بابا - دئییین
یورتوب گئتدی.

*

اول قیرخ نامرد بیر چمنده
ائدیب اوتراق
آل شرابین ایتی‌سیندن
ایچن زامان
ایگید بوغاج یئتدی آنجاق.

قیرخ نامردلر اونو گؤروب
سؤیله‌دیلر:
- «دورون واراق اوغلانی دا
ائدک دوستاق
هر ایکی‌سین کافرلره
بیر آپاراق!»
دیرسه بونو ائشیده‌رک:
- آمان قیرخ یولداشیم آمان!
ایلاهینین بیرلیگینه
یوخدور شوبهه یوخدور گومان!
آچون منیم اللریمی
قوپوزومو منه وئرین
قایتاریم من بو گلنی
گرک اولسا اؤلدورونوز
گرک اولسا ساخلاییینیز
سونرا منی.

*

دیرسه خانین اللرینی
بوشالتدیلار
گتیردیلر قوپوزونو.
او بیلمیردی بو گلنین
اوغلانجیغی اولدوغونو.
آستا - آستا قارشی گلدی
آلدی گؤرک نه سؤیله‌دی:
بوینو اوزون بدؤی آتلار
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
بو ایلخیدا سنین ده گر
میندیگون وار دئگیل منه.

ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

*

آغ آییلدان سورو قویون
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
بو سوروده سنین ده گر
شیشلیگون وار دئگیل منه.
ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

قاتار - قاتار قیزیل دوه
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
سنین ده گر بو قاتاردا
یوکلتون وار دئگیل منه.
ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

قیزیل قوببا چادیرلاریم
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
آراسیندا سنین ده گر
اودان واردیر دئگیل منه.
ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

آلا گؤزلو قیز گلینلر
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
ایچلرینده سنین ده گر
نیشانلون وار دئگیل منه.
ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

آغ ساققاللی قوجالاریم
گئدیرسه ده منیم گئدیر.
ایچلرینده سنین ده گر
بابان وارسا دئگیل منه.
ساواشمادان - ووروشمادان
قایتاراغیم دالی قاییت!

منیم اوچون گلمیشسن‌سه
اوغلانجیغیم اؤلدورموشم
ایگیت سنه یازیغی یوخ
دالی قاییت!

ایگید اوغلان آتاسینی
دینله‌یه‌رک
جاوابیندا نه سؤیله‌میش

باخاق گؤرک:

- بوینو اوزون بدؤی آتلار
سنوندورسه
- قیرخ نامرده قویماغیم یوخ!
ایچلرینده مینیگیم وار!
یاغمالانان سورو قویون
سنوندورسه
قیرخ نامرده قویماغیم یوخ!
ایچلرینده شیشلیگیم وار!

قاتار - قاتار قیزیل دوه
سنوندورسه
قیرخ نامرده قویماغیم یوخ!
ایچلرینده یوکلتیم وار!

قیزیل قوببا چادیر اوتاق
سنوندورسه
قیرخ نامرده قییماغیم یوخ!
ایچلرینده اودام واردیر!

آلا گؤزلو قیز گلینلر
سنوندورسه
قیرخ نامرده قویماغیم یوخ!
ایچلرینده نیشانلیم وار!

اسیر گئدن آغ ساققاللار
سنوندورسه
قیرخ نامرده وئرمگیم یوخ!
ایچلرینده منیم ده بیر
عاغلی شاشمیش بابام واردیر!

دئیه - اوغلان قیرخ یولداشا
دیلبت وئردی
قیرخ گنج ایگیت بدؤی آتا
قامچی ووردو.
آسلان بوغاج قیلینج چکدی
ساواش ائتدی قیرخ نامردین
کیمی‌سینین بوینون ووردو.
کیمی‌سینی دوستاق دوتدو
باباسینی خیلاص ائدیب
گئری دؤندو.
دیرسه خان دا اوغلانینین
ساغ اولدوغون دویوب بیلدی.

*

خانلار خانی خبر تاپیب

بوغاج خانا بگلیک وئری
کورسو وئردی.
«قورقود دده» بوی بویلادی
سؤی - سؤیله‌دی.
اینجی کیمی داستان دوزدو
قوشما - قوشدو.
اونلار داخی بو دونیایا
گلیب کئچدی.
کروان کیمی قوندو کؤچدو
یئر گیزلتدی اجل آلدی
قوجا دونیا یئنه قالدی.
گئدن - گئتدی یاخشی - پیسدن
گلنلره بیر آد قالدی.

*

گؤروم دوستلار غافیل اؤلوم
گلن زامان مرد ایگیده
کئچید وئرسین!
ساغلیق کیمی دؤولت اولماز
بو دؤولتی حقّ آرتیرسین!
او اؤیدوگوم اوجا تانری
دوست اولوبان مدد وئرسین!

یومن ائده‌لیم
یئرلی قارا داغلارینیز
ییخلماسین!
کؤلگه سالان آغاجلاریز
کسیلمه‌سین!
دایم آخان آیدین سولار
آزالماسین - قوروماسین!
اوجا اوچان ترلانلارین
قانادلاری. قیریلماسین!
آت چاپاندا آتینیزین
آیاقلاری بودره‌مه‌سین
چارپیشاندا قارا پولاد
قیلینجینیز کوتلمه‌سین!
دورتوشنده - چکیشنده
کندیرینیز اوفانماسین!
آغ بیرچکلی آنالارین
آخیر یئری بهیشت اولسون!
آغ ساققاللی بابالارین
سون سارایی جنت اولسون!
حق یاندیران چیراغینیز
ایشیقلانسین یانار دورسون!
گؤروم مؤحتاج اولماياسیز
نامردلره دوستلار سیزی

3

قانلی قوجا اوغلو قانتورآلی

ازل گوندن قهرمانلیق
مردانه‌لیک قوچاقلیق
وطنیمین - ائللریمین
آد - سانیلان یاناشیدیر.

دوغروداندا هر اینسانلیق
فخری اولان سجیه‌لر
بو ائللرین - اوبالارین
ائکیز - تای بیر قارداشیدیر.

دمیر دیرناق آسلان کیمی
باشی اوجا - آنلی آچیق
عؤمور سورن ائللریمی
دؤنه - دؤنه آلقیشلاسام.

آیدین آخان سولاردان دا
زولال اولان لکه بیلمز
پاس گؤتورمز ویجدانینا
تعریف یازسام بوی - بویلاسام.

حقلییم من. بو بوی دئییل
آیین گونون اولدوزلارین
وارلیقلاری حقدیر اگر
بو دا ائله حقیقتدی.

تاریخلرین قانا باتمیش
وراخلارین وراخلا باخ!
یوخ! گؤروکن بیر کند اوچون
بلدچیلیک حماقتدی!

«آتروپاتدان» «ختائی»دن
یاغیلاری - دوشمنلری
بئزیکدیرن «بابک» کیمی
قهرماندان دانیشمایاق.

»واقف»لردن «فضولی»دن
«نظامی»تک معرفتده
دونیامیزا ایشیق سالان
بیر اینساندان دانیشمایاق.

داغدا - داشدا گون قاوورمیش
سیمالاردا صافلیقلارین
یاز شبنمی پاریلتیلی
ایشیلتی‌سین باخیب - گؤرک.

آچیق - آیدین یاراشیقلی
آلینلاردا ایگیدلیگین
اگری قیلینج شعشه‌لی
پاریلتیسین باخیب - گؤرک.

آنالارین لایلاسینا
عاشیقلارین - اوزانلارین
کؤنول آچان داستانینا-
نغمه‌سینه قولاغ آساق.

جوره سازین پرده‌سینده
تصویرله‌نن دویغولارا
گورولدایان دؤهوللرین
گور سسینه قولاق آساق.

اوبالاردا دیشی - ارکک
باشدا پاپاق اوزده اؤرپک
الده یایلیق اویناندیغی
اویونلارا بیرسای سالاق.

دیلده دیشده ازبر اولان
متل اولان مثل اولان
آتالارین - بابالارین
سؤزلرینی دویوب قاناق.

آیدان آیدین گوندن دورو
کدر بیلمز بو گوزگوده
بو ائللرین اوبالارین
نه اولدوغون گؤرمک اولار.

بو گؤروشلر قوچاقلیغین
ایگیدلیگین اینسانلیغین
ان واقعی گؤروکمه‌ین
یاراشیغین یادا سالار.

باخ! عصیرلر آنا - قادین
بو دونیادا حقسیز - حقسیز
بیر قول کیمی - ماتاح کیمی
آل - وئر اولوب ساتیلمیشدیر.

کیشیلرین اللرینده
دگرسیز بیر دستمال کیمی
ال - ال گزیب - لکه‌لنیب
بیر طرفه آتیلمیشدیر.

او جوانکن دیلبر ایکن
«قاشی یایدی - اوزو آیدی»
کیپریگی اوخ» «وفاسی یوخ»
شاعیر یازار جمالیندان!

قوجا ایکن - دوشگون ایکن
«ریحانه»دی «مرجانه»دی
«عجوزه»دی «مؤحتاله»دی
بیر آد یوخدور کمالیندان!

بیر چوخ «عیرفان» هزیانچیسی

«حقّ عاشیغی» ایدیعالی
یالانچیلار قادین عشقی
«عیرفانیما اویماز دئمیش!

محبتین «گر بو باشی -
گر او باشی..دئیه - دئیه
موختئی «موراد» بیلیب
ارککلره کؤنول وئرمیش!

*

کئچمیشلری ورقله باخ
هامان زامان ائله او واخت
بیزیم یئرده - بیزیم ائلده
قادینلیغا حؤرمت وارمیش.

اودا حقلی بیر اینسانمیش
قارداش‌ایمیش اؤز اریله
گولشرمیش ووروشارمیش
آت مینرمیش اوخ آتارمیش.

«بویو اوزون بورلا خاتین»
«ساچی اوزون سلجان خاتین»
«نیگار خانیم» «عرب زنگی»
«حجر خانیم» «زینب پاشا».

اوزاقلارا نئچون گئدک
همین بوگون یوردوموزدا
کلاغئیی‌سین یان باغلایان
مرد آنالار باشدان - باشا.

تارلالاردا - زاوودلاردا
هر هونرده - هر یاریشدا
ایشیقلی بیر ماياق کیمی
دونیالارا ایشیق سالیر.

قادینلیغین آنالیغین
یورقون گؤزو - دوتغون باغری
اونا باخیب قورتولوشا
یول آختاریر ایلهام آلیر.

جانیم عاشیق گؤزوم عاشیق
چال قوپوزون آچ داستانون
او سئحرکار جومرد الین
پرده‌لرده خوش دولانسین.

اوزو قارا - باغری قارا
جهالته جوموب باتان
قادینلیغا بؤهتان آتان
شارلاتانلار بیر اوتانسین!

*

عاشیق چومچه‌سینی آلیر الینه
آلنین قیریشدیریر، قالدیریر قیپیق.
قی‌بیر گؤزلرینی نارین گولوشلر

دریلیر اوزونه لال بیر سرخوشلیق.

معنالی باخیشی نه‌لر آندیریر
او دویغون گولوشدن نه‌لر اله‌نیر؟
اوزونده خلقیمین روح علویّتی
ووقاری منلیگی فخری گووه‌نیر!

ازلدن منی ده جوشدیران اودور
اونو دینله‌میشم فیکره دالمیشام
او وورغون کؤنلومون ایلک یاوروسودو
من ایلک ایلهامیمی اوندان آلمیشام!

او جادی اللرین تیلیسیمیندن
اؤزونو قورتاران هانسیدیر - کیمدی؟
کؤنول جئیرانینین اووچیسیدیر او
بیر مودهیش فتنه‌دیر باخ گؤر کی ایندی

اؤزوده غرق اولور اؤز نغمه‌سینده
توفانلار قوپاریر هر بیر پرده‌دن.
آچیر خیالینین آغ یئلکنینی
یئنه ده سؤیله‌ییر «قورقود دده»دن.

*

قدیم اوغوز ائللرینده
«قانلی قوجا» آدیندا بیر
آدلی - سانلی کیشی وارمیش.
بو گؤرکلو ایختیی‌ارین
یئتیشمیش بیر قوچ اوغلو وار
«قانتورالی» چاغیرارلار.
قانلی قوجا بیرگون دئییر:
- دوستلار منیم آتام اؤلدو
یئری یوردو منه قالدی.
یارینکی گون من اؤلرکن
یئر - یوردومدا اوغلوم قالار
نه یاخشی کی جانیم ساغکن
اوغلانیمی ائولندیریم.

قانتورالی باباسینین
سؤزلرینی دینله‌یه‌رک:
- بابا منی ائولندیرمک
ایسته‌ییرسن منه لاییق
قیز نه کیمی اولدوغونو
بیلیرسنمی؟ دئیه - اوغلان
آرتیریری:
من یئریمدن قالخانا تک
یئردن دورا.
من قارا قوچ بدؤی آتا
مینَنه‌تک آتین مینه.
قانلی کافر ائللرینه!
مندن قاباق هوجوم ائده

قیلینج چالا باش گتیره.

قانلی قوجا: - اوغول دئمک
سن عیال یوخ بیر پهلوان
ایسته‌ییرسن، آرخاسیندا
یئییب، ایچیب دولاناسان
خوش اولاسان!- دئیه - گولور.

- بلی بابا من ائلنچی
ایسته‌ییرم!
یوخسامی سن ایسته‌ییردین
واریب گئدیب
بیر جی - جیبان قیز آلاسان
ناگهاندان یخیلیبان
یئره دوشسه باغیرساغی
دوگون دوشه؟! دئیه اوغلان
آجیقلانیر

- گؤزوم اوغول آجیقلانما.
ایسته‌دیگون - دیله‌دیگون
او دیلبری تاپماق سندن.
قیزیل تؤکمک، ریزق وئرمک
آلماق مندن. دئیه قوجا
سینه گردی.
ارنلرین گؤرکملیسی
«قانتورالی» بئله گؤرجک
آتین میندی.
قیرخ ایگیدین آتلاندیردی.
ایچ اوغوزو گیریب گزدی
بگنه‌جک قیز تاپمادی
قاییدیبان ائوه گلدی.
قوجا سوردو: - قیز تاپدینمی؟
قانتورالی:
- یانسین اوغوز ائللرینی
هرنه گزدیم منه یار
قیز تاپمادیم بابا - دئدی.

قانلی قوجا:
- صاباح گئدیب اؤیلن گلمک
اؤیلن گئدیب آخشام اوستو
گلمک ایلن قیز تاپیلماز.
سن ائوده قال مالا یئتیش
من گئدرم گزیشرم
سنین اوچون قیز تاپارام.
دئیه، قالخیب سئوینیبن
گووه‌نیبن سینه گردی.

آغساققاللی بیر قوجانی

یولداش ائدیب
ایچ اوغوزو گزیب چیخدی
قیز تاپمادی.
دیش اوغوزو گزیب چیخدی
قیز تاپمادی.
ترابوزان ائللرینه
گلیب چیخدی.
ترابوزان تکورونون
گؤرکملی گؤزل - گؤیچک
بیر قیزی واردی، بیر جوت یایی
هم ساغینا هم سولونا
قوشا چکر،
آتدیغی اوخ یئره دوشمز.
بو قیز اوچون اوچ جاناوار
ساخلامیشلار!

هانسی ایگید اوچ حئیوانلا
پنجه‌لشسه، غالیب گلسه
حئیوانلارین باشین کسسه
قیز اونوندور، دئیه - تکور
وعده وئرمیش.
کیمسه ایسه مغلوب اولسا
باشین کسر بورجدان آسار!

بئله‌لیکله اوتوز ایکی
کافر دینلی بگ اوغلونون
باشی بورجدان آسیلمیشدی!

اوچ حئیوانین بیری بوغا
بیری بوغرا بیری ایسه
آسلان ایدی.
باشی بورجدان آسلانیلان
اوتوز ایکی بگ اوغلونون
هئچ بیریسی آسلان ایلن
نر دوه‌نی گؤرمه‌میشدی.
آنجاق اونلار بوغا کلین
بونیوزونا ایلیشه‌رک
باسیلمیشدی.

قانلی قوجا باشلار ایلن
حئیوانلاری گؤرن زامان
باشیندا کی قارا بیتلر
آیاغینا سوزوب گلدی.

- داها دوغرو چیخاق گئدک
اوغلانجیغا خبر وئرک.
هونری وار گلیب آلسین
هونری یوخ اوبادا کی

قیزجیغازا راضی قالسین.

*

آت آیاغی کولک اولور
اوزان دیلی یوگرک اولور.
قانلیقوجا
داغلار آشدی چایلار کئچدی
اؤز ائلینه گلیب چیخدی.
اوغلانجیغا خبر گئدیب
- «بابان گلدی» سؤیله‌دیلر.
قانتورالی قیرخ ایگیدین
آتلاندیریب قارشی واردی.
آتاسینین الین اؤپدو
- جانیم بابا منه لاییق
قیز تاپدین‌می؟ دئیه - سوردو.
- تاپدیم اوغول آنجاق ایشده
هونر گرک دئیه - قوجا
جاواب وئردی.
- آلتون – آخچا، قفله - قاتیر
ایستر بابا؟
- دئدیم اوغول هونر ایستر
هونر گرک.
- جانیم بابا گؤزوم بابا
قارا یاللی قازلیق آتی
مینم ایندی.
قانلی کافر ائللرینه
آت سالارام.
باش کسرم قان تؤکرم
آزغین دینلی کافرلره
قان قوسدوررام!
آخچا - آلتون قول - قاراواش
گتیره رم.
هونریمی گؤستره رم!

- جانیم اوغول گؤزوم اوغول
دئدیکلرون هونر دئییل
بو سئودا ده باشقا جوره
هونر گرک.
او قیز اوچون اوچ جاناوار
ساخلامیشلار.
اوچ حئیوانی کیمسه باسسا
قیزی اونا وئره‌جکلر.
باسانماسا مغلوب اولسا
باشین کسیب بورج اوستوندن
آساجاقلار!
- گؤزوم بابا منه گرک
بو سؤزو سن دئمه‌یئیدین
گئدم گرک چونکی دئدین

گئتمز اولسام یارینکی گون
بو سؤز منه قاخینج اولار!
جانیم بابا قادین آنا
اسن قالون!

- گؤرورسنمی اؤز - اؤزومه
نه ائیله‌دیم؟
اوغلانجیغی قورخودسانام
بلکه قورخوب گئتمز اولا.
دئیه - قوجا دوشونه‌رک
سؤی سؤیله‌میش:

سن گئدن یئرلرین سولطانیم اوغول
دولاماج - دولاماج جاداسی اولور.
اوزرینده اوچان قوش قاناد سالماز
گوگلره قووشان قالاسی اولور.

پالچیغینا آتلی باتسا چیخانماز
اورمانلارین آلا ایلان سؤکنمز.
بوز آسلانلار سولاریندان ایچنمز
گؤللرده یاشیل‌باش سوناسی اولور.

گؤرکلوسو کؤنوللری آلدادی
نغمه‌لری داغی - داشی اوینادی.
های دئمه‌دن باش گئتیرر جلادی
پاپاغی مندیللی باباسی اولور.

جانیم اوغول آتگیلن بو سئودانی
بوزلاتما گل آغساققاللی بابانی
آغلار قویما بیر قاریجیق آنانی
مرد ایگیدین ایشده وفاسی اولور.

- جانیم بابا نه دئییرسن سن منه
بو ایشلردن چکینن ایگید اولماز.
آلپ ایگیده قورخو وئرمک عئیب اولور
مرد آتالار اؤولادینی قورخوتماز.

قادیر قویسا او دولاماج یوللاری
بیر چارپیشدا یوروب یورتوب کئچرم
آتلی باتیب چیخماز پالچیقلارینا
مؤولام مدد وئرسه قوملار تؤکرم.

آلا ایلان سؤکمز اورمانلارینا
چاخماق چالیب ایلدیریم تک شاخارام.
گؤگله پهلو ووران قالالارینی
وئران ائدیب اود ووروبان یاخارام.

یا آسلانین دیرناغیندا دیدیللم

یا تاخیللام بوینوزونا بوغانین
یا دوه‌نین کؤکسو آلتدا ازیللم
یا اؤپرم گؤزکلونون بوخاغین.

یا گئدم هئی گئتمه‌یم هئی
یا گلم هئی گلمه‌یم هئی
داها بیرده گؤروشونجه
گؤزوم بابا قادین آنا
اسن قالون!

گؤردولر کی بو تکلیفدن
گئری دؤنمک قوچ اوغلانین
ناموسونا یئنیلمزدیر.
اوغور وئریب سؤیله‌دیلر:
- اوغورلارون آچیق اولسون
اسن گئدیب ساغ گله‌سن
آسلان اوغول.

*

قانتورالی!
آتاسینین آناسینین
الین اؤپدو.
قیرخ ایگیدین آتلاندیردی
یولا دوشدو.
یئددی گئجه یئددی گوندوز
یول سوردولر.
یورتوب کافر سرحدینه
یئتیشدیلر.
چادیر تیکیب اگلندیلر.

قانتورالی
یوگرک آتین اوینادییان
عمودونو آتیر - توتور:
- هئی! قیرخ ائشیم، قیرخ یولداشیم!
یوگرک اولسام یاریشسام هئی!
گوجلو اولسام گولشسم هئی!
قادیر مؤولام مدد وئرسه
اوچ حئیوانلا دیرشسم هئی!
گؤزللرین سرکرده‌سی
ساری دونلو قیزی آلیب
آتام - آنام اوباسینا
قاییتسام هئی!
هئی! قیرخ ائشیم - قیرخ یولداشیم
قیرخینیزا قوربان اولسون
منیم باشیم!

قانتورالی بو سؤزده‌کن

تکور شاها خبر گئتدی.
- قانلی اوغوز ائللریندن
«قانتورالی» دئرلر بیر
ایگید وارمیش قیز دیلەییب
گلیر - دئیه سؤیلەدیلر.

شاه تکورون آتلیلاری
یئددی آغاج قارشی گلدی.
- ایگید بورا نەیه گلدین؟
دئگیل بیزه!
- وئریشمگه آلیشماغا
گلدیم - دئیه قانتورالی
جاواب وئردی.

عیّزت ائدیب حؤرمت ائدیب
آغ چادیرلار تیکدیردیلر
آلاخالی دؤشەدیلر
آغجا قویون قیردیردیلار
یئددی ایللیک آل شرابدان
ایچدیردیلر.
گؤتوروبن تکور شاهین
اوردوسونا گتیردیلر.

*

بؤیوک سلام مئیدانیندا
تکور تاختین اوزریندە
اوتورموشدو
اوچ یوز کافر سیلاحلانیب
آلای قوروب خدمتیندە
دورموشدولار.
تکور قیزی بو مئیدانین
بیر یانیندا اوجا بیر کؤشک
تیکدیرمیشدی.
بایراملاردا چیخیشلاردا
قیرخ اینجه قیز دؤورەسیندە
کؤشکە چیخار تفروجە
مشغول اولار.
یئنەدە او بیر ائلچینین
گلدیگیندن خبر بولوب
قیرخ قیزلارا آل گئیدیریب
اؤزو ایسە ساری گئییب
کؤشکە گلدی.

قانتورالی گلیب چیخدی
قارا شاپقا شاه تکورا
سلام وئردی.
کافر تکور سلام آلدی

آلا خالی دؤشه‌دیلر
یئره اوتدو.
- ایگید بورا هاردان گلدین؟
دئیه - تکور سوآل وئردی.

قانتورالی یئردن دوردو
ادب ایلن باشین آچدی
آغ بیله‌گین سیغاللادی.
- قارشی یاتان قارا داغین
آشماق دئیه گلمیشم من
آخینتیلی سولاریندان
کئچمک دئیه گلمیشم من.
اتگینه قولتوغونا
سیغینماغا گلمیشم من.
حق تانرینین بویوروغو
پیغمبرین دئدیگیله
قیز آلماغا گلمیشم من.

- بو ایگید ده هونر اولسا
سؤزوم یوخدور دئیه - تکور
قبول ائتدی.

*

یاساوول‌لار قوچ اوغلانی
سویوندوردو.
اوبیر طاقه
آلتون آرقاج کتان بئزین
گؤوده‌سینه ساریتدادی
مئیدان آچدی.
قانتورالی
صاحیب جمال صاحیب کمال
گؤرستمه بیر ایگید ایدی.
اوغوزلارین دؤرد ایگیدی
نیقابیلان دولاناردی:
«قانتورالی» «بوز آیغیرلی -
بئیرک خان» «قارا چکیر»
بیریسی ده اونون اوغلو
خان «قیرقینیق»

قانتورالی نیقابینی
گؤتوررکن قیز باخیردی.
آی جماللی آسلان اوزلو
مرد ایگیده گؤزو دوشجک
داراخلیغی بوشا گئتدی.
دابباغ اولموش دانا کیمی
جویجوسوندن سو تؤکولدو.
باشینداکی قیرخ یولداشا

باخیب دئدی:
- تانری تعالا شاه بابامین
اورگینه رحم سالار
کبین کسیب بو اوغلانا
وئره منی.
حئییفدیرکی بوجور اوغلان
حئیوالارین دیرناغیندا
هلاک اولا!
سلجان خاتین بو سؤزده‌کن
یئددی دمیر زنجیرایلن -
زنجیرلنمیش بوغا کلی
گتیردیلر.
بوغا گلیب دیزه چؤکدو
مئیدانداکی مرمر داشا
بوینوز ووردو پنیر کیمی
دیدیب تؤکدو.

هامی باخیب سؤیلشدیلر:
- عنقرییدی کی ایگیدی
آتار ییخار.
یاخیلسین اوغوز ائللری
قیرخ ایگیدلن بیر بگ اوغلو
بیر قیز اوچون اؤلمک نه‌دیر؟!
قوچ اوغلانین قیرخ ایگیدی
بونو دویوب آغلاشدیلار.

قانتورالی ساغا باخدی
سولا باخدی ایگیتلرین
آغلار گؤردو. بیرهای وئردی
نه سؤیله‌دی:
- هئی قیرخ ائشیم - قیرخ یولداشیم.
نه اولوب کی آغلاییرسیز؟
قوپوزومو منه وئرین
منی اؤیون!

قانتورالی قوپوز چالیر
قیرخ ایگیدی اونو اؤیور
گؤرک دوستلار نئجه اؤیور:
- هئی سولطانیم قانتورالی!
قالخیبانی سن یئریندن
دورمادون‌مو؟
قارا یاللی قازلیق آتا
مینمه‌دین‌می؟
کؤیکسی گؤزل قابا داغی
اوولاییبان یئنمه‌دین‌می؟
اوباداکی اینک ساغان
قاراواشی گؤرمه‌دین‌می؟
بوغا - بوغا دئدیکلری
او اینگین بیزوواسی

دگیلدی‌می؟
آلپ ارنلر قیریمیندان
قیرارمی؟
قوچ ایگیدلر بیر بیزوودان
قورخارمی؟
ساری دونلو سلجان خاتین
کؤشکدن باخار!
کیمه باخسا باخیشیلان
اودا یاخار!

قانتورالی ساری دونلو
قیز عشقینه بیر هو دئدی.
- مره کافر بوغانیزی
بوراخینیز گلسین! - دئدی.

اسرک کلین زنجیرلرین
گؤتوردولر.
دلی بوغا بوینوزلارین
آلماس اوجلو جیدا کیمی
شوشله‌دەرک نر اوغلانین
اوزرینه هوجوم ائتدی.
قانتورالی آدی گؤزل
محمدی چاغیریبان
بیر یومورق قیزغین کلین
قاشقاسینا ایلیشدیردی.
اسرک بوغا دالی اوسته
یئره چؤکدو، قالخار - قالخماز
دورتمه‌سینی کله‌سینه
دایایاراق زورون سالدی.
بوغا کلی باسا - باسا
گئن مئیدانین او باشینا
گئدیب چیخدی.

قیزغین بوغا - ایگید اوغلان
بیر چوخ زامان چالیشدیلار.
یاواش - یاواش دلی حئیوان
یورقونلادی قارا آغزی
کؤپوکلندی.
قانتورالی: - «آلپ ارنلر
بو دونیانی عاغیل ایلن
بیلمیشلردیر، یاخشیدیر کی
حئیوانجیغین قارشیسیندان
سیچیراییب، آرخاسیندان
بیر ایش ائدم» دئیه - دویوب
آدی گؤزل محمده
تکبیر دئییب سیچیرادی.
بوغا توون ساخلامادان
باشی اوسته یئره دگدی.
ایگید اوغلان دیلدن دوشموش

حریفینی قویروقلادی.
دولاندیریب یئره چالدی.
بوغازلادی باشین کسدی.
دریسینی قازیب سویدو.
تکور شاها قارشی واردی.
- قیزی منه وئریرسن‌می؟
دئیه - دوردو.

- مره قیزی اونا وئریب
سورون گئتسین!
دئیه - تکور حؤکم ائده‌رکن
قارداشینین اوغلو دئدی:
- حئیوانلارین پادشاهی
بوز آسلاندیر، اونونلا دا
اویون وئرسین سونرا وئرک.
آسلانی دا گتیردیلر.

آسلان گلیب قورولداندی.
مئیدانداکی بوتون آتلار
قان کیشنه‌دی.
نر اوغلانین ایگیدلری
آغلاییبان سؤیله‌دیلر:
- بوغا کلدن قورتاردیسا
بوز آسلاندان قورتارارمی؟
قانتورالی ایگیدلرین
آغلار گؤروب
- مره دوستلار قوپوزومو
اله آلیب اؤیون منی.
ساری دونلو قیز عشقینده
بیر آسلاندان قورخماق اولماز!
یولداشلاری اونو اؤیور
گؤرک دوستلار نئجه اؤیور:

-هئی سولطانیم قانتورالی
دایلار باسان، ارلر کسن
قارا پولاد اوز قیلینجدان
قاییتمایان.
آلپ ارنلر ساواش گونو
قیریمیندان قاییدارمی؟
آغجا توزلو قاتی یایدان
درسینمه‌ین
آغ للکلی اؤتگون اوخدان
قایغیمایان
مرد ایگیدین ایراده‌سین
بیر جاناوار سارسیدارمی؟

دمیر دیرناق قاپلانلارین
بوینون بوران

جاناوارلار سرکردەسی
آسلان بوغان
آلاباشلی کؤپک ایته
کوندەسینی قاپدیرارمی؟
ساری دونلو سلجان خاتین
کؤشکدن باخار!
کیمه باخسا عشق اودونا
سالیب یاخار!

قانتورالی ساری دونلو
قیز عشقینه بیر هو دئدی.
- مره کافر آسلانیوی
بوراخ گلسین!
قارا پولاد اوز قیلینجیم
الیمده یوخ قیوریشمادان
ایکی بیچم.
اتگینه سیغینمیشام
جومردلرین مددکاری
غنی تانری مدد! - دئدی.
بوز آسلانا های وئردیلر
سوزدو گلدی.
قانتورالی آدی گؤزل
محمده تکبیر دئییب
کؤینگینی بیلەگینه
ساریتدادی، آسلانجیغین
پنجەسینه قارشی وئردی
چنەسیندن بیر یومورق
ایلیشدیردی.
یوموروغون ضربەسیندن
قوغان آسلان گیجللندی.
ایگید اوغلان مجال تاپیب
بیلگینی چکیب اوزدو.
گؤتوروبن یئره چالدی.
آسلانجیغین قابا لشی
مئیدان ایچره دوشوب قالدی.

قانتورالی: - مره تکور
قیزی منه وئرگیل دئدی!

- بو اوغلانی گؤزوم گؤردو
کؤنلوم سئودی!
گرک دورسون گرک قالسین!
قیزی اونا وئرون گئتسین!
دئیه تکور حؤکم ائدەرکن
قارداشینین اوغلو - دئدی:
- حئیوانلارین سرکردەسی
بوغرا نردیر، اونونلا دا
اویون ائتسه قیزی وئرریک.

چون عنایت حقّدن ایدی
بگ - پاشالار قوچ اوغلانا
حامی دوردو
تکور دئدی:
- نرین آغزین یئددی یئردن
باغلایینیز!

حسود کافر باغلامادی!
دهنه‌لرین یوونلرین
آچدی آتدی!
قانتورالی سرخوش - سرخوش
بوغرانین ساغ - سولوندان
قولتوغوندان فیرلار چیخار.
لاکین ایکی جاناواری
باسیب سالماق مرد ایگیدی
یورقونلاتمیش.
ایشده بیر آز یاوالانمیش،
او تؤوشونو آلماق اوچون
دایانارکن
آلتی جلاّد یالین قیلینج
باشی اوسته حاضیر اولدو.

یولداشلاری بونو گؤروب
سؤی - سؤیله‌میش
گؤرک دوستلار نه سؤیله‌میش:
- قالخیبانی اؤز یئریندن
اورو دوردون،
قارا یاللی قازلیق آتی
بوتون میندین.
آلا گؤزلو ایگیدلرین
آتلاندیردین
ایری دویمه! قاباداغی.
دونن آشدین.
آخینتیلی داشغین سویو
دونن کئچدین.
قانلی کافر سرحدینی
باسیب کئچدین.
کافرلرین بوغاسینی
خورد - خاش ائتدین.
قوغان آسلان گلدیگینده
بئلین بوکدون.
قارا نره یئتیشنده
نه گئجیکدین؟
قارشی یاتان بو داغلاردان
خبر کئچه.
داشغین آخان بو سولاردان
اؤتوب کئچه.
بؤیوک اوغوز ائللرینه

خبر چاتا:
قانتورالی نه ائیلەمیش
سؤیلەیەلر.
قارا بوغا یوگوردوکده
باشین کسمیش.
قوغان آسلان داشلاندیقدا
بئلین بوکموش.
قارابوغرا گلدیگینده دیلدن دوشموش!
«سؤیلەیەلر».
بؤیوک - کیچیک بونو دئییب
دانیشالار.
قاری قوجا بونو دئییب
دانیشالار.
آغساققاللی قوجا بابان
بوکوک قالا.
آغبیرچکلی قاری آنان
باشا چالا.
قالخیبانی اؤز یئریندن
دورماز اولسان.
آلتی جلاّد باشین اوسته
قیلینج توتار!
غافلجەدن او گؤرکلو
باشین کسر!
آشاغیدان یوخارییا
باخمازمیسان؟
قنشرینه آلاگؤزلو
کهلیک گلدی، ایگید نەدن
ترلانینی آتمازمیسان؟
ساری دونلو سلجانخاتین
قاش گؤز ائیلر،
ایگید نەدن ایشارتین
گؤرمزمیسن؟
سؤیلر: «دوه دوداغیندان
زبون اولار»
نەدن یارین دئدیگینی
دویمازمیسان؟

قانتورالی اورو دوردو
ساریدونلو قیز عشقینه
بیر هو دئدی!
- مره کافر بو بوغرانین
دوداغیندان توتار اولسام
«قیز سؤزویله قارا نری
زبون ائتدی» - سؤیلەیەلر.
یارینکی گون بؤیوک اوغوز
ائللرینه خبر چاتا
بیر دوەنین قارشیسیندا
قالمیش ایدی قیز قورتاردی»
سؤیلەیەلر! دئیه - دویوب:

- مره دوستلار قوپوز چالیب
اؤیون منی!
او قودرتلی یارادانا
سیغینمیشام!
یار یولوندا بیر بوغرادان
قاچماق اولماز!
هایدی اونون باشینی دا
کسم - دئدی.
قیرخ ایگیدی اونو اؤیوب
سؤی - سؤیله‌میش
گؤرک دوستلار نه سؤیله‌میش:
- قاف قایالار باشیندا یووا سالان
قادیر - اولو تانرییا یاخین اولان
آری گؤلدن شیغی‌ییب اؤردک آلان
جومله قوشلار سولطانی چال قاراقوش
ساخساغانا اؤزونو شیغادارمی؟

دوو گونونده باک ائتمه‌ین یاغیدان
های وئرنده آلایلاری داغیدان
قیزیل قاندان داشغین سئللر آخیدان
آلپ ایگیتلر جیلاسینلار ارنلر
بیر تولکویه اؤزونو دالادارمی؟

ساری‌دونلو سلجان‌خاتین
کؤشکدن باخار!
کیمه باخسا باخیشیلان
اودا یاخار!
قانتورالی ساری‌دونلو
قیز عشقینه بیر هو دئدی!
آدی گؤزل محمدی
چاغیریبان دوه‌یه بیر
دورتمه ووردو، ضربه‌سیندن
نر باغیردی!
بیرده ووردو، دوه داخی
آیاغ اوسته دورانماییب
شوملامیش بیر قالا کیمی
یئره دگدی!
ایگید اوغلان اسرک نری
بوغازلادی، گؤوده‌سیندن
ایکی زول گون چیخاریبان
تکور شاهین قنشرینده
یئره ووردو.
- آتلیلارین ترکش باغی،
اوزنگیسی قیریلارسا
تیکمک اوچون کارا گلر!
دئیه - گولدو.

تکور دئدی:
- واللاه بونو گؤزوم گؤردو

کؤنلوم سئودی.
قیرخ بیر یئرده قیزیل آلا
گردک تیکدی
قیزی آلیب کل اوغلانین
گردگینه گتیردیلر.
اوزان گلیب سؤی - سؤیله‌دی
شادلیق چالدی.
قوچاق اوغوز ایگیدینین
عؤمرو - گونو چیچک آچدی
ائل - گونونو یادا سالدی.
قیلینجینی چیخاریبان
یئره چالدی:
- قارا یئر تک کرتلیه‌ییم!
تورپاق کیمی سوورولاییم!
قیلینجیما دوغرانابیم!
پئیکانیما سانجیلاییم!
اوغلوم - قیزیم دوغولماسین!
دوغولارسا اون گونونه
یئتیشمه‌سین!
قادین آنا - بگ باباملا
گؤروشمه‌دن بو گردگه
گیرر اولسام!

چادیرلارین یاتیدیردی
دوه‌لرین بوزلاتدیردی
قارا قوچون کیشنتدیردی
کؤچون چاتدی یولا دوشدو.

یئددی گئجه - یئددی گوندوز
یول یوللادی، یورتوب اوغوز
سرحدینه گلیب چاتدی.
چادیر تیکدی.
- هئی قیرخ ائشیم - قیرخ یولداشیم
قیرخینیزا قوربان اولسون
منیم باشیم!
قادیر تانری مدد وئردی
واریب گئتدیم اوچ حئیوانین
باشین کسدیم.
ساری‌دونلو دیلبر قیزی
آلیب گلدیم.
بگ باباما خبر وئرین
قوچ اوغلونا قارشی گلسین!

*

ایکی سئوگی باخیب گؤردو
قوندوقلاری بو داغ - تپه

دورنالارین، سونالارین،
کهلیکلرین اوچاغیدیر.
جئیرانلارین، آهولارین،
کئییکلرین اویناغیدیر.
هر طرفی چای چمندی.
سولار آخیر غلطان - غلطان
شاققیلداییب تؤکولورو
شورشورالار قابا داغدان.

یاشیل تبریز خالچاسیندان
دؤشنمیشدیر سانکی هر یان.
قودرت الی قاشلامیشدیر
چیچکلری بریلیاندان.

یاشیل کوللار بیر قیز کیمی
الده توتوب آل پیاله.
یئل اسدیکجه گیزلی - گیزلی
پیچیلداشیر داغدا لاله.

چادیر قوروب اگلندیلر
یئییب ایچیب دینجلدیلر.
او زامانلار هر بیر اوغوز
ایگیدینه هر نه قضا
یئتیشیرسه، یوخلاماقدان
یئتیشردی.
قانتورالی آل شرابین
نئشه‌سیندن مورگوله‌ییب
گؤزلرینی یوخو آلدی
اویوب قالدی!

*

«- منی گؤروب سئون چوخدو
اولمایا کی،
ناگهاندان باسغین ائدیب
ایگیدیمی اؤلدوروبن
آغجا اوزلو من گلینی
آتام - آنام سارایینا
قایتارالار»
دئیه - سلجان دوشونه‌رک
ایگیدینین
آتین توتدو یهرله‌دی،
اؤزو ایسه سیلاحلاندی
سونگوسونو اله آلدی
بیر تپه‌نین اوسته چیخیب
کئشیک وئردی.

*

مگر دوستلار کافر تکور
پئشمان اولدو!
- بو نه ایشدی اوچ جاناوار
اؤلدورمکله قیزجیغازی
آلیب گئتدی؟
آلتیجا یوز قارادونلو
گؤی‌دمیرلی کافر سئچدی
یولا سالدی.
قیز گدیکده گؤزتلرکن
گؤردو بیردن توز اوجالدی.
بدؤی آتین باشین سالدی
ایگیدینین باشی اوسته
چاپار یئتدی. ایگیدینی
آییلدارکن
سؤی - سؤیله‌میش، گؤرک خانیم
نه سؤیله‌میش:

- آلا قییما گؤزلریوی بیر آچگیلن
جانیم ایگید غافیل - غافیل نه یاتمیسان؟
مرد قوللارون قارغیسیندان چاتیلمادان
آچ گؤزووی غافیل ایگید نه یاتمیسان؟

قابا دؤشون اوخلانییان سؤکولمه‌دن
آلجا قانین یئر اوزونه تؤکولمه‌دن
آغجا آلنین قارا یئره سورتولمه‌دن
آچ گؤزووی غافیل ایگید نه یاتمیسان؟

بوز بولودلار کیشنه‌مه‌دن سئل آتلاندی
قاف قایالار اوینامادان یئر آیریلدی.
اولو بگلر اؤلمه‌دیکدن ائل بوشالدی
آچ گؤزووی غافیل ایگید نه یاتمیسان؟!

آییل ایگید دوشمن گلدی، یاغی یئتدی
قارجیشیبان، اوغراشیبان گلیب چاتدی.
آسلانییان اوزریوه هوجوم ائتدی
آچ گؤزووی غافیل ایگید نه یاتمیسان؟

کولک کیمی بو داغلاری آشدین گلدین
ترلان کیمی هاوالاردان اوچدون گلدین.
یاتماق اوچون یئرمی بولدون یورتمو بولدون؟
آچ گؤزووی غافیل ایگید نه یاتمیسان؟

قانتورالی سمیرلندی
گؤزون آچدی اورو دوردو
- نه سؤیلرسن نه دئییرسن
آی گؤرکلوم؟ دئیه - سوردو.

قوچ ایگیدیم اوزریوه
یاغی گلمیش!
قانتورالی گؤزون آچدی
گؤرکلوسون آت اوستونده
سیلاحلانمیش الده سونگو
حاضیر گؤردو.
یئری اؤپدو - هئی «آمنا و صدقنا»!
اولو تانری! درگاهوندا
دیلکلریم حاصیل اولدو
دئیه - ایگید شوکور قیلدی.
آری سودان آبدست آلدی
آغجا آلنین یئره قویدو
ایکی رکعت ناماز قیلدی.
آتین میندی، آدی گؤزل
محمده تکبیر دئدی.
جیلوو تؤکمه قارا دونلو
کافرلره قارشی واردی.

سلجان خاتین آت اویناتدی
ایگیدیندن قاباق کئچدی.
قانتورالی:
- قوچ گؤرکلو ائوی قویوب
هارا بئله؟ دئیه - سوردو.
- بگ ایگیدیم باش ساغ اولسا
گلن کافر چوخ کافردیر
ساواشاریق، دؤیوشریک
اؤلنیمیز اولسا اولسون
دیری قالان ائوه گلسین!
دئیه - خاتین آتین سالدی
قیلینج چکدی قیریم باسدی
قاچانلاری ایزلەمەدی
آمان چکیب یالوارانی
اؤلدورمەدی.
یاغی قاچدی ایگید گلین
ائله ساندی دوشمن سیندی.
اوستو قانلی قیلینج قانلی
ائوه گلدی.
ایگیدینی گؤرمز اولدو.

قیز ایگیدی آختارارکن
قایین آناسی - قایین آتاسی
چیخا گلدی!
گؤردولر کی مرد گلینین
اوستو قانلی اوغلان یوخدور
خبر توتوب سوروشدولار
گؤرک نئجه سوروشدولار:

- ایگید قیزیم، ایگید آنام
آلا داندا دوروب گلدین

مرد اوغلانی توتدوردون‌مو؟
غافیلجه‌دن او گؤرکلو
مرد باشینی کسدیردین‌می؟
آنا - دئیه بابا - دئیه
آغلادیبان بوزلاتدین‌می؟
- تک گلیرسن بیر ببگیم
گؤرونمزدیر. باغریم یانار
آغیز - دیلدن بیر قاچ کلمه
خبر منه.
قارا باشیم قوربان اولسون
گلین سنه.

قیز اونلارین
قایین آتاسی - قایین آناسی
اولدوغونو دویوب بیلدی.
قامچیسیلن بیر تپه‌نی
نیشان وئریب:
- اورا وارین هانکی یئرده
توز گؤردونوز
یوخسا قارقا - قوزغون گؤردوز
اورادا دیر. دئیه - اؤزو
آتین چاپدی اوجالاردان
آلچاقلارا نظر سالدی.
باخیب گؤردو بیر دره‌ده
توزاناق وار.
گاه دریلیر گاه داغیلیر.
چاپیب یئتدی، ایگیدینین
بدؤی آتین اؤلموش گؤردو
اؤزونونسه
گؤزو اوستو یارالانمیش
آخار قانین سیله - سیله
اؤزو یایان کافر آتلی
قیلینج چالیر.
یاغیلاری تؤکوب سالیر.
ایچی یاندی آجیقلاندی!
«قاراقوشون» بیر بؤلوک قاز
سیراسینا دوشدوگو تک
یاغیلارین بیر اوجوندان
قیرا - قیرا او باشینا
گئدیب چیخدی!

قانتورالی باخیب گؤردو
بیر کیمسه‌نه یاغیسینی
قاباغینا قاتیب قاوور!
بو ایگیدین سلجان خاتین
اولدوغونو دویانمادی.
چاغیریبان نه سؤیله‌دی:
- قالخیبانی اؤز یئریندن
دوران ایگید نه ایگیدسن؟

غافیل - غافیل باشلار کسن
دستورسوزجا یاغی‌باسان
سؤیله ایگید نه ایگیدسن؟
دستورسوزجا یاغی باسماق
بیزیم ائلده عاییب اولور
سؤیله ایگید نه ایگیدسن؟!
یئنه دئمیش:
- مره ایگید ترلان اولوب
هاوالار اوچاسان دا!
غوّاص اولوب عومّانلاردان
دریالاردان کئچه‌سن ده
ساققاللاییب بوغازینی
بیچر اوللام!
آلجا قانین یئر اوزونه
تؤکر اوللام!
مره قادا توتموش ایگید
نه ایگیدسن؟!
قاییدیبان دؤن گل بری
ایگید! - دئدی.

سلجان خاتین دینله‌یه‌رک
مرد ایگیدی
گؤرک دوستلار جاوابیندا
نه‌لر دئدی؟
- هئی ایگیدیم، بگ ایگیدیم!
قلتباندا قیزیل دوه
کؤششگیندن دؤنرمی گؤر؟
قاراقوچلو قازلیق آتلار
قولانیندان دؤنرمی گؤر؟
آغ آییلدا آغجا قویون
قوزوسونو باسارمی گؤر!
آلپ ارنلر - مرد ایگیدلر
سئوگیسینه قییارمی گؤر
قوچ ایگیدیم - بگ ایگیدیم
بو یاغینین بیر آیاغی
سنین اولسا بیر آیاغی
منیمکی‌دیر.
قانتورالی
یاغی باسان دوشمن کسن
بو ایگیدین
گؤرکلوسو اولدوغونو
دویوب بیلدی.
بیر یاندان دا اؤزو گیردی.
بیر جوت آسلان
قیلینج چالدی کافر قیردی.
یاغی قاچدی دوشمن سیندی.

سلجان خاتین
آتی اؤلموش ایگیندینی

آت آردینا میندیره‌رک
یولا دوشدو.
- قانتورالی اوْز - اوْزونه
دوشونه‌رک فیکره دالدی:
«قالخیبانی سلجان خاتین
دوردوغوندا
قارا یاللی قازلیق آتین
میندیگینده
ار ترکینده بگ بابامین
اوباسینا گیردیگینده
بیزیم ائلین آلا گوْزلو
قیزگلینی بونو گوْروب
بیلدیگینده
مرد ایگیدلر اوْیونونده
عجب سن ده اوْیونرسن؟
زبون اولدون قانتورالی!
سوْیله‌یرسن گورکلومون
آت آردیندا گلیب چیخدیم؟!
زبون اولدون قانتورالی!
کوْنلوم گئتدی اوزوم دوْندو
اوْلدوره‌ییم بونو دئدی!

سلجان خاتین ایگیدینین
فیکرین دویوب سوْی - سوْیله‌میش
گوْرک دوستلار نه سوْیله‌میش:

- قوچ ایگیدیم! بگ ایگیدیم!
بوزلاماقلا دیشی دوه نر اولماز!
اوْیونمکله اورت دوْنوب ار اولماز!
اوْیونرسه ار اوْیونسون آسلاندی!
اوْیونمکلیک اورتلره بوْهتاندی!

دوواق آلتدان قاش ائیله‌ییب سئویشدیم.
دادلی - دادلی داماق وئریب سوروشدوم.
بیر یاسدیغا باش قویوبان امیشدیم
قوچ ایگیدیم نه تئز اوزون دولاندی؟

داغ باشینا آری یاغان قارام من!
دوست باغیندا بیر یئتیشمیش بارام من!
قادیر بیلیر ایگید سنه یارام من!
بگ ایگیدیم نه‌دن کوْنلون بولاندی؟!

«قاوات» اوغلو «قاوات!» نه‌دن
تئز وورولدون تئز اوساندون؟
بیر مونیسم یارام سنه
قوچ ایگیدیم قییما منه!

- یوخ! البته اوْلدوره‌ییم

دئییب دوردو قانتورالی!
سلجان خاتین آلیب دئدی:
- مره «قاوات اوغلو قاوات»!
من آشاغی قولپدان توتدوم
سن یوخاری قولپا واردون!
قاوات اوغلو! گل ووروشاق!
اوخیلان‌می قیلینجلان‌می
ووروشورسان؟
آتین چاپدی بیر تپه‌نین
اوسته چیخدی.
ساداغیندان دوخسان اوخون
یئره تؤکدو!
تکجه ایکی اوخ ساخلادی.
پئیکانلارین قازیب آتدی.
دمیرلی اوخ آتماقلیغا
قییماییبان، آت اوخووی
ایگیت!- دئدی!
قانتورالی:- قادینلارین
یولو باشدیر سن آت! - دئدی.

سلجان خاتین اوخلارینین
بیرین آتدی.
ضربه‌سیندن مرد ایگیدین
باشینداکی قارا بیتلر
آیاغینا واریب یئندی!
سونرا قاچیب گؤرکلوسون
قوجاقلادی!
باریشدیلار سوروشدولار!
قانتورالی سؤی سؤیله‌میش
گؤرک دوستلار نه سؤیله‌میش:
- آریلیقدان یالاپ - یالاپ
یالاپلانان اینجه دونلوم!
یئنی یاغمیش قار اوزونه
قان داملامیش آل یاناقلیم!
قلمچیلر قلم چالیب
رسم ائتدیگی قاراقاشلیم!
قوشا بادام سیغینمایان
پوسته دوداق دار آغیزلیم!
یاراشیقلی دال گردنده
قیرخ توتامدا اوزون ساچلیم!
بو سؤزلرله - بو ایشلرله
آی قیز سنی سیناردیم من
باخ گؤر سن تک گؤرکلومو
اؤلدؤرمگه قییاردیم من؟

ایگیدینین جاوابیندا
آلیب خاتین نه سؤیله‌دی!
- قالخیبانی اؤز یئریمدن
دورار ایدیم.

قارا یاللی قازلیق آتیم
مینر ایدیم.
شاه بابامین اوباسیندان
چیخار ایدیم.
جئیرانلاری - کئییکلری
قووار ایدیم
دارتیشسایدیم بیر اوخیلان
نئیلر ایدیم؟
دمیرسیزجه بیر اوخیلان
ایگید سنی سیناردیم من!
باخ گؤر سنی اؤلدورمگه
شاه ایگیدیم قییاردیم من؟

ایراغیندان کوسو توتوب
یاخینیندان گولوشدولر!
گیزلی - گیزلی یاخا توتوب
آیدین - آشکار ایپلشدیلر!
دادالی - دادلی. داماخ وئریب
دوزلو - دوزلو امیشدیلر!
قاراياللی آغ - بوز آتی
قامچیلاییب یوگوروشدولر
اوز چئویریب بگ بابانین
اوباسینا ایریشدیلر.

*

قانلیقوجا اوغلون گؤردو
شوکور قیلدی.
گلینی ایله - اوغلو ایله
یوردا گلدی.
گول - چیچکلی گؤی چمنده
چادیر قوردو.
آت اؤلدوردو، دوه کسدی
بوغور - آیغیر قوچ قیردی
آسلان قیزلا قوچ ایگیدین
تویون توتدو.
بوتون اوغوز بگلرینی
آغیرلادی.
آلتونلیجا گونلوگونو
اوجا تیکدی.
آسلان قیزلا مرد اوغلانا
گردک ائتدی.
اونلار داها مورادینا
مقصودونا چاتار اولدو.
«ددەم قورقود» شادلیق چالدی.
سؤی - سؤیلەدی بوی - بویلادی.
....
ایندی هانی دئدیگیم بگ ارنلر؟
هارا گئتدی دونیا منیم دئینلر؟

منیم ده الیمدن بو گلیر آنجاق
سنی گئچمیشونله ائله‌یم تانیش.
باش اوجا یاشاماق ایسته‌سن اگر
باخ گؤر بابالارین نئجه یاشارمیش.

دده‌مین کیتابی

بولود قره‌چورلو (ب. ق. سهند)

چوبان حسن!

سن ایله یالنیز بیر گؤروش - گؤروشه بیلدیم.
چاغیردیغیم قهرمانین تیپیک سجیه‌لرینی جانلی و زامانیمیزا اویغون شکیلده
آنجاق سنین ایگیت سیماندا، اوتوروب - دوروشوندا ودوشونوب - دانیشیغوندا
تاپدیغیم اوچون، بو پوئمانی سنه تقدیم ائدیرم.

آرتیق "قارانلیق"دان سؤز آچسام
منی قیناما دئمیشلر:
"عاشیق گؤردوگون سؤیلر!"

4

قاراجیق چوبان

(قازان‌خانین ائوینین یاغمالانماسی)

باشلانیش

گئجه‌دیر عالمه چؤکوب قارانلیق
اوفوقلر تاپدانیب یئره یامانیب
هریان قو وورورسان قولاق توتولور
فیکیرده دویغو دا دونوب دایانیب.

آی کوسوب اوز قویوب زؤهره‌یه ساری
گونش یولوب تؤکوب زری ساچلارین
ظولمت بایراق آچیب یئرین اوزونده
دگیشیب عالمین قایدا ـ قرارین.

بیر چاققال دا هورمور قورد دا اولامیر
بایقوشلار دا باشین چکیب قینینا
اؤلوم قاناد گریب یئرین اوزونه
هرشئی شوبهه‌لنیر وار اولدوغونا.

کؤوشنی بوروین سوکوت الیندن
سوکوت جانا دویور فریادا گلیر
داریخیب هؤوکوروب هارای چکیرم
دره‌لر دیسگینیر داغلار ترپنیر:

ـ اولدوزلو گؤیلره ـ آیلی گؤیلره
قوزغون کیمی قاناد گرن بولوتلار!
دومانلار ایچیندن، چنلر ایچیندن
جانیخمیش بیر اینسان سیزی هارایلار!

اهرمنلر دوزاخ قوروب یولومدا
قورخورام ـ قورخورام من قارانلیقدان!
دیشین شاققیلدادیر بره‌لدیر گؤزون
هر کولون دیبیندن منه بیر شئیطان.

گونشی سالسا دا گئجه قویوبا
یئنه ده گؤیلرده اولدوز وار آی وار.
دئییرلر گئجه‌لر یولدان آزانلار
اولدوزلارا باخیب یولونو تاپار.

چکیلون چکیلون چکیلون آمان
عؤمرومون گؤیوندن چکیلون بیرآن!
قویون ایشیق سالسین یوللاریما آی.
یولومو سوروشوم من اولدوزلاردان.

اولدوزلار اولدوزلار آمان اولدوزلار

نه‌دن گؤز باسماییب پاریلداشمیرسیز؟
هارداسیز، هارادا ایتیب باتیبسیز؟
نییه ساکیت ـ ساکیت پیچیلداشمیرسیز؟

یوخسا باتلاقلیغا باتیبدی «بهرام»؟
«کئیوانین» غوصّه‌دن بوکولوب بئلی؟
«اولکرین» سالخیمی پوسگوندن دوشوب؟
«زؤهره‌نین» سازینین قیریلیب تئلی؟

سانکی بولوتلاردا یوخویا باتیب
باختیمدن گؤیده بیر شیمشک ده چاخماز!
بوستانچی بابادا باش آتیب یاتیب
چاخماغینی چالماز فنارین یاخماز!

اولدوزلار اوزاقدیر، سمالار درین
اینسانا یئردندی وارسا هر هارای
یوز بئله باغیرسام سیتقاسام دا من
یولونو دگیشمز گونش، اولدوز، آی.

هله‌لیک بو منم، بو دا قارانلیق
گؤزلریم بره‌لیر قارا ظولمته.
باشین قارانلیغا دؤیور باخیشیم
بلکه بیر یول آچا نورانیّته.

آنجاق هر گئجه‌نین دالی گوندوزدور
هر بیر فلاکتین قورتولوشو وار.
حیاتین یوللاری دره - تپه‌دی
هر یئنیشین ایسه بیر یوققوشو وار.

اورک چوخ دردلنیر، گؤز چوخ یاشاریر
لاکین حیات بوتون درد - غم دئییل.
بو آجی گونلرین شیرینی ده وار
عؤمور تک توی دئییل تک ماتم دئییل.

هر دردین داواسین آختارماق گرک
نه چیخار ییخیلیب زاریلداماقدان؟
تلاشسیز قوللارین قووتی اولماز
یول گئتمه‌سه چاتماز مقصده اینسان.

سحری آختاران گئجه‌دن قورخماز
آلیرام الیمه تلاش عصاسین
اگر گؤیدن یئره قطران یاغسا دا
اوزوب کئچمه‌لییم ظولمت دریاسین.

اومید هر نه قدر ضعیف اولسا دا
بوتون دوگونلری بوشالدار آچار.
اومید بیر قیغیلجیم، بیر قور اولسا دا
تونقاللار یاندیرار آلوولار ساچار.

یئنه باغیریرام، هارای سسیمدن
دره‌لر دیللنیر، داغلار سسلنیر.
یئر - گؤی فریادیمدان زینهارا گلیر
قایالار دیسگینیر، داشلار ترپنیر.

سانکی بیر ایشارانتی گؤز وورور منه
اوزاقدا جانسیز بیر ایشیق پارلاییر.

ائله‌بیل گئجه‌نین اؤدو یاریلیر
یادا قارانلیغین باغری چاتلاییر.

ایشیقدان اوزانان ضعیف شوعالار
باغلانیر کؤنلومه قیزیل بیر ساپتک.
منی ده اؤزیله چکیر آپاریر
او بیر یوماق کیمی سریتلنه‌رک.

قاپی ـ پنجره‌سیز بیر آبیده ده
هانسی نیازلی ال بیر شام یاندیرمیش.
مؤحتاج بیر کؤنولون بوش ایلتیجاسی
بو سؤنوک اوجاغی ایشیقلاندیرمیش.

بوردا کیم وار منه یول نیشان وئره؟
بیر برباد بینادیر، بیر قورتارمیش شام.
بو شام چکر اولسا سون نفسلرین
موطلق قارانلیقدا بوغولاجاغام.

هیسلی تاقجالاردا ساخسی پوسوزلر
اوستونه قات ـ باقات توز ـ تورپاق قونوب.
یاخیلان شاملارین ایستی گؤز یاشی
تؤکولوب هریاندا لای ـ بالای دونوب.

بوردا بوز باغلاییب دؤنوبدور داشا
حاجتلی گؤزلرین تؤکدوگو یاشلار.
باغلی دوگونلری آچانماسادا
منیم گئجه‌می کی ایشیقلاندیرار.

توزلو پوسوزلری پیی‌له دولدوروب
یاندیریرام شامین سون شؤعله‌سیله.
بیرآندا آبیده چیراغبان اولور
او سؤنن شاملارین گودازه‌سیله.

ایشیق قارانلیغی قووور ائشیگه
گؤرونور بیر سککیز بوجاقلی بینا.
اونومو قورودور مرموز بیر جذبه
کؤنول مفتون اولور باخدیقجان اونا!

تاقجالاردا ییغین ـ ییغین کار ـ کاغاز
جیلیدلی ـ جیلیدسیز کؤهنه کیتابلار.
باسیلیب باشینا تورپاق اله‌ییب
زامانلاردان اسیب گلن روزگار.

سوادسیز یازیسیز ساده ائللرده
قدیملردن قالما بیر عادت ده وار.
او هرجور کیتابا هرجور باسقیبا
نه‌دنسه موقدس گؤزیله باخار.

اونا حؤرمتلیدیر هر یازی هرخط
نه یاندیرماق اولار نه آتماق اولار.
«شوبهه‌لی‌اللردن» احتیراس دئیه
قاچیردار مسجیده اوجاغا قویار.

اوناگؤره‌ده بو بیغوله‌لرده
بعضن دوغرودواندا آبیده‌لر وار.
اینسان دویغوسونون خزانه‌لرین

بو وئرانه‌لردن آختارماق اولار.

گاهدان دا گؤرورسن بیر موجاویرین
فاجعه قوپارار زیانکار الی.
آنلاماز ـ آنلایار یئر قازار قویلار
کار ـ کاغاذ قاریشیق بو اینجیلری!

ایچیمده درین بیر آختاریش حیسی
«کیتابلاری آختار»دئیه ـ باغیریر!
ائله‌بیل گؤرونمز بیرسس بیر نیدا
تاقچانین ایچیندن منی چاغیریر!

کیتابلاری بیر ـ بیر آچیب باخیرام
جور به‌جور قورآندیر، آنجاق چوخوسو
بیرآن نفسیمی دالی قایتاریر
قالخان توز ـ تورپاغین آجی قوخوسو...

بودا مئشین جیلید قالین بیر بیاض
دئیه‌سن کؤهنه بیر الیازماسیدیر.
بوز وراقلارینا قونان لکه‌لر
تک توز ـ تورپاق دئییل زامان پاسیدیر.

توستولو پوسوزون دار ایشیغیندا
آچیرام قارشیما کؤهنه بیاضی.
بورنومدا کیفسه‌میش کاغیزین ایگی
گؤزومو اوخشاییر گؤزل بیر یازی.

گؤزوم دولاندیقجا وراقلاریندا
بیاضدان بیر قاپی آچیلیر منه.
قاپیدا سانکی بیر آت باغلانیبدیر
منی آپاراجاق باشقا عالمه.

خیالیم سیچراییر آتین بئلینه.
باخیشلاریم جیلوو گؤزلریم یوین.
یورتورام کئچمیشین درینلرینه
چاپاراق چیخیرام زامان قئیدیندن.

گونلر آیلار ایللر دالی قاییدیر
قالخیر مزاریندان اولو بابالار.
قاریجیق آنالار قوللارین آچیر
منی قارشیلاییر ائللر ـ اوبالار.

آدامی تانییان یئرده قورد یئسین.
هامیسی بیر به‌بیر اؤپور اوزومدن.
«اوروز» پیچیلداییر «دلی دوندارا»:
«بیلمم نئچه‌مینجی نوه‌سییم من».

آذرلر یوردونون شن دوزلرینده
آلاجا سئیوانلار یئنه قورولور.
شرفیمه بؤیوک قوناقلیق اولور
دوه‌لر کسیلیر قویون قیریلیر.

ایتی شرابلارین آغزی آچیلیر
اوجاقلار یاخیلیر کابابلار پیشیر.
هرآن یئنی دسته یئتیشیر یولدان
ارنلر خاتینلار آتلاردان دوشور.

اللرده صوراحی اینجه گؤزللر
سو سوناسی کیمی سوزور ـ ساللانیر
دولوب ـ بوشالدیقجا زر پیاله‌لر
یاناقلار گوللنیر توتور ـ آللانیر.

جئیران سوروسوتک قیزلار ـ گلینلر
گولوشور، قاچیشیر چمنلر اوسته.
گاهدان دا توپلانیب دؤوره قورورلار
الوان چیچک کیمی دسته به‌دسته.

اردملی ایگیتلر قادین آنالار
کیمی صؤحبت آچیر، کیمی ساز چالیر.
کیمی آت اوینادیر، کیمی اوخ آتیر
ائلین شنلیک سسی عرشه اوجالیر.

گؤرک کیملر گلیر قوناقلیغیما؟
عصرین آدلی ـ سانلی قهرمانلاری.
قاریجیق آنالار قوجا بابالار
اوغوز سویلارینین اولو خانلاری.

«باییندیرخان» گلیر، «بگ‌اوروز» گلیر
«قاراگونه» گلیر، «خان قازان» گلیر،
«قییان سلجوق» گلیر، «بئیرک» گلیر
«ددلی دؤمرول» گلیر، «بوغاج خان» گلیر...

معرفت یولونون آیدین چیراغی
قوجالار قوجاسی ائللر آتاسی
بئزه میسگینلرین اومید داياغی
بوتون موشگوللرین موشگول‌گوشاسی:

«قورقود دده» گلیر الینده قوپوز
اودوملو الینی آرخاما چالیر:
ـ اوغول ائللریوه خوش‌گلدین ـ دئییر
هرطرفدن آلقیش سسی اوجالیر.

باخیرام ائلیمه بابالاریما
باخدیقجا فخریمدن باشیم اوجالیر.
اؤز گونوم طالعیم گلیر اؤنومه
گؤزوم آیاغیما تیکیلی قالیر!

اؤپورم دده‌نین جومرد الینی:
ـ آتا اوغلون هیمّت دیله‌ییر سندن
بیل کی ائلریمین حالی یاماندیر
اسیرگه‌مه خئییر دوعاوی مندن.

زاماندیر بیزلره فلک گؤز اگیب
پولاد اوز قیلینجلار قیندا پاسلانیب.
شاهباز آیغیرلارین پئیی کسیلیب
جیدالار اگیلیب کندیر اوفانیب.

اودالار تالانیب، ائولر ییخیلیب
مرد ایگیتلر اؤلوب، اورک داغلانیب
حاصارلار آلینیب، اوردو باسیلیب
دوداقلار تیکیلیب، قوللار باغلانیب.

آلتونلی بان ائولر تالانا گئدیب
ائو ییه‌سی گئجه کوچه‌ده یاتیر!
بوزبالتاسی کیمی جومرد ایگیدلر
دیوارلار دیبینده پورتاغال ساتیر!

کؤلگه‌لی آغاجلار کؤکدن قورویوب
بولاقلار کورلانیب کهریزلر باتیب
آلیجی قوشلارین قاناتی سینیب
آسلان یاتاغیندا تولکولر یاتیب.

اوبالاردا نه توی نه بایرام اولور
نه قوپوز چالینیر نه مرد اؤیونور
نه بیر اوزان گلیر نغمه اوخویور
نه بدؤی آتلارین ایچی دؤیونور.

لاله‌لی دوزلرده تیکان گؤیریب.
نه قوزو ملشیر نه جئیران قاچیر.
قوشلاردا یوردومدان کوسوب گئدیبلر
گؤیده نه بیر دورنا نه سونا اوچور.

معیشت ایگیده آغیر یوک اولوب
کیمی باش گؤتوروب گئدیر سرگردان
کیمی بالالارین آلیر دیشینه
قاچیر دیاریندان دوغما یوردوندان!

دوو دوشوب دیرناخسیز نامرد الینه
دیشی باتان یئرین اتین قوپاردیر.
دیل‌آچیب دیلینده دانیشانلارین
چکیر بوغازیندان دیلین چیخاردیر!

بیرجه دار گونلرین دار آخشامیندا
خلقین احوالینا شافاق قان آغلار.
قهرمان ائلیوی نه گونه سالمیش
گؤر بو قارا دؤوران، گؤر بو روزگار.

بیر اورک آرادان ایکی بؤلونوب
آیاق دا قانلیدیر، باش دا قانلیدیر
آغ ساچلی آنالار قارا گئیینیب
یاناق دا قانلیدیر، یاش دا قانلیدیر!

اوتانیرام سنه «اوغلونام»ـ دئیم
بیلیرم یانیندا قارادی اوزوم
دردین چکنی من، ائشیدنی سن
سن دؤزنمه‌ینده من نئجه دؤزوم؟

وطنیمین شاماماسی
دوغرانیب دیلیم ـ دیلیم
تیکیلیب دوداغیم.
قاداخلانیب دیلیم.
هرپارچام هرتیکه‌م
بیر قورد آغزیندا!
بابامین کسگین قیلینجی
پاسلانیب چورویوب قیندا
....
نامحرم قوجاغیندا!
مرد ایگیتلریم داردا

بو دیاردا او دیاردا
....
«آذرلییم» ـ دئین
پاپاغی قیللی ـ قیلچیقلی
اوز ـ گؤزو سنگر پالچیقلی
دؤنمز جومردلریم...
بیلمیرم هاردادی...
.... هار...دا...
قولاغ آس آتا!
بودردلی اوغلونا قولاغ آس!
هانسی دردیمی دئییم؟
هانسی نیسگیلیمی دئییم؟
سیزدن سونرا نامردلر
دوغراق ـ دوغراق
دوغرادی دیاریمی
دوغرادیلار ایرانیمی...
بیر ووروشدا
اؤزون اوغلون نوه‌سین
قوربان وئردی «شئری» بابام...
....
آلانمادیم قانیمی...
بیرده‌کی نانکورلار...
بیر قورو دیلیمی ده منیم
الیمدن آلدیلار.
بیر قاریش یئریمدن ده
منی بابیرا سالدیلار...
هارای قوپارتدیم
جان آتدیم
اولمادی ـ اولمادی!
ایندی.......
اؤروشده بدؤی آت شیهه‌سیندن
نر اوغول نعره‌سیندن...
سس سمیر یوخدو.
اللرده قالان آنامین
های...هارای چکمکدن
چیخدی جانی:
ـ بابکیم، کوراوغلوم، شاه‌اسماییلیم ها...نی؟

*

دده ملول ـ ملول باخیر اوزومه
باخیشیندا آیدین بیر اینجیکلیک وار
اؤولادین پریشان ناتوان گؤرسه
شوبهه‌سیز هر آتا موکدر اولار.

ـ اوغول نییه مندن هیمّت ایسترسن؟
تورپاق اسیرینین الینده نه‌وار؟
هرعاشیغین بئش‌گون دؤورانی واردیر
هرعصرین اؤزونون بیر«قورقودو» وار.

کیم اؤز ثروتینی قبره آپارمیش؟
یا هانسی آتانی گؤردون دونیادا
عؤمرونده چالیشیب قازاندیغینی
بوراخیب گئتمه‌یه آخیر اؤولادا؟

من اؤز حیاتیمدا هرنه قازاندیم

عاغیلدان، کمالدان، علم و ذکادان
توخوم اثیله‌ییبن بو یئرده اکدیم
سیزلره تاپیشیردیم اؤلدوگوم زامان.

آنجاق هر اوغولون اؤزونه قالیر
آتا ثروتیندن نه‌جور بارینا
بیرگونده کول ائدیب گؤیه سووورا
یاداکی قات ـ قات دا آرتیرا اونا.

بیز اگر باش اوجا ایگیت یاشادیق
نامرده اگمه‌دیک اونو هئچ زامان.
یادائللی دوشمنه تسلیم اولمادیق
قانیمیز آخدیسا داماریمیزدان.

دؤرد اللی توتمادیق بیز بو دونیانی
حیاتی شرفده مردلیکده بیلدیک
یاشادیق، شرفلی یاشاماق اوچون
ساواشدیق، ووروشدوق، اؤلدوردوک، اؤلدوک.

گؤیلرده یورد سالدیق قاراقوش کیمی
قارقا قوزغون اولوب لئشه قونمادیق.
آسلان تک جبلرده یاتاق ائیله‌دیک
تولکوتک گونده مین کلک یونمادیق.

نامرده مرد اولدوق، حقّه قول اولدوق.
یاخشییا یاخشی‌اولدوق، یامانا یامان.
السیزلری ازیب آیاقلامادیق.
آمانسیز دوشمنه وئرمه‌دیک آمان.

اوغولا نه‌گرک دده‌نین مالی
اگر اوغول اولسا، اگر مرد اولسا!
آتانین ثروتی هارا چاتاجاق
اوغول دده‌سینه یامان درد اولسا!

آتانین آدینی باتیران اوغول
آنانین یوردوندا قالماسا ایگیدیر
ایگیتده ایگیتلیک ناموس عار گرک
ناموسسوز اوغوللار اولماسا ایگیدیر!

اوغول نییه مندن هیمّت ایسترسن؟
تورپاق اسیرینین الینده نه‌وار؟
هر عاشیغین بئش‌گون دؤورانی واردیر.
هر عصرین اؤزونون بیر«قورقودو» وار.

من اؤز زمانه‌می یاخشی تانیدیم.
یاخشی یول گؤستردیم، یاخشی یول گئتدیم.
ائلیمه اوستاد بیر گمیچی اولدوم
توفانلاردان کئچدیم، ساحیله یئتدیم.

سن ده اؤز عصریوی دریندن تانی
گز ـ دولان زامانین «قورقودون» آختار.
راکئت دؤورانیندا، آتوم عصرینده
اپریمیش «قورقوددان» سیزه نه چیخار؟

هر زامان باش اوجا یاشاماق اوچون
اوعصرین هونرین اؤیرنمک گرک.

آتایا گوونمک هونر دئییلدیر
دونیادا هونره گوونمک گرک.

گئت قوجا دده‌دن هیمّت دیله‌مه
هیمّت وئره‌جکسن، هیمّتون اولسا!
آتاوین چیراغین یانار ساخلارسان
شرفون، هونرون، غیرتون اولسا!

منیم ده الیمدن بو گلیر آنجاق
سنی کئچمیشونله ائله‌ییم تانیش.
باش‌اوجا یاشاماق ایسته‌سن اگر
باخ گؤر بابالارون نئجه یاشارمیش.

من بو دونیالاردا گزیشن زامان
بیلمیرم نه ساعات یوخوم آپاریر
یا منیم کؤنلومو رؤیالار آلیر
یاداکی پوسوزون یاغی قورتاریر.

بیر زامان آییلدیم آچدیم گؤزومو
ایشیق قارانلیغی باسیب بوغوردو.
گئجه‌نین شلمه‌سی قانا باتمیشدی
سحر آچیلیردی گونش دوغوردو.

«دده‌مین» اپریمیش توزلو کیتابین
بیر آییده کیمی قوجاقلامیشدیم.
گئجه‌می سحره چاتدیرمیشدیمسا
بیر وراقدان آرتیق اوخومامیشدیم.

اوشودوم ها اوشودوم
داغدان آلما داشیدیم
آلماجیغیمی آلدیلار
منه ظولوم قیلدیلار
من ظولومدن بئزارام
....
«خلق‌تکرلمه‌لریندن»

خوش ایللرین بیرینده
گونلرین بیر گونونده.
«تولو قوشون» سئوگیسی
«باییندیرخان» کویگوسو
«قارا چوغون» قاپلانی
مئشه‌لرین آسلانی
خان اوروزون آتاسی
قالمیش ایگید آرخاسی
ائلین شانی ـ شؤوکتی
قالین اوغوز دؤولتی
«قونورآتین» ییه‌سی
ارنلر سرکرده‌سی
«اولاش اوغلو خان قازان»
یئریندن دورموش ایدی
دوخسان‌باشلی بان ائوین
دؤشلرده قورموش ایدی.

هریاندا ایپک ـ ایپک
خالیلار سالینمیشدی.
صوراحیلر دوزولموشدو
بادیه‌لر قورولموشدو.

نئچه ـ نئچه خوب‌اوزلو
خوب‌اوزلو ـ آلاگؤزلو
گؤزل ـ گؤیچک گؤرکلو
ساچی دالدا هؤروکلو
قاباق سحر، قاش گئجه
دؤشلر قابا، بئل اینجه
کؤکسو قیزیل دوگمه‌لی
قیپیقلاری سورمه‌لی
سحرین دان اولدوزو
یاناقلار آل قیرمیزی
حاللی خویلو داماخلی
دیلی باللی ـ قایماقلی
سینه‌سی قوشانارلی

(کیم گؤروب سروی بارلی؟)
گئجه‌نین یاغمیش قاری
دوروسولاردان آری
داغین یورقون مارالی
دلی جئیران ادالی
شیرین‌دیل، اینجی‌دیشلی
گؤزل کهلیک یئریشلی
دوداغی پؤهره بالی
دوستا گول، یادا چالی
اللر خینادان الوان
باخیشی جانلار آلان
سسی «داوود» نغمه‌سی
نفسی گول نفسی
ووقارلی ـ یاراشیقلی
باخت اولدوزو ایشیقلی
یاز اوزلو، گوزنعمتلی
گول‌ایگلی، بار لذتلی
دادلی ـ دوزلو مزه‌لی
آذربایجان گؤزلی
مئی گزدیریر اورتادا
دین ـ ایمان گئدیر بادا.
شانلی اوغوز بگلری
ارنلری ـ ارلری
سیغراق سورور ـ مئی ایچیر
گونلر شادلیقلا کئچیر.

اولاش اوغلو خان قازان
خان قازان ـ آسلان قازان
آل شرابی قانتاریر
آلاجا گؤزو قیزاریر
پاپاق یئنیر قاشینا
نئشه وورور باشینا
دیزین سؤوکه‌ییر یئره
اوزون توتور بگلره:
ـ اونوم ـ اونله‌یون بگلر
سؤزوم دینله‌یین بگلر؛
یاتا ـ یاتا یانیمیز ـ
یانچاغیمیز قاریدی.
دورا ـ دورا بئلیمیز ـ
بوخونوموز قورودو.
وارون اووولاغا واراق
کئییک بیغاق، اوو توتاق.
ائلیمیز یئسین ـ ایچسین
گونلریمیز خوش کئچسین.

ائلین قهرمان اوغلو
«سلجوق»اوغلو خان اوغلو
یئنیلمز آدلیم سردار
نرگوجلو «دلی دوندار»

راضیلیغین بیلدیریر:
ـ خان قازان مصلحتدیر!

اولو بگلرین باشی
خانین ایگیت یولداشی
اوزون قول قاپلان قیناق
قارانر «قارابوداق»
سس وئریر دیگر یاندان:
ـ یاخشیدیر آغام قازان!

خانلار بونو دئیینجه
باشقالار سس وئرینجه
«آتآغیزلی بگ‌آروز»
آغساققال الده قوپوز
ایکی دیز اوسته چؤکور
دوشونور تئییبیر توکور:

ـ دایین بویووا قوربان
ال ساخلا بگیم قازان
ساسی دینلی دوشمنین
مرزینده اوتوروسان
ائو ـ ائشیگین اوبانین
اوسته کیمی قویورسان؟

ـ جیلوو یهر قاشیندا
اوچیوز ایگیت باشیندا
اوغلوم «اوروز» آتلانسین
اوبام اوسته دایانسین!

دئیه ـ خان وئردی فرمان
قالخدی گئییندی خفتان.

*

حاضیرلیقلار باشلاندی
ایگیتلر سیلاحلاندی.

قاباقجا «قونور آتی»
چکدیلر سردار میندی
«تپل‌قاشقا آیغیری»
دالیجا «دوندار» میندی.

قازانین مرد قارداشی
آرخاسی سیلاحداشی
بوزآسلان «قاراگونه»
قالخدی «گؤی‌آت» اوستونه.
یامان گونده، دار گونده
چکن ائلین قایغی‌سین

دستورسیزجا اؤلدورن
«بایندیرخان» یاغی‌سین
شئراوغلو «شئرشمس‌الدین»
میندی «آغجابدؤیون».

«بایبوردین» حاصاریندان
پارلاییب اوچوب قاچان
دوو گونو قاتی یایدان
دولو کیمی اوخ ساچان
«بوزآیغیرلی بئیرک»
آتلاندی لای دووارتک.

خان‌قازان مزاح‌ایلن
«کشیش» دئیه چاغیران
«یئگنک» سیلاح تاخدی
«دورو آیغیرا» قالخدی.

سانا وارسان توکنمز
حد و حسابه گلمز
بوتون اوغوز بگلری
آلیجیلار لشگری
گئییندی ـ یاراقلاندی
دوزولدو ـ یاساقلاندی
چیخدیلار آلاداغا
آسلان گیردی اووولاغا.

*

دوه کینلی دوشمنین
جاسوسو جاسوسلادی
بوخبری گورجوستان
ملیکینه یوللادی.

یئدی‌مین ذاتی‌قیریق
دونونون آردی یاریق
باشلاری یاری ساچلی
سینه‌سی گوموش خاچلی
سیلاحلاندی ـ آت میندی
یهرقاشینا سیندی.
یؤنلدی خان ائوینه
چاتدی قازان ائوینه.

چالدی، چاپدی، تالادی
اوغلونو یاخالادی
آغ اللرین باغلاتدی
قیز ـ گلینین آغلاتدی
آغبان ائولر کؤمه‌لر
قاتار ـ قاتار دوه‌لر.

شاهبازآت تؤيله ـ تؤيله.
حسابسيز پول خزينه
تالاندى غارت اولدو
عجب قيامت اولدو!

آغساققاللار ـ قوجالار
قاريجيق اولان آنالار
كؤرپه‌لر قوزو كيمين
قازا بنزر قيز ـ گلين
سحرين دان اولدوزو
بايينديرخانين قيزى
اوجا بوى قاراقاشلى
بئل نازيک اوزون ساچلى
ايپک شدده قاشيندا
قيرخ اينجه قيز باشيندا
اوغوزون باش قادينى
خانقازانين خاتينى
دوشمنه يئسير اولدو
بنيزى سارالدى سولدو.

خانين قارى آناسين
ائويندن چيخارديلار
قارا دوه بوينونا
آسديلار ـ آپارديلار.

اوچيوز ايگيت قيريلدى
داش اوسته قالمادى داش
اوخلاندى شهيد اولدو
قوجامان «سارى گولماش».

*

دوشمن اؤيونور شيشير
بوى ـ بويلايير سؤيله‌شير:

ـ مره بگلر قازاندان
غريبه آجيق چيخديق.
بيركره وارين ـ يوخون
تالاديق ائوين ييخديق.

بيزلره اسير اولدو
حلالى، اوغلو ـ قيزى.
قيرخ ايگيد ايله توتدوق
اوغلانجيغى «اوروزو».

بير ياغى يئردن دورور
آغزين بوزور دن سالير:
ـ نه دئييرسيز هله ده

بیر آجیغیمیز قالیر.

«شوکلو ملیک» توتولور
قاراقانی قارالیر:
ـ مره اجلاف دئ گؤروم
نه آجیغیمیز قالیر؟

چوغول یاغی تیترەییر
باغیر باسیر باش اگیر:
ـ بگلربگی قازانین
او باریشماز دوشمنین
دمیرقاپی دربندده
قویونو وار مینلرجه.
اونلاری دا آلسایدیق
اولو آجیق آچاردیق.

«شوکلو ملیک» ائشیدیر
تاماحلانیر حؤکم ائدیر:
ـ آلتی یوز آتلی گئتسین
قویونو غارت ائتسین!

آلتی یوز ار آتلاندی
قویون اوسته یوللاندی.

*

قارا چوبان خان چوبان
قایغیلی آسلان چوبان
قاراداغلار قاپلانی
خان قازانین چوبانی
یاتدی واقیعه گؤردو
سئمرەدی اورودوردو.
قویونلاری هر یئردن
آغیللارا توپلادی.
قاپیلارین برکیدیب
دالیسین تورپاقلادی.
چاغیردی جوت قارداشین
ییغدی چؤللرین داشین.

اوچ یئرده داش توپلادی.
برکیتدی دؤرد بیریانین
آچدی الینه آلدی
آلاقوللو سوپانین.

*

توز قالخدی گونش باتدی
آتلیلار گلدی چاتدی:

ـ سورویه قورد گیرنده
الی چوماخلی چوبان.
قارانقولوق دوشنده
اودلی ـ چاخماقلی چوبان.
پئندیری قاتیغی بول
سودلو ـ قایماقلی چوبان.
دارتیشیب ـ قارپیشاندا
دمیر قیناقلی چوبان.
مره قاراجیق چوبان!
بیزه قولاق آسگیلان
قازانین ائو اشیگین
داغیتدیق یاغمالادیق.
تؤیله ـ تؤیله آتلارین
بیز میندیک، بیز تالادیق.

خانین آخدی اولدوزو
توتدوق اوغلو «اوروزو»
چاپدیق ائوین کؤمه‌سین
بول پولون خزینه‌سین
قاتار ـ قاتار دوه‌سین
قاریجیق اولان آناسین
بوتون دؤولتین ـ مالین
قیز ـ گلینین حلالین
یئسیر قیلدیق آپاردیق
قیامتین قوپاردیق.

مره چوبان هارداسان؟
یاخیندا ـ اوزاقداسان؟
سؤزوموزه قولاق آس!
بیزه باش اگ ـ باغیر باس!
بیزدن گیزلنمه قورخما
ایرلی گل هویوخما
سنه «شوکلو ملیلکدن»
بگـلیق آلليق بیلگیلن.

قارا چوبان باغیریر
سرکرده‌نی چاغیریر:

ـ آلاقاری سؤیله‌مه گل
یولسوز یاغی آزقین یاغی
ایتیم ایلن بیر یالاخدان
یئندم ایچن قوزقون یاغی!

آلتینداکی شاهباز آتین
نه اؤیورسن مره یاغی؟
آلاباشلی ـ کولا بوینوز
کئچیمجه ده گلمز منه.

باشینداکی دبیلقه‌نی
نه اؤیورسن منه یاغی؟
باشیمداکی بو قیللیجا
بؤرکومجه ده گلمز منه.

آتمیش توتام کندیرنی
اؤیمه منه میردار یاغی!
بو قیزیلجیق یئددی قاریش
آغاجیمجا گلمز منه.

قیلینجینی قالخانینی
اؤیمه منه مره یاغی!
ساواش گونو اگری‌باشلی
چووقانیمجا گلمز منه.

بئلینده‌کی دوخسان اوخون
نه اؤیورسن دینسیز یاغی؟
قیریش گؤنو آلاقوللو
سوپانیمجا گلمز منه.

یاخینیندان ـ اوزاغیندان
بری‌گل هئی یئتیم یاغی!
ایگیتلرین ضربی شصتین
گؤروب گئت هئی ایتیم یاغی!

*

یاغیلار آت تپدیلر
هریاندان اوخ سپدیلر
ارنلرین قوچاغی
ائل ـ اوبانین دایاغی
منیم قارا چوبانیم
یئنیلمز قهرمانیم
ال ائله‌دی سوپنگه
یئر ـ گؤیو گتدی تنگه.
یاغینین آشی پیشدی
کورکونه بیره دوشدو
ایگیت چوبان تکینه
نرکیمی گردی سینه
قیزغین سوپان توولادی
داشی ـ داشا دایادی
آتیلدیقجا هر داشی
سیندی اوچ دوشمن باشی.
قیردی یاغینین گؤزون
یئره سردی اوچ یوزون
لاکین توکندی داشی
اوخلاندی جوت قارداشی

آسلانیم آجیقلاندی
ایچی اود توتدو یاندی
دونیا گؤزونه گلمز
کئچی بیلمز ـ قوچ بیلمز
قویور سوپانا آتیر
دوشمن یان ـ یانا یاتیر.
قارالدی یئرین اوزو
قورخدو دوشمنین گؤزو:

ـ یاریماسین بو چوبان
یارچیماسین بو چوبان
بیرآزدا دورساق اگر
دیری قویماز بیر نفر
هامینی تؤکر قیرار
آناميز اوزون جیرار
اوز دؤندریب قاشدیلار
داغ ـ تپه‌نی آشدیلار!

*

دوشمن آرا آچارکن
چوبانیم چاتدی قاشین
حاققینا تاپیشیردی
ایکی شهید قارداشین.
مات قالدی اؤز ایشیندن
چاخماق چالدی اود یاخدی.
دوشمنلارین لئشیندن
بؤیوک بیر تپه یاپدی
پولاد اؤرگینده کین
یاندیردی بئز کؤینگین
باغلادی یاراسینا
کیمسه گلمز یاسینا
دره خلوت ار یالقیز
ائلدن ایراق قایغیسیز
بیرداش اوسته چؤنبلدی
اورگی دردە گلدی
یوللارا باخدی ـ باخدی
گؤزلریندن یاش آخدی:

ـ یولون یومولسون قازان!
قاپون چیرپیلسین قازان!
اؤلوبسن یا دیریسن؟
خبرین یوخ خبردن!

*

سیزه من سؤیله‌ییمجه
مگر دوستلار او گئجه

خان قازان آیین ـ شایین
توختاق آغیر ـ آرخایین
آت اوینادیب اوخ آتیب
یورولوب دوشوب یاتیب.
یوخوسوندا نه گؤردو؟
قارا واقیعه گؤردو.
سمیره‌دی اورو دوردو
قارداشینا هئی ووردو:

ـ اونوم اونله قارداشیم!
سؤزوم دینله قارداشیم.
یوخومدا گؤردوم نه‌لر؟
قورخولو واقیعه‌لر.
قارلیجا قارا یاغمور
گؤردوم اوستومه یاغیر.
گؤردوم قارا قیرقیلار
منیم قوشومو شیغار.
گؤردوم ایلدیریم شاخدی
ائو ـ ائشیگیمی یاخدی
قارا قیلچیجیق بوز ساری
قودوزلاشمیش قوردلاری
ائویمی دلر گؤردوم.
بیر داها نه‌لر گؤردوم:
اون بارماغیم اوخ گؤردوم
بیلگیمدن یوخ گؤردوم.
توکلریم قارغی کیمین
توتدو گؤزومون اؤنون.
داغیلیب عاغلیم هوشوم
گلدیم سنله قونوشوم
جانیم قارداش حالیم سور
منیم بو یوخومو یور!

ـ قارابولود دئدیگین
سنین وارون دؤولتون.
قارا یاغمور لشگرون.
ساچ قایغیلی ائللرون.
قالانین تانری یورسون
اینشاللاه خئییر اولسون!

ـ اومودوم آرخام قارداش!
لشگریمه سن اول باش.
اوتور یئرلی یئرینده
اووومو پوزما، من ده ـ
مینرم «قونورآتا»
قان تره باتا ـ باتا
قونورآتیم جئیرانیم
قاراقوشوم ترلانیم
«دره‌لردن یئل کیمی
تپه‌لردن سئل کیمی»

صرصره دؤنر اسر
اوچگونلوک یولو کسر
اؤیلن چاتار اوباما
باش چکرم اوداما
ساغلیق ـ اسن‌لیک اولسا
ساغلاملیق ـ شنلیک اولسا
نه دورررام نه دینجللم
آخشاما دؤنوب گللم.
گلمه‌دیم آخشام اگر
بیلون وار یامان خبر.

قونورو ماميزلادی
یورودو یول یوللادی
اوجا داغلاردان آشدی
داشغین سولاردان کئچدی
چاپدی یئتیشدی یوردا
نه ائو گؤردو نه اودا
اوچاردا قوزقون اوچار
قاچاردا تازی قاچار
باغری آلیشدی ـ پیشدی
یوردویلا خبرلشدی:

ـ آی یوردوم ـ آمان یوردوم!
قوم قوملامایان یوردوم!
گوللو داغلارین توشو
سیغین کئییکه قونشو
یاغیلار هاردان وارمیش؟
نه یئردن سنی دالمیش
یئنه‌ده سؤی سؤیله‌میش
گؤره‌لیم نه‌لر دئمیش:

ـ آغ بان ائویم تیکیلنده یوردو قالمیش.
قاری آنام اولوروندا یئری قالمیش.
اوغلوم اوروز اوخ آتاردا بوداق قالمیش.
قارا میتباخ تیکیلنده اوجاق قالمیش.
اولو بگلر چاپاریندا مئیدان قالمیش.
اوبا کؤچموش یورد ـ یووا وئران قالمیش.

توتولدو سالور قازان
گؤزلرینه دولدو قان
قارا باغری داریلدی
یوماق کیمی ساریلدی
کؤنلو تشویشه دوشدو
قان دامارلاری شیشدی
کؤچون ایزینی تاپدی
هئیله‌دی آتین چاپدی
باشی لوولو باغری قان.
گؤزلرین توتموش دومان

مرد الی چیخیب بوشا
یالواریر داغا ـ داشا.
قارشینا چیخدی بیر سو:
ـ «حق دیداری گؤروب بو»
خبرلشیر سو ایلان
نه‌لر سوروشور اوندان:

ـ چینقیم ـ چینقیم قایالاردان چیخان سو
شاققیلدابیب دره‌لردن آخان سو
آغیر ـ آغیر قایالاری خیرلادان.
دنیزلرده گمیلری اویناداان.
شاهباز آتلار بوز آیغیرلار ایچن سو.
قیزیل دوه اوزریندن کئچن سو.
ساحیللری آغجا قویون یاتاغی
چمنلری بوغالارین اوتلاغی
عاییشه‌نین، فاطیمه‌نین میکنتی
ایمامحسن، ایمام حوسئن حسرتی
ائل ـ اوبامدان خبرین وار دئ منه
قاراباشیم قوربان اولسون سو سنه!

سو نئجه خبر وئرسین؟
نه سؤیله‌سین نه دئسین؟

سویو آتلادی کئچدی
گؤزو بیر قوردا دوشدو:
ـ «اوغورلودور قورد اوزو»
اوزاغی گؤرر گؤزو
خبرلشیم اونیلان
دئیه ـ سوروشور قورددان:

ـ گونو دوغان قارانقولوق آخشاملار
اورو دوران یاغاندا کؤوشنه قار
قیزیل ـ قیزیل دوه‌لری بوزلادان
آغجا قویون گؤردوکده قویروق قاپان
ارکجین اؤوجون، سیمیزین توتان
قانلی قویروق اوزوبن چاپ ـ چاپ اوتان
آرخاسیله آغیللار بؤیری سؤکن
شاهباز ـ شاهباز آتلارین اتین تؤکن
قاباسسلی کؤپکلری هوردورن
چاخماخلیجا چوبانلاری یوگوردن
ائل ـ اوبامدان خبرین وار دئ منه!
قاراباشیم قوربان اولسون قورد سنه!

قورد نئجه خبر وئرسین؟
نه سؤیله‌سین ـ نه دئسین؟
قوردو دا قویدو کئچدی
گؤزو بیر ایته دوشدو:

ـ قارانقولوق آخشاملار هاف ـ هاف هورن
آغجا آیران گؤردوکده چاپ ـ چاپ ایچن
اوغرولاری، خیرسیزلاری قاچیردان
قورخودوبان هورکودوبن اوچوردان
ائل ـ اوبامدان خبرین وار دئ منه!
ایلیکلر ائدرم ایتیم سنه.

ایت هاردان خبر وئرسین؟
نه سؤیله‌سین ـ نه دئسین ؟
خان چوبانین کؤپگی
تانی‌یر قازان بگی
آیاقلارینا دوشر
اوینار سک ـ سک سکیلدر
قازاندان ال گؤتورمز
وورسا دا قاچیب گئتمز
دیلسیز ـ آغیزسیز حئیوان
جان آتیر بو یولیلان
خانی دالیجا چکه
چوبانا چاتا بلکه
خانی جینلدیر چووور
ایت قاچیر قازان قووور.
حیرسیندن یانا ـ یانا
گلیر چاتیر چوبانا:

ـ قارانقو آخشام اولاندا، قایغیلی چوبان
قارا یاغمور یاغاندا، سایغیلی چوبان
سوپانلی، دگنکلی، چاخماقلی چوبان.
سودو، پئندیری بول قایماقلی چوبان

قازان یئنه سؤیله‌میش
گؤره‌لیم نه‌لر دئمیش:

ـ اونوم اونله چوبانیم
سؤزوم دینله چوبانیم
ائو ـ ائشیگیم تالانیب
باغریم اود توتوب یانیب
نه خبرین واردیر منه؟
قوربانام چوبان سنه.

ـ هاردا اؤلموشدون قازان؟!
هاردا ایتمیشدون قازان؟!

دونن یوخ یارینکی گون
بورادان تالان کئچدی
قارا دوه بوینوندا
قاریجیق آنان کئچدی.
اوجا بویلو حلالون
بوتون قول ـ قاراواشی

کافره یئسیر گئتدی
یانیندا قیرخ یولداشی.

قیرخ ایگیدی یانیندا
اوغلون اوروز یالینجیق.
قول اولدو، اسیر گئتدی
آیاق یالین ـ باش آچیق!

دوشمنلار میندی گئتدی
تؤیله ـ تؤیله آتلاری.
یوکیله گلدی کئچدی
دوه‌لرین قاتاری.

خان بو سؤزدن اوساندی
اورگی توتدو یاندی:

ـ آغزون قوروسون چوبان!
دیلین چوروسون چوبان!
قادیر قبریوی قازسین
آنلیوا قادا یازسین
نه دئییب ـ نه سؤیلرسن؟!
چکین بو پیس خبردن!

ایگیت چوبان توتولدو
اورگی درده دولدو:
ـ نه دئیرسن خان قازان؟
سنده یوخمودور ایمان؟!

قارغاما منی بسدی
سؤزون باغریمی دلدی
آلتی یوز یاغی داخی
منیم اوستومه گلدی

داغ تک دایاندیم دوردوم
اوچ یوزون تؤکدوم قیردیم
اوچ یئردن یارالاندیم
یخیلمادیم دایاندیم
گؤزونه سالدیم قادا
وئرمه‌دیم بیر توخلو دا
بوکولدو قاراباشیم
اؤلدو ایکی قارداشیم
اوساندیم قالدیم یالقیز
تک و تنها قایغیسیز.
گؤیه اوجالدی آهیم
دئمک بودور گوناهیم؟!

چوبانی قهر توتدو
ساخلاشدی حیرسین اوتدو

اوزونده آجی کدر
داها سؤیله‌دی نه‌لر:

ـ آلتونداکی قونور آتین وئرگیل منه
آتمیش توتام کندیرینی وئرگیل منه
آغ ـ آلاجا قالخانینی وئرگیل منه
قارا پولاد قیلینجینی وئرگیل منه
ساداغیندان سکسن اوخون وئرگیل منه
آغجا توزلو قاتی یایین وئرگیل منه.
دوشمنین اوستونه یئل اولوم اسیم
یئنیدن دوغانین اؤلدوروم کسیم
یئنیمله آلنیمین قانینی سیلیم
گرک اولسا سنین یولوندا اؤلوم
قادیر قویسا آلیم ائوین ـ ائشیگین
گئجه ـ گوندوز اؤزوم چکیم کئشیگین!

خان قازان مات ـ مات باخدی
نه دیندی نه سؤیله‌دی.
چوبانین جوابیندا
بیر سؤز داخی دئمه‌دی.

قونورو قامچیلادی
یولون توتدی یوللاندی
چوبان ایسه قازانین ـ
دالیسیجا تو‌ولاندی.

خان دؤندی دالی باخدی:
ـ اوغول چوبان سن هارا؟
ـ سن ائوین اوچون من ده
قارداش قانی آلماغا!

قازان دایاندی قالدی
دوشوندو فیکره دالدی:
ـ "اگر چوبانلا وارسام
ائو ائشیگیمی آلسام
صاباح بو منه بلکه
توخونج اولاجاق یئکه
بوتون اوغوز بگلری
ارنلری ـ ارلری
منه قاخینج قاخاجاق
سؤیله‌یه‌جکلر آنجاق
«گر چوبان اولماسایدی
قازانلا وارماسایدی
دوشمنه وارانمازدی
ائوینی آلانمازدی»

جیلووی چکدی دوردو
چوبانینا هئی ووردو:

ـ مره چوبان من آجام
یئمگه وارمی نسنه؟
ـ بلی آغام بیر قوزو ـ
پیشیرمیشم دون گئجه

آشاغی توش آتیندان
بوردا بیر آز دینجلک
بو آغاجین دیبینده
اگلشک آچیم یئیک

دئیه ـ قوزونو چوبان
چیخاردی داغارجیقدان
سوفره‌سینی آچارکن
قازان یوگوردو بیردن
چوبانی یاخالادی
بیر آغاجا باغلادی:

ـ قولاغ آس مره چوبان!
قارینجیغین آجمادان
گؤزلرون قارالمادان
یوخو سنی آلمادان
بو آغاجی دارت قوپار
چالیش جانیوی قورتار
یوخسا گئجه‌یه قالسان
یوخون گلسه یوخلاسان
قوردلار سنی داغیدار
قورو سوموگون قالار
دئیه ـ قازان آتلاندی
یولون چکدی یوللاندی.

اوزاقلاشدیقجا قازان
نر چوبان آسلان چوبان
کورک وئردی قئیقاجی
جانلی قابا آغاجی
کل کیمی بورخدی دارتدی
یئرلی ـ دیبلی قوپارتدی.
آلدی دوزلدی یولا
بگ دؤندی باخدی دالا
گؤردو گلیر چوبانی
قاینادی جوشدو قانی.

ـ مره هارا گلیرسن؟
بوآغاجی نئیلیرسن؟

ـ سن ووروشوب آجارسان
من ایسه بوآغاجلان
اوردا اوجاق یاخارام
سنه یئمک یاپارام.

بوسؤز بگه خوش گلدی
آتیندان یئره اندی
الین آچدی چوبانین
اگیلدی اؤپدو آلنین:

ـ قادیر قویسا ساغ قالسام
ائو ائشیگیمی آلسام
سنه ـ بگـلیک وئررم
میرآخور ائیلییرم
آتلاندیلار یورتدولار
آغیئل کیمی گئتدیلر.

*

شوکلو ملیک بوتایدان
کئفی ساز شن ـ شادیمان
بؤیوک بیر مجلیس قوروب
یئییب ـ ایچیب اوتوروب
اوزون بگلره توتور
ارلنیر قاتی قوسور:

ـ بیلیرسیزمی قازانا
او باریشماز دوشمنا
نه حئییف ائتمک گرک؟
خاتینینی گتیرمک
مجلیسده مئی پایلاسین.
سیغراق وئرسین اویناسین

ملیگین بو فرمانین
ائشیتدی بورلاخاتین
مرد نرین مرد مایاسی
کؤرپه آسلان تایاسی
سرت قایالار جئیرانی
اوغوزون قیزلار خانی
گون گؤزونه قارالدی
ایگیت باغری دارالدی
آخیتدی قانلی یاشین
چاغیردی قیرخ یولداشین
دوشوندو فیکیر گؤردو
اؤیرتدی اؤگود وئردی:

ـ هانکینیزی توتالار
توتوبان سوروشالار ـ
«خاتینی کیمدی بگین؟»
منی نیشان وئرمه‌یین
قیرخینیز قیرخ طرفدن
هامی بیردن دئیین من!

دایانیب دوروب هامی
گلدی شاهین آدامی
سوروشجاق - «خاتین کیمدی؟»
هویوخوبان دیسکیندی
قیرخ یئردن سس گلدی - «من»؟!
آووارا قالدی گلن!
باخدی - باخدی قاییتدی
شاهین یانینا گئتدی:
- یاپیشدیق هر بیریندن
جواب گلدی قیرخ یئردن.
نه قدر عیجز ائیله‌دیک
هانکیسیدیر بیلمه‌دیک!

شوکلوملیک حیرصلندی
داریلدی غضبلندی:

- وارون اوروزو باسین
بوغون چنگله آسین
دوغرایپون قییمه - قییمه
دوزه‌لدون قارا قییمه
قیرخ بگ قیزینا وئرین
گؤز قویون باخین گؤرون
هانسی یئمه‌سه اودور
گتیرین بدیر - بدیر
سیغراق سورسون اویناسین.
مجلیسده مئی پایلاسین!

«بورلا» بونو دویونجا
سوزدو گلدی یاواشجا
اوغلانجیغین سسله‌دی
نه دئدی - نه سؤیله‌دی:

- اوغول - اوغول وای اوغول
امگ اولدو زای اوغول
دونیایا گتیردیگیم
بسله‌ییب یئتیردیگیم
ائویمین یاراشیغی
گؤزلریمین ایشیغی
یاغینین فعلین دویدوم
قوتوم قورودو اویدوم
«شوکلوشاه» حؤکم ائیله‌میش
یامان سؤزلر سؤیله‌میش
بویورموش سنی بالا
آنان قوربانون اولا
قناره‌یه آسسینلار
قییمه - قییمه یازسینلار
پیشیرسینلر چیغیرتما

وئرسینلر من یازیغا
یئمه‌ییم تانیسینلار
ایسته‌ییری او موردار ـ
ائوین ییخسین آناوین
باشی لوولی آتاوین
ناموسون لکه‌له‌سین
باشینا کول اله‌سین!
دیلیم آغزیمدان توشه
نه دئییرسن بو ایشه؟

اوروز حیرصیندن اسیر
دیشی دوداغین کسیر:

ـ آغزون قوروسون آنا
دیلین چوروسون آنا!
اگر آنالیق حقّی
اولمازدی خالیق حقّی
ایندی سنه نئیلردیم
توتاردیم بوغازیندان ـ
او لال اولموش دیلیوی
چیخاردیم آغزیندان!

آل قانیوی آخیدیب
اوزردیم بوغازیوی
سورتردیم قارا یئره ـ
او یومولموش آغزیوی

آجی اؤلومون دادین
دادیزدیراردیم سنه
اوتان آنا بو سؤزلر
نه‌دیر دئییرسن منه؟!

آماندیر قادین آنا
بو ایشدن ساقین آنا
یولما قارا باشیوی
آخیتما گؤز یاشیوی
قوی چنگله آسلانیم
قییمه ـ قییمه دوغرانیم
اتیمی ـ پیشیرسینلر
سیزه یئیین دئسینلر
قیرخ بگ قیزی بیر یئسه
یئگیلن دؤنه ـ دؤنه
قوی بو آلچاق آزغینلار
سنی تانیماسینلار

آماندی آنا گؤزله.
آماندی آنا ساقین:
آماندی قورو گیلن

ناموسون بگ بابامین!

اوروز اورکلنه‌رک
یاشاردی قارا گؤزو
یانار اود کیمی پؤرتدو
سیخینتیدان گول‌اوزو.

ناموسلو ایگید اوغلون
سئزدی ناموسلو آنا
کؤکسونده آنا قلبی
آلیشیب یانا ـ یانا.

دوغرانسادا اورگی
سس چکیب آغلامادی.
قیزیل قانی آخسادا
یاراسین باغلامادی.
یولدو بویون ـ قولاغین
قاریشدی قیرخ قیزلارا
دایاندی توختاق ـ توختاق
جیییر قان اورک یارا.
باخیب توختاق گؤردوکده
مرداوغول مردآنانی
فرحلندی اؤیوندو
دورولدو قاراقانی...:

ـ قادین‌آنا مردآنا
ساغ اولسون عرب‌آتلار
بیر ایلخیدان بیر قولان
اولسا ـ اولماسا نولار؟

ساغ اولسون قاتار ـ قاتار
قیزیل ـ قیزیل دوه‌لر
قلتیباندان بیر کؤشک
اولسا ـ اولماسا نئیلر؟

ساغ اولسون آغجا ـ آغجا
سورو ـ سورو قویونلار
سورودن بیر قوزوجوق
اولسا ـ اولماسا نولار؟

سن ساغ اول قادین آنا
اسن اولسون بگ بابام
منیم کیمی بیر اوغول
نولار اولسام ـ اولماسام؟

*

دوشمن «اوروزو» آلدی

اورکده قارا کینه
چکه چکه گتیردی
قنّارەنین دیبینه.
ـ مره نامردلر آمان!
حق تانرییا یوخ گومان!
منه مؤهلت وئرینیز
سؤیلەشیم بو آغاجیلان.
دئیه ـ دارآغاجیلان
سؤیلەشیر ایگید اوغلان:

ـ آغاج ـ آغاج دینله قولاق آس منه
نئچه کلمه سؤز گلیبدی سینەمه
آنجاق آغاج، آغاج سؤیلەسم سنه
چوخدا ـ چوخ اؤیونوب ارلنمه آغاج.

مرد ایگیدین مرد اولارسا یاغیسی
اونوتماز اینصافی عاری ناموسو
دوغمانین بیریسی یادین هامیسی
کعبەنین ائوینین قاپیسی آغاج.

نامردین تویودور ایگیدین یاسی
تؤکولوب اوزونون شرم ـ حیاسی
سیلینمز کؤنلومون غوباری ـ پاسی
موسایی کلیمین عصاسی آغاج.

بیر دئییل نامردله مردین اؤلچوسو
ثروتدیر دونیادا عئیبین اؤرتوسو
موخنث نه بیلیر یاخشینی پیسی
کؤپوکلو سولارین کؤرپوسو آغاج.

آتشیم اریدیر دمیری میسی
مین یاددان ایگیدیر قارداشین پیسی
دریلمەمیش قالدی عؤمرون زمیسی
قارا دنیزلرین گمیسی آغاج.

قاریش ـ قاریش گزدیم کندی ـ شهری
مردی داردا گؤردوم نامردی جری!
آلیجی قوشلارین قیریلیب پری
علی دولدولونون یهری آغاج.

باتیب آخینتیلی سولارین سسی
گؤیه قالخیب مظلوملارین نالەسی
زمانه اینلەدیب ناکسه کسی
علی قیلینجینین قبضەسی آغاج.

مردین ائوی اولوب نامرد ائشیگی
آسلانا یورد اولوب تولکی دئشیگی
حقسیزه وئریلیب حقّین کئشیگی

حسنله حوسئنین بئشیگی آغاج.

تورپاق اولسان نامرد دنین بیتیرمه.
زیانکاری بویا ـ باشا یئتیرمه.
باری سن گل آغاج حقّی ایتیرمه
سنه آسیلارسام گؤتورمه آغاج!

گؤتورمجک اولسان نولاسان آغاج
گؤروم سارالاسان سولاسان آغاج
دوغرانیب قول ـ بوداق اولاسان آغاج.
گل ائتمه آنامی باغری قان آغاج.

دالیجا یئنه دئمیش
گؤرک نه‌لر سؤیله‌میش:

ـ کؤهلن آتلار آخار سوتک آخاندا
بدؤی آیغیریما، آتیما یازیق.
مرد آتالار گنج اوغلونا باخاندا
ائلیمه، سودومه، ذاتیما یازیق.

قارداشلار، یولداشلار سئیره واراندا
ائشیمه، تاییما، توشوما یازیق.
شاهین قوشلار گؤزل کهلیک آلاندا
ترلانیما، شاهین قوشوما یازیق.

ایگیتلر آتلانیب کئییک ووراندا
بگلیکدن دویمادیم، اؤزومه یازیق!
عاشیقلار ـ اوزانلار مجلیس قوراندا
بویوما، سازیما، سؤزومه یازیق.

دئییبن آسلانجیغیم ـ
اؤرکلنیب آغلادی
سیخینتی‌سی یانغیسی
جییرجیگین داغلادی

بو یئرده سالور قازان
چاپار گلدی یئتیشدی
دالیجا چاتدی چوبان
دوشمنین آشی پیشدی.

چوبانیم یئتیشینجه
ال ائیله‌دی سوپنگه
شوکلو قارا ملیکین
نفسی دوشدو تنگه.

سوپک ـ سوپک نه سوپک
خان چوبانین سوپانی

مانجانیق اولمایاندا
داشی ییخار قالانی!

داش یئریسی ـ آیاسی
بیر بالاغین گؤنوندن.
ائشمه آلا قوللاری
اوچ قویونون یونوندان!

داش آتار اون باتماندا
آتدیغی بوشا گئتمز
گؤیده میلچگی وورار
دوشن یئرده اوت بیتمز!

گئجه باییردا قالسا
قویونوندان قوچوندان
قورد بئله گلیب یئمز
سوپانین قورخوسوندان!

چوبان سوپان چاتلاتدی
داش آتدی قایا آتدی
دوشمنه گون قارالدی
یئر باشینا دارالدی

سؤیله‌بیر ایگیت قازان:
ـ مره قاراجیق چوبان
گل آنامی ایسته‌یک
وئرسه‌لر آلاق گئدک
قاریجیقدیر ییخیلار
آیاغ آلتیندا قالار
سونرادا یانا ـ یانا
اوزون توتور دوشمنه

ـ مره آی شوکلو ملیک
بؤرکونون اوجو دلیک!
آلتونلی بان ائویمی
چاپیبسان سنین اولسون

پولومو خزینه‌می
قاپیبسان سنین اولسون.
بوتون اهلیم ـ عیالیم
یئسیرون اولوب اولسون.

اوجا بویلو حلالیم
اسیرون اولوب اولسون.
توتوبسان قولون اولسون
اوغلوم قیرخ ایگیدیله.

ایلخی ـ ایلخی آتیمی

آلیسان مینیت ائیله.
سورو ـ سورو قویونوم
سنین شولنون اولسون.

قاتار ـ قاتار دوه‌مین
هامیسی سنین اولسون.
بیر خاهیشیم وار سنه:
آنامی قایتار منه
ساواشمادان قاییدیم
یولومو چکیم گئدیم.

ائشیدیبن «شوکلو شاه»
هیرلاییر گولور قاه ـ قاه:

ـ وئرمرم مره قازان
رد اول سوووش بورادان!
آلتونلی بان ائوینی
گتیرمیشیک بیزیمدیر.
پولووی خزینه‌وی
گتیرمیشیک بیزیمدیر.
حلالون اسیریمدیر
عیالون یئسیریمدیر.
قولومدور اوغلون اوروز
بیل کی ساتمارام اوجوز.
نه خیالداسان قازان؟
منه لازیمدیر آنان؟
گؤر نئیله‌یرم اونا
وئررم کشیش اوغلونا
بیر اوغلان دوغار منه
قیریم قویارام سنه!

شوکلو شاه بونو دئجک
ائشیدیر چوبان دئمک:
ـ مره عاغیلسیز یاغی!
اوسو یوخ دینسیز یاغی!
قارشی یاتان بو داغلار
قورویوب اوتو بیتمز
قانلی ـ قانلی بو چایلار
قورویوب سویو گلمز
قیزیل ـ قیزیل دوه‌لر
قارییب کؤشک وئرمز
کؤهلن آتلار قارییب
دای وئرمز، قولون وئرمز
قازانین آناسی دا
قارییب اوغول وئرمز
دؤلونده گؤزون وارسا
قاراگؤز قیزین وارسا
گتیر قازان بگه وئر
دؤلون توت خئیرینی گؤر!

چوبان دئجک بو سؤزو
توتولدو گونون اوزو
چاتدی اوغوز بگلری
گلدی خانین لشگری
آسلان یئتدی ـ نر یئتدی
گؤره‌لیم کیملر یئتدی:

آرخالیغی ـ خفتانی
اوچ بوغا دریسیندن
آجیغی توتان زامان
قارا داشی گمیرن.

ائلین غمینی گؤرن
مرد ایگیتلرین باشی
بیغلارین دالدا هؤرن
قازانین مرد قارداشی.

قارانر «قاراگونه»
گلدی دوشمن اوستونه
قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

*
دمیرقاپی دربندین
دمیر قاپیسین آلان.
آتمیش توتام کندیرین
ارلر بوینونا سالان.

ائلین قهرمان اوغلو
یئنیلمز آدلیم سردار
سلجوق اوغلو خان اوغلو
دلی‌نر «دلی‌دوندار»

گلدی چاپار یئتیشدی
ووردو قاباغا گئچدی:
ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان

*

هریاندا آدلی ـ سایلی
دمیراوخ دمیر یایلی
اگنینده پولاد یاراق
باشیندا دمیر پاپاق
دوشمنه قان قوسدوران
«مردین» قالاسین آلان
قوجالار تحسین ائدن

شالواری آل‌مخمردن
خوش صؤحبت سؤزلو ـ سازلی
یهری آغ قوتازلی
قاراساچ قارابیغلی
«قاراگونه»نین اوغلو
قازانین قیزین آلان
«قارابوداق» پهلوان:

ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

داغلار اسدی تیترشدی
دالیجا کیم یئتیشدی؟

قاراقاش قارابیغلی
ارنلر سرکرده‌سی
«غفلت‌قوجا»نین اوغلو
«آغ - بوز»آتین ییه‌سی.
بیرلشگرین قارشیسین
تک‌آتلی کسیب دوران.
قیرخ ایکی مین قوشونا
تکینه قان قوسدوران.
یامان گونده دارگونده
چکن ائلین قایغیسین
دستورسوز باسیب بوغان
بایینیدرخان یاغیسین

اگری قیلینجی کسگین
شئراوغلو «شئرشمس‌الدین»:
ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

*

«بایبورد»ون حاصاریندان
داشلانیب اوچوب قاچان.
ائل ـ اوبانین دایاغی
قازان خانین ایناغی
یئددی قیزین اومیدی
اوغوزون قوچ ایگیدی

کیم گلدی گلسین گؤرک؟
«بوز آیغیرلی بئیرک»:
ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

سایسان سایا سالمالی
باشی ایپک چالمالی.

سولطانلاردان باج آلان
بگلری آتدان سالان
قولاقدا آلتین سیرقا
«قازلیق آیغیری» یورقا
بویو بویلاردان اوجا
آتاسی «قازلیق قوجا»
کیم گلدی چاتدی گؤرک؟
قوچاوغلو قوچ «یئگنک»:
ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

*

آتمیش ائرکج دریسین
قوراسان کورکو اولماز!
یئددی اؤوج دریسین
گؤزەسن بؤرکو اولماز!

قوللار جیدا بویونجا
بالدیر اینجه بوی اوجا
خانقازانین داییسی
«آت آغیز آروز قوجا»

گلدی چاپار یئتیشدی
ووردو قاباغا کئچدی.
ـ قیلینج چال بگیم قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان

*

آجیغی توتان زامان
بیغلاریندان قان دامان
سسی آسلان نعرەسی
پیغمبر اصحابەسی
بو کیمدی گلدی گؤرن
«بیغلاری قانلی امن»:

ـ قیلینج چال آغام قازان
گلدی چاتدی ائل ـ آرخان!

اللی یئددی قالانین
باسیب کیلیدین آلان
«آغ ملیکین» گؤرکلو
قیزین ارلیگه آلان.

اوتوز قلعه بگینین
قیزینین بوینون اؤپن.
«سوفو ساندال ملیکین»

مئیداندا قانین تؤکن.

«آلین اوغلو آلپ ووران»
چاتدی سانکی بیر آسلان:
- قیلینج چال آغام قازان!
گلدی چاتدی ائل - آرخان!

سایا وارسان توکنمز
حد و حسابا گلمز
خان‌قازانین لشگری
بوتون اوغوز بگلری
بدؤی آتلار یوگوروشدو
هامی گلدی یئتیشدی
نقاره‌لر گورلادی
آلتین بورو بورلادی
قیامت ساواش اولدو
مئیدان دولو باش اولدو.

شاهباز - شاهباز آتلارین
لاخلادی نالی دوشدو.
اگری پولاد قیلینجلار
چالیندی سوودان دوشدو.
دلی‌دوندار یمیندن
قارابوداق یساردان.
آغیر لشگر باشیندا
آرادا سالورقازان.

هریاندان آت سالدیلار
باش‌کسیب جان‌آلدیلار
«خان‌قازان» آت اویناتدی
«شوکلوملیکه» چاتدی
بؤیورتدو آتدان سالدی
باش گئتدی بدن قالدی

ساغیاندا «دلی‌دوندار»
آت تپر قیلینج وورار
«قارا تکورا» چاتدی
ووردو ساغ‌قولون آتدی

سول‌یاندا «دلی‌بوداق»
گورز ایشلدیر تاققا - تاخ
چاتدی «بوغاجیق» شاها
آمان وئرمه‌دی داها
اندیردی کله‌سینه
باشا قین اولدو سینه
«خان‌بوداق» قیلینج چالدی
بایراغی بیچدی سالدی
لئش تؤکولدو قالاندی

داغ ـ دره آل بویاندی
دوشمن داغیلدی قاچدی
قوش قیریلدی بؤرک دوشدو
مرد ایگیتلر چوومادی
قاچانلاری قوومادی

گور قازیب قویلادیلار
قیریلیب اؤلنلری.
قیریب اؤلدورمه‌دیلر
آمان دیله‌ینلری

قازان غلبه چالدی
اوغول ـ اوشاغین آلدی
تیکدیردی بان ائولرین
یایلاق خوش سویو سرین
چاغیردی خان چوبانی
او بؤیوک قهرمانی
تاخت وئردی اوزوک وئردی
آت وئردی بگلیک وئردی
درد ـ غم آخیر اولدو
چوبان میرآخور اولدو
باشلاندی یئمه ـ ایچمه
یئددی گون ـ یئددی گئجه.

خان بگلری اوجالتدی.
شال وئردی جوببه وئردی
آت‌وئردی چوخا وئردی
یورد وئردی اؤلکه وئردی.

خزانه‌سین پایلادی
ائلینه یولداشینا.
قیرخ کؤله آزاد ائتدی
اوغلو «اوروز» باشینا

گلدی ائللر آتاسی
ارنلرین ارنی.
قوجالارین قوجاسی
اوغوزون باش بیلنی.

قوجامان «قورقود دده»
سؤز قوشدو بوی ـ بویلادی.
کونول خوش قوپوز الده
سازچالدی سؤی ـ سؤیله‌دی.

*

هاردادی ایندی هانی
او اؤیدوگوم ارنلر؟

هارا گئتدی نئجه اولدو
دونیا منیم دئینلر؟

آی دولاندی گون کئچدی
ارلری اجل آلدی
قونان کروانلار کؤچدو
بودونیا بیزه قالدی.

5

بکیل اوغلو امران

باشلانیش

یئنه شاهپرآچیب خیال ترلانیم
یئنی اوفوقلرین سینه‌سین یاریر
شعریمله باغلاییب قاناد ـ قانادا
بیلمم هارالاردان نه‌لر آختاریر.

یئرده اووباشینا قحط اولوبان
گئدیر «قاف» داغیندان «سیمورغ» آختارا!
یوخ! اؤزون بیلنه دونیا قفسدیر
بلکه‌ده جان‌آتیر جانین قورتارا.

قفس نه‌قدر ده گئنیش اولسا قوش ـ
یئنه میله‌لره گئدر سوواشار
خیال هئچ اؤلچویه سیغینان دگیل
هرقابا تؤکولسه دولدورار داشار.

نئجه جالاناسین نئجه داشماسین؟
نئجه اؤزلوگوندن چیخماسین اینسان؟
نئجه بودونیایا گلیب ـ گئدیب من
باش آچابیلمه‌ییم نه اولدوغومدان؟

قارشیمدا آخیری گؤرونمز بیر یول
باخیرام باخدیقجا گؤزوم قارالیر
دویوب ـ دوشوندوکجه فیکره دالدیقجا
فلسفه مات قالیر منطیق کورالیر!

غریبه بیر حالا قالیرام بعضن
کاشکی او حالی وصف ائده بیلئیدیم
اولایدی سنین ده الیندن توتوب
بیرآن او عالمه گئده‌بیلئیدیم

وصف ائتمک او حالی مومکون دئییل یوخ!
آدینی من «حئیرت» قویورام آنجاق
بیرده عاغیل منطیق حکمت نامینه
«اولانماز» بیر «وارا» اینانانماماق.

«وارلیق»! بلی مودهیش بیر واقعیت!
ـ «عجب دوغرودان دا وارایمیشم من؟!
بوداکی دونیادیر ـ بلی دونیادیر»!
(گؤزلریم کلّه‌مه چیخیر حئیرتدن!)

ـ اولانماز، اولانماز یوخ بو اولانماز!
(«اولانماز» سؤیله‌ییرسن «وارا» بیر باخ)
مومکون اینانمایا هئچ نه‌یه اینسان

نئجه «اؤزلوگونه» اینانمایاجاق؟!

اولانماز اولانماز، یوخ بو اولانماز!
نئجه‌کی من وارام؟ نه ته‌هر هاردان؟...
دئیه ـ حقیقتدن قاچسام دا بیرآن
«وارلیغیم» ال چکمیر توتور یاخامدان.

یئنه پندام اولموش بوغولموش سوتک
ییغیلیرام اؤز ایچیمه دولورام.
اؤز یئرینده قالیر بوتون سوآللار
اؤزوم اؤز ـ اؤزومه سوآل اولورام:

ـ بو نه قورولوشدور من کیمم نه‌یم؟
بو «مومکونه» سبب هانسی «ایمکان» دی؟
دئییرلر «عالمین یارادانی وار»
اولسا وارلیغینا اودا حئیراندی!

بوسؤز «کوفر» اولسا دا «هذه‌یان» اولسا دا
آنجاق تفکورون باش زیروه‌سیدیر.
هر نه دیر دونیاجا یوکون آلتیندا
«عقیل» آراباسینین ناله سسیدیر.

خیال دنیزینه چوخلار جومو‌بلار
چوخلار تحیّوره قاپیلیب اویوب
آنجاق بو دئدیگیم حالتی آنی
بیلمم کیم دوشونوب بیلمم کیم دویوب.

هرشئیی زاماندا مکاندا گؤرمک
طبیعی بیر عادت اولوب اینسانا
آرتیب یوکسلدیکجه علمی ذکاسی
جوربه‌جور اؤلچولر تاپیلیب اونا.

ائله‌ده هرزادین قانونون اؤزون
او اؤز اؤلچوسویله اؤلچوب همیشه
حئیرته، عجبه قاپالدیب اونو
هرنه اؤلچوسونه دوز گلمه‌ینده.

حالبوکی اینسانین ـ هله لاپ اؤزو
بوتون عجبلردن عجبدیر دینمز
چونکی «وارلیق» کیمی اساس موعما
یقین هئچ آرشینا دوز گله‌بیلمز.

هئچ آچار بو سیّرین خزینه‌سینین
قاپیسین هله ده آچماییب ـ آچماز!
بو گونشدن ایشیق واقعیتین
ایشیغی نه‌دنسه اینسانا چاتماز!

اوشاقکن آنامین دوداقلاریندان
درین معنالی بیر سؤز ائشیتمیشم
«کؤنول بیر آتدیر هرمینیکدن یئیین»
دفعه‌لر بو «آتی» مینیب گئتمیشم.

گئتمیشم گئتمیشم گئتمیشم...هارا؟
بوتون افسانه‌لر گئریده قالیب
خیال قدر خیال آتین سورموشم
آیاغی آخساییب نالینی سالیب!

چاتمامیشام آیدین بیر حقیقته
آنجاق بیر سؤز دئسم قیناما منی
بوتون وارلیقلاری گؤروب کئچرکن
هریئرده گؤرموشم اؤزومو سنی

فیکیرسیز ـ دویغوسوز چوخ شئی گؤرموشم
بیر یوخ، ایکی یوخ، بودونیا، عالمجن
لاکین هئچ حالتده «فیکری»، «دویغونو»
آیری گؤرمه‌میشم «فیکیرلشندن»

قوروبوش «فیکیر» یوخ ،«فیکیرلشندیر»
بوتون «وارلیقلاری» دویور ـ آنلاییر
«آنلانان» اولماسا نه آنلاشیلار؟
ایش «آنلاییشدا» یوخ، «آنلاناندا»دیر

اودورکی یوزو ـ یوز آیه دئیه من
دونیانی اینسانی دانابیلمیرم
باش وئرن ان کیچیک حادیثه‌نی ده
معناسیز سبب‌سیز سانا بیلمیرم.

یولون چکیب گئدن بو قافیله‌نین
«کمال» آدلی یوکسک بیر مقصدی وار
بو گئدیشده اینسان هم یول‌کسندیر
هم قافیله‌دیر هم قافیله‌سالار!

«شئیطان» دا «ملک» ده «جین» ده «پری» ده
اونون یوندوغودور ـ یاراتدیغی‌دیر
هرنه‌دیر اؤزودور «خئییر» ده «شر» ده
اؤز یاراتدیغی‌دیر، اویاتدیغی‌دیر!
آیاقلار قاباردیر یوللار داشلیدیر
هر آددیمدا مودهیش بیر اوچوروم وار
لاکین «قافیله‌نی» چکیر آپاریر
سؤنمز بیر اشتیاق دؤنمز بیر ایلغار.

یورقونلار یورولوب قالدیقجان چوووش
یئنی یولچولارا گل گئدک ـ دئییر.
ییه‌سیز قالماییر «دمیر چاریقلار»
آتالار چیخاریر اوغوللار گئییر.

اگر چیخا بیلسک «موجرّد»لیکدن
حیاتی حقیقت گؤزیله گؤرسک
اؤلوم حیات ـ دئیه یئنی‌لیک ـ دئیه
بیر دگیشیک‌لیگه چئوریله‌جک.

بیر دگیشیک‌لیک کی نتیجه‌سینده
چوروک چئوریلیری جوان قودرته
«قافیله» یئنی گوج یئنی قووتلن
یولون چکیب گئدیر ابدیّته.

دئمک «خیام»لارین اسفلنمه‌سی
یئرسیز اولماسادا آنجاق یالنیشدیر.
«کوزه‌چی» یئنی بیر «قدح» دوزلدیر
دالیجا کؤهنه‌نی «چالیر سیندیریر»

چتین‌لیکلر بیزه باسقین ائدیرسه

سیلاحسیز دگیلدیر حیاتدا اینسان.
طبیعت توکنمز قوّەلرینی
اونا قول یارادیب یارادان زامان

عؤمور بورقانینا آتیلان اینسان
سانما ال ـ قول چالیب آخیر بوغولور.
بو ووروشمالاردان، «ضیدیت»لردن
یئنی‌لیک جوجریر، «کمال»دوغولور.

بوردا اؤلمز بیر سؤز دوشدو یادیما
«صابر»دن او بؤیوک اؤلمز اینساندان:
«بو چاخناشمالاری وئرانلیق سانما
چالخانیر آیریلیر کره آیراندان»

یئنەدە شعریمین دنیزی داشیر
قوی داشسین دالغاسی داها یوکسلسین.
داغیتسین شعری هذیانا چکن
سارساق ایتگینلرین قارغی کؤمەسین.

*

اوخوجوم سن تانیق اول
بلکەدە «بئلە دئییل
آلمیرام من اؤزومە»

دئییرلر بو سؤزلرلە
«باش ساغلیغی وئریرم
من اؤزوم، اؤز ـ اؤزومە»!

گونلر عؤمور یولوندا
سیم آغاجلاری کیمی
گلیب کئچیر بیر بە بیر

هامیلار گؤرە بیلمیر
بو یولون بو گئدیشین
آخیری هارا گئدیر

بعضن دوشگون خیاللار
زهلەسیز شبح کیمی
منە دە قارشی دوروب.

سارسیدیجی دویغولار
اؤلوم زینقیرووی تک
قولاغیمدا زنگ ووروب:

مگر بو حیات نەدیر؟
گؤرونمز بیر مقصدین
داشلی ـ تورپاقلی یولو؟

یاخود دونیا آدلانان ـ
بو «سوسوز بیاباندا»
بیر یاریمچیق کوزە سو؟

هر «معناسیز بیر هوس»
یاندیریر ایچیمیزی
ایچدیریر اونو بیزە؟

«هوس»لرین سایی یوخ
عطش، سؤنولمز عطش
بوشالیر هرآن کوزه؟

منه بئله گلیب کی
بیر دوتساق محکوم کیمی
دیرگه باغلانمیشام.

اجلین دلر اوخو
باغریمی یارماق اوچون
نؤوبته دایانمیشام.

دوشونموشم او آنی.
مونتظیر محکوملارین
ایضطیرابین دهشتین.

گؤرموشم بوش خیالدیر
اؤزومده آنماییرام
محکوملارین حالتین.

قوی تک بیر عدد کیمی
«موجرّد»لیگه جومان
دوغورچولوق محکوملار
بئله دوشونسون آنجاق،
منجه عؤمرون حیاتین
باشقا حقیقتی وار.

قوی هانسی ایتگین سفیل
افیونون کؤلگه‌سینده
باش‌آتیب یاتیر یاتسین

اؤز آیناسینا باخسین.
مؤحتضر اللریله
«آبستره» یاراتسین.

من گؤردوگوم دونیادا
هرشئی آشکار - آیدیندیر.
گونش وار ایشیق سالیر.

اینسانلار محکوم دئییل
چیچک آچیر بار وئریر
حیاتیندان ذؤوق آلیر.

اینسانلیق وار دوستلوق وار
سئوگی وار محبت وار
من گؤردوگوم دونیادا.

طمطراقلی بیر دستان
طنطنه‌لی بیر عالم
عظمتلی بیر معنا.

اینسان تک اؤزو دئییل
کئچمیشی گله‌جگی
عشقی وار مقصدی وار.

قورو بوش «خیال» دئییل
بو عالم بو کاینات
بو قیش، بو یای، بو باهار.

ایتیل ائی دوشگون خیال!
سفیل رؤیالارونلا
دونیامدان چیخ تک دولان!

گئت وارلیغی، حیاتی،
عشقی، دوستو، اینسانی
هر نه کی سانیرسان سان!

من تک اؤزوم دئییلم
خلقیمین، ائللریمین
نبضی من ایلن وورور.

هر قلبیم چیرپینارکن
کؤکسومده بیر اؤرک یوخ
میلیون اورک چیرپینیر!

من او کپه‌نگم کی
دونیادا حیات آدلی -
شؤعله‌یه وورولموشام.

یانسام دا باکیم یوخدور
ازلدن بو سئودا دا
یانماغا دوغولموشام!

ایچیمده اورگیمده
اینسان ایدئالینین
اوفوقسوز دونیاسی وار.

عشقیمین ایناميمین
دالغاسی داغلار بویدا
ساحیلسیز دریاسی وار.

من تک اؤزوم دئییلم
گئچمیشدن دوغولموشام
مندن دوغور گله‌جک.

من تک اؤزوم دئییلم
چوروسم ده اؤلسم ده
وارلیغیم اؤلمیه‌جک!

*

قویون سارساق سفیللر
سؤیله‌سین بئله دئییل
«آلمیرام من اؤزومه»

دئسینلر بو سؤزلرله
«باش ساغلیغی وئریریم ـ
من اؤزوم اؤز ـ اؤزومه»

***

عاشیق چال سازینی آچ داستانینی
چالدیغین نغمه‌لر حیات مارشیدیر.
اینسانین حیاتی یولو ووروشدور
ووروشو ظولمته قارشیدیر.

حیات تک بوساعت تک بوگون دئییل
دوننی وارایمیش، صاباحی دا وار
کئچن‌گون بوگونو دوغدوغو کیمی
بوگون ده وقتیله صاباحی دوغار.

دانیش گؤروم عاشیق گؤزونه قوربان
کئچمیشلردن دانیش دونندن دانیش
اؤزونه سازینا سؤزونه قوربان
ائل ـ اوبادان دانیش وطندن دانیش.

ائل ـ اوبا سؤزونده وطن سؤززونده
یقین بیر عولویّت بیر حقیقت وار.
بوش‌بئیین آداملار دئییلمیش شک‌سیز
بویولدا باش وئریب جانین قویانلار.

وطندیر حیاتین، عؤمرون هامیسی
وطنسیز اینسانین گونو هدردیر.
وطندیر ایگیدین عیرضی ـ ناموسی
وطنه یان باخان بیر دربدردیر

اوفوقسوز گؤیلرده قانادلانسا دا
دؤنوب یوواسیندا دالدالانار قوش.
وطنسیز یاشایان سهمان تاپانماز
خارابادا یاتار اوغورسوز بایقوش

دانیش دیلیم عاشیق، دیلین وار اولسون
آردی کسیلمه‌سین قوی بو داستانین.
دانیش کئچنلرین ایزییله بلکه
ایندن یاپیشاق یول آختارانین.

دانیش شیرین جانین الینده توتوب
اؤلوب وطنینی یاشادانلاردان.
دانیش چیراغ کیمی اؤزونو یاخیب
دونیامیزا ایشیق پارلادانلاردان

ائلینده یاشاییر ائل اوچون اؤلن
اودور کی، ائل عزیز، وطن عزیزدیر.
اؤلمزدیر ائلینین امگین بیلن
نانکور ائل نه بیلیر ـ وطن نه بیلیر.

فقط اؤزو اوچون یاشایان ذلیل
بئش گونلوک حیاتدان گؤز یومابیلمز!
اؤزون کئچمیشیندن آییران سفیل
هئچواخت گلجکدن پای اوما بیلمز!

آنجاق ائلی اوچون یاشایانلارین
اؤلوب گئتمک ایلن عؤمرو قورتولماز
اؤلومله ـ حیاتدا بیر بوتونلوک وار
گول توخوم اولماسا توخوم گول اولماز.

خانلار خانی ـ خان‌بایندیر
بیرگون یئردن دورموش ایدی
آغبان ائوین قارایئرین
اوزرینده قورموش ایدی.

آلاسئیوان گؤی اوزونه
اوجالیبان آشینمیشدی.
مین‌بیر یئرده ایپک خالچا
دؤشنمیشدی، سالینمیشدی.
ایچ اوغوزو، دیش اوغوزو
قوناقلاییب اوتورارکن
دوققوز تومن گورجوستانین
خراجینی گتیردیلر.
(بیر گورز، بیرآت بیرده قیلینج.)

بایندیرخان برک پرت اولدو.
چاغیردیلار «دده قورقود»
گلر اولدو.
شادلیق چالدی:
ـ خانیم نییه پرت اولوبسان؟
دئیه ـ سوردو.
ـ دده نئجه پرت اولماییم؟
هرایل بوللو قیزیل ـ گوموش.
پول گلردی
بگلریمه ائللریمه
پایلایاردیم، کؤنوللری
خوش اولاردی.
ایندی بونو کیمه وئریم،
کیملر قالسین؟
قورقود دده:
هر اوچون وئر بیر ایگیده
پاسدار اولسون سینیرلارا
یوردوموزون اؤلکه‌میزین
سرحدلرین گؤزتله‌سین.

«کیمه وئریم؟» دئیه ـ یئنه
خانلارخانی سوروشارکن

قورقود دده
ساغا ـ سولا نظر سالدی
هئچ کیمسه‌دن سس چیخمادی
آنجاق آدلیم ایگیتلردن
«بکیل»آدلی بیر بگ قالخدی
دده اوزون اونا توتدو:
ـ سن نه دئییرسن؟

ایگیت بکیل یئری اؤپدو
اورو دوردو راضی قالدی.
ددەم قورقود اؤز الیله
مرد ایگیده
قیلینج آسدی عمود آسدی
شاهباز آتا میندیریین
هیمّت وئردی یولا سالدی.
ایگیت بکیل ائللریلن حلاللاشیب
اوباسینی قالخیزیبان
کؤچون چاتدی «بردع ـ گنجه»
دیارینا کؤچدو گئتدی.
گورجوستانین سرحددینده.
اوتراق ائتدی.
سرحد اوسته آییق ـ سابیق
کئشیک چکر
هریاندان یاد باش قووزاسا
باشین ازر.

ایلده بیر یول بایندیرخان
دیوانینا قوناق گلر.

*

یئنه بیر ایل خانلارخانی
بکیل‌بگی چاغیرتدیردی.
بکیل گلدی.
پئشکش چکدی اولوخانین
الین اؤپدو.
خان
بکیلی آغیرلادی.
خلعت وئردی، خرجلیک وئردی
اوچ گون تامام قوناقلادی.
دؤردونجو گون:
ـ اوچ گون داخی بکیل‌خانی
اوو اتییلن قوناقلایاق
بگلر! ـ دئدی
خانلار هامی یاراقلاندی
سیلاحلاندی
اوو ـ اوولاندی قوش ـ قوشلاندی.
سیغین ـ کئییک اوو توتدولار
چیغیرتدیلار.
یئییب ـ ایچیب اوتورارکن
هرطرفدن صؤحبت دوشور
خانلار شیشیر:

کیمی اؤزون آتین اؤیور
کیمی اوخون یایین اؤیور.
بیرپاراسی

کندیریندن قیلینجیندان
تعریف دئییر ایچیر یئییر.
بگلر ـ بگی سالور قازان
نه اؤزون نه آتین اؤیدو.
نه اوخون نه یایین اؤیدو.
آلپ ارنلر هونریندن
تعریف دئدی.

*

اوچیوزآتمیش جومرد ایگیت
اووا وارسا
سیغین ـ کئییک اوزرینه
آخین اولسا
بکیل‌بگ نه یای گؤتورر
نه اوخ آتار.
نه خنجر نه قیلینج تاخار.
کئییکلرین دالیسیجا
آتین سالار
بوغاسینین سیغیرینین
بوغازینا چیریش آتار
چکر توتار.
آریغ اولسا قولاغینی ـ
آلیب دلر آزاد ائلر
اوودا بللی اولسون دئیه
سمیز اولسا بوغازلاییب
باشین کسر.
خانلار هرواخ کئییک توتسا
قولاغیندا دئشیک اولسا
«بکیلیندیر بو اوو» ـ دئیه
گؤندررلر بکیل‌بگه.

*

بکیل خانین بو ایشیندن
صؤحبت دوشدو
خان سوروشدو:
ـ مره بگلر بوایش هونر
ایگیتدندیر یا آتداندیر؟
بگلر هامی:
ـ ایگیتدندیر!
یوخ!
آتالار دئمیشلر: «آت
ایشلمه‌سه ار اؤیونمز»
بؤیوک هونر آتینکي دیر.
دئیه ـ «قازان» نظر وئردی

سؤز بکیله آغیر گلدی:

ـ آلپ ارنلر سیراسیندا
یاخشی منی قوشقونومدان
زیغا باسدون دئیه ـ دوردو
بایندیرخان بخشاییشین
قاباغینا تؤکوب آتدی.
ایگیتلرین گؤتوروبن
اؤز ائوینه واریب گئتدی.
یوردا یئتدی.

اوغلانلاری قارشی گلدی
دیندیرمه‌دی ـ قونوشمادی.
آغجا اوزلو خاتینیلان
کلمه وئریب دانیشمادی.

خاتین باخیب سؤی ـ سؤیله‌دی
یولداشینا نه‌لر دئدی:
ـ گؤز آچیبان گؤروشدوگوم
کؤنول وئریب سئویشدیگیم
قیزیل تاختیم بگ ایگیدیم.

قالخیبانی اؤز یئریندن
اورو دوردون.
باشی اوجا کؤکسو قابا
داغلار آشدین
آخینتیلی گور سولاردان
آشیب گئچدین.
آغ آلینلی بایندیرخان ـ
گؤروشونه واریب گئتدین.
بگلر ایله یئدین ـ ایچدین
ایستی قانلی ائل ـ قووملا
سن گؤروشدون.
باشون نه‌دن قالماقالدیر؟

خان یانیندان قاییدیرسان
یئدگونده شاهباز آیغیر
آتین هانی؟
مرد آرخاندا آلتون ایشیق
جوببه هانی؟
آلاگؤزلو ایگیتلرون
اوخشامازسان بونه حالدیر؟

آسلان ایگیت
خاتینینا جواب وئردی
نه‌لر دئدی:

ـ قالخیبانی اؤز یئریمدن
دورار اولدوم

قارا یاللی قازلیق آتی
بوتون میندیم.
اگری قوببا آلا داغی
دونن آشدیم.
آخینتیلی گور چایلاردان
گئجه گئچدیم.
باییندیرخان دیوانینا
چاپار یئتدیم.
آلا گؤزلو ایگیتلرله
یئدیم - ایچدیم
ایستی قانلی ائل - قووملا
گؤروش - گؤردوم.
خانیمیزین کؤنلو بیزدن
دؤنموش گؤردوم
چاتین کؤچو ساسی دینلی
گورجوستانا کؤچک! - دئدی
خاتین آیدیر.
- بگ ایگیدیم
مرد ارنلر اؤز ائلیندن
اوز دؤندرمز!
ائللرینه عاصی اولان
حیاتیندان خئییر گؤرمز
اوزو گولمز.
پاک اؤرکده - کدر اولسا
آل - قیرمیزی شراب آچار.
سن گئدندن قارشی یاتان
قارا داغلار اوولانمامیش.
قایالاردان جئیران قاچار
بیر نئچه‌گون اووا وار گئت
قوی آچیلسین کؤنلون ایگیت.

بکیل گؤردو خاتینی‌نین
عاغلی ایگیدیر.
ایگیتلرین آتلاندیریب
اووا گئیدی.

*

یوزقون ایگیت اوو - اوولارکن
بیر یارالی مارال گؤردو.
دالیسیجا آتین سالدی.
یای چیریشین بوغاجیغین
بوغازینا ساچیب آتدی.

بوغا کئییک آجیمیشدی.
جان دردیندن سیچیراییب
اوچورومدان اؤزون آتدی.
آت

تووونو آلانمادان
داغدان اوشدو.
ییخیلیبان قابا لئشی
خان بکیلین آیاغینین
اوسته دوشدو.
ساغ آیاغی سینار اولدو
آلا گؤزو یاشا دولدو:

ـ اولو اوغلوم ـ قارداشیم یوخ...
دئیه ـ باغرین درد اووخاردی.
بیله‌گیندن گز چیخاریب
آتینین ترکینی توتدو.
خفتاتان آلتدان آیاغینی ـ
سارییاراق
اووچیلاردان آیری ـ ایراق
اؤزون آتین اوسته سالدی.
اوردوسونا دؤنوب واردی.

اوغلو «امران» قارشی گلدی
آتاسینی بنزی قاچیق
یار ـ یولداشی یانیندا یوخ
بوکوک گؤوردو.
کؤرپه اسلان سؤی ـ سؤیله‌دی
باباسینا نه‌لر دئدی؟:

قالیخیبانی اؤز یئریندن
دوران بابا
قارا یاللی قازلیق آتین
مینن بابا

اوچ یوز چابیق ایگیدینله
بو داغلارا اووا چیخدین.
آزقین دینلی
قارا دونلوکافرلره
توش اولدون‌مو؟
آلاگؤزلو ایگیدلرین
قیردیریبان قاوولدون‌مو؟

آغیز ـ دیلدن بیرجه کلمه
خبر منه
قاراباشیم قوربان اولسون
آغام سنه!
دوشگون ایگیت اوغلانینین
جوابیندا سؤی ـ سؤیله‌دی
گؤرک بکیل نه‌لر دئدی:

ـ اوغول ـ اوغول جانیم اوغول
قالخیبانی اؤز یئریمدن

اورو دوردوم.
آلا داغلار اوزرینه
اووا واردیم.
قارا دونلو کافرلره
توش اولمادیم.
آلا گؤزلو ایگیتلریم
قیردیریمادیم
ایگیتلریم ساغ اسندیر
جانیم اوغول!

آت اوستوندن گؤتور منی.
دؤشگیمه یئتیر منی.
اوچگونه‌تک خوشلوغوم یوخ!
آسلانجیغین املیگی ده
آسلان اولور.
کؤرپه آسلان آتاسین
آت اوستوندن قاورادی.
بیرآن ایچره
یاتاغینا یئتیریین
جوببه‌سینه بورگله‌ییب
اوتاغینین قاپیسینی
قاپالادی.

اوطرفدن خان‌بکیلین
یولداشلاری باخیب گؤردو
اوو پوزولوب.
داغیلیشیب
ائولرینه قاییتدیلار.

*

بکیل بئش‌گون دیوانیندا
گؤرونمه‌دی.
آیاغینین سیندیغینی
هئچ بیرکسه بیلدیرمه‌دی.

گئجه‌لرین بیریسینده
درد ایگیدی جانیخدیردی.
یاتاغیندا اینیلده‌ییب
زارلیق قیلدی.
خاتین سوردو:

ـ بگ ایگیدیم
قالابالیق چاغلاریندا
اوزریوه یاغی گلسه
قاییتمازدین.
یانچاغیوا دمیرلیجه
اوخ توخونسا باتیب دلسه

اگیلمزدین.
بیریاسدیقا باش قویدوغو
قوینونداکی حلالینا
مگر کیشی
اؤز سیررینی دئمز اولور؟

سؤیله منه نه‌دیر حالین؟
دوشگون بکیل:
قیچیم سینمیش مردگؤرکلوم.
اوو اوولارکن آتدان دوشدوم.
سیرریم بودور.
دئیه - آیدیر.
دئییلن سؤز گیزلی قالماز.
خاتین دئدی - قوللوقچییا
قوللوقچیدا قاپیچییا.
اوتوز ایکی دیشدن چیخان
....
دولدو هریان!

- «بیلیرسنمی نه‌لر اولموش؟
بکیل‌خانین قیچی سینمیش...»
دئیه - هامی پیچیلدادی.
دوشمنلرین جاسوسلاری
جاسوسلادی.
گورجوستانا چوغول گئتدی.
«تکورشاها» خبر یئتدی.
تکور آیدیر:
حؤکموم بودور:
قالخیبانی یئردن دورون
خان‌بکیلی یاتار یئرده
باسیب توتون!
آغاللرین دالدا چاتین
غافیللیجه باشین کسین
آلجاقانین یئره تؤکون
ائلین - گونون باسیب سویون
اوردوسونو یاغمالیین
ائو - اوشاغین اسیر قیلین!
مگر تکور مجلیسینده
جاسوسو وار بکیلین ده.
واریب گلدی:
- نه‌یاتیبسیز مره دورون
باشینیزا چاره قیلین
ایش بئله‌دیر!
اوستوزه یاغی گلیر
دئیه - خانا خبر وئردی.

دوشگون ایگیت
ساغا باخدی سولا باخدی
«گؤیلر قیسناق یئرلر قاتی»

هئچطرفدن مدد يوخدو.
اوغلانجيغين چاغيريبان
سؤی سؤيلەدی نەلر دئدی:
اوغول ـ اوغول جانيم اوغول
آيدينليجا گؤز ايشيغيم!
ال آغاجيم قانيم اوغول
سن باخ منيم بيرايشيمه
نەلر گلدی گؤر باشيما

بايينديرخان مجليسيندن
دورا گليب.
قازليق آتيم بوتون مينيب
قوش ـ قوشلاديم اوو اوولاديم

بوينو سينسين آلا آيغير
سوروشوبن بودورەدی.
من جيغازی يئره چالدی.
ساغ آياغيم بورخولوبان
سينار اولدو.

قارا ـ قارا بو داغلاردان
خبر آشدی.
قانلی ـ قانلی گور سولاردان
آشيب ـ کئچدی.
آزقين دينلی دوشمنلريم
خبر تاپدی.
آلا آتلی شوکلوملیک
قاتی قوسموش
من بکيلی ياتار يئرده ـ
تاپين، دئميش.
ـ قارغيسيندان آغاللرين
چاتين دئميش.
اوردوسونو ياغمالاييب
چاپين، دئميش.
آغجا اوزلو قيز ـ گلينين
اسير قيليب توتون، دئميش!

قالخيبانی اؤز يئريندن
دورگيل اوغول.
قاراياللی قازليق آتين
مينگيل اوغول.
جانيم اوغول اؤپوم گؤزون!

اگری ياتان بوداغلاردان
داشغين آخان گورسولاردان
کئچيب گئديب
آغآلنلی بايينديرخان
ديوانينا يئتير اؤزون.

آغیز دیلدن اولوخانا
سلام وئریب
قیریش گونو اؤندن تپن
بگلربگی خانقازانین
الین اؤپوب
سؤیله‌گیلن:
آغ ساققاللی قوجابکیل
بوکولوبن ـ بوکوک قالمیش.
سؤیله‌میش کی هله هلبت
اؤزون منه یئتیر البت:
حدودوموز پوزولوبان
اؤلکه‌میزه یاد سوخولور.
قیز ـ گلینیم دوشمنلره
اسیر اولور.
بللی بیلگیل!
ایگیت اوغلان باباسینی
دینله‌یه‌رک سؤی ـ سؤیله‌دی
باخاق گؤرک قوزو آسلان
نه‌دوشونوب نه‌لردئدی:

ـ جانیم بابا گؤزوم بابا
نه سؤیلرسن. نه آغلارسان؟
اورگیمی نه داغلارسان؟
قالخیبانی اؤز یئریمدن
دورماغیم یوخ!
قارا یاللی قازلیق آتا
مینمگیم یوخ!
اگری قوببا آلا داغی
ایلقاییبان آشماغیم یوخ!
آغ آلینلی بایینديرخان
دیوانینا گئتمگیم یوخ!
قازان کیمدیر؟ اونون الین
اؤپمگیم یوخ!

آلتینداکی آلا آتین
وئرگیل منه!
مئیدانلاردا چاپدیرارام
سنین اوچون.

اگنینده‌کی برک اگینلی
دمیر دونون وئرگیل منه
یئنی یاخا سؤکدوررم
سنین اوچون
قارا پولاد قیلینجینی
وئرگیل منه
قافالیجا باش کسرم
سنین اوچون.

آغ یئلکلی اؤتگون اوخون
منه وئرگیل.
ار باغریندان کئچیردرم
سنین اوچون.

اوچ یوز آتلی آلاگؤزلو
ایگیتلرون وئرگیل منه
یولداشلاشیب دؤیوشرم
ووروشارام سنین اوچون.

قوجا بکیل فرحلنیب:
- اوغول اؤلوم آغزون اوچون!
اولا منیم چیراغیمی
یاندیراسان اوغول مگر
دؤورانیمین کئچدیگینی
دوست - دوشمنلر گؤرمیه‌لر.

گتیرینیز مره منیم -
گئییمیمی اوغلوم گئیسین!
آل آیغیریم چکون منیم
اوغلوم مینسین!
ائل هورکمه‌دن مئیدان آچسین!
دئیه - قالخیب دستور وئردی.

نر اوغلانی دوناتدیلار.
آتاسینین آناسینین
الین اؤپوب
اوچ یوز آتلی آرخاسیندا
مئیدان دئییب یولا دوشدو.

*

«آلا آیغیر» یاغی ایگین
آلار ایسه آیاغینی
یئره وورار.
توز قوپارار.
دوشمن آیدیر:
- مره بو آت بکیلیندیر.
بیز قاچیریق! تکور آیدیر:
بیرده یاخشی باخون بالام
بو گلن ار بکیل اولسا
سیزدن قاباق من قاچارام.

گؤزتچیلر گؤز قویوبان
گؤردولر آت بکیلیندیر
بکیل دئییل آنجاق گلن.
قاییدیبان گؤردوکلرین
تکورشاها سؤیله‌دیلر.

تکور آیدیر:
- اوغلانخالقی قوش‌اورکلی
قورخاق اولور.
اوچیوز ایگیت سئچیلیبن
شاققیلداتما شاققیلداتسین
قورخسون قاچسین!
اوچ یوز آدام شاققیلداتما
چاتلادارکن
سارساق یاغی سؤی - سؤیله‌ییر
نه‌لر دئییر:
- اوغلان - اوغلان حرامزادا
آلتینداکی آل آیغیری
آریغ اوغلان.
قارا پولاد اوز قیلینجی
گودک اوغلان.
آغ توزلوجا قاتی یایی
سینیق اوغلان.
بئلینده‌کی دوخسان اوخو
سئیرک اوغلان.
یانینداکی یولداشلاری
قورخاق اوغلان
قارانقولو گؤز جیغازی
چؤنگه اوغلان.
شوکلو ملیک اوغلان سنه
قاتی قوسموش.
مئیدانداکی او اوغلانی
توتون دئمیش.
آغ اللرین قارغیسیندان
چاتین دئمیش.
گؤرکلوجه قارا باشین
کسون دئمیش.
آلجا قانین یئر اوزونه
تؤکون دئمیش.
آغ ساققاللی بابان وارسا
بوزلاتما گل
آغ بیرچکلی آنان وارسا
آغلاتما گل
«یوشان دیبی برک اولماز
یالقیز ایگیت آلپ اولماز»
قادا توتموش قاوات اوغلو
قاوات اوغلان
قاییت گئری دؤن بورادان!

کؤرپه امران
یاغیلارین جوابیندا
سؤی سؤیله‌دی نه‌لر دئدی.

- هرزه - هرزه مریلداما
ایتیم یاغی!

آلتیمداکی آل آیغیری
بگنمزسن
سنی گؤرجک اوینار قالخار.

اگنیمده‌کی دمیر دونوم
بگنمزسن
سنی گؤرجک چیگنیم سیخار.

بئلیمده‌کی قیلینجیمی
بگنمزسن
سنی گؤرجک قینین کسر.

الیمده‌کی قارغی سونگوم
بگنمزسن
سنی گؤرجک کؤکسون دلیب
گؤیه پیرلار.

آغجا توزلو قاتی یاییم
بگنمزسن
سنی گؤروب زار - زار اینلر.

ساداغیمدا دوخسان اوخوم
بگنمزسن
سنی گؤروب قابین دلر.

یانیمداکی ایگیتلری
بگنمزسن
هول وئررسم سنی دنلر.

آلپ ایگیده قورخو وئرمک
عاییب اولور.
بری گلگیل دیرشه‌لیم
مره یاغی!

یاغی آیدیر:
اوغوزون عارسیزی تورکمه‌نین دلیسی
بنزه‌ییر بیر - بیرینه.
سن بونا بیر باخ!

تکور آیدیر:
«واریم گؤروم بکیل بگین
نه‌یی‌دیر بو».
- مره اوغلان آلتینداکی
آل آیغیری تانییریق
بکیلیندیر، بکیل هانی؟
اگنینده‌کی دمیر دونون
بکیلیندیر، بکیل هانی؟
یانینداکی ایگیتلرون

بکیلیندیر، بکیل هانی؟
بکیل اولسا
آخشاما تک ووروشاردیق.
آغجا توزلو قاتی یایلا
دارتیشاردیق.
آغ یئلکلی اؤتگون اوخلار
آتیشاردیق.
سن بکیلین نه‌یی‌میسن؟
سؤیله بیزه!

بکیل اوغلو:
- مره یاغی مگر منی
بیلمزمیسن؟
آغ آلینلی بایندیرخان
سرکرده‌سی
بگلر - بگی سالور قازان
قارینداشی «قارا گونه»
«دؤنه‌بیلمز دلک اوران»
«دؤزن» اوغلو «دلی روستم»
آغ - بوز آتلی «بئیرک خان»
دون آتاما قوناق گلدی.
بوگون بگلر اوتوروبان
ایچرلردی جاسوس گلدی.
آتام بکیل
آلتینداکی آل آیغرین
منه وئردی.
قارا پولاد قیلینجینی
منه وئردی.
قارغی داللی سونگوسونو
منه وئردی.
ایگیتلرین منه قوشدو.
تانیمیرسان تانی منی
آدیم «امران بکیل اوغلو»!
بری گل‌گیل توتوشاغیم.
آسلان اولور آسلان اوغلو!

تکور آیدیر:
- قاتلان مره قاوات اوغلو
سنه حریف منم - دئیه
آلتی پرلی عمودونو
اله آلدی.
اوغلان باشا قالخان چکدی.
تکور آغیر شئشپرینی
وار گوجیله اندیره‌رک
یوخاریدان آشاغییا
قاتی ووردو.
نر اوغلانین قالخانینین
قوببالارین ازیب قیردی.
اوغلانجیغی آلانمادی.

ایکی ایگیت ال قیلینجا
قیلینجلاشدی.
قیلینجلاری دوغرانییان
ایشدن دوشدو.
قارغی داللی سونگولره
ال ائله‌ییب
ایکی ارکک بوغا کیمی
بیر - بیرینه سوسادیلار
سونگولری ایشدن دوشدو.
آت اوستونده - بیر - بیرینه
قیوراشییان دارتیشدیلار

گوجلو دوشمن اوستون گلیر.
آزوا قالیر کؤرپه امران.
زبون اولا.
قوزو آسلان تانریسینا
سیغینییان:
اوجالاردان - اوجا تانری
کیمسه بیلمز نئجه تانری
ائی آدمه تاج وئریین
شئیطانی بیر گوناه ایلن
لعنت ائدیب درگاهیندان
قووان تانری!

ابراهیمی خام درییه
چولقاییبان اوت ایچینه
آتان زامان
اودو گولشن ائدن تانری!
بیرلیگینه سیغینمیشام
عزیزالله خوجام تانری
مدد - دئدی.

یاغی آیدیر:
- مره اوغلان سنین بیر تک
تانرون اولسا منیم آنجاق
یئتمیش‌ایکی آللاهیم وار!

- ملعون یاغی سن بوتلره
یالواریرسان.
من گؤیلری عالملری
یوخدان وارا گتیرن بیر
آللاهیما سیغینیرام!

تانری تعالا «جبرییله»
حؤکم ائله‌دی:
هئی جبرییل! او قولوما
قیرخ کیشینین گوجون وئردیم.

ایلاهینین مددییلن
ایگید اوغلان یاغیسینی
باشی اوسته قووزاییبان
یئره چالدی.
آلجا قانی دودوک کیمی
داماغیندان شورولدادی.
شاهین کیمی
سینه‌سینین اوسته قونوب
بوغازینی اله آلدی.
کافر آیدیر:
- ایگیت آمان!
سؤیله سنین دینون نه‌دیر؟
من ده اونا ایمان تاپدیم.
سن اولدوغون دینه گیردیم.

قالان کافر بونو گؤروب
هورکوب قاچدی.
آخینچیلار یاغیلارین
ائلین - گونون غارت ائدیب
قیز - گلینین اسیر قیلدی.

قوچاق امران باباسینا
موشتولوقچو گؤندریین
قیریمیمی آلدیم دئدی.

آغ ساققاللی بکیل قوجا
اوغلانینا قارشی گلدی.
بوینون قوجدو، آلنین اؤپدو
گول - چیچکلی آلاداغدان
یایلاق وئردی اؤلکه وئردی.
قارا قیچلی یوگرک آتدان
ایلخی وئردی تؤوله وئردی
آغجا اوزلو مرد اوغلانا
آغ دوواقلی گلین آلدی.
آغ قویوندان شولن وئردی.
غنیمتدن اولو خانا
پئشیئک چیخدی.
اوغلانجیغین گؤتوروبن
خانلار خانی دیوانینا
گئدر اولدو.
پادیشاهین الین اؤپدو.
خانلار خانی نر اوغلانا
قازان اوغلو «بگ اوروزون»
ساغ یانیندا یئر گؤستردی.
جوببه وئردی، خلعت وئردی.

چاغیردیلار «ددهم قورقود»
گلر اولدو شادلیق چالدی.

قوچ امرانین مرد آدینا
داستان دوزدو قوشما ـ قوشدو.
هیمّت وئردی:

یئرلی ـ یئرلی قارا داغلار
آلچاخلانیب یخیلماسین.
کولگه‌لیجه آغاجلارین
قول ـ بوداغی قیریلماسین
دایم آخان آیدین سولار
آزالماسین قوروماسین.
مرد اوجاغی کور اولماسین.
دونیا وارکن یانار دورسون.

6
تپه‌گؤز

باشلانیش

سون ایللرده
بیر شرقلی بیلیکلی‌نین
صؤحبتینه قولاغ آسدیم:
- سوادسیز بیر عایله‌ده
من دوغولدوب بوی آتمیشام.
آتام بوتون یازیلاردان
تکجه کیچیک عددلری
تانییاردی.
بیر ده نییه
اگری - اویری بیر خط ایلن
اؤز آدینی جیزمالاردی.

طایفامیزدا آغ - قارادان
باشی چیخان
بیرجه منیم آنام ایدی.
او دا آنجاق دوز یا غلط
فقط قورآن اوخویاردی.

بوتون بیزیم کندیمیزین
بیلگیلرین توپلاسایدین
نئچه بیت شعر، نئچه ناغیل
اولدوغوموز ویلایتین احوالاتی
نئچه داستان، نئچه مؤعجوز
نئچه - نئچه دایاز سؤزلر
نئچه بؤیوک شهر آدیندان
آرتیق بیر شئی توپلانمازدی.

بیزیم کنده هئچ بیر ائوه
کیتاب - میتاب دولانمازدی.

آنجاق بعضن
یاشلیلارین دانیشدیغی
ناغیللاردان داستانلاردان
چوخ ماراقلی افسانه‌لر
یادیمدادیر.
بیری بودور:

«یئر آلتیندا بیر اؤلکه وار
«بیر گؤزلولر»″ اؤلکه‌سیدیر.

او دیاردا صوبح اولاندا
بیزیم یئرده گونش باتار.
ائله‌جه ده دئمک بیزیم
گوندوزوموز

بیر گؤزلونون گئجه‌سیدیر.

آدامجیلدیر بیر گؤزلولر:
«سو یئرینه قان ایچرلر»!

*

بیزیم ائلدن
ایلک مکتبه گئدن اوشاق
من اولموشام.
اوخودوغوم کیتابلاردا
بیزیم آخشام او دیاردا
سحر اولان بیر تورپاقدان
عجب سؤزلر یازیلمیشدی.
او یئرلرین چوخ دا بئله
احتراملی احتشاملی
«تمدّون»لی بیر اؤلکه‌لر
اولدوغوندان سؤز چوخ ایدی.
«بیر گؤزلو»دن «آدامجیل»دان
«سو یئرینه قان ایچن»دن
آد یوخ ایدی.

*

من مکتبی بیتیرمه‌دن
ماحاریبه باشلانمیشدی
غافلجه‌دن بیر گون یادلار
گوندوزلری
بیزیم یئرده گئجه اولان
«آدامزادلار»
چاغریلمامیش قوناق کیمی
یوردوموزا سوخولدولار.

گؤردوک ایکی گؤزلری وار
بیزه بئله دئدیلر کی:

لینگی اوزون ارسین بوغاز
اوتورارکن آیاقلارین
ماسا اوسته دیرماشدیران
بو دایلاقلار
اینسانلیغی آزادلیغی
«قوروماقچون»(!)
وطنیندن باش گؤتوروب
دیار - دیار
گزیشیرلر دولانیرلار!

سونرا بیزه:
قارالاری کؤله‌لری
«آزاد» ائدن
موباریز بیر «بالتاچی»دان
دانیشدیلار.
بیز ایناندیق.
اونلاری چوخ عزیز ساندیق.
ائویمیزده یئر - یورد وئردیک.
اونلار اوچون «بار»لار آچدیق!
.........!

یئمک وئردیک ایچمک وئردیک.

*

ساواش بیتدی.
رادیولار غازیته‌لر
«اینسانیت غالیب گلدی»
دئیه - بوتون اؤلکه‌لره
چوو سالدیلار.
«آزادلیق»دان «حوررییت»دن
«بشریت حقوقوندان»
سیجیرراما - سیجیرراما
سؤز دئدیلر
اگری دوروب دوز دئدیلر.

بیز دوشوندوک.

خوب.
اینسانیق
بورنوموز وار
آغزیمیز وار
دانیشماغا دیلیمیز وار.
ایشله‌مگه الیمیز وار.
دولانماغا یئریمیز وار.
یاشاماغا یوردوموز وار.
هوسلندیک.
ایسته‌دیک کی
آتا - بابا یئریمیزده
ایش - ایشله‌یک، اکین - اکک
اؤزوموزه یووا تیکک.

داغیمیزی داشیمیزی
سؤکک - چاپاق.
سو چیخاراق معدن تاپاق.
کؤرپه‌لره مکتب آچاق.
یازاق پوزاق.

لاکین بیزی آنمادیلار.
الیمیزی
آغزیمیزی
دیلیمیزی نیشان وئردیک.
بیزی اینسان سانمادیلار!
آجیقلاندیق.
سیلاحلاندیق.
«دگیرمانین سویون سوودوق»
اؤلکه‌میزدن یادی قوودوق.
دونیا دئدی:
حق بیزله‌دیر
اؤز ائوینین قیبله‌سینی
یاخشی بیلر هرکس اؤزو.
حقّین اؤزو سؤزون دوزو.

*

گؤی گورلادی
دولو یاغدی

یئر ترپندی
توفان اولدو
دومان قوپدو
گون توتولدو
اؤلکه‌میزه دوشمن دولدو.

دونن ائودن قوودوغوموز
باسیب ییخیب بوغدوغوموز
قانی قاچیق
بالدیر آچیق
اؤلومجولو باخدیق گؤردوک
تومان گئییب
خفتان گئییب
قارا پولاد آتا مینیب.
آت اوینادیر
قیلینج وورور
قیلینجیندان اود یاغدیریر
«دده‌م منه کور دئییبن»
هر گلنی وورور سالیر
شوشه - شوشه قانین آلیر!

باخدیق - باخدیق معطل قالدیق.
هر طرفه نظر سالدیق
- بو نه سیردیر؟
نه اؤوضاعدیر؟
نه عالمدیر؟
نه دونیادیر؟
دوشمن هاردان تومان تاپدی
قیلینج تاپدی خفتان تاپدی؟
او یالینجیق
او اؤلومجول
هاردان پولاد آتا مینر
شوشه - شوشه قانی نئیلر؟!

گزدیک ایشین هر طرفین
آراشدیردیق باشین دیبین
بیردن بیره باخدیق گؤردوک
اؤ یؤندمسیز بیر گؤزلونو
او یولسوزو او تولونو
غریبه بیر توکان آچیب
ماتاحینی توکوب ساچیب
سیلاح وئریر جانلار آلیر
پیچاق وئریر قانلار آلیر
هرطرفه آتین چاپیر
آختاریر بیر قودوز تاپیر
ورهولادیر یاساق وئریر
خفتان وئریر یاراق وئریر
قودوردوبان ایشه چکیر!
میلّتلری شیشه چکیر!
السیزلرین
مظلوملارین
جانیخدیریر جانین آلیر.
شوشه - شوشه قانین آلیر!

*

من او گوندن ایناندیم کی
سینه‌لردن - سینه‌لره
آتالاردان بابالاردان
بیزه چاتان افسانه‌لر
چوخدا بئله یئرسیز دگیل
بو سؤزلرده دریالار وار.
دریالارجا معنالار وار.

رادیولار هر نه دئسه
کیم نه دئسه - نه سؤیله‌سه
«کیتابلاریم» هر نه یازسا
بو سؤزلردن
کیم یول تاپسا - «کیم یول آزسا»

بیر داها من
تانیمیشام، تانیمیشام!
عصریمیزین
«بیر گؤزلوسون»
«تپه گؤزون».
هارالاردا
هاردا - هاردا
....
هر تورپاقدا هر دیاردا
تانیمیشام او غدداری
او قودوزو او کافتاری.

جلادلارا سردار اولوب
سرور اولوب، سالار اولوب
اینسانلاری بوغور آسیر
میلّتلره کسیم - کسیر.

چاشتاسینا مین شوشه قان!
ناهارینا بئش یوز اینسان!
دیش قیجیردیر قان - قان دئییر
قان ایچدیکجه قان ایسته‌ییر!

*

نه ایندیدن نه دوننن
بشرییت دوغان گوندن.
قودوزلارلا چنگه‌لشمک
عصیرلردن عصیرلره
یاشاییشدان آیریلمایان.
آردیجیل بیر واقیعه‌دیر.
ایلک - ازلدن ایش بئله‌دیر.

بشرییت ان قدیمدن
بو موقدّس تلاشینی
قودوزلوغا ظولمه قارشی
دایانمایان ساواشینی
افسانه‌لر بیچیمینده
قوراشدیرمیش.
نیشان وئرمیش.

قان ایچنلر آدامجیلار
«بیر گؤزلو»لر پنجه‌سیندن

قورتارماغا جان آتماسین
افسانه‌وی قهرمانلار
سیماسیندا
یاراشدیرمیش.
عکس ائتدیرمیش.
«قورقود دده» داستانلاری
سیراسیندا
«تپه‌گؤزون» افسانه‌سی
بو آردیجیل تشببوثه
ان گؤزل بیر نومونه‌دیر.
او بئله‌دیر:

بیر گون اوغوز اوتورارکن
اوزرینه یاغی گلدی.
غافیل اوغوز گئجه‌لیکله
هورکدو قاچدی.
یئرین - یوردون قویدو کؤچدو.

«آروز قوجا» دئیرلر بیر
ایختیارین
اوغلانجیغی دوشدو قالدی.
اوغلانی بیر آسلان تاپدی.
امیشدیردی.
اوغلان بویا - باشا چاتدی.
یاشا دولدو.

*

ایل دولاندی گونلر کئچدی
اوغوز یئنه
اؤز یوردونا اؤز یئرینه
گلدی دوشدو.
«اوغوز خانین» ایلخیچیسی
خبر گتدی:

- خانیم هرگون قامیشلیقدان
غریبه بیر آسلان چیخیر
سیر - صیفتی آدام کیمی
عاقیل - عاقیل
بیر آت ورور قانین سورور.

آروز آیدیر:
بلکه منیم قاچا - قاچدا
دوشوب قالان اوغلوم اولا؟

بگلر میندی.
بوز آسلانی قالدیردیلار
اوغلانجیغی یئیسرله‌ییب
گتیردیلر.

آروز قوجا اوغلون آلیب
ائوه گلدی شادلیق قوردو
ائل - اوبانی قوناقلادی.
هامی گلدی یئدی - ایچدی.
آنجاق اوغلان
یئرده - یورددا دایانمادی.
آنا آسلان یاتاغینا
قویدو قاچدی.

گئدیب توتوب گتیردیلر
یئنه قاچدی.
بیر داها قایتاردیلار
دایانمادی.
چاغیردیلار «قورقود دده»
گلر اولدو
اوغلانجیغا اؤیود وئردی:
قاچما اوغول!
اینسان اوچون حئیوانلارا
مونس اولماق یارامازدیر.

سن اینسانسان!
اینسانلارلا قاینا - قاریش
ایگیتلرله اوتوروب دور
یاخشی آت مین.
«قییان سلجوق» قارداشوندور.
سنین آدون «باسات» اولسون.
آدیوی من وئردیم یاشون
اوجا تانری اؤزو وئرسین.

*

آروزون بیر چوبانی وار
«قونور قوجا - ساری چوبان»
چاغیرارلار.

اوزون ایللر اوزاغیندان
اوغوز ائلی کؤچ ائیلرکن
ساری چوبان اؤنده کؤچر.
کیمسه اوندان قاباق کؤچمز.

یایلاغینا کؤچور بیر گون
اوغوز یئنه.
ساری چوبان گئدیر اؤنده
یول اوستونده «اوزون مینار»
دئییلن بیر مینار واردیر.
مینارمیه چاتار - چاتماز
ناگهاندان قویون هورکدو.
ساری چوبان باخدی گؤردو
مینارمیه «پری» قونوب.

پری‌جیکلر اونو گؤرجک
قاناد چالیب پیرلادیلار.

ساری چوبان
کؤینگینی چیخاریبان
پریلرین اوسته آتدی
بیرین توتدو

پری گؤزل چوبان قیزغین!
تاماسیندی
پریجیکه ال اوزاتدی.

یئنه بیردن قویون هورکدو
«قونور قوجا»
قویونلارا قارشی واردی
پری‌قیزی پیریلداییب:
- مره چوبان
یئنگی ایلده منده سنین
امانتون اولاجاقدیر
گل آلگیلان
آمما بیل کی اؤز ائلیوین
باشینا قادا گتیردین:
دئیه اوچدو.

پری گئتدی چوبان قالدی
آیریلیقدان رنگی سولدو
قارا باغری درده دولدو

*

گونلر کئچدی آیلار اؤتدو
اوغوزلارین کؤچوش واختی
یئنه یئتدی.
ساری چوبان کؤچ ائیلرکن
اوزون مینار آیاغینا
گلدی چاتدی.
گؤردو کی بیر «بیغین» یاتیب
پری‌قیزی ظاهیر اولوب:
- مره چوبان!
امانتون گل آل - دئدی.
بیل کی آنجاق ائللریوه
زوال گتدین!
او «بیغینی» چوبان گؤرجک
عیبرت آلدی
گئری دؤنوب ال سوپانا
داشا توتدو.
داش ووردوقجا «بیغین» شیشدی!
چوبان قورخوب قویدو قاچدی.

مگر او گون «باییندیر خان»
بگلر ایلن سئیره وارمیش
اوزون مینار آیاغینا
یئتیشدیلر.
گؤردولر بیر «نسنه» یاتیب
باشی. گؤتو آنلاشیلمیر!
بگلر هامی

دۆره ووروب دایاندیلار.
ائندی بیر بگ تپیگیله
اونو تپدی.
ووردیقجان «نسنه» شیشدی!
نئچه ایگیت - داها ائندی.
هئی تپدیلر هئی بؤیودو!

آروز قوجا آتدان دوشدو
اودا تپدی
ماميز دگدی اؤرتولونو
دلیب بیرتدی
ایچیندن بیر اوغلان چیخدی
هر بیر زادی آدام کیمی
آنجاق فقط بیر گؤزو وار!
حئیران قالدی بگلر - خانلار.

آروز قوجا
اونو قاپیب بایندیر خان
قوللوغونا گتیریبن:
- گؤرکلو خان بو اوغلانی
منه وئرین. آسلان اوغلوم
باسات ایلن بؤیودەییم.

بایندیر خان:
- سنین اولسون دئیه - کئچدی
آروز قوجا تپه گؤزو
گؤتوروبن ائوه واردی.
بویوردو بیر تایا گلدی
تپه گؤزه امجک وئردی.
بیر سوردوقدا
سودون آلدی!
ایکی سوردو قانین آلدی!
اوچ سوردوقدا جانین آلدی!

بیر چوخ تایا گتیردیلر
هامیسینی هلاک ائتدی.
گؤردولر کی اولمایاجاق
«آت سودویله بسلەیەلیم».
سؤیلەدیلر.
هر اؤونەده بیر قازان سود
دویورمادی!

*

تپەگؤزو بسلەدیلر.
گزر اولدو.
اوشاقلارلا اوینار اولدو.
اوشاقلارین کیمیسینین

قولاقلارین
کیمی‌سینین بورنون یئدی!
بوتون اوغوز اللریندن
جانا گلیب، عاجیزله‌ییب
بگ آروزا دخیل دوشوب
یالواردیلار آغلاشدیلار!

آروز قوجا نئیله‌دیسه
کار کسمه‌دی.
ناچار اولوب چیخاریبان
ائودن قوودو.
پری‌قیزی اوچوب گلیب
اوغلانینین بارماغینا
غریبه بیر اوزوک تاخدی
- اوغول سنه اوخ باتماسین
ایتی قیلینج بدنیوه
کار کسمه‌سین! دئیه - گئتدی.

*

بیر گؤزلو قول واریب گئدیب
سرت بیر داغدا مسکن ائدیب
یوللار کسدی آدام یئدی!
قورخولو بیر قولدور اولوب
آد چیخاردی.

اوزرینه نئچه - نئچه
آدام گئتدی
اوخ آتدیلار اوخ باتمادی.
قیلینج - قمه کار ائتمه‌دی.
هر گلنی توتدو یئدی.
بوتون چوبان - چولوقلاری
باسیب یئییب، اوغوزلاری
یئمک‌لیگه ال ائیله‌دی.

بوتون اوغوز توپلانیبان
اوزرینه آخین ائتدی.
بیر آغاجی یئرلی - دیبلی
قوپاراراق
یغیناغین اوسته آتدی.
آتمیش آدام آغاج آلتدا
هلاک اولدو.
قازان خانا بیر ضرب ووردو
دونیا - عالم نظرینده
دومان اولدو!
قاریندادشی «قاراگونه»
قارشیسیندا زبون اولدو.

«دؤزن» اوغلو «آلپ روستم»
شهید اولدو.
«دوشون قوجا اوغلو» کیمی
بیر پهلوان
مغلوب اولوب هلاک اولدو.
«آریقجاندان» ایکی قارداش
شهید اولدو.
بیغی قانلی «بوگدوز امن»
قارشیسیندا زبون اولدو.
دمیر دونلو «دلی مئیماق»
مغلوب اولوب هلاک اولدو.
آغساققاللی «آروز قوجا»
قان قایتاردی
اوروز اوغلو «قیبان سلجوق»
اؤدون قوسدو.

بوتون اوغوز تپه‌گؤزه
باتانماییب هورکدو قاچدی.
دلی قودوز اؤنون کسدی
قایتاریبان اؤز یئرینده
اوتورتدوردو.
قورتولانی اوغوز ائلی
یئددی کره هورکدو قاچدی
هامیسیندا قایتاریلدی.
بوتونلوکله زبون اولدو!

چاغیردیلار ددەم قورقود
گلر اولدو.
یالواردیلار سیتقادیلار.

- چاره قالیب کسیم - کسک
دئیه - قورقود واریب گئتدی
تپه‌گؤزه سلام وئردی:
- هئی تپه‌گؤز
بوتون اوغوز اللروندە
زبون اولوب
بوکولوبن بوکوک قالیب
آیاغیوین تورپاغینا
منی سالیب.
سنین اوچون کسیم کسمک
ایستەییرلر - دئیه دوردو.

- هرگونومه آتمیش آدام
وئرین - دئیه دلی قودوز
جاواب وئردی.

- اوغول بدذات بئلەلیکله
چوخ کئچمەدن آداملاری

توکه‌درسن.
یئمگیوه کیمسه قالماز
آنجاق سنه ایکی آدام
بئش یوز قویون گونده وئرک.

دلی قودوز:
- عیبی یوخدور ائله اولسون.
ایکی آدام داها وئرون
منیم اوچون یئمک یاپسین.

ددەم قورقود دۆندو گلدی.
- «یاپاقلی» ایله «یوکلو قوجا»
وارسین گئتسین تپه‌گؤزه
آش پیشیرسین.
بیرده گونده ایکی آدام
بئش یوز قویون ایسته‌میشدیر.

اوغوز بونا راضی قالدی.
دؤرد اوغللو بیرین وئردی.
اوچو قالدی.
اوچ اوغوللو بیرین وئردی
جوتو قالدی.
جوت اوغوللو بیرین وئردی
بیری قالدی.

«قاپیققان بگ» دییرلر بیر
کیشی وارمیش
جوت اوغلونون بیرین وئرمیش
بیری قالمیش
گون دولاندی
یئنه نؤوبت اونا چاتدی
اوغلانجیغین آناسینا
خبر گئتدی
قیشقیریبان زارلیق قیلدی.
باشین یولدو اوزون جیردی.

*

«آروز اوغلو آسلان باسات»
ووروشمایا گئتمیش ایدی
بو محلده گلدی چیخدی.
قاری آیدیر:
- باسات گلدی آخین گتدی
واریبان بیر اسیر آلیب
اوغلانیمی قورتارسانام.

ایگیت باسات
آلتونلوجا گونلوگونو

تیکدیرین اوتورارکن
خاتین کیشی وارید اولوب
گؤز گزدیردی باسات خانا
سلام وئردی.
گؤزلریندن قان یاش تؤکدو:

- ایچ اوغوزدا دیش اوغوزدا
آدی بللی قاتی یایلی
آروز اوغلو آسلان باسات
قولتوغونا سیغینیرام
مدد سندن!
- نه دیلرسن نه سؤیلرسن؟
قاری آیدیر
- زمانه‌نین آناسیندان
اوغورسوز بیر اوغول قوپدو.
اوغوز ائلین کولگه‌سینده
قوندورمادی.
قارا پولاد اوز قیلینجلار
بیر توکون ده کسمه‌دی.
قارغی جیدا اوینادانلار
سونگو ساچدی دلنمه‌دی.
قاتی یایلی اوخ آتانلار
اوخ آتدیلار کارکسمه‌دی.
آلپ ارنلر سرکرده‌سی
قازان خانا ضربه ووردو.
قاراگونه پهلوانی
شهید ائتدی
بیغی قانلی بوگدوز امن
قارشیسیندا زبون اولدو.
آغ ساققاللی خان باباوا
قان قوسدوردو.
قاریندا‌شون قییان سلجوق
قاباغیندا اؤدون سوزدو.
بوتون اوغوز بگلرینین
کیمی‌سینی زبون ائدیب
کیمی‌سینی شهید ائتدی.
اوغوز ائلی یئددی کره
هورکدو قاچدی
قویماز اولدو
هر گونونه
ایکی آدام بئش یوز قویون
کسیم دئدی، کسدی آلدی.
یاپاقلی بگ، یوکلو قوجا
گئتدی اونا آشپاز اولدو.
دؤرد اوغوللو بیرین وئردی
اوچو قالدی.
اوچ اوغوللو بیرین وئردی
جوتو قالدی.
جوت اوغوللو بیرین وئردی

بیری قالدی.

جوت اوغلومون بیرین یئمیش
بیری قالمیش.
اونو داها ایسته‌ییرلر!
یئنه نؤوبت منه چاتمیش.
جانیم اوغول مدد سندن!
خان باساتین قارا گؤزو
یاشا دولدو.
قارداش دئیه ائللر دئیه
سؤی - سؤیله‌میش نه‌لر دئمیش:

- دوزلرده تیکیلن اوتاقلارینی
او ظالیم یاخدیریب یاخدیرسین قارداش.
شاهباز آتلارینی سر تؤیله‌سیندن
او ظالیم سئچدیریب سئچدیرسین قارداش.
اسرک دوه‌لری قاتارلاریندان
او ظالیم آییریب آییرسین قارداش!
سورو - سورو آغجا قویونلارینی
او ظالیم قیردیریب قیردیرسین قارداش!
سئویب گتیردیگین گلینی سندن
او ظالیم آییریب آییرسین قارداش!
آغ ساققال بابامی اوغول وای - دئیه
او ظالیم بوزلادیب بوزلادسین قارداش!
آغ اوزلو قاریجیق خاتین آنامی
او ظالیم سیزلادیب سیزلاتسین قارداش!

یئنه دئمیش:
- قارانقولوق گؤزلریمین آیدینی
آخینتیلی سولاریمین داشغینی
قارشی یاتان قاراداغیم یوققوشو
سارسیلماز دیزیمین طاقتی قارداش!

قارداشیمی الدن وئردیم
- دئیه باسات
چوخ آغلادی زارلیق قیلدی.
خاتینا بیر اسیر وئردی
- گئت اوغلونو قورتار - دئدی.

خاتین قاچیب
خان آروزا خبر وئردی:
- نه دوروبسان اوغلون گلدی.
آروز قوجا چوخ سئویندی.
بگلر ایلن
اوغلانینا قارشی گلدی.
آسلان باسات
آتاسینین الین اؤپدو.
اوزلشدیلر آغلاشدیلار

آناسینین چادیرینا
واریب گئتدی.
قاری آنا اوغلانجیغین
قارشیلادی
چوخ آغلادی
آلنین اؤپدو قوجاقلادی.

خان باساتین گلیشییله
بیرده ائله فرح گلدی.
یئمک اولدو ایچمک اولدو.

باسات آیدیر:
- بگلر! قارداش قانی - دئیه
تپه‌گؤزله حسابلاشماق
ایسته‌ییرم نه دئیرسیز؟
«قازان» بوردا سؤی - سؤیله‌میش
خان باساتا نه‌لر دئمیش:

- نه قارا اورندن دوغدو تپه‌گؤز
عرشی دولاندیردیم، آلا بیلمه‌دیم
قارا قاپلانلاردان، قوپدو تپه‌گؤز
داغلار دولاندیردیم، آلا بیلمه‌دیم.
قوغان آسلانلاردان اولدو تپه‌گؤز
اورمانلاردا قوودوم، سالا بیلمه‌دیم.
یئنه دئمیش:

یوزده ایگیت اولسان، یوزده مرد اولسان
اینانما چاتاسان قازانا باسات
آغساققال باباوی خاتین آناوی
سیزلادیب گتیرمه آمانا باسات!

خان قازانین جاوابیندا
آسلان باسات:
گئدم دئییر حتما گرک!

آروز قوجا آغلاییبان
- جانیم باسات کرم ائله
اوجاغیمی سؤنوک ائتمه!
اوغول گئتمه!

قورخوتمالار
نر آسلانی قورخوتمادی.
- آغ ساققاللی عزیز بابا
گئدم گرک! دئیه - قالخیب
یئله‌گیندن بیر توتام اوخ
چیخاریبان بئله تاخدی.
خفتان گئیدی قیلینج آسدی
قاتی یایین اله آلدی.

آتاسینین آناسینین
الین اؤپوب. حلاللاشدی:
- خوش یاشاییب اسن قالون!
دئیه - واردی.
«سالّلاخخانا قایاسینا»
گلیب چیخدی.
تپه گؤزو
آرخاسینی گونه وئریب
گونه‌ورده یاتمیش گؤردو.
یایین چکیب بیر گؤزلونون
اورگینه بیر اوخ ووردو.
دمیرلی اوخ کار کسمه‌دی.
پارالاندی یئره دوشدو.
بیرده ووردو یئنه اوخو
سینیق - سینیق اولوب دوشدو.

دلی قودوز قوجالاری سئزیب دئدی:
بو یئر منی اوشوندوردو.

باسات یئنه اوخون آتدی
یئنه دگیب پارچالاندی
پرم - پرم داغیلاراق
بیرپارچاسی تپه‌گؤزون
قارشیسیندا یئره دوشدو.

قودوز شئیطان داشلاناراق
اورو دوردو.
باسات خانا گؤزو دوشجک
ال چالیبان قاس - قاس گولدو:

- مره یئنه گؤرونور کی
اوغوزلاردان بیزیم اوچون
قوزو گلمیش دئیه - واریب
مرد آسلانی قاباغینا
قاتیب توتدو
بوغازیندان سالّلیاراق
یاتاغینا گتیریبن
اودوگونون بیر کونجونه
باسیب دورتدو.
- هئی قوجالار!
بونو منیم
ایکیندیمه بیشیرینیز
یئییم دئییب - یئنه اویدو.

دلی باسات خنجر ایلن
آیاق قابین یاریب چیخدی:
- هئی قوجالار! بونون جانی
نه‌یینده‌دیر!- بیز بیلمیریک!

آنجاق بوتون بدنینده
اتی بیرجه گؤزونده‌دیر.

دلی آسلان تپه‌گؤزون
باشی اوسته گلیب گؤردو
گؤزو اتدیر:
- هئی قوجالار! دمیر شیشی
اوتا قویون قیزسین - دئدی
شیشی اوتا بوراخدیلار.
پوللاتدیلار
باسات شیشی اله آلیب
وار گوجیله تپه‌گؤزون
تک گؤزونه باسیب سوخدو
گؤز تؤکولدو
قودوز ائله آنقیردی کی
داغا - داشا لرزه دوشدو.

باسات قاچیب ماغارادا
قویونلارین آراسیندا
دالدالاندی.

دلی شئیطان بونو دویدو.
قاپی آغزین کسیب دوردو
پاچالارین آرالاییب:
- مره آغیر سورولرین
باشی ائرکج، چک قویونو
هامی گلسین بیر - بیر کئچسین.

قویون گلیب پاچاسینین
آراسیندان سوووشارکن
هاموسینین باش - گؤزونه
الین چکر بیر - بیر یوخلار.
یئنه هایلار:
- توخلوجیقلار توتولاجاق.
اقبالیم قوچ سن گل سوووش!
سمیز بیر قوچ یئردن قالخیب
سیلکینرکن دلی باسات
باسیب توتوب بوغازلادی
دریسینی چکدی اوزدو
باش - قویروغون آیرمادی
بورونوبن
تپه‌گؤزه قارشی واردی.

کور تپه‌گؤز الین چکدی.
باسات خانین دری ایچره
اولدوغونو دویوب بیلدی:

- هئی سیغیر «قوچ» منیم هلاک

اولاجاغیم یئری سؤیله
نئجه بیلدون؟
سنی ائله بو کؤهولون
دیوارینا گوپه‌ییم کی
بول قویروغون ماغارانی
یاغلاندیرسین!

باسات
قوچون کله‌سینی
تپه‌گؤزون اللرینه
اوزاداراق مجال تاپیب
قیچلارینین آراسیندان
سیچیراییب دیشره چیخدی.

دلی قودوز بوش‌درینی
بوینوزلاییب
تپه‌سینه قالدیراراق
یئره چیرپدی:
- مره اوغلان قورتاردون‌مو؟
دلی باسات:
- حقّ قورتاردی!
- مره اوغلان آل منیم بو
اوزوگومو الیوه تاخ.
قمه - قیلینج سنی کسمز.
باسات آلماق ایسته‌دیکده
یاراالیجا قودوز شئیطان
هوجوم ائدیب
خنجرینی اوزرینه
تولازلادی.
ایگید اوغلان یان وئریین
باخدی گؤردو
اوزوک یئرده تپه گؤزون
آیاغینین آلتیندادیر.

قودوز آیدیر:
- مره اوغلان قورتاردون‌مو؟
آسلان باسات:
- حقّ قورتاردی
- مره اوغلان
او گونبذی گؤرورسن‌می؟
اوردا منیم خزانه‌م وار
آییق اول کی بو قوجالار
آپارماسین.
گئت مؤهورله!
غافیل باسات
گونبذ ایچره گئدیب گیردی.
باخدی گؤردو
هر طرفده قیزیل - گوموش
تپه کیمی کلک‌لنمیش.

پولو گؤروب چاشدی هوشو
شرایطی پاک اونوتدو.
دلی قودوز خزانه‌نین
قاپوسینی آلیب کسدی:
ـ مره اوغلان
یاخشی یئرده دوشدون اله
گوپییه‌رم ایندی ائله
گونبذ ایلن قات قاریشیق
یاپیشدیررام سنی یئره
باسات پولدان خزانه‌دن
ال چکیبن گؤز اؤرتوبن
اولو حقّه صیدقین سالدی:
جومردلرین مددکاری
قادیر تانری مدد سندن!

داش دووارلار پارچالاندی
یول آچیلدی یئددی یئردن
اوغلان چیخدی.

کور تپه‌گؤز گونبذه بیر
یومروق آتدی، گونبذ یاتدی:
ـ مره اوغلان قورتاردون‌مو؟
ـ حقّ قورتاردی!
ـ آلانمازمیش اؤلوم سنی!
او کؤهولو گورورسن‌می؟
اوردا ایکی قیلینج واردیر.
بیری قینلی بیری یالین
قینسیز قیلینج منی کسر
دونیا منه عبث اولدو
گئت گؤتور گل باشیمی کس!
باسات گلدی آستا ـ آستا
ماغارایا، گؤردو اوردا
زنجیرلردن آسلانیلمیش
یالین تییه بیر قیلینج وار.
آنجاق ساکیت دوروب قالماز
اؤز ـ اؤزونه اسیب جوشار:

ـ داها بونو سینامادان
یاناشمارام. دئیه ـ باسات
قیلینجینی قارشی وئردی
آن ایچینده دگدی بؤلدو.
دولاندی بیر آغاج تاپدی
قارشی توتدو کسیب قیردی!
قاتی یایین اله آلدی
«جوشار قیلینج» آسلاندیغی
زنجیرلره بیر اوخ ووردو
قیلینج قوپدو یئره دوشدو.
جوموخوبان یئردن قاپدی
بئلینده‌کی قینا سوخدو

- مره شئیطان نه حالداسان؟
- اؤلمه‌میسن؟
- تانریم قویماز!
- مره اؤلوم یوخموش سنه
دئیه - قودوز سؤی - سؤیله‌دی
نه‌لر دئدی:

- گؤزوم - گؤزوم یالقیز گؤزوم
آلا گؤزوم اولدوز گؤزوم.
سن وار ایکن من اوغوزا
دیوان توتدوم قان اوتدوردوم
آلا گؤزدن آیری سالدون
ایگیت منی
شیرین جاندان آیری سالسین
تانری سنی.
ایگیت منه دادیزدیردون
گؤز بوکویون
منی سالدون یامان گونه
قادیر گؤروم دادیزماسین
هئچ ایگیده
گؤز دردینه توش اولماسین
هئچ کیمسه‌نه!
یئنه دئمیش
- قالاردا - قوپاردا یئرین نه یئردیر؟
سؤیله ایگیت پیرین رهبرین کیمدیر؟
باشی اوسته اوجا بایراق توتولان
سولطانون سردارین سرورین کیمدیر؟

قیریش گونو قاباقدا قیلینج ووران
دوشمنی داغیدیب - قیرانین کیمدیر؟
چادیرلاردان اوجا چادیرین قوران
آلپلار باشیندا دورانون کیمدیر؟
سؤیله ایگیت کیمین اوغلوسان کیمسن؟
آدیوی - سانیوی گیزلتمه مندن
ارنلر یاشیرماز آدینی اردن.
مره سؤیله منه هانسی ائلدنسن؟

باسات آیدیر:
- قالاردا قوپوردا یئریم بو دیبار
خوجام پیریم ربّیم حقّ پروردیگار
سولطانیم سروریم خان «بایینديرخان»
بگلره سرکرده خانلارا سالار.

چادیرلاردان اوجا چادیرین قوران
قارتال قوشو کیمی دوشمن شیغییان
قیریشدا یاغینین اؤنونده دوران
آلپیمیز ارنلر - ارنی «قازان»

آتام آروز قوجا قوجالار باشی
آدیم باسات «قییان سلجوق» قارداشی
سودونو امدیگیم آنامدیر آسلان
آناسینی اؤیمک منه یاراشی.

- بیرجه گؤزوم قوربان سنه
بس قارداشیق قییما منه!

-آسلان باسات سؤی - سؤیلەدی
آجیقلانیب نەلر دئدی:

- مره ظالیم مره قاوات!
آغ ساققاللی بابامی بوزلادیبسان
آغ بیرچکلی آنامی آغلادیبسان
قاریندااشیم «قییانی» اؤلدوروبسن
آغجا اوزلو گلینین دول ائدیبسن
آلا گؤزلو ایگیتلری یئییبسن
قویارامی ساغ قالاسان سنی من؟

قارا پولاد اوز قیلینجیم اسمەیینجه
قافالیجا بورکلو باشون کسمەیینجه
کورەگووه اؤلوم لرزی سالماییىنجا
قارداشیمین قیصاصینی آلماییىنجا
سانیرسانمی بوراخارام من سنی؟
اولارمی گؤر دیری قویام من سنی؟

دوشگون قودوز جانیندان ال اوزەرک
نەلر دئمیش نەلر سؤیلەمیش گؤرک.

- قالخیبانی بیر گون دورام دییردیم
عهد پیمانیمی قیرام دییردیم
ایگیتلر قانینی سورام دییردیم
بیر آدام اتیندن دویام دییردیم.

کاش اوغوزون باسغینینی گؤرئیدیم
ساللاخ خانا قایاسینا گیرئیدیم
آغیر مانجانیقدان داشلار یاغاندا
باشیما بیر داش دوشئیدی اؤلئیدیم.

ایگیت آلا گؤزدن آییردین منی
تانری شیرین جاندان آییرسین سنی
یامان گونه سالدین گؤروم هئچ ایگیت
گؤرمەسین بلالی باشیم گؤرنی.

یئنه ده سؤی - سؤیلەدی
بیر داها نەلر دئدی:

- آغ ساققاللی قوجالاری
چوخ بوزلاتدیم
آغ ساققاللار قارغادیلار
گؤزوم سنی.

آغ بیرچکلی قاریلاری
چوخ آغلاتدیم
آغ بیرچکلر قارغادیلار
گؤزوم سنی.

آلا گؤزدن قانلی یاشلار
چوخ آخیتدیم
آلا گؤزلر قارغادیلار
گؤزوم سنی.

آل خینالی آغجا اللر
چوخ یئمیشدیم
آل خینالار قارقادیلار
گؤزوم سنی.

کؤرپه - کؤرپه ایگیتجیکلر
چوخ یئمیشدیم
ایگیتلیکلر قارغادیلار
گؤزوم سنی.
بئله‌کی من چکر اولدوم
گؤز بوکویون
قادیر گؤروم هئچ ایگیده
گؤسترمه‌سین.
آسلان باسات بوغرا کیمی
تپه گؤزو
ایکی دیزی
اوزرینه چؤکدوروبن
کور قودوزون اوز قیلینجین
اله آلدی بوینون ووردو.
کلّه‌سینه یای چیریشی
کئچیریین
اورگی شن
سوروتله‌یه - سوروتله‌یه
ماغارانین قاپوسینا
چکدی سالدی.
قارداشینین
قانین آلدی.
هئی... قوجالار
ائل اوبایا موشتولوغا
گئدین! - دئدی.

نر قوجالار آغ بوز آتلار

میندی چاپدی.
بوتون اوغوز دون ایچینده
خبر تاپدی.

آت آغیزلی آروز قوجا
چاپار گلدی.
خان باساتین آناسینا
سئوینج وئردی:
موشتولوق وئر!
آسلان اوغلون
تپه‌گؤزو کسدی! - دئدی.

خانلار - بگلر بوتون ائللر
پر آچدیلار.
آتلاندیلار سالللاخ خانا
قایاسینا دیرماشدیلار.

تپه‌گؤزون کله‌سینی
اورتالیغا گتیردیلر
دردی - غمی بیتیردیلر.

دده‌م قورقود گلر اولدو
شادلیق چالدی
آلپ ارنلر مرد ایگیتلر
گلدیگیندن - گئتدیگیندن
صؤحبت آچدی.
اورکلردن کدر قاچدی.
سؤی - سؤیله‌دی بوی - بویلادی.
خان باساتین مرد آدینا
داستان قوشدو.
هیمّت وئردی آلقیش وئردی:

- قارا داغلار
یئتدیگینده آشید وئرسین
داشغین سولار
گئچدیگینده گئچید وئرسین.

قوچاقلیقلا قارداشیوین
قانین آلدون
ائل اوبانی زبونلوقدان
سن قوتاردون.

اولو تانری دوست اولوبان
مرد ایگیده مدد وئرسین.

سون سؤز عوضینه

قوی داستانیمیزین «قورتاریشی» دا «باشلانیشی»
کیمی بو خلق متلی اولسون:

.....
اسکندر بدل «بدل»
بدلی اؤلدوردولر
آغابانی گئیدیردیلر
آغابانی‌نین ساچاقلاری
خان ائوینین پیچاقلاری.
....
ووردوم صاندیق سؤکولدو
اینجی - مرجان تؤکولدو
اینجی - مرجان فیلفیلی
گل اوخو بیزیم دیلی!
بیزیم دیل اورمو دیلی
اورمودان گلن آتلار
آغزیندا یوین چاتلار.
....

نه اولا گؤروشه بوتون قارداشلار
خصوصا بیزیم تک «قارغینیلمیشلار»!
پارتلایاییب داغیلا دانقاز قایالار
یئرله یکسان اولا دمیر قالالار.

قارداش آندی

بولود قره چورلو(ب. ق. سهند)

آدسیز ـ سانسیز ائل نغمه‌کاری، بولبول چهچهه‌لی،
کهلیک قاققیلتیلی، سازلی ـ سؤزلو ماراغالی «عاشیق حوسئن»
بو پوئمانی سنه و بالابانچیلاریوا تقدیم ائدیرم.

بالا نرگیز بالا نرگیز
قول بوینوما دولا نرگیز.
دوداقلارین خام شکردیر
دیلین باتیب بالا نرگیز.

(خلق تکرلمه‌لریندن)

جنوبی آذربایجانین میلی ـ موباریز شاعیری:

بولود قاراچورلو (ب. ق. سهند)

(1926 - 1978)

م. ع. فرزانه

20 ـ جی عصر جنوبی آذربایجان میلّی ـ موباریزشعری سماسیندا پارلایان سؤنمز اولدوزلاردان بیری و بلکه ده بیرینجیسی سابیلان بولودقاراچورلو (ب.ق.سهند) مشدمطلب اوغلو 1926ـ جی ایلده مراغادا بیر ایشچی عایلەسینده دوغولموشدور. دوغما ائل سجیّەلری و قورالّلاری ایله ایلگیلەنن آتا و آنا اؤز کؤرپەلرینه «بولود» آدینی سئچدیلر. اونلار بوآدی سئچمکده کیم بیلیر بلکه آذربایجانین جوشغون و بولودلاری شیمشک چاخان طبیعتینی و بلکه ده خیرداجا بولودون بیرگون یاغمورلو بولود اولوب آذربایجان شعر گولشنینی سوورایب گوللندیردیگی اوچون اونا وئرمیشلردیر.

بولود قارا چورلو رضاخان استبدادینین ان قورخونج ایللرینده یعنی آذربایجان خلقینین میلّی ـ مدنی وارلیغی تاپدالاناندیغی و لاغا قویولدوغو ایللرده دوغولوب بویا ـ باشا چاتدی. او درس اوخوماق اوچون گئتدیگی مدرسەده اؤز آنا دیلینده اوخویوب ـ یازماق و حتی دانیشماغا حقلی اولماسا بئله یارادیجیلیغا باشلادیغی گوندن شعر و منظومەسینین اساس حیصەسینی آنا دیلینده یازماغا باشلادی و عؤمرونون سونوناقدر ده بو دؤزولمز شرایطه باخمایاراق اؤز وارلیغی دیلی تاریخی مدنیتی یولوندا یورولمادان و یئنیلمەدن جار چکیب قلم چالدی.

بولود یئنییئتمه یاشلاریندا یاشایشین آغیر اولدوغوندان اورتا مکتبی بیتیرمەدن عایلەیه یاردیم ائتمک مقصدیله ایشه قوشولدو. 1940ـ جی ایلده ایرانین متفق دؤلتلر قوشونلاری طرفیندن ایشغال ائدیلمەسی و رضاخان استبدادینین موقتی دئوریلمەسی آذربایجاندا میلّی ـ دموکراتیک حرکتلره یول آچدی. جوان بولود دا بیر چوخلاری کیمی بوحرکتلره قوشولدو. اونون ایلک شعر نمونەلری 1945 – ده تبریزده بوراخیلان «شاعیرلر مجلیسی» آنتولوژیسینده بوراخیلدی. بو شعرلرده سسلەنن:

تاریخلر بویونجا ائی بؤیوک وطن
یاغییا دوشمنه ایلمەدین سن
بوگون طبیعتدن ایلهام آلدیم من
کئچدی سحر وقتی بو سؤز اورکدن
اینسانا روح وئرن دیلینه آلقیش

بو ایللرده جنوبی آذربایجاندا قورولان میلّی حؤکومت سیاسی و استراتژیک جهتدن شورالار اتفاقی طرفیندن هاوالاندیریلسادا یاراتدیغی بیرایللیک رفورملاردا آذربایجان خلقینین بیر چوخ میلّی ـ دمکراتیک ایستکلرینی عملە کئچیرمگه موفق اولدو. بیرایلدن اوزون چکمەین بو حرکت دونیا سیاستینی اؤز آرشینلاری ایله اؤلچوب ـ بیچنلرین آیاغی آلتیندا قوربان کسیلدی. لاکین قانا بویانمیش آذربایجانداکؤزرن اوجاق سؤنمەدی. بوآغیر ایللرده بولود دا بیرچوخلاری کیمی میلّی ـ ایجتیماعی فعالیتلر نتیجەسینده ایکی دؤنه توتولوب محکمەیه وئریلیر. زینداندا شرایطی و دیدرگینلیک اوندا گونو ـ گوندن میلّی شعورون داها دا جانلانماسینا سبب اولور. او 53 - 1951 ایللرینده زینداندا ایکی بؤیوک منظومه؛ بیریسی «آراز» و اوبیریسی «خاطیره» نی یازدی. بو منظومەلرده او اورک آغریسی ایله آرزولارین

هئچه چیخدیغیندان خلقین آجیناجاقلی و دؤزولمز حیاتیندان آذربایجاندا حاکیم کسیلمیش درەبگلیک و اؤزباشینالیقلاردان یوردون تاریخین شوم طالعی نتیجەسینده ایکی‌یه بؤلوندوگوندن بیرخلقین اؤز آنا دیلینده یازیب اوخوماق اوچون بلالارا توش اولماسیندان سؤز آچمیشدیر.

شاعیر ”آراز“ منظومەسینی بو سؤز ایله باشلاییر:

منآرازین آدیلان
چوخ زاماندیر تانیشام
ان کیچیک یاشلاریمدان
اونو روانلامیشام.
قوجا بابام نه واختکن
بوغازیم آغرییاردی
«آراز کئچمیشم» دئیه
بوغازیمی سیغاردی.
سوروشاردیم: ـ آی بابا
آراز نەدیر کئچمیسن؟
نه کیمی شئیدیر او کی
سویوندان دا ایچمیسن؟
سوآلیمدان بابامین
یاشالاردی گؤزلری
اوزونون چینلرینده
گیزلنردی کدری.
اوزومه مأیوس ـ مأیوس
باخیب دئمزدی بیرسؤز
گؤرردیم آنجاق اولوب
اونون توکلری بیز ـ بیز
سونرا دا قارداشیمین
آدین قویدولار آراز
لاکین اوندا دا منه
آیدینلاشمادی بو راز
آنجاق آراز بئشیکده
یاتیب بیرغانان زامان
بو سؤزلری دینلردیم
آنامین لایلاسیندان.
«آرازی آییردیلار
قوم ایلن دویوردولار
من سندن آییریلمازدیم
ظولم ایلن آییردیلار.

و ”خاطیره“ده تالانمیش و ظولم اودونا یانمیش یوردو بئله تصویر ائدیر:

گزیرم چؤللری کورا یوللاری
کولک پیچیلدادیر قورو کوللاری
قارشیما چیخیری بیر سورو داوار
بوتون سورگولەمیر کئچی ـ قویونلار.
بیر ـ بیرینه کئچمیش قابیرغالاری
دوز تک یالاییرلار بوش قایالاری
اون ایکی یاشیندا کیچیک بیر چوبان

چیگنیندن آسیلی بوش داغارجیقدان
ساکیت دایانمیشدیر نه سمیر نه سس
گاهدان بیر چکیردی دریندن نفس
اوزونده غوصّه‌دن گیزلی بیر ایز وار
معصوم باخیشیندا بیر دونیا سؤز وار.
اینتظار گؤزلری یولدا قالمیشدیر
بیلمم توتگینی هاردا سالمیشدیر.
گؤرونور چوخداندیر نغمه چالماییر
داغلارا ـ داشلارا هارای سالماییر.
اونون دا روحونو اؤلدورموش سیتم
اونون دا گؤزلرین توتموش کدر ـ غم
اونون دا قلب ائوین ظولم الی ییخمیش
بوتون نغمه‌لری یادیندان چیخمیش

سهندین 1953ـ جو ایلده مسلکداشلاری ایله زینداندان بوراخیلماسی ایراندا باشقا بیر فاجیعه‌نین باش وئرمه‌سی ایله قارشیلانیر. بو فاجیعه همین ایل ایراندا دوکتور محمد مصدقین باشچیلیغی ایله یارانان میلّی ـ ضیدامپریالیست حرکاتین قاباغین آلماق اوچون آمریکا اینگلیس و ایران دربارینین ال بیرلیگی ایله یارانان ضیدمیلّی و ضیددموکراتیک کودتادان عیبارت ایدی. بو کودتا ایراندا و خصوصیله آذربایجاندا میلّی ـ ایجتیماعی سیخینتی‌نی قات ـ قات آرتیریر و نفسلری سینه‌لرده قاپساییر.

بو ایللرده سهند بیر سورگون کیمی یاخین دوستو و امکداشی م. ع. فرزانه ایله تهراندا بیرگه یاشاییر. او امکداشی‌نین گؤستریشی ایله آذربایجان فولکلورو و خصوصیله اونون ابدی شاه اثری سایلان «دده قورقود بویالاری» ایله اولفت تاپیر. گوندن ـ گونه آرتان بو اولفت بو آیلاردا گونئی آذربایجان شعرینده بیر مؤعجوزه کیمی اورتایا چیخان بؤیوک سؤز اوستادی محمد حسین شهریارین ”حیدربابایه سلام” منظومه‌سی بیرداها سهندی روحلاندیریر و داها دوغروسو اونا بیر یئنی ایلهام منبعی اولور.

سهند دده قورقود بویالارین نظمه چکمگه باشلاییر. او اثرین سؤز قورولوشونا و داستانلارین آنلامینا باغلی قالماقلا هر داستانا بیر باشلانیش و بیر قورتاریش قوشور و بو باشلانیش و قورتاریشلاردا شاعیر اؤز میلّی ـ تاریخی دویغولارینی ایجتیماعی ـ فلسفی گؤروشلرینی قلمه آلیر سویله‌نیب حاضیرلانان بویالار بیر ـ بیر اوسته گلینجه اونلارین چاپ اولوب یاییلماسی فیکیری اورتایا چیخیر. لاکین بو فیکیری اوگونکوآغیر شرایطده عملـه کئچیرمک چوخ دا آسان دگیلدی. هئچ بیر چاپخانا اثرین تورکجه اولدوغو اوچون چاپینا بویون قویمور. چوخ اونا ـ بونا باش وورادان سونرا بیر چاپخانا کیتابی گئجه ایله دوزولوب اوستونده دوزلیش آپاریلماق و گئجه ایله ده چاپ اولوب چاپخانادان آپاریلماق شرطی ایله بو ایشی بوینونا آلیر.

اثرین بیرینجی جیلیدی اونون اوستونده چاپ تاریخی قئید اولمادان مئیدانا چیخیر. شاعیرین امکداشی م. ع. فرزانه اثره یازدیغی باش سؤزده اونو بئله قیمتلندیرمیشدیر.

«بؤیوک شعر قودرتینه و توکنمز سؤز باجاریغینا مالیک اولان شاعیر بو ایشی اولدوقجا باجاریق و هونرله یئرینه یئتیرمیش اوخوجونون ذوق و احساسینی اوخشایار اوندا هیجانلار کدر و سئوینجلر دوغوران بدیعی و ایجتیماعی بیر اثر مئیدانا چیخارمیشدیر.

شاعیر داستانلارین عمومی سؤز قورولوشونا و اوندا اولان اسلوب و سؤز خصوصیتلرینه وفادار قالماقلا برابر یئری گلدیکجه خیال یئلکنی‌نی آچمیش و اینسان ذکاسی‌نین اوفوقسوز دریاسینا یول تاپمیشدیر... شاعیر داستانلارین مضمونوندا یئر سالان دویغولاری داها دولغون و داها حقیقی شکیلده دوغرولتماق و اونلاری درین ایجتیماعی ـ فلسفی گؤروشلریله اویغونلاشدیرماق اوچون منظومه‌نین اوّلینه بیر باشلانیش (پرولوق) و سونونا یر قورتاریش (ائپیلوق) آرتیرمیشدیر. بو آرتیرمالار منظومه‌لری بدیعی و فیکری جهتدن قات ـ قات زنگین‌لشدیرمیش و اینسان خیالی‌نین حیات عرصه‌سینده قانادلانماسینا یول آچمیشدیر.

شاعیر داستانلارا قوشدوغو باشلانیش و قورتاریشلاردا حیات فلسفه‌سینی اینسانیناؤزونو تاپدیغی گوندن «حقیقت آدلانان او گؤزل پری»یه چاتماق وغروندا چیرپینتی‌لارینی دریندن منیمسه‌ییر. هر شئیدن اول او وارلیغی اینسان حیاتینی دورغون و سونوک صورتده یوخ بلکه دایمی دگیشیلمکده انکشافدا گؤرور. بو دگیشیکلیک کوراما‌ل و باشلی ـ باشینا بیر حرکت اولمایبب بلکه ایشیقلیق و سعادت آدلانان بیرهدفه دوغرودور. بورادا اینسانین ایشیقلارلا قارانلیقلار آراسیندا قالدیغی بیرینه طرف یورودویو و اوبیریسیندن قوروندوغو حیاتین اساس مسئله‌سی کیمی گؤتورولور. وارلیق و سعادت دوغوران ایشیق یوخلوق و فلاکت توره‌دن قارانلیق حیاتدا بیر ـ بیریله آردی ـ آراسی کسیلمه‌ین ضیدیّتلر کیمی ووروشور.

ایشیقدان دوغورسا ایستی‌لیک ایستک
قارانلیقدان دوغور سویوق آلدانیش
محبت آختاران اینسانلیق دئمک
اوناباش اندیرمیش بونو قارغیمیش.

قاراقیش دونیانی برباد ائدردی
دالینجا یاز اولوب یای اولماسایدی
قارانلیقدا اینسان الدن گئدردی
گونش اولماسایدی آی اولماسایدی.

بو اوجو ـ بوجاغی گؤرونمز ووروشمادا اینسان بیر واسیطه کیمی یوخ بلکه وارلیغین بیرسیرداشی کیمی حقیقتین اؤزو کیمی «دویار کؤنلو ـ گؤرر گؤزو» کیمی شیرکت ائدیر.

دئمک اینسان بو دونیانین
طبیعتین سیرداشیدیر
حقیقتین گؤرر گؤزو
دویار کؤنلو یولداشیدیر
حقّین حقیقتین باغچاسی هرواخ
اینسانلا گول آچیر اینسانلا سؤنور
ان بؤیوک حقیقت اینساندیر آنجاق
اینسانسیز حقیقت اولسا کور اولور

لاکین بو یولون چوخ دا یاخین اولدوغونا چوخ دا آسان باشا چاتدیغینا اینانماق اولمور. اینسان بو ووروشمادا چوخلو اوچوروملارا آراسی کسیلمز توفانلارا اوغراشیر. او بیر چوخ واخت آلدانیر، آزدیریلیر، ایتگین دوشور، سارسیلیر، «باشی داشدان ـ داشا دگیر»، «سعادت جئیرانی اؤنوندن قاچیر»، سیلدیریم یوللاردا سرگردان قالیر. چالیلار ـ تیکانلار آیاغین بیچیر»... لاکین بو سارسیدیجی حادیثه‌لر، هئچ بیری اونو ایشیق‌لیغا حیاتا محبته دوغرو یورومکده آیاقدان سالمیر.او اؤز ایدئآلینا چاتماغی چتین گؤردوکده اونلاری افسانه‌لرده جانلاندیریر و بئله‌لیکله ده ایستک و آرزولارینی ترنّوم ائدیر. بو اینسان و خلق ذکاسی‌نین پارلاق گوزگوسو اولان بو حماسه‌لرده ترنّوم ائدیر:

افسانه انسانلیق سین ـ سین آختاران
ایدئآل دونیانین تبسّومی‌دیر.
حیاتدا تجسّوم تاپیب تاپمایان
ائل ایستکلری‌نین ترنّومی‌دیر.

شاعیر منظومه‌لرینین هر سطیرینده و هر صحیفه‌سینده اؤز آنا یوردونو سئون اؤز دوغما خلقینه اینام بسله‌ین اؤز شانلی تاریخینه گوونن بیر هونرمند کیمی گؤرونمکده دیر:

بو تورپاقدا بو دیاردا
عصیرلردن عصیرلره
السیزلری تالامایان
توپوردوگون یالامایان

دیللرینه یالان گلمز
حق یولوندان اوز چئویرمز
ظولمکارا بویون اگمز
دالیسینی دوشمن گؤرمز.
دیشی آسلان
قوچ ایگیدلر
قافلان کیمی
یووا سالمیش

بو داغلارین یایلاقلارین
جئیران قاچار اوولاقلارین
تورپاقلاری قاریشیقدیر
بابالارین تورپاغیلان...

بو دفترده یئرلشن داستانلارین شعره سالینماسیندا ایشه آپاریلان سؤز صنعتی آهنگ اویغونلوغو و موسیقی چالارلیغی بیر طرفدن و خلق وارلیغی ایله اولان صمیمی باغلیلیق دیگر طرفدن شاعیری هر شئیدن اؤنجه بیر خلق نغمه‌کاری بیر ائل اوزانی و بیر حّق عاشیغی سیماسیندا جیلوه‌لندیریر. شاعیرین یئرلی ـ یئرینده عاشیق حقّینده یاراتدیغی بو کیمی بدیعی تصویرلر:

عاشیق چؤمچه‌سینی اینگیلدده‌رک
گزیر پرده‌لرده افسونکار الی.
تئللر تیتره‌دیکجه تیتره‌ییر اورک
هرکسین جانلانیر عشقاملی

نغمه‌لر ترلان‌تک قانادلاندیقجا
کؤنولده آردینجا قول ـ قاناد آچیر
هاوالار گؤیلره هاوالاندیقجا
خسته کؤنوللردن درد غم قاچیر.

بیلمم نه سیرّ دیر عاشیغین سسین
ائشیدن اورکده قالماز اختیار
ان کیچیک یاشیمدان عاشیق نغمه‌سین
ائشیدن زامانلار توکوم بیز دورار.

هله‌ده بیلمیرم بو سس بو نغمه
هانسی دونیالاردان باش آلیب گلیر.
نسیم یئللری تک دگنده قلبه
بدنیم دینجلیر روحوم یوکسلیر.

اؤزومده بیلمیرم هارادا هاچان
روحوم بو عالملن آشنالیق قاتمیش
آنجاق بیلیرم کی اوزاق زماندان
کؤنلومه دوغمادیر قلبیمه تانیش.

دده قورقود بویالارینین بیرینجی جیلیدی یعنی «سازیمین سؤزو» او واختلار نشر ائدیلدیگی و سونرالار یئنیدن باسیلدیغی و حتی تورکیه و باکیدا چاپ اولوب یاییلدیغی حالدا اونون داها گوجلو حیصه‌سی اولان ایکینجی جیلیدی یعنی «دده‌مین کیتابی» هله ده ایشیق اوزو گؤرمه‌میشدیر. شاعیر ایکینجی جیلیدده ده دده قورقود بویالاریندان آلتیسینی نظمه‌چکمکله اونلارین باشلانیش و قورتاریشیندا و خصوصیله اثرین سونونا آرتیردیغی قورتاریشا قورتاریشدا اؤز سؤز باجاریغینی

داهادا یئتگین صورتده گؤسترمیشدیر. نمونه اولاراق ایکینجی جیلیدین باشلانیشیندان بیر پارچا:

«عاشیق حسین» هرواخ هاچان / سازین چالیب
اوخودوقجان: بالا نرگیز / قول بوینوما دولانرگیز
دوداقلارین خام شکردیر / دیلین باتیب بالا نرگیز.

شاختا بوران آجلیق حیرمان / سولدوردوغو "نرگیز"لرین
بوتالاری غونچه‌لنر / اورگینده اومید دولار / گونش پارلار نور النر.

اوشاقایکن، کؤرپه‌ایکن /من بو پوزغون**ساری سولغون**
نرگیزلرین بیری‌سینین / قوجاغیندا بوی آتمیشام.
بونغمه‌لر - زمزمه‌لر احساسیمین تایاسیدیر/ شعریمین ده مایاسیدیر...
خاطیریمه گلر - گلمز، ایلهامیمی بیلر - بیلمز، ائللریمین یاراتدیغی
یارادانی یاد ائدیلمز، هئچ بیر شاعیر، هئچ صنعتکار
نظیره‌سین یازا بیلمز قوشمالاردان آلمیشام من.
کؤنول سازین زورنالارین دؤهوللرین گور سسیندن
عاشیقلارین اوزانلارین کؤنول آچان نغمه‌سیندن
اؤیرنیبن چالمیشام من.

1953-جو ایلده باشوئرن کودتادان سونرا عؤمرونون اساس حیصه‌سینی تهراندا یاشاماغا مجبور قالان سهند یالنیز خلقیمیزین ابدی حماسه‌سی سایبلان دده قورقود داستانلاریندان شعر هئیکلی یاراتماغا کیفایتلنمه‌میش بلکه او بو ایللری اؤز یارادیجیلیغی‌نین ان ثمره‌لی ایللرینه چئویرمیشدیر. بو آغیر ایللرده او بیرطرفدن بیرمیلّی شاعیر کیمی دیلینی دانانلارا میلّی - تاریخی وارلیغینا خور باخانلارا آمانسیز آتش آچدیغی حالدا اوبیری طرفدن بیر اینسانلیق و حقیقت جارچیسی کیمی دونیادا ویتنامدان توتموش اسپانیایا و کوبایا قدر خلقلرین آزادلیق و قورتولوش اوغروندا موباریزه‌لرینی آلقیشلامیش و بو آزادلیق و قورتولوشو قانا چکنلره نفرت یاغدیرمیشدیر. او حتی وقتیله چوخ حؤرمت بسله‌دیگی شورالار بیرلیگینده اولان یارامازلیقلار و چاتیشمازلیقلارا توخونماقدان چکینمه‌میشدیر.

شاعیر «بیر مزار بویوندا یئر سوراغیندا» شعرینده میلّی وارلیغینی هدله‌ینلرله قارشی - قارشیبا دوروب البه‌یاخا اولدوغونو بئله تصویر ائدیر:

... اوخودوم دیرچلدیم آیاغا قالخدیم
شیمشک اولوب چاخدیم وولکانا دؤندوم
بولود تک کیشنه‌دیم سئل اولوب آخدیم
کؤکسو داغ دالغالی عومّانا دؤندوم.

وارلیغیمی دانان قلبه‌زنلرله
یامان یاخالاشدیم یامان ووروشدوم.
یالان - پالانلارین تاپشیردیم یئله
حاقسیزلیغا قارشی یامان ووروشدوم.

اورک سؤزلریمی حاق سؤزلریمی
قایا کیمی دوشمن کؤکسونه ووردوم.
غصبکارا جومرد بابالارکیمی
گاه قان قوسدوروبان گاه قان اوتدوردوم.

الیمدن زینهارا زارا گلنلر
کؤپک کوشگورتدولر ایت بوراخدیلار
حاق سؤزومه جاواب وئرنمه‌ینلر
قددره قوللانیب قمه تاخدیلار.

گوجوم گوجلرینه چاتانمادیقدا
هرطرفدن منی دؤوره‌له‌دیلر.
سونگونو بؤیرومه سانجیب آدیما
وطنسیز دئدیلر نه‌لر دئدیلر.

یئنه داغلار کیمی دوردوم دایاندیم
نه چکیندیم نه ده سؤزومو چاشدیم.
محکمه‌لرینی اگلنجه ساندیم
دنیز کیمی جوشدوم کوکره‌دیم داشدیم

آیاغی کونده‌لی قوللاری باغلی
سسیمی اوجالتدیم آچدیم دیلیمی
اورگی غوبارلی سینه‌سی داغلی
دئدیم هر دردیمی هر نیسکیلیمی...

چوخ یاخشی بیلیرسیز فیریلداقچیلار
من نه وطنسیزم نه ده گؤبلک.
دوغما دیاریم وار بؤیوک ائلیم وار
منیمدیر هم کئچمیش هم ده گله‌جک...

بیرـ ایکی اؤرنک کیمی سهند «قارداشیم علی آقا کورچایلی‌یا مکتوب» شعرینده شیمالی آذربایجانین آلوولو شاعیری کورچایلی‌نین او تهلوکه‌لی ایللرده یازدیغی «فیللرده آغلاییر» شعری ایله بئله سس ـ سسه وئریر:

اوچ ساعاتدیر گئجه یاریدان کئچیب
الیمده قلمیم قارشیمدا دفتر.
مکتوبوم بیتمه‌دن یاتمایاجاغام
گؤزلریم تؤکولوب چیخسا دا اگر

بوگونلر گؤزلریم آغرییا گلیب
اوخویا بیلمیرم یازا بیلمیرم.
قارانلیغا عادت ائدندن بری
قاماشیر ایشیغا باخا بیلمیرم.

بوگون «اینجه صنعت» الیمه چاتدی
یولداشیمدان اوخوماسین دیله‌دیم.
«فیللرده آغلاییر» آدلی شعروار

ـ دئدی کور چایلی‌دان ـ اوخو سؤیله‌دیم

اوخودو شعریوی قارداشیم منه
اوخودوقجا دئدیم: گؤزووه قوربان.
قوی دوروم دولانیم دؤنوم باشووا
شعرووه اؤزووه سؤزووه قوربان.

اوخودو شعریوی من قولاق آسدیم
بوکولدوم آچیلدیم نه حالا قالدیم.
آغلار گؤرن کیمی شاهین گؤزووی
اوجالاسان قارداش من کی اوجالدیم.

سنی آغلار گؤردوم کؤنلوم سئویندی.
قارداشین دا آغلار گؤرن سئوینر؟
بلی آغلاماق وار گولمکدن یئی‌دیر.
بومعنانی آنجاق آز آدام بیلر.

بوآرادا سهندین میلّی حقسیزلیک حقینده یازدیغی ان گوجلو شعرلریندن بیری «طالئعیمه سن باخ» شعریدیر. سهند بو شعرده میلّی وارلیغیندان و آنا دیلینده دانیشماقدان محروم ائدیلمیش بیر اینسانی بئله تصویر ائدیر:

طالئعیمه سن باخ!
دوشونجه‌لریم یاساق.
دویغولاریم یاساق.
کئچمیشمدن سؤز آچماغیم یاساق.
گله‌جگیمدن دانیشماغیم یاساق.
آتا ـ بابامین آدین چکمگیم یاساق.
آنامدان آد آپارماغیم یاساق.
بابا دیاریم ایسه
پیتراق پیتراق
بیلیرسن؟
آنادان دوغولاندا بئله
اؤزوم بیلمییه بیلمییه
دانیشماغیم دا یاساق‌ایمیش یاساق!

بئله‌لیکله سهند 70-1960 ـ جی ایللرده جنوبی آذربایجان موباریز شعرینده اؤزونه لاییق یئر آچیر. او ایللرده پروفسور روستم علی‌یفین ایرانا گئدیب ـ گلمه‌سی و اونون حیدربابا درنگی ایله امکداشلیق یاپماسی سهندین شعرلرینین شیمالی آذربایجاندا سسلنمه‌سینه شرایط یارادیر. سهند دیوانی‌نین گؤزه‌گلیم حیصه‌سینی سهندین اوتایاشاعیر و ادیبلره یازدیغی منظوم مکتوبلار تشکیل ائدیر. او بیرینجی ایکینجی و اوچونجو ارمغان شعرلرینی روستم کؤرپوسو ایله اوتایا گؤندریر و اورادان یئرلی ـ یئرینده منظوم جوابلار آلیر. سویداشلیق و قارداشلیغین دوغما و پارلاق گؤزگولری اولان بو منظوم مکتوبلاردا چاغلایان آرزولار ایستکلر نیسکیللر حسرتلر و هیجرانلارلا برابر دویماغا و دوشونمگه لاییق بیر چوخ دویغولار و دوشونجه‌لر یئرلشمیشدیر.

بو منظوم مکتوبلار سیراسیندا سهند بیر منظوم مکتوب دا همیشه حؤرمت بسله‌دیگی اوستاد ساندیغی شهریارا یازیر یا اؤزو دئمیشکن شهریار قاپیسینی دؤیور. شهریار سهندین مکتوبونا معروف «سهند» ی ایله جواب وئریر. بو ایکی مکتوب ایکی شاعیری بیری ـ بیرینه یاخینلاشدیرماقدان علاوه اونلاردا روح یوکسکلیگی یارادیر. سهند یارادیجی‌لیغیندا عیرفانا داها گئنیش یئر آچیر شهریارین کلاسیک ارثیمیزه گوونمه‌سی و اونو منیمسه‌مه‌سی بیر داها آرتیر. شهریار سون تهران سفرینده مندن کلاسیک‌لریمیزین دیوانلارینی الده ائدیب اونا گؤندرمگی خاهیش ائدیر.

سـهند لسـان الغیـب حـافظین دیـوانی ایلـه داهـا چـوخ اونسـیّت تـاپیر و حتـی حـافظین بیرنئچـه غزلینـی تضـمین ائـدیر. بوتضمینلـردن بیـرینین باشـلیغیندا او «تقدیم بـه اوسـتاد محمـد حسـین شـهریار» سـؤزلرینی یازمیشـدیر. سـهندین فارسـی شعریندن و عیرفانی باخیشلاریندان بیر نمونه اولاراق بوتضمین‌ین اول و سونوندان نئچه بیت گتیریرم:

چو در نهایت انجام یک سرآغازم
چرا بوهم و گمان و قیاس خود نازم.
به پای آبله از لامکان همی آیم
زبعد آن همه ره همچنان در آغازم...
تا می رسد؛

ولی بگاه تعرض من آن نیم حافظ
که پیش خصم سنان و سپر بیندازم.
اگر چه بادل پرسوز سرد و خاموشم
همان سهند سرافراز زندگی سازم.

سهندین میلّی ـ موباریز شعریمیزده یاراتدیغی اوسلوب و سؤز قورولوشو جنوبی آذربایجان موعاصیر شعرینده درین ایز بـوراخیمیش و بیـر چـوخ شـاعیرلره اولگـو و اؤرنـک اولموشـدور. نمونـه اولاراق «سـؤنمزین» «عیسـانین سـون شـامی» اثرینده سسله‌نن آشاغیداکی میصراعلار:

«چیراغ اولسا قارانقولوق اؤز اؤزونه قویوب قاچار.
یول ـ یولاجاق انیش ـ یوققوش ایشیقلانار.
یول ایسترسه یاخین اولسون اوزاق اولسون»

و هابئله مراغالی «باریشمازین» «نغمه داغی و استعمار» اثرینده هؤنکورن بو یانقیلار:

«بالیق کیمی سو ایچینده ایلده بیریول سو دادمایان سوسوزوندان یانان ائللر.
قاپ ـ باجاسین قیش اوزونو دومان دؤین بوران دؤین
بوش کندئیه گؤزون تیکن گونو گوندن یامان ائللر.
هامی‌لارین لامپاسیندا اورگی‌نین قیزیل قانیقیزیرقانماز
یانان ائللر دیلی باغلی قالان ائللر.»

بو نمونه‌لر سهند اوسلوبونون ان گوجلو شاعیرلریمیز طرفیندن منیمسه‌ندیگینی گؤسترمکده‌دیرلر.

شاعیر ایکینجی ارمغان شعرینده کیملیگی‌نـی تانیتدیرماق اوچون بـو سـؤزلرله سسینی اؤز دوغما خلقـی‌نین گـور سسینه قاتیر:

من دئمیرم اوستون نژاددانام من
دئمیرم ائللریم ائللردن باشدیر
منیم مسلکیمده منیم یولومدا
میلّتلر هامیسی دوستدور قارداشدیر.
چاپماق ایسته‌میرم من هئچ میلّتی
نه دیلین نه یوردون نه ده امگین
تحقیر ائتمه‌ییرم هده‌له‌میرم
کئچمیشین ایندیسین یا گله‌جگین.
من آییرماییرام آیری سالمیرام

قارداشی ـ قارداشدان آروادی ـ اردن
آنانی بالادان اتی دیرناقدان
اورگی ـ اورکدن قانادی پردن.
پوزماق ایسته‌میرم من بیرلیکلری
اینسانلیق بیرلیگی ایدئآلیمدیر.
قارداشلیق یولداشلیق ابدی باریش
دونیادا ان بؤیوک آرزولاریمدیر.
آنجاق بیرسؤزوم وار من ده اینسانام
دیلیم وار خلقیم وار یورد ـ یووام وار.
یئردن چیخمامیشام گؤبلک کیمی
آدامام حقّیم وار ائلیم ـ اوبام وار.
قول یارانمامیشام یاراناندا من
هئچ کسه اولمارام نه قول نه اسیر.
قورتولوش عصریدیر اینسانا بو عصر
اسیر اولانلار دا بوخووون کسیر.

و اوچونجو ارمغاندا روستم علییف له گؤروشمه‌سینی و دردینی ـ کدرینی اونونلا بؤلوشمه‌سینی بئله تصویر ائدیر:

داغووی گؤرمه‌ییم روستم قاراداشیم
دارگونده غریبه دادیما دوردون.
دوغما وطنیمده دوغما ائلیمده
منی غریب گؤروب حالیمی سوردون.
بیرعؤمور دردیم گیزلی ساخلادیم
اودلاندیم آلووم اؤزومو یاخدی
اودوما سو سپن اولمادی بیرجه
گؤزلریمین یاشی ایچیمه آخدی
حکیمسیز قایغیسیز داوا ـ درمانسیز
سیمله‌دی سومویه ایشله‌دی یارام.
اوزومه باغلاندی بوتون قاپیلار
اؤزومدن ال اوزدوم کسیلدی چارام.
چوخلار باشیم اوسته گلدی سوروشدو
لاکین احوالیمی سوران اولمادی
دردیمی یانغیمی سوران چوخ اولدو
آنجاق یانیخمادی گؤزو دولمادی
نه بیلیم «لازیمی مولاحیظه‌لر»
یالنیز قورخوتمادی سنی قارداشیم.
ائلیمین امگی حلالین اولسون
باخدیم غیرتووه اوجالدی باشیم...
اورکله دینله‌دون قارداش غمینی
اورکدن باغلاندون غمه کدره.
باغیردون هؤیکوردون آبدالا دؤندون
جارچکدون چووسالدون بوتون ائللره.
سنله قانادلاندی شعریم ایلهامیم
آخدی خیالیمین قاینار چشمه سی.
سنونله سسلندی بوغولموش سسیم
یاییلدی قلبیمین آهی ناله‌سی.
ائللر خبر تاپدی حالیمدان منیم
بیرداها دردیمیز دیللره دوشدو.

قلملر زخمه‌لر جؤولانا گلدی
نغمه‌لره دوشدو تئللره دوشدو.
اورک ناله‌لریم اورک شعرلریم
تیترتدی اونلارجا شاعیر اورگین
قارالمیش اودوموز کؤزردی یئنه
قیزدیردی خالقیمین آرزی چؤلمگین

و بختیار واهابزاده «سهنده مکتوب» شعرینده سهنده جواب اولاراق بئله یازیر:

سهند سؤزلروندن اودلار توکولدو
اوخودوق شعرینی گؤز یاشلاریلا.
آتامالین کیمی یاربیا بؤلدو
قارداش عینی دردی قارداشلاریلا.
او آجی فریادلار شیرین نفسلر
منیم ده کؤنلومون آهی ناله‌سی
قارداشیم تبریزدن گلن بو سسلر
باکی‌نین سسیدیر باکی‌نین سسی!
دئییرسن یاربیا بؤلوننلرین
دردینی دونیادا بیر بیلمه‌ین یوخ
بیزده بؤلونموشوک آنجاق بودردی
اوجا کورسولردن بیر سؤیله‌ین یوخ...
ییخیلار گئریدن ایته‌له‌ینلر
تکانی یاراداق اؤزموز گرک
یئنه‌ده اولارین «همان خاک» اگر
بیز اؤز ایچیمزدن ایته‌لنمه‌سک!
خیردا تپه‌لری سئللر اویاندا
اسر بو حمله‌یه داغلار دا زاغ - زاغ
بیز اؤز دردیمیزه آغلامایاندا
بیزیم یئریمیزه کیم آغلایاجاق؟
گوناهکار توتمایاق بوردا هئچ کیمی
دریلیب آیریلدیق بیز غونچا غونچا
آنادا سود وئرمز جیگر پاره‌سی
ناله‌لر قوپاریب آغلامایینجا...
چوخ واخت اؤزوموزی بگنمه‌دیک بیز
دئدیک فیلانکسه گرک اوخشایاق
یاندی اؤز باغیمیز فیکیر چشمه‌میز
اؤزگه باغلارینی سوواردیق آنجاق.
سالدیق اؤزوموزو اؤزوموز گؤزدن
کول ایله اویناديق ال چکیب کؤزدن
کؤلگه‌لر نور آلدی شفقی‌میزدن
گونش بیزیم اولدو سحر اؤزگه‌نین.
هله تانیمابیر دویمابیر بیزی
اؤز شهریم منیم اؤز کندیم منیم
کیمسه‌دن اوممایاق طالئعیمیزی
اؤزوموزدن اوماق سهندیم منیم!...

7

اوشون قوجا اوغلو سگرک

باشلانیش

منیم آنا شهریمده
خارابا بیر خیباوان وار.
اویان ـ بویان نالبند علاّف
پالان تیکن دلّلک باققال
چایخانالار بویاخانا
قارین ـ قورساق توکانلاری.
کتلی ـ کوتلو دوشوب قالان
دوه گئچر آتلی اؤتر
کاروانسارا قاپیلاری
دوزولموش بو خیباواندا.
دری ـ دورو کلّه ـ پاچا
کرمه ـ یاپما تزک ـ بویاق
قنوولاردان آخیب گئچن
گندابلارین باش چاتلادان
قوخوسونا باخمایاراق
نئچه ـ نئچه چایخانادان
هر واخ هرآن ساز بالابان
«علیشاه»دان «کوراغلو»دان
«دده کرم» «عاشیق غریب»
باشقالاردان صؤحبت آچان
عاشیقلارین اوزانلارین
قاققیلتیسی دینله‌نیلیر.

«چکیب بزیرگان سویدوغوم
قافیلەلر بوش قویدوغوم
پاشالار گؤزو اویدوغوم
نیگار چنلی بئل بودور بو ...»

اوردان گئچن بیر آن بئله
اؤزلوگونو اونوداراق
ایستک ایلقار قوچاقلیقلار
حق تانیماق مرد یاشاماق
اوغرادیقدا دؤنمز اولماق
آلیشارکن سؤنمز اولماق
دوست یولوندا یار یولوندا
مالدان گئچمک جاندان گئچمک
حقّ الیندن باده ایچمک

آلیشدیران روح جوشدوران
درین درین رؤیالارا
جوموب دالار سرخوش اولار.

سانکی بوردان «قورقود دده»
قوپوزونون سسی گلر
ائشیدنلر فرحلنر
کؤنلو جوشار آشار داشار
معنوی بیر عالم ایلن
اولفت تاپار قوجاقلاشار.

«عاشیق حسین» هر واخ هاچان
سازین چالیب اوخودوقجان:
«بالا نرگیز بالا نرگیز
قول بوینوما دولا نرگیز
دوداقلارین خام شکردیر
دیلین باتیب بالا نرگیز ...»

شاختا بوران آجلیق حیرمان
سولدوردوغو «نرگیز»لرین
پیتالاری غونچه‌لنر
اورگینه اومید دولار
گونش پارلار نورالنر.

اوشاق ایکن کؤرپه ایکن
من بو پوزغون ساری سولغون
«نرگیز»لرین بیریسیئین
قوجاغیندا بوی آتمیشام.
بو نغمه‌لر زمزمه‌لر
احساسیمین تایاسیدیر
شعریمین ده مایاسیدیر.
اورگیمین تئللرینی
ازل باشدان سیزیلدادان
ایلهام وئرن بئشیک اولان
قوپاریدیر آناسیدیر.
خاطیریمه گلر ـ گلمز
ایلهامیمی بیلر بیلمز
ائللریمین یاراتدیغی.
یارادانی یاد وئریلمز
هئچ بیر شاعیر هئچ صنعتکار
نظیرەسین یازا بیلمز
قوشمالاردان آلمیشام من .
کؤنول سازین زورنالارین
دؤهوللرین گور سسیندن
عاشیقلارین اوزانلارین
کؤنول آچان نغمه‌سیندن
اؤیرنیبن چالمیشام من.

شهریمه سون ایللرده
ائیله‌دیگیم بیر سفرده
ایرحمتلیک عمیم ایلن

بو يئرلری گزن زامان
قوجا عميم بير نوقطه ده
دؤرت بير يانين سيزا سيزا
ايری «تک گؤن» باشماغينی
يئره دؤيوب منه دؤنوب
- باخ بورادا دوز بورادا
سن دوغولدون - دئيه بئله:
صؤحبتينه دوام ائتدی:

قيرخ - اللی ايل بوندان اوّل
بو محلده خيياوان يوخ
چوخلو پالچيق دمکچه‌لر
داخماجيقلار تيکيلميشدی.
خانين بگين طبيعتين
غضبينه توش اولانلار
اولورونداان يئر يوردوندان
سورگون اولوب قوووولانلار
شهره قاچيب يوک - ياپلارين
بو داراشليق قاپ قارانليق
دمکلرده آچاردیلار.

بيز ده قديم باهاليقدا
«اوچ تومنليک» ايللرينده
واری - يوخو الدن وئريب
کنديميزين ترکين قيليب
باش گؤتوروب شهره قاچديق
- نئجه دئير غريبليگين
پتاواسين بوردا آچديق.

يازيق آنام سن دوغولان
«حسن دامی» آدلانيلان
بير گؤز داملی داخماجيغی
هر آيينی بئش قرانا
بيبه سيندن کيرا توتدو.

اوندا بيزلر اوشاق ايديک.
آتام قاغام اؤلموشدولر.
بؤيوگوموز اير حمتليک
آتان ايدی اودا آنجاق
اون دؤرد اون بئش ياشيندا ايدی.
قارا گونلو يازيق آنام
بؤيوک اوغلون نؤکر وئريب
اؤزو ايسه وارليلارين
ائولرينده چؤرک يابيب
يئتيملرين ساخلاياردی
گونلر اؤتوب دولاناردی.

سونرا آتان ائولنرکن
داخماميزی ايکی ائيله‌ديک.
سنی آنان بوردا دوغدو
دئيه - عميم اورگينين

کیتابینی واراقلاییب
حیاتینین حیاتیمین
حیرمان دولو کدر دولو
لؤوحه‌لرین صحنه‌لرین
بیر - بیر منه گؤستررکن
آن ایچینده خاطیریمین
درین - درین دیبلرینده
ایتیب - باتان خاطیره‌لر
دیرچلیردی جانلانیردی.
ایلک گونلریم کئچمیشلریم
عمیم دئین دار داخماجیق
بیر سینما پرده‌سی تک
قنشریمدن گلدی کئچدی.
«عیزّت» ننه‌م «کیشور» عمه‌م
«جان ننه»‌می خاطیرلادیم.

من هله چوخ کیچیک ایکن
«آیاز» یا دا «آراز» آدلی
خیرداجابیر قارداشیم دا
واریم ایمیش. سیر - صیفتی
منه یوخو کیمی گلیر.
سؤیله‌ییرلر او بیر گؤزل
اتلی - جانلی ایستی قانلی
قارا تئللی شیرین دیللی
دمیر کیمی اوشاق ایمیش.
بیر گون منله اوینایارکن
سوروتمه‌سین دالی - دالی
چکه - چکه بیردن - بیره
حَیطین بیر بوجاغیندا
قویوبلارمیش قاینار سویون
قازانینا دوشوب اؤلموش.

یادیمدا دیر یازیق آنام
هردن - هردن غملنرکن
گؤزلرینین یاشی پیر - پیر
یاناغینا آخا - آخا
دؤور - برین اونوداراق
گؤز وورمادان باخیشلارین
بیر نوقطه‌یه ایزلییه‌رک
یانا - یانا آغلایاردی
حزین - حزین سیزلایاردی.

«آراز آراز خان آراز
دنیزه آخان آراز.
سئودیگیم گمیده‌دیر
گل ائیلمه قان آراز.»

«آرازی آییردیلار
قومینان دویوردیلار.
من سندن آیریلمازدیم
ظولم ایلن آییردیلار.»

«آراز سندن کیم کئچدی
کیم غرق اولدو کیم کئچدی
یار مندن ال چکمزدی
بیلمم کیمدن هیم کئچدی.»

من قارداشسیز تک بؤیودوم.
تک گزنده دولانآندا
اوشاق ایکن اوشاقلارلا
اویناشاندا ساواشاندا
حیاتیمین هربیر ـ هربیر
یئنیشینده یوققوشوندا
چتینلیگه توش گلنده
قارداشسیزلیق کؤمکسیزلیک
دردی منی سارسیداردی.
قارداش آرخا ائل اورکدیر.
قارداشسیزلیق یامان دردیر.

سون ایللرده «قورقود دده»
داستانلاری سیراسیندا
سگرکین ناغیلینی
اوخویارکن شعر ائدرکن
بیزیم قدیم عادتلرده
«قارداش آندی» دئیه ـ بورجون
هر ایگیدین ذمه‌سینده
اولدوغونو آنلایاراق
بیر ده دردیم تزه‌لندی.
آنجاق بو غم تکجه منه
آتا ـ آنا بیرلیگیندن
دوغولوبان دوغرولان بیر
قارداشلیقدان محروم اولماق
دایاقسیزلیق آرخاسیزلیق
دردی دئگیل غمی دئگیل
آرا آختار اورگیمین
نیسگیلینی دردیندن بیل.
مدنیت یوکسلسه ده
اوزاق یوللار قیسسالسادا
علم ـ صنعت اینسانلاری
بیر ـ بیرینه باغلاسادا
اینسانلیغا چوخ یاراشان
اومانیزما اینسانچیلیق
مترقّی انترنشنال
فیکیرلری حیسّلری
حقّی سئور اینسانپرور
اورکلری قاپساسادا
یوز افسوس کی «قارداش آندی»
کیمی بشر حیاتی‌نین
نابالیغلیق عادتلری
هله ـ هله زورلولارین
میلّتچیلیک دویغولاری

قارشیسیندا لازیمی بیر
سیلاح کیمی ساخلانیلیر.
بو یاراماز چاخناشمانین
آغاجینی کیملر یئییر؟
واری ـ یوخو اوغورلانمیش
دالی قالمیش دوغرانیلمیش
کیچیک ائللر «بیز» کیمیلر.

اینگلیستان آمئریکا
فرانسا یا ایتالیا
اسرائیللر عرب ژرمن
هر زاماندا بو گون دونن
«میلّتچیلیک» آندلارینا
دایاناراق بئله آنجاق
هؤوکورورلر گوونیرلر.

کیمسه بونو آچیق ـ آیدین
اؤرت ـ باسدیرسیز دئمه‌سه ده
بربریت دؤرمسینین
قانونلاری هله ـ هله
شیدّت ایلن حؤکم سورور.
ائل ـ آرخاسیز میلّیتلر
هله گوجلو چوخلوقلارین
قودرتسیزلر زورلولارین
طؤعمه‌سیدیر کؤله‌سیدیر ... .

من: اینسانلار بیر بیرینین
قارداشیدیر سیرداشیدیر ـ
دئیه ـ بیر گون ایکی گون یوخ
عؤمور بویو هارای چکیب
قلم چالیب بوغاز ییرتیب
شعر یازیب یاراتمیشام.
حیاتیمین کیتابچاسین
وراقلا باخ گؤرکی آنجاق
هئچ دردیمی هئچ آغریمی
محکوم اینسان دردلریندن
آییرییان بؤلمه‌میشم.
من اؤزومو اؤز ائلیمی
یاخین ـ اوزاق اینسانلیقدان
هئچ ده آرتیق سئومه‌میشم.
من یاغلیمی یاوانیمی
هریئردنسه هرائلدنسه
اولور ـ اولسون هر گون ـ هر آن
آج ـ یالاواج اینسانلارلا
بؤلمکلیگه حاضیر اولوب
بؤ سوزومده صادیق دوروب
تام وارلیقلا دایانمیشام.
لاکین هله یازیق دونیا
«میلّتچیلیک» خولیاسینا
عینادینا دوام ائدیر.
اومانیزمی سایان کیمدیر

اینسانلیغی آنان کیمدیر؟

من قودرتلی قولو زوربا
بیر میلّتین شاعیری تک
حیاسیزجا اؤیونوبن
ائللریمه «اوستون نژاد»
خولیاسیله حاکیم اولماق
اینسانلاری چالیب ـ چاپماق
درسلرینی وئرمه‌میشم.

من ازیلمیش حاقّی ایتمیش
واری ـ یوخو الدن گئتمیش
آغیر ـ آغیر سیتملره
معروض قالمیش اسیر دوشموش
میلّتیمین میلّتلرین
عؤمرو محکوم اینسانلارین
اینسانلیغین شاعیرییم.
اوخوجوم من «قارداش آندی»
دئیه ـ بوگون سؤز آچسام دا
حاقلا منی حاق وئر منه
اؤز دردیمی چکمه‌سم من
بو «وانفسا» زمانه ده
دردلریمی کیم چکه‌جک؟
وطنداشیم یول یولداشیم
«قارداش آندی» فرقلنیر
«میلّتچیلیک آندی» ایله.
سؤزلریمی آرتیق دوشون
درین ـ درین فیکیر ائیله
بوتون اینسان کوتله‌لری
بیر ـ بیرینه قارداش ـ دئیه
قایغی چکه غمین گؤره ـ
بیلن یولا اوغرامادان
دوغرو دئییم هله من ده
دؤننمرم اؤز آندیمدان.
هله کیچیک میلّتلره
«قارداش آندی» موقدّسدیر.

بوتون اینسان خیردا کلان
بیر باغیر تک قووشمادان
قارداش دئیه آند ایچمه‌دن
اؤز آندینا قول چکمه‌دن
بو قورتولوش یولوندان من
دؤننمرم هرگیز بیر آن
هله ـ هله «عیرق بیرلیگی»
«قان بیرلیگی» زیرناسینی
چالانلار وار دونیامیزدا.

قان قارداشیم وطنداشیم
محکوم اینسان دردی ـ دئیه
هر آغریوی هر دردیوی
چکیرم اؤز دردیم کیمی.

شنلیگینده غمینده ده
سنینلەنم سنینلەنم.
تام اینسانلار بشریت
آغ قیرمیزی ساری قارا
قارداش ـ دئیه سیرداش ـ دئیه
قوجاقلاشیب اؤپوشمەدن
دوغمالیقلار قارداشلیقلار
دوام ائدیب یاشایاجاق!
محکوم اینسان بو ایلقارا
سیغیناراق دایاناراق
ووروشماسا چارپیشماسا
شره شورلوق ایشغالچیلیق
رسمین تؤکوب داغیتماسا
غارت اولموش تاپتالانمیش
حاقّین مگر قودوزلانمیش
آج قوردلارین چنگەسیندن
یالوارماقلا سیتقاماقلا
دیلنمکلەمی آلاجاق؟

محکوم اولموش میلّیتلر
بیزیم کیمی فنا ائللر
قارداش ـ دئیه بیر ـ بیرینه
دایانماسا هؤوکورمەسه
باش قویوبان جان وئرمەسه
«اینسانچیلیق» گونشی پس
هاردان ـ هاچان باش قالدیریب
نور ساچاجاق پارلایاجاق؟!

اوغوزلارین زامانیندا
اوشون قوجا دئییرلر بیر
ار یاشارمیش بوکیشینین
آنجاق ایکی اوغلو وارمیش.
بؤیوک اوغلان اگرک آدلی
دلی قانلی آدلی ـ سانلی
باهادیر بیر ایگیت ایدی.
بایندیرخان دیوانینا
کؤنلو هاچان ایسته‌ییرسه
وارا بیلر گئدر گلر.
خان قازانین مجلیسینده
اوتورارکن قرارلانماز
هئچ کیمسه‌نی آنیب سانماز.
یئنه بیرگون او بگلری
ایگیدلری ارنلری
باسیب کئچیب خان قازانین
قارشیسیندا اوتورارکن
اوغوزلاردا ترس اوزامیش
آدلانان بیر ار واریمیش.
ـ مره اوشون قوجا اوغلو!
بو اوتوران بگلر بوتون
اوتوردوغو یئرلرینی
قلینج ایله اتمک ایله
ایگیت‌لیکله آلیبدیرلار.
مره اگرک! سؤیله گؤرک
سن نه‌میسن نئیله‌میسن؟
باش‌می کسدین قان‌می تؤکدون؟
آج دویوروب یالانجیق‌می
دونالدیبسان؟ دئیه ـ آیدیر.
ـ ترس اوزامیش مره گؤروم
باش کسمک‌می قان تؤکمک‌می
ایگیتلیک یا هونرمی‌دیر؟
دئیه ـ اگرک جواب وئریر.
ـ بلی بؤیوک هونر دیربو
دئیه ـ دؤنوب ترس اوزامیش
سؤزلرینی تأکید ائدیر.
ترس اوزامیشین دئدیکلری
اگرگه آغیر گلدی.
اورو دوردو قازان بگدن
آخین دئیه ایذن ایسته‌دی.
سالور قازان آخین وئردی.
آن ایچینده سای جیدالی
اوچ یوز ایگید آیریلدیلار
آلای قوروب اگرگین
دؤوره‌سینه ییغیلدیلار.
میخانادا توی توتولدو

بئش گون یئمه ـ ایچمه اولدو.
سونرا شرور داخیلیندن
گؤیجه‌دنیز ساحیلینه
چاتانادک ائل آت چاپدی.
غالبیت دویوم اولدو
یول آلینجا قالاسینا
اوغرامیشدی. قاراتکور
اورادا بیر قوروق یاپمیش
قاز و تویوق اوچارلاردان
یورورلردن کئییک دووشان
بو قوروغا دولدوروبان
بونو اوغوز بگلرینه
تله قورموش کافر دئمه!
اگرگین بو قوروغا
یولو دوشدو آشی پیشدی.
قاپیسینی آواتدیلار
سیغین کئییک قاز و تویوق
اوولاییبان قوشلاییبان
ییئیب ـ ایچیب آتلارینین
یهرلرینی آلدیلار
گئییملرین چیخاردیلار.
قارا تکور جاسوسلاری
بونو گؤروب جاسوسلادی:
ـ اوغوزلاردان آغیر ـ آغیر
آتلی گلدی قوروقونون
قاپیسینی آواتدیلار
نه دوروبسوز سیغین کئییک
قاز و تویوق اوولاییبان
یئییب ـ ایچیب آتلارینین
یهرلرینی آلدیلار
گئییملرین چیخاردیلار
نه دورموسوز؟ آلتیجا یوز
آزقین دینلی قارا دونلو
کافر قالخدی آتلانیبان
ایگیتلرین اوسته قوندو.
اوچ یوز ایگید قیریلدیلار
اگرگی ده دوستاق ائدیب
آپاردیلار آلینجانین
قالاسینا بوراخدیلار.
قارا ـ قارا اوجا داغدان خبر آشدی
قانلی‌ـ قانلی گورسولاردان خبر کئچدی
قالین اوغوز ائللرینه خبر چاتدی
اوشون قوجا آغبان ائوی
قارشیسیندا شیون قوپدو.

قازا بنزر قیز گلینی
آغ چیخاریب قارا گئیدی
آجی دیرناق اوزه ووردو.
باشی لوولو اوشون قوجا
آغجا اوزلو خاتینی ایله
اوغول ـ اوغول دئیه ـ دوروب

اوزون جیریب باشا ووروب
آغلاشدیلار بوزلاشدیلار.

قابیرقالی اولالیرمیش
یئیەلی ده بؤیوییرمیش
مگر خانیم قوجا بگین
کیچیک اوغلو سگرک
باهادیر آلپ ایگیت اولدو.
بیرگون یولو بگلر ایلن
بیر درنگه اوغراشاراق
یئییب - ایچیب مست اولدولار.
اگرک قالخیب آبدست اوچون
دیشره چیخدی گؤردو ایکی
اؤکسوز اوغلان چکیشیرلر.
نه اولدونوز اوغلان! دئیه
بیر شاپالاق بیریسینه
بیرینی ده اوبیرسینه
یاپیشدیردی.

اسکی دونون بیتی
اؤکسوزون دیلی آجی اولور.
اوغلان آیدیر: مره بیزیم
یئتیملیگیمیز یئتمزمی
هله بیزی سن وورورسان؟
هونرین وار غیرتین وار
گئت آلینجا قالاسیندان
اسیر دوشموش قارداشینی
آلیب قورتار.
سگرک آیدیر: ـ مره سؤیله گؤروم
قارداشیمین آدی نه دیر؟
اوغلان آیدیر: ـ اگرکدیر.
سگرک آیدیر: ـ دوز دئییرسن
اگرگه سگرک یاراشیر.
قارداشیم ساغمیش ایسه
اونسوز اوغوزدا دورمارام.
قارانقولو گؤزلریمین
آیدینی دئیه آغلادی
ایچری صؤحبته گیردی ایذن ایستەدی
بگلره: خوش قالین دئدی.
آتینی چکدیلر میندی
آتاسینین اوباسینا
چاپیب گلدی
آتدان دوشدو
آناسینین دیلین آراماق ایستەدی.
سگرک گؤرک نه سؤیلەدی:
قالخیبانی توپارلانیب اورو دوردوم
قارا یاللی قازلیق آتا بوتون میندیم
اگری یاتان آلا داغا آت چاپیردیم
قالین اوغوز ائللرینده درنک وارمیش
اورا واردیم. یئمک ـ ایچمک آراسیندا
بوز آتلی بیر چاپار گلدی بئله دئدی:

چوخ زمانمیش اگرک آدلی بیر ایگیت
یاد ائللرده دوستاق ایمیش.
قادیر تانری یول وئریبن چیخیب گلمیش
بونو چاپار دئیر ـ دئمز او ایگیده قارشی گئتدی
آنا من ده وارابیم‌می؟ نه دئییرسن؟

آناسی بوردا سؤیله‌میش
قولاق آساق نه سؤیله‌میش!
ـ آغزین اوچون اؤلوم اوغول!
دیلین اوچون اؤلوم اوغول!
قارشی یاتان قارا داغین
ییخیلمیشدی اوجالدی آخیر
آخینتیلی گور سولارین
سوورولموشدو چاغلادی آخیر
قابا آغاجدا دال بوداغین
قوروموشدو یاشاردی آخیر
قالین اوغوز بگلری
او ایگیده قارشی گئتسه
سن ده وارگیل او ایگیده
او ایگیده یئتیشینجه
آغ ـ بوز آتدان یئره یئنگیل
ال باغلاییب ادب ایلن
او ایگیده سلام وئرگیل
الین اؤپوب بوینون قوچگیل
قاراداغیم یوکسگی قارداش دئگیل
نه دوروروسان اوغول یورتگیل

اوغلان بوردا آناسینا نه سؤیله‌میش:
ـ آغزین قوروسون آنا
دیلین چوروسون آنا
منیم بؤیوک قاریندشیم
وار ایمیش دؤنسم اولماز
قارداشسیز اوغوزدا من
دورسام اولماز. آنا حقّی
تانری حقّی اولماسایدی
قارا پولاد اؤز قیلینجیم
توتاردیم غافیللیجه
قارا باشین کسردیم.
آلجا قانین یئر اوزونه
تؤکردیم آنا آی ظالیم آنا!
اوشون قوجا گلیب آیدیر:
بو خبر یالنیشدیر اینان
او چاغ قاچیب بوردان گئدن
سنین آغان دئگیل اوغول!
آغ ساققاللی من بابانی
بوزلاتماگیل آغ بیرچکلی
آنانی سن آغلاتماگیل.

اوغلان بورادا سؤیله‌میش:
ـ اوچ یوز آلتمیش آلپ ارنلر
اووا مینسه قانلی کئییک اوزرینه

قووغا قوپسا قاریندا‌شلی
مرد ایگیتلر قالخار قوپار
قاریندا‌شسیز میسکین ایگیت
انسه‌سینه یومروق دگسه
آغلاییبان دؤرد یانینا
باخار اولور آلا گؤزدن
آجی یاشین تؤکر اولور.
آلا گؤزلو اوغلونوزو
گؤرمه‌جن آبگ بابا!
خاتین آنا اسن قالین!
آتا ـ آنا سؤیله‌دیلر:
بو خبر یالنیشدیر اوغول
گئتمه قاییت!
اوغلان آیدیر: گلین‌منی
اؤز یولومدان آییرماییین.
یالقیز آغام توتولدوغو
قالایا من وارماییینجا
قارداشیمین اؤلوسونو
دیریسینی بیلمه‌ییینجه
اؤلموشسه ده اونون قانین
کافرلردن آلماییینجا
قالین اوغوز ائللرینه
قاییدیبان گلدیگیم یوخ!
آتا ـ آنا آغلادیلار
قازانا آدام سالدیلار:
ـ اوغلان قارداشینی آنمیش
دورماز گئدر بیزه
نه اؤیود وئریرسن؟
سالور قازان: آیاغینا
آت توشاغین وورون دئدی!

ایگیت اوغلان نیشانلی ایدی
تر ـ تلسیک توی ائیله‌ییب
دوه کسیب آت اؤلدوروب
قوچ قیردیریب اوغلانجیغا
گردک قوروب گلین ایله
بیر گردگه بوراخدیلار.
اوغلان قیلینجین چیخاردی
قیز ایله اؤز آراسینا بوراخدی.
قیز آیدیر: قیلینجین کسر ایگیت
موراد وئر موراد آل. یوخسا من سارالارام
اوغلان آیدیر: ـ مره قوات قیزی
بیل گیل قیلینجیما دوغرانابیم
اوخوما سانجیلاییم اوغولوم دوغماسین
دوغار ایسه اون یاشینا وارماسین
آغام اوزون گؤرمه‌ییینجه
اؤلموش ایسه قانینا قان ائتمه‌ییینجه
بو گردگه گیردیگیم یوخ!
اورو دوردو گئییم گئیدی
شاهباز آتین یهرله‌دی

سیلاحلاندی دؤنوب آیدیر:
ـ قیز سن بیر ایل گؤزله‌یرسن
من بیر ایلده گلنمه‌سم
سن ایکی ایل گؤزله‌یرسن
اوچ ایل گؤزله گلنمزسم
اوندا منیم اؤلدوگومو
دویوب بیلگیل آیغیریمی
بوغازلاییب یاسیمی توت
آشیمی وئر گؤزون هرکیمی
توتارسا کؤنلون هرکیمی
سئورسه اونا وارگیل!

قیز بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
ـ مرد ایگیدیم من سنی بیر ایل
گؤزلرم گلمه‌سن ایکی ایل
گؤزلرم. گلمه‌سن اوچ بلکه ده دؤرد
بئش آلتی ایل گؤزلرم
آلتی ایلده گلمز اولسان
آلتی یولون آیریجیندا
چادیر قوروب ائو تیکرم
گلیب ـ گئدندن سورارام
خئییر خبر گتیرنه
آت وئررم دون وئررم.
یامان خبر گتیرنین
باشین کسیب اؤلدوررم.
ارکک سینیک اوزریمه قوندورمارام
بو دونیادا یار توتمارام
موراد وئریب موراد آل گئت.
اوغلان آیدیر: ـ قوات قیزی
قارداشیمین باشینا من
آند ایچمیشم دؤنمگیم یوخ!
قیز آیدیر: قدمی شوم آد آلینجا
اورکسیز گلین دئسینلر.
من گئدلیم قایین آتاما
قایین آناما سؤیلیه‌لیم:
ـ آنامدان اییی قایینانا
آتامدان اییی قایناتا

قیتیبانین بوغراسی اورکودو گئدر
سروانلار اؤنونو آلا بیلمز
قارا قوچ آیغیرین اورکودو گئدر
ایلخیچیلار اؤنونو آلا بیلمز
آغ آغیلین قوچلاری اورکودو گئدر
چوبانلارین اؤنونو آلا بیلمز
آلا گؤزلو اوغلون بؤیوک قارداشینی آندی گئدر
آغجا اوزلو گلینین اؤنونو آلا بیلمز
سیزه معلوم اولسون دئدی.

آتا ـ آنا آه ائتدیلر

یئرلریندن قالخدیلار
اوغول گئتمه سؤیله‌دیلر
گؤردولر چاره اولمادی.
اوغلان دئدی: البته او
آغام توتولان قالایا
وارماییناجا اولا بیلمز
آتا ـ آنا: ـ وار گئت اوغول
اوغورلارون آچیق اولسون.
گله‌جگین اولسا اگر
اسن واریب ساغ گله‌سن!
ایگیت اوغلان آتاسینین آناسینین
الین اؤپدو قارا قوچ آتا سیچرادی
گئجه‌نی گوندوزه قاتدی.
اوچ گون گئجه ـ گوندوز یوروتدو
دره‌شام اوجوندان کئچدی
قارداشینین توتولدوغو
او قوروغا گلدی چیخدی
نئچه کافر ایلخیچیسی
گؤردو یابی گؤزله‌ییرلر
قیلینج چکیب آلتی کافری تپله‌دی
دوول چالیب یونتلاری هورکوتدو
گتیریب قورویا سالدی.

گئجه‌نی گوندوزه قاتیب
اوچ گئجه ـ گوندوز آت چاپمیش
قارانقولو گؤزلرینی یوخو آلدی
قازلیق آتین جیلووونو
بیلگینه کئچیره‌رک
چمنلیکده یاتدی اویدو.
مگر کافرین جاسوسو
گلیب بئله خبر وئردی:
ـ اوغوزدان بیر دلی ایگیت
چیخیب گلدی ایلخیچیلاری اؤلدوردو
یونتلاری هورکودوبن
گتیریب قورویا سالدی.
تکور آیدیر: آلتمیش نفر
حاضیر یاراق آدام سئچین
گئدیب توتوب گتیرسینلر.
آلتمیش یاراقلی سئچدیلر
سئچیلنلر اوغلانجیغین
اؤزرینه یؤنلدیلر
گئییمین جینگیلتی‌سیندن
بدوی آتلار شئیهه‌سیندن
ایگیت مگر آییلارمی؟
آت قولاغی سابیق اولور
ایگیدین میندیگی آیغیر
چکدی اوغلانی اویاتدی
باخدی گؤردو کیم بیر آلای
آتلی گلیر سیچرادی
آتین میندی آدی گؤزل
«محمدی» یادا سالدی

قارا دونلو کافرلره
قیلینج قویدو باسدی
قالایا قایتاردی.
ایگیت یوخودان دویماییب
یاتاغینا دؤنوب گلدی
یئنه آتین جیلوونو
بیله‌گینه گئچیره‌رک
باشین قویوب دوشدو یاتدی.
کافرلرین ساغ قالانی
قاچیب تکورا گلدیلر.
تکور آیدیر: تو اوزوزه
آلتمیش کیشی بیر اوغلانی
باسمارلاییب توتانمادیز!
بو کره یوز کافر مینیب
اوغلانا هوجوم ائتدیلر.
آیغیر یئنه چکدی اوغلانی اویاتدی.
اوغلان دوردو باخدی گؤردو
کافر آلایلانیب گلیر. آتا میندی
آدی گؤزل «محمدی» یادا سالدی
کافرلره قیلینج قویدو
گتیریب قالایا تیخدی.
دؤندو گلدی یوخوسوندان
ال چکمه‌ییب آتدان یئندی
جیلوو قولدا دوشدو یاتدی.
بو کره آت جیلوونو
اوغلانجیغین بیلگیندن
بوشالداراق قویدو قاچدی.
کافرین جان قورتارانی
قاچیب تکورا گلدیلر.
تکور آیدیر: ـ بو دفعه
اوچ یوز آتلانین.
کافر آیدیر: ـ وارانماریق
هامیمیزی قیرار تؤکر.
تکور آیدیر: ـ بس نه ائتمک؟
وارین گئدین دوستاق اولان
او ایگیدی آلیب گلین.
تپیک وورانین الیندن
بوینوز ووران گله‌بیلر.
اوغلانا سیز دون گئیدیریب
آیغیر وئرین بو دلینین
قارشی‌سینا گؤندرین.
گلدیلر اگرگه سؤیله‌دیلر:
ـ مره ایگیت تکور سنه
هیمّت قیلدی بورادا بیر
دلی ایگیت تاپیلیبدیر
بوتون یولچو ـ یولاقچینین
چوبانلارین چولوقلارین
اتمکلرین توتوب آلیر.
او دلینی توتوب اؤلدور
سنی بوراخاق قوی چیخ گئت!
اگرک ـ خوش اولا ـ دئدی

اگرگی چیخاردیلار
ساچین ساققالین یولدولار
بیر آت بیر قیلینج وئردیلر
اوچ یوز کافرله بیرلیکده
سگرک اوسته یوللادیلار.
اوچ یوز کافر گئنده دوروب
چوخ ایراقدان او دلینی گؤستردیلر.
اگرک آیدیر: گلین وارالیم توتالیم
کافر آیدیر: ـ تکوردان بویوروق
سنه اولدو سن توت گیلن
اگرک آیدیر: او یوخودا
سیز قورخمایین گلین توتاق
ـ هاردا یاتیب؟ قولتوغو
آلتیندان باخار قالخار بیزه
گئن دونیانی دار گؤسترر.
اؤزون وار ـ گئت سؤیلەدیلر.
ـ من وارارام ال ـ آیاغین
باغلایارام اوندان سونرا
سیز گلرسیز دئدی اگرک
او سیچراییب کافرلردن
آرالاندی آتین سوروب
قوچ ایگیدین اوزرینه
گلدی ـ چیخدی آتدان یئندی
جیلووونو بیر بوداغا ایلیشدیردی.
باخدی گؤردو آیین اون دؤردونه
بنزر آلا گؤزلو محبوب اوزلو
گنج بیر ایگیت مینجیق ـ مینجیق
تر داملاسی گول اوزونده
مینجیقلانمیش گلنیندن
گئدنیندن خبری یوخ.
دولاندی باشی اوسته گلدی
آرخاسیندا قوپوز گؤردو
چیخاریب الینه آلدی
دیللندیریب سؤی سؤیلەمیش
گؤرک خانیم نه سؤیلەمیش:
ـ قالخیبانی یئریندن دوران ایگیت
قارا یاللی قازلیق آتا مینن ایگیت
آلا داغدان گئجه ایکن آشان
آخینتیلی گور سولاری دلیب کئچن
غریبلیگه گلن یاتارمی اولور؟
منیم کیمی آغ اللرین دالیسیندان باغلادیبان
دونوز دامیندا یاتیرمی اولور؟
آغ ساققاللی باباسینی آغ بیرچکلی آناسینی
آغلادیبان سیزلادیرمی اولور؟
نه یاتیرسان غافیل اولما گؤزل باشین
قالدیر ایگیت
گؤزون آچگیل ایگیت
قادیر وئرن دادلی جانین یوخو آلمیش
آرخاسیندان قوللارینی باغلاتمادان
آغ ساققاللی بگ بابانی قاری آنانی آغلاتمادان
قالین اوغوز ائللریندن گلن ایگیت نه ایگیتسن؟

یارادانین حقّی اوچون دوروب گلگیل
دؤرد یانینی کافر آلدی بللی بیلگیل.
ایگیت اوغلان سمیره‌دی
اورو دوردو قیلینجینین
قبضه‌سینه ال آتدی کیم
اونو چیرپسین گؤردو الینده
قوپوز وار بئله دئدی:
ـ مره کافر ددم قورقود
حؤرمتی اوچون چیرپمادیم
اگر قوپوز اولماسایدی
دوستاق آغام باشی اوچون
سنی ایکی بؤلر ایدیم.
چکدی قوپوزونو آلدی
سونرا دؤنوب بئله آیدیر:
آلا صاباح دان یئللری اسنده
یئریمدن دوردوغوم قارداش اوچوندور
آغ ـ بوز آتلاریمی قامچیلاییبان
ترله‌دیب یوردوغوم قارداش اوچوندور
قالانیزدا دوستاق واردیر دئگیل منه
قارا باشیم قوربان اولسون کافر سنه.
بورادا اگرک سؤیله‌میش
باخاق گؤرک نه سؤیله‌میش:
آغزین اوچون اؤلوم قارداش
دیلین اوچون اؤلوم قارداش
قالاریندان ـ قوپاریندان
سورار اولسام نه یئردنسن
قارا گردون ایچرسینده
یولون آزسان اومارین نه؟
قابا علم گؤتورن سرداریز کیمدیر؟
ایگیت سنین بابان کیمدیر؟
آلپ ار اردن آد یاشیرماق عاییب اولور
سؤیله ایگیت آدین نه‌دیر؟
بیر داخی بوردا سؤیله‌میش:
ـ قیتیبانیمی گودنده سروانیم‌میسان؟
قارا قوچوم گودنده ایلخیچیم‌میسان؟
آغ آغیلیم گودنده چوبانیم‌میسان؟
قولاغیمدا شورلایان نایبیبیم‌میسن؟
بئشیکده قویوب گئتدیگیم خیرداجاقارداشیم‌میسان؟
ایگیت کیمسن دئگیل منه
قارا باشیم قوربان اولسون بوگون سنه.
سگرک بوردا آغاسینا بئله دئمیش:
ـ قارا گردون ایچرسینده یول آزارسام اومودوم آللاه
قابا علم گؤتورنیم خان باییندیر
قیریش گونو حمله قیلان آلپیم قازان
بابام آدین سورار اولسان اوشون قوجا
منیم آدیم سورار اولسان سگرک
قارداشیم وار ایمیش اگرک.

بیر داخی آیدیر:
ـ قیتیبانین گودنده سروانینام
قارا قوچون گودنده ایلخیچینام

بئشیکده قویوب گئتدیگین قارداشینام!

اولو قارداش اگرک بورادا سؤیله‌میش:
ـ آغزین اوچون اؤلوم قارداش!
دیلین اوچون اؤلوم قارداش!
ارمی اولدون ایگیت‌می اولدون؟
غریبلیگه قارداشینی آختاری گلدین؟
ایکی قارداش بیر ـ بیرینی
قوجا ـ قوجا گؤروشدولر
اولو قارداش سگرکین
بوینون اؤپدو سگرک داخی
اگرکین الین اؤپدو.
اوچ یوز کافر ایراقلاردان
باخیردیلار آییتدیلار:
ـ گؤروشدولر کاش بیزیمکی
اونو بیخا غالیب چیخا
گؤردولرکی گؤروشدولر
قوجوشدولار قازلیق آتلار
مینیشدیلر قارا دونلو
کافرلره آت سالدیلار.
قیریلانلار قیریلدیلار
قاچانلاری قووا ـ قووا
او قالایا تیخادیلار.
دؤنوب ـ گلیب یونتلاری اوتلاغیندان
چیخاردیلار دؤول ووروب
اؤنلرینه بوراخدیلار
یولا گیریب دره شام
سویوندان کئچیب
گئجه ـ گوندوز یول گلدیلر
اوغوزلارا یئتیشدیلر.
قانلی کافر ائللرینده
قارداشینی آلیب گلن
بگ سگرک آغ ساققاللی
باباسینا موشتولوقچو
گؤندریین بابام منه
قارشی گلسین دئدی دوردو.
اوشون قوجا اوباسینا
چاپار گلدی خبر وئردی:
موشتولوق وئر گؤزون آیدین
اوغلانلارین هر ایکیسی
ساغ ـ سلامت چیخیب گلدی
قوجا ائشیدیب شاد اولدو.
گومبور ـ گومبور ناغارالار دؤیولدو
تونج بورولار چالیندی
آلا بارگاه تیکیلدی
آتدان آیغیر دوه‌دن بوغرا
قویوندان قوچ قیردیریلدی.
اوشون قوجا ایکی اوغلونا
قارشی گلدی آتدان یئندی
اوغلانلاری ایله گوروشدو
قوجاقلاشدی احوال سوردو:

ـ سیز خوش‌میسیز اسن‌میسیز
اوغلانلاریم شوکور قیلدی
آلتونلوجا گونلوگونه.
قاییتدیلار یئمک ـ ایچمک
شادلیق اولدو ایکی قارداش
آنالارینا گلدیلر
الین اؤپوب سئویندیلر.
اوشون قوجا اولو اوغلونا
داخی گؤزل گلین آلدی.
توی توتولدو ایکی قارداش
بیر ـ بیرینه ساغدیش دوردو.
هر ایکیسی گردکلره
واریب گیریب مطلب آلیب
خوش اولدولار.
چاغیردیلار ددم قورقود
گلر اولدو شادلیق چالدی
سوی سویلادی بوی بویلادی
بئله دئدی:
قارداشینا آرخا دوران
مرد ایگیده حق یار اولسون!
آیری دوشن جوت قارداشلار
بیر ـ بیرینی تاپار اولسون
اوزون یاشین سونو اؤلوم.
اولو تانری مرد ایگیدی
اؤلن زامان پاک ایماندان
آییرماسین گوناهیزی
«محّمد مصطفی»نین
آبیرینا باغیشلاسین!
آمین دئین دیدار گؤرسون!

قورتاریش

بئله‌دیر قارداشلیق بئله‌دیر ایلقار
«قارداشلیق» سؤزونده درین معنا وار.
نه اولا گؤروشه بوتون قارداشلار
خصوصا بیزیم تک قارغینیلمیشلار.
پارتلاییب داغیلا دانقاز قایالار
یئرله یکسان اولا دمیر قالالار.
سؤزلوکدن پوزولا «آیریلیق» سؤزو
اونودولا بیرلیک ـ آیریلیق سؤزو.
قارداش ـ دئیه قالخیب قووشا اینسان
قانی یومایالار داها قان ایلان.
نه قالماقال اولا نه ده گیلئیلیک
تاریخدن سیلینه دوغما ـ اؤگئیلیک.
قارداش تالامایا قارداش امگین
بیر ـ بیری ایله بؤله حلال اکمگین.
عئلمی کمالینا خیدمت ائله‌یه
اینسان اینسانلیغا یاراشا بیله.
قانلار آخیتمایا باشلی ـ باشینا
وبالا دؤنمه‌یه عئلمی باشینا
بومبا عوضینه درمان قاییرا
هر کسین حقّیجه پایین آییرا.
نه توپ نه تانک اولا نه ده کی یاراق
تک جراح الینه وئریله پیچاق.
کسه اورکلردن کین ـ کدورتی
یئرینه یامایا عشقی اولفتی.
دونیانی بورویه دوستلوق محبت
قارداشلیق یولداشلیق صداقت حؤرمت.
اللرده ساز اولا دیلده سؤز اولا
آچیق اورک اولا گولر اوز اولا.
من هیمّت دیله‌ییم سیز دئیین آمین
«بحّق انبیائکم اجمعین».

8

اولاش اوغلو خان قازان

یئنه قارانلیقدیر یئنه قارانلیق
یئر اوزو بوراندیر قاردیر دومانلیق.
قانلاری داماردا دوندوروب سویوق
بیر دالداناجاق یوخ بیر سیغیناق یوخ.

گونشین کروانی کؤلگه‌یه دوشوب
آیاقلار کئهَلیب گؤیریب شیشیب
یارادان اللری سویوق قورودوب
قورد گلیب «شنگیلی» «منگیلی» اودوب

یوللار قورخولودور «قیرخ حرامیلر»
پوسقولارا یاتیب کروانی گؤزلر.
یورقونلار بییخیلدی قالدی تؤکولدو
یاتما یول یولداشیم یاتانلار اؤلدو.

دوز دور مشعللری سؤندوروب توفان
گؤز سئچه بیلمه‌ییر آغی قارادان.
هله کؤکسوموزده اورک وار اورک
گل اورک مشعلین یاندیراق گؤرک.

قاسیرغالار قوپسا اسسه ده سازاق
سؤندوره بیلمز بو مشعلی آنجاق.
اونون ایستیسی ایله هم قیزیناریق
هم ده ایشیغیندا یولو تاپاریق.
بو سؤنمز آلووی گل حقیر سانما
فانی ایشیقلارا باخیب آلدانما.
اینسان خیلقتیندن تاپلیشیندان
دونن یوخ بو گون یوخ همیشه هر آن

قهّار قوه‌لره معروض قالاندا
سارسیلیب باسیلیب عاجیز اولاندا
درد - غم اودوندا باغری پیشنده
دارلیغا دوشنده دارا دوشنده
فلاکت ایچینده ال - قول چالاندا
چاره‌سیز قایغیسیز یازیق اولاندا
هامی قاپیلاری باغلی گؤرنده
بوتون اومیدلردن الین اوزنده
هانسی سیغیناقدان مورادین آلمیش؟
آنجاق بو قودرته صیدقینی سالمیش.

حیات بورقانینا آتیلان اینسان
چوخدان ال - قول چالیر چوخداندیر چوخدان.

مقصدی نه قدر اولسادا علوی
طالئعی - گونو چوخ غملیدیر غملی
هئچ واخت دولانمامیش دونیا کامیجا
مشقّت داشیمیش عؤمور بویوجا.
حیات نئجه دییر بال و تیکاندیر
آزی شربت چوخو ایریندیر قاندیر.
یئنیشلر تئز کئچیر یوققوشلار اوزاق
غم‌گونو اوزوندور شن‌گونلر قیوراق
خوشلوقلاردا زامان یئل تک فیرلانیر
دارلیغا واراندا دورور دایانیر.
بیر یئرده ده بونو سؤیله‌میشم من
بیلمم انشیدیب یا انشیتمه‌میشسن:

بیر یئمیش یئتیشیب دوشنه قدر
یوز غونچه قورویور یوز چیچک سولور.
بیر قارین موزومره پیشنه قدر
خسته‌نین ال - قولو آلیشیق اولور.

گرک بئله اولسون یولدادیر اینسان
کئچمه‌لیدیر «کمال هفت خانیندان»
بلی کئچمه‌لیدیر لاکین نه قدر
«یئددی»نین معناسی میلیوندور مگر؟
اودور کی چوخلاری یولدا قالیرلار.
آتلارینی یوروب نالین سالیرلار.
بونونلا هر حالدا یاشاییر اینسان
ایسته‌ییر کام آلا یاشاییشیندان.
چوخ ایدئاللار کی ایشده «مقصد»دیر
هامیسین بو ساعات بو آن ایسته‌ییر
یوخلوغو دهشتلی ساندیغی اوچون
اؤلومده ده حیات آختاریر سین - سین.
وارلیغین لذّتین تامسینان اینسان
گرک ده دهشته دوشه یوخلوقدان.
عشقی ایدئالی «جاویدانلیق»دیر
سرانجامی ایسه قبریستانلیقدیر.
او قبریستانلیغی «مقصد» سانانمیر
وارلیقدان یوخلوغا روجعت وارانمیر.
حیاتی او مگر ساده‌جه تاپیب؟
ازلدن ایندئیه بیر باش آت چاپیب.
بو اوزون سفرین آخری «عدم»؟
دئییر بو دهشته ایناناندارام.
بو اینانیلمازلیغا اینسان حاخلیدیر
یازیغین هله نه اؤلمک واختیدیر.
بلی «اؤلوم» آجی بیر واقعیت
هر نه‌دن ال اوزوب گئتمک فلاکت.
اورداکی هر نه‌دن اومیدین اوزور
آختاریر آراییر تسلّی گزیر.
سؤکوب آچانماییر چون تاپماجانی
حقیقتدن آرتیق سئویر رؤیانی.
شیرین افسانه‌لر یوغورور یاپیر
دؤنور افسانه‌دن اؤز - اؤزون تاپیر.
خیاللارا دالیر فیکیرلر چکیر

بعضا ده ایشی لاپ او هاما کئچیر.
درین رؤیالارا جومور خوشلانیر
گاه اؤزون گؤیده گاه «جنّت»ده سانیر.
کاش واقعیتدن او ال اوزمه‌سه‌یدی
آرابیب ایشین لاپ دیبین گؤرسه‌یدی.
یوخ ایشده تلسدیم بو اولا بیلمز
هر شئی بیردن - بیره دوغرولا بیلمز.
افسانه‌لرده ده حقیقت دورور
«سوزمانی» بیزلرله گیزلن - پاچ اوینور.
«گؤزل گیزلننمز» دئیه بیر سؤز وار
«قاپینی باغلاسان باجادان باخار»
آچیب گؤسترنمیر چونکو اؤزونو
چرشابا بورونور قیرپیر گؤزونو.
«معاد» سر لوحه‌لی شعریمده ده من
اینسان طالئعینی آراشدیرارکن
چوخداندیر آچمیشام بو موعمّانی
هله‌لیک سن اونو افسانه تانی.
هئچ بیر افسانه‌یه خور باخماق اولماز
ایمکانسیز آرزیلار فیکره یول سالماز.

افسانه اینسانلیق سین - سین آختاران
ایدئآل دونیانین تبسّومی‌دیر
حیاتدا تجسّوم تاپیب - تاپمایان
بؤیوک آرزولارین ترنّومی‌دیر.

اوچماق آرزیسیلا خوشلانان اینسان
آیا اولدوزلارا قونور بو زامان.
خیال اوزاقلیقدا خیالدان اوزاق
کهکشانلارایلن پیچیلداشاراق.

پیغام وئریر دؤنور جوابین آلیر
هله گؤروله‌جک چوخ ایشلر قالیر.
ایندی بو باره‌ده دوشونرکن من
بیر سؤز خاطیرلادیم «عاشیق غریبدن»

«اوچ آیلیق یوللاری اوچ گونده گلدیم
مؤولام مدد وئردی اوچدوم دا گلدیم»

ایندی اینسان اوچ آی اوچ ایللیک نه‌دیر
یوز ایللیک یوللاری بیر گونده گئدیر
ایشده «مؤولا»دان دا مدد دیله‌میر
اؤزو یاراتدیغی مینیگه مینیر.
بونلا هله ده هله
اومید باغلاییری «خارقه»لره
اولسون چوخ گولونجدور «خارقه» سؤزو
خارقه دگیل‌می اینسانین اؤزو؟
خارقه دگیل‌می بو حیات وارلیق
بیز بوش کلمه‌لردن نه آختاریریق؟
سیرّینه ال تاپا بیلمه‌ین زادین
«خارقه» قویوروق ساده‌جه آدین.
آنجاق یوکسلدیکجه عئلم تجروبه

خارقه‌لشیری خارقه‌لرده.
بیلیک ایره‌لییه آددیم آتدیقجا
طاماهین آرتیریر ایدئاللار دا.
اینسان یورودوکجه یوللار آشدیقجا .
ایئانجی مقصده یاخینلاشدیقجا
قارشیسیندا دوران یئنه مین دیوار
یولونو باغلایان دمیر قاپیلار
اونو داریخدیریر اونو اینجیدیر
روحونو سارسیدیر ازیر کیریدیر.
دینجلیب تاپینجا یئنیجه یوللار
قرار توتا بیلمیر یئنه ده ناچار.
ایدئال آتینی قاباغا چاپیر
مرموز قوّه‌لره ایلتجا تاپیر.

بوش ایلتجادان او نه‌می آختاریر
تسلّی وئریبین اؤزون آلدادیر؟
یوخ پیسیکولوژیک بیر سیر وار ایشده
بو سیرّی آراماق گرک گئدیشده.
سیغیناقدا مرموز قوّه‌لر یاتیر
یئرینده اینسانین دادینا چاتیر.
نئجه یورولاندا بوتون یولچولار
دالداناجاق تاپار دینجینی آلار.
اینسان دا سیغینیب توختاخلاشاراق
یاتمیش قوه‌لرین ایشه سالاراق
ایشین هر طرفین آچیر آرابیر
تاپدیغی یولونا «اینام»لا واریر.
یئنی بیرسیلاحا قوللانا بیلیر
بوتون قودرتیله مئیدانا گیریر.
بو کسگین سیلاحین آدی «ایمان»دیر
ایمان هر شکیلده دادا چاتاندیر.
سیلاحسیز عسگردیر-اینسان ایمانسیز
چاره‌سی تسلیمدیر تسلیمدیر یالنیز.
اینامسیز ـ ایمانسیز اینسان قورخاقدیر
هر بیر چتینلیکده دالی قاچاقدیر.
اینام مقصدینه اینام یولونا
ایمان ایستگینین حاقّ اولدوغونا.
ایلاهی بیر قودرت واردیر ایماندا
اینسان آللاهلاشیر ایمان تاپاندا.
دؤنمزلیک سؤنمزلیک شوجاعت ایلقار
اینامالا تاپیلار ایمانلا پارلار
بوتون آلیشانلار بوتون یانانلار
یانیب دونیامیزا ایشیق سالانلار
ایلک قورون بو سؤنمز آلوودان آلمیش
دؤنوب قارانلیغا غلبه چالمیش.
گرک بو چیراغی یانار ساخلاماق
اینام ایشارتیسین توریاقلاماماق.
دوزدور موهوم اینام یولو کسندیر
اینامسیز اینساندا بیر اهریمندیر.
کیمسه ده اینانماق ایمان اولماسا
اینسانلیق نه حالا قالار نه حالا؟
بیر بیغین مقصدسیز هدفسیز قیسراق

ایشی دال ـ قاباغین قارنین اوتارماق
نه وطن نه مسلک نه یول نه آئین
نه ایستک نه ایلقار نه دوستلوق نه کین
نه قایغی نه کؤمک نه زحمت نه ایش
نه گؤروش نه گولوش نه گلیش ـ گئدیش ...
حیاتا وارلیغا دیرکدیر ایمان
بیلمیرم هر نه‌یه اینانسان اینان.

بیر بؤیوک قوّه دهوار دیر حیاتدا
ایشده حقیر سانماق اولماز اونودا.
توپلانماق بیرلشمک گوجودور او دا
ایلاهی گوج اولور بیرلیک قولوندا.
بو سؤزو سؤیله‌میش پیغمبرلر ده:
«یداله مع الجماعه» دئیه.
بیرله بیر جمعلشمه «ایکی» اولاجاق
لاکین نه ایکی دیر بو ایکی باخاق
هر تک ـ تک بیرلردن اوستون دورار او
«تک» میلیون اولسادا فایق اولار او.
ایکی اوچ اولسادا ایشده بئله‌دیر
دیبین توت گؤر چوخلوق نئجه قوّه‌دیر.
چوخلوق بلی چوخلوق لاکین نه چوخلوق
بیر چوخ چوخلوقلاردان اییی‌دیر یوخلوق.
سایدا چوخلوق هم ده اورکده بیرلیک
چوخلوق دئدیکده بیز بونو گزیریک.
بو چوخلوقدا اینسان باختیار اولار
هر بیر چتینلیگه غلبه چالار.
بو چوخلوق یانی کی دوستلوق محبت
بو چوخلوقدان دوغور یالنیز حقیقت.
چوخلوق نه‌کی ووروب-ووروشماق اوچون
اینسان بیر ـ بیرینه قوووشماق اوچون.
حیات مئیدانینا بیرلیکده وارماق
دومانلی داغلارین باغرینی یارماق.
قهّار قوه‌لرله چنگه‌لشه‌رک
اینسان دوشمنینین باغرین دئشه‌رک
اینسانا دینج حیات قوروب یاراتماق
کمال ذیروه‌سینه دیرماشیب چاتماق.
بیرلیکده چالیشماق بیرلیکده یئمک
هامینی بیر بیری هامیدا بیلمک.

عاشیق جانیم عاشیق دیرناق وور سازا
کؤنول ترلانلارین گتیر آوازا.
بایقوش تک اوتوروب مورگوله‌مه‌سین
ساحیلسیز گؤیلره گرسین سینه‌سین.
ترلانلار چوخداندیر دؤنوب قوزغونا
باخمیر کئچمیشینه کیم اولدوغونا.
ایتیرمیش منلیگین شرفین آدین
جمدکلردن گزیر ریزقین مورادین.
آزغینلیق اینسانی یامان چولقامیش
دؤنوب رذالته طرف اوغرامیش.
فضیلت تانیمیر یاخشی ـ پیس بیلمیر
دال ـ قاباغین بیر ده قارنینی گودور.

شئیطان تله قوروب اینسان توتماغا
طۆعمه‌سین باتیریب بالا ـ قایماغا.

جانیم عاشیق قویما قویما تووْلانسین
چالدیر دۆهوللری بلکه اویانسین.
چالدیر دۆهوللری الین قوربانی
غفلت اویقوسوندان آییلت اینسانی.
سنده «قورقود دده» کرامتی وار
اودور کی سؤزلرون اورگه قونار.
هیمّت آل «ایلاهی» کرامتیندن
قوی اینام پارلاسین سؤز ـ صؤحبتیندن.
بیزی بو قارانلیق دونیادان چیخار
او قیزیل گونشلی عالمه آپار.
آپار قوی سئچیلسین قارالار ـ آغدان
اؤلمز اینسانلاری قالدیر مزاردان.
آغ آلنیندا ایمان ایشیغی شاخان
قارا ظولمتلره اود ووروب یاخان
اؤزوندن ال اوزر سؤزوندن دؤنمز
اگری یول تانیماز یالان سؤز بیلمز
جومرد ایگیدلردن صؤحبت آچ دانیش
سارسیلان اینسانین الیندن یاپیش.
جوشغون نغمه‌لری کمنده دؤندر
کؤنول جئیرانینین آوونا گؤندر.

عاشیق جانیم عاشیق کؤکله سازیوی
قوی بیر ده دینله‌ییم خوش آوازیوی.
سنی دینله‌دیکجه ایلهامیم جوشور
سؤزلر اورگیمده قایناییر ـ داشیر.
سسین آغ سولارین زمزمه‌سیدیر
روحومو اوخشایان ائل نغمه‌سیدیر.
اوخو قوی سیلینسین کؤنلومون هیسی
آل ـ یاشیل گئییسین خیال پریسی.
قوی نغمه‌لرینله من قول ـ قاناد آچیم
بیر ده ماوی دونلو گؤیلره اوچوم.
ظولمت دونیاسیندان جانیمی قورتار
آپار آپار منی نره‌یه آپار ...
آپار محبتین گن دونیاسینا
ایشیق دونیاسینا شن دونیاسینا.

مگر خانیم
ترابوزان پادشاهی
بگلر بگی خان قازانا
بیر ال قوشو گؤندرمیشدی.
گئجه‌لرین بیریسینده
یئییب ـ ایچیب اوتورارکن
سالور قازان قوشچو باشین
چاغیریبان: مره صاباح
قوشلاری آل خلوتجه‌دن
اووا مینک دئیه ـ آیدیر.

ارکن مینیب اوو یئرینه
واران زامان بیر سورو قاز
اوتورار گؤروب ال قوشونو
بوراخدیلار. شاهین اوودان
آلانمابیب قانادلاندی
اوچدو گئتدی گؤزله‌دیلر
قاییتمادی قالا اوسته
قونوب قالدی. سالور قازان
سخت اولوب شاهینین
آردینا دوشدو. دره ـ تپه
آشدی گلدی کافرلرین
مرزین کئچدی یوبیورکن
قارانقو گؤزلرینی یوخو آلدی.

بگلر دئییر: قاییدالیم
سالور قازان: بیر آز داها
ایره‌لییه واراق دئدی.
باخیبان بیر قالا گؤردو
بگلر گلین یاتاق ـ دئدی.
قازان خانی کیچیک اؤلوم
یاخالادی دوشدو اویدو.
مگر دوستلار اوغوزلاری
یوخو توتسا یئددی گئجه
یئددی گوندوز یاتاردیلار.
اونا گؤره بویوخویا
کیچیک اؤلوم دئییردیلر.
مگر قالانین تکورو
او گون اووامینمیش ایدی.
جاسوس گلدی خبر وئردی:
بیرجه بؤلوک آتلی گلمیش
ایچینده بگلری اویموش.
تکور در حال آدام سالدی
وارین گئدین کیم اولدوغون

بیلین! ـ دئدی.
خبرچیلر بیلدیلرکی
بونلار اوغوز بگلریدیر
دۆنوب خبر گتیردیلر:
تکور داخی قوشونلارین
جرگەلەییب آخین وئردی.
قازان خانین ایگیتلری
باخدی گؤردو یاغی گلیر
آییتدیلار: ـ بیز قازانی
تک بوراخیب گئدر اولساق
ائویندن بیزی قووارلار
یاخشیسی بودور ووروشاق.
کافری قارشیلادیلار
جنگ ائتدیلر قازان خانین
بگلریندن ایگیرمی بئشین
شهید ائدیب اوزرینه
تؤکولدولر یاخالاییب
ال ـ آیاغین باغلادیلار
بیر آرابایا یوکلەدیب
اؤرکنله برک ساریدیلار
چکه ـ چکه یوروتدولر.
آرابانین جیریلتیسی
قازان خانی اویاندیردی.
چکدی بوتون اؤرکنلری
قیردی تؤکدو. دوردو اوتوردو
الینی ـ الینه چالیب
قاس ـ قاس گولدو.

کافر آیدیر: نه گولورسن؟
ـ مره کافر آرابانی
بئشیک سانیب سیزی ایسه
گیرده ـ یومرو تایام ساندیم.

قازان خانی گتیردیلر
تومانین قالاسی ایچره
بیر قویویا بوراخدیلار.
او قویونون آغزینا دا
درمان داشی چئویردیلر
یئمەگینی ایچمەگینی
داش جیغازین دلیگیندن
وئریردیلر.
گونلر اؤتدو زمان کئچدی
بیر گون تکورون عورتی
فیکره دوشدو: گئدیم گؤروم
بو قازان نئجه کیشیدیر
آداملارا قان قوسدورور.
خاتین گلیر زیندانین آغزیندا
دورور و چاغیریر: ـ هئی قازان بگ
نەدیر حالین دیریلیگین
یئر آلتدامی خوشدور
یوخسا یئر اوستەمی؟

سؤیله گؤرک نه یئییرسن
نه ایچیرسن نه مینیرسن؟
قازان آیدیر: هئی پیس دگیل
اؤلولره آش وئرنده
اللریندن آلیب ایچیرم
اؤلولرین تنبلینی
یئدکله‌ییب یورغالارینا مینرم.

تکورون آروادی آیدیر:
قازان دینین خاطیرینه
یئددی یاشلی کیچیک بیر
قیزیم اؤلموش کرم ائله
اونا مینمه!

قازان آیدیر: اؤلولرین
آراسیندا اوندان یورغا
کیمسه یوخدور همیشه اونا مینیرم.
عورت آیدیر: ـ وای اولسون!
سنین الیندن نه یئر اوزونده
دیریمیز نه یئر آلتیندا
اؤلوموز قورتولورموش.
گلیب تکورا سؤیله‌ییر:
ـ کرم ائله او تات اری
گل قویودان چیخار گیلن
قیز جیغازین بئلین اوزر
یئر آلتیندا قیز جیغازا
مینرایمیش قالانلاری
جمع ائدرمیش. اؤلولره
وئردیگیمیز آشی هله
اللریندن چکیب آلیب
یئیرایمیش. بو قادادان
نه اؤلوموز نه دیریمیز
قورتارمازایمیش. دینین اوچون
گل او اری بو قویودان چیخار!

تکور بگلرین جمع ائدیب
بئله آیدیر: گلین گئدین
قازان بگی قویوسوندان
چیخارینیز گتیرینیز
بیزی اؤیسون اوغوزلاردان
اوز چئویرسین اوندان سونرا
شرط ائله‌سین بیزیم ائله
یاغیلیغادا گلمه‌سین!
واریب گئدیب قازان خانی
قویوسوندان چیخاردیلار
گتیردیلر آییتدیلار:
ـ آند ایچ بیزیم ائلیمیزه
یاغیلیغا گلمیه‌سن
هم بیزی اؤی اوغوزلاردان
اوز دؤندرگیل اوندان سنی
بوراخاریق قوی گئت گیلن!

قازان آیدیر: واللاه بالله
دوغرو یولو گؤررایکن
اگری یولا گئتدیگیم یوخ!
آییتدیلار: واللاه قازان
اییی آند ایچدی. ایندی
قازان گل بیزی اؤی
قازان آیدیر: من یئر اوسته
آدام اؤیمم. سیز منه بیر
آدام وئرین اونو مینیم
سونرا دؤنوم سیزی اؤیوم!

بیر کافر گتیردیلر
او کافرین آرخاسینا
یهر قویوب آغزینا اوین
ووردولار. سالور قازان
سیچرادی کافره میندی
قابیرغاسین سیخیشدیردی
کورگینه قووشدوردو.
اویەنی چکدی آغزین قیردی.
کافر اؤلدو یئره دوشدو
قازان اوزرینه چؤکدو:
ـ مره کافر قوپوز وئرین
سیزی اؤیوم. گئدیب قوپوز
گتیردیلر. اله آلدی
گؤرەلیم خان نه سؤیلەمیش:
مین ـ مین اردن یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده اؤیونمەدیم
ایگیرمی مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده ایگلمەدیم.
اوتوز مین ار یاغی گؤردوم.
گؤردومسه ده اونا سایدیم.
قیرخ مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده قییا باخدیم.
اللی مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده ال وئرمەدیم.
آلتمیش مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده آیتیشمادیم
سکسن مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده سکسنمەدیم
دوخسان مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه ده دونانمادیم
یوز مین ار یاغی گؤردوم
گؤردومسه اوز دؤندرمەدیم.
آغزی دؤنمز قیلینجیمی اله آلدیم
«محّمد»ین دینی عشقینه
یورولمادان قیلینج ووردوم
آغ مئیداندا یومرو باشلار
کسیب سالدیم. اوندا بئله
ارم دئیه بگم دئیه اؤیونمەدیم.
من اؤیونن ارنلری
خوش گؤرمەدیم ار بیلمەدیم.

مره کافر ائلینده ایکن
آمان وئرمه اؤلدور منی
قیلینجینی سال بوینوما
کس باشیمی قیلینجیندان
قورخوم یوخ اؤز اصلیمی
اؤز کؤکومو سیماغیم یوخ!

بیر داخی سؤیله‌میش:
یوکسک ـ یوکسک قارا داغدان
داش یووارلانسا
قابا اؤکچم اویلوغوم
قارشی توتان قازان منم.
فیرعون شیشلر باش قالدیریب
یئردن چیخسا قابا اؤکچمله
پرچین قیلان قازان منم
قابا ـ قابا بگلر اوغلو
غوغا قیلسا قامچی سالیب
دؤیدورن قازان منم.
اوجا داغلار دومان آلسا
قارا دومان دلی قوپسا
قارا قوچومون قولاغی گؤرونمسه
غریب ارن قولاغوزسوز
یول یانیلسا قولاغوزسوز
یول باشاران قازان منم.
یئددی باشلی اژداهایا
گلیب چاتدیم. هیبتیندن
سولداکی گؤزوم یاشاردی.
هئی گؤزوم نامرد گؤزوم
بیر ایلاندا نه وارایمیش
قورخدون! ـ دئدیم
اوندا بئله ارم دئیه بگم دئیه
اؤیونمه‌دیم. من اؤیونن
ارنلری خوش گؤرمه‌دیم ار بیلمه‌دیم.
مره کافر ائلینده ایکن آمان وئرمه
اؤلدور منی ایتیر منی
سال قیلینجین کس باشیم.
قیلینجیندان قورخوم یوخ
اؤز اصلیمی اؤز کؤکومو سیماغیم یوخ!

قازان بیر داخی سؤیله‌میش:
آرقیج قیردا یایخالانیر
عوممانلارین دنیزینده
سرپ یئرلرده یاییلمیش
کافرلرین شهری
ساغا ـ سولا چیرپینیردی اوزگجلری.
سو دیبینده دؤنر بحریلری
تانری منم! دئیه سو دیبیندن
چیغراشیر عاصیلری.
اؤنون قویوب ترسین اوخور
قیزی ـ گلینی. آلتون آشیق اوینار.
سانجیدینین بگلری. آلتی قاتلا

اوغوز واردی آلیمادی او قلعه‌نی.
آلتی ارله بیر من قازان
آلتی گونه قویماییبان
باسدیم آلدیم او قلعه‌نی
کلیساسینین یئرینه مسجید یاپدیم
بان بانلاتدیم گؤزل قیز ـ گلینلرینی
آغ کؤکسوم اوسته اویناتدیم.
بگلرینی قول ائیله‌دیم
اوندا دخی ارم دئییب اؤیونمه‌دیم
من اؤیونن ارنلری خوش گؤرمه‌دیم.
الینده‌کن مره کافر اؤلدور منی
ایتیر منی قیلینجیندان سپاریم یوخ
اؤز اصلیمی اؤز کؤکومو سیماغیم یوخ!

قازان بیر داها سؤیله‌میش:
آرقیج قیردا دؤندریگیم مره کافر سنین بابان
شاقاقینا ایمرندیگیم سنین گؤزل قیز ـ گلینین
آغجا قالا سورمه‌لیده آت اویناتدیم
آتلا قارون ائللرینه چاپقین ائتدیم
آغچا حاصار قالاسینین بورجون ییخدیم
آغ آخچا گتیردیلر پولدور دئدیم
قیزیل ـ آلتون گتیردیلر آلدانمادیم.
آلا گؤزلو قیز ـ گلینین گتیردیلر آلدانمادیم
کلیساسینی ییخدیریب مسجید یاپدیم
آلتون گوموش یاغمالاتدیم
اوندا دخی ارم دئییب اؤیونمه‌دیم
من اؤیونن ارنلری خوش گؤرمه‌دیم.
الینده‌کن مره کافر اؤلدور منی
ایتیر منی اؤز اصلیمی اؤز کؤکومو
سیماغیم یوخ کافر سنی اؤیمگیم یوخ!

قازان بگ بیر ده سؤیله‌میش:
آغ قایانین قاپلانینین ارکگینده بیر کؤکوم وار
اورتاج قیرداسیزین سیغین کئییکلریز دوردورماغا
آغ مئشه‌نین آسلانیندا بیر کؤکوم وار
قاز آلاجا یؤندلری دوردورماغا
آزوای قوردانیگی ارکگینده بیر کؤکوم وار
آغجا یونلو تومن ـ تومن قویونو گزدیرمگه
آغ قانادلی سونقور قوشو ارکگینده بیر کؤکوم وار.
آلا اؤردک قارا قازین اوچورمایا
قالین اوغوز ائللرینده بیر اوغلوم وار
اوروز آدلی قارداشیم وار قارا گونه
یئنیدن دوغانینی دیری قویمایالار
الینه گیرمیش ایکن مره کافر اؤلدور منی
ایتیر منی قیلینجیندان سپاریم یوخ!

قازان بیر داخی سؤیله‌میش:
ایت کیمی هافیلدایان چرکز خیرسلی
کوچوجوک دونوز شوللی
بیر توربا سامان دؤشکلی
یاریم کرپیج یاسدیقلی

یونما آغاج تانریلی کؤپگیم کافر!
شانلی اوغوز ائللرینی گؤررایکن
بیل کی سنی اؤیمگیم یوخ!
ایندی داخی اؤلدوررسن اولدور منی
اؤلدورمه‌سن تانری قویسا
اؤلدوررم کافر سنی.

کافر آیدیر: بو بیزی اؤیمک ایسته‌مز
گلین اونو اؤلدوره‌لیم.
کافر بگلری گلدیلر توپلاندیلار
بیری آیدیر: ـ بونون اوغلو قارداشی وار
بونو اؤلدورسک ایش چیخاردار.
بئله اولسا گتیردیلر دونوز دامینا سالدیلار.

آت آیاغی کؤلک اولور
اوزان دیلی چئویک اولور
قازان خانین اؤلوسوندن دیریسیندن
هئچ کیمسه‌نین خبری یوخ.
مگر خانیم قازان خانین
بیر کیچیک اوغلو وارمیش
بوی آتیبان ایگیت اولموش
بیر گون قالخیب آتا مینیب
بایندیرخان دیوانینا گلن زامان
بیر کیشییه قارشی گلدی
کیشی آیدیر: ایگیت سن‌می
قازان خانین اوغلو اوروز
دگیلسن‌می؟ اوروز آیدیر:
ـ مره قوات منیم آتام
بایندیر خان دگیل‌می؟
کیشی آیدیر: ـ یوخ ایگیدیم
او آنانین باباسیدیر.
اوروز آیدیر: ـ مره سؤیله
منیم بابام اؤلومودیر دیریمیدیر؟
ـ یوخ دیریدیر. او تومانین
قالاسیندا دوستاقدیر.
اوغلان بونو ائشیدینجه
ملول اولدو آغلار گؤزله
گئری دؤندو آناسینا واردی گلدی.
بوردا گؤرک آناسینا نه سؤیله‌میش:
ـ مره آنا گؤرونن من
بایندیرخانین اوغلو یوخ
خان قازانین اوغلویموشام.
مره قوات قیزی بونو
منه نئچون دئمزمیشسن؟
آنا حقّی تانری حقّی
دگیلمیشسه قارا پولاد
اؤز قیلینجیم
غفلتیندن من باشینی
کسر ایدیم آلاجا قانین
یئر اوزونه تؤکر ایدیم.
آنا بو سؤزدن آغلادی

اوغلانجیغین قوجوب دئدی:
ـ اوغول بابان سلامتدیر
آنجاق سنه سؤیله‌مگه
قورخاردیم من کافرلره
گئده‌سن سن اؤز اؤزونو
اوتا ووروب سویا ووروب
هلاک اولوب باسیلاسان
اونونچون سنه دئمزدیم.
ایندی عمینه آدام سال
گلسین گؤرک او نه دئییر.

آدام سالدی عمیسینی
چاغریتدی. عمی گلدی
اوروز آیدیر: من بابام
دوستاق اولدوغو قالایا گئتمه‌لییم.
اتفاقلا دانیشدیلار
بوتون اوغوز بگلرینه خبر اولدو
اوروز باباسینی آندی گئدر
یاراقلایو دوشون
قوشون گلدی آلایلاندی
آلپ اوروز چادیرلارینی آچدیردی
جبّه‌خاناسین یوکلتدی
قارا گونه سرکرده اولدو
بورو چالیب یوللاندیلار
یول اوستونده کافرلرین
آیاصوفیاسی وار ایدی
کشیشلر اوردا اوتورارادی
اولدوقجا سارپ کلیسا ایدی.
آتدان یئنیب تاجیر دونو گئییندیلر
بزیرگانلار صورتینده
قاتیر دوه چکدیلر
کافر گؤردو بو گلنلر
تاجیرلره بنزه‌مزلر. قاچیب گئدیب
قالا ایچره گیزلندیلر
قاپیلاری قاپادیلار
بورجا چیخیب کیم اولدوقلارین سوردولار.
بونلار آیدیر: ـ بزیرگانیق.
ـ یالان سؤزدور دئیه
دؤنوب قافیله‌نی داشلادیلار.
اوروز آتدان یئندی آیدیر:
ـ هئی آتامین قدحیندن
شراب ایچن منی سئون
آتدان یئنسین بو قالانین
قاپیسینا بیرلیکده
عمود وورالیم.
اون آلتی ار سیچراییب
آتدان یئندی. قالخانلارا
یاپیندیلار عمودلارین
اوموزلارینا قویدولار
یاخینلاشیب عمود ایله
قاپیلاری آواتدیلار

ایچرییه سوخولدولار
تاپدیقلاری کافرلری
اؤلدوردولر. مالّلارینی
یاغمالاییب قوشون ایچره
قاییتدیلار.

کافرلرین سیغیرتماچیسی وار ایدی
باخدی گؤردو قالا آلیندی
قاچیب گلدی آیا صوفیا آلیندیغین
تکورا خبر گتیردی نه دورموسوز
اوستونوزه یاغی گلدی
باشینیزا چاره قیلین.
تکور بگلرین چاغیریب
بونلارلا نه ائتمه‌لی
دئیه سوردو.
چاره بونا قالیبدیر کی
سیز قازانی چیخاراسیز
اونلارا قارشی قویاسیز.
بونو هامی صلاح گؤروب
قازان خانی دونوزلوقدان
چیخاردیلار گتیردیلر.

تکور آیدیر: هئی قازان بگ
اوستوموزه یاغی گلدی.
بو یاغینی اوستوموزدن
آییریرسان اوندا سنی
بوراخیریق قاییدیرسان.
هم خراجا مطیع اوللام
سن ده داخی آند ایچ
بیزیم ائلیمیزه یاغیلیغا
گلمیه‌سن. قازان آیدیر
ـ واللّاه باللّه دوغرو یولو
گؤرورایکن اگری یولا
وارماغیم یوخ.
کافر هامی سئویندیلر:
قازان اییی بیر آند ایچدی سؤیله‌دیلر
تکور قوشونون توپلاییب
صف باغلادی چادیر تیکدی
بوتون قوشون قازان خانین
دؤوره‌سینه ییغیشدیلار
قازان خانا گئییم قیلینج
سونگو چوماق آیری ـ آیری
جنگ آلتی گئیدیردیلر.
بو محلده بوتون اوغوز
ارنلری آلای ـ آلای
گلیب چیخدی گومبور ـ گومبور
تاوول‌لار دؤیولدو
نقاره‌لر چالیندی.
قازان گؤردو آغیر اوغوز

لشکرینین قاباغیندا
آغ بوز آتلی دمیر دونلو
آغ علملی اؤنجه گلدی
چادیر قوروب صف باغلادی
دالیسینجا قارا گونه
چاتیب صف باغلادی دوردو.
ائله بوردا قازان
آت مئیدانا سوردو ار دیله‌دی.
بوز آتلی بئیرک آت سالدی
قازانلا قارشی دوردو.
قازان بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
قالخیبانی اؤز یئریندن
دوران ایگیت نه ایگیتسن؟
دمیر دونونو اگنینه
گئین ایگیت نه ایگیتسن؟
ایگیت سنین آدین نه‌دیر
دئگیل منه!
بئیرک بورادا سؤیله‌میش:
مره کافر مگر منی بیلمزمیسن
پاراسارین حاصاریندان
قالخیب اوچان آداخلیسین
آیریلاری آلیر ایکن
توتوب آلان بای بورانین
اوغلو بامسی بئیرک منم.
بری گلگیل مره کافر
ووروشالیم دؤگوشه‌لیم.
قازان بورادا بیر داخی سؤیله‌میش آیدیر:
مره ایگیت بو قوشونون
قاباغیندا آغ سانجاقلی
آلای گلدی چادیرینی
هامیلاردان اؤنده تیکدی
آغ ـ بوز آتلی او ایگیدین
آدی نه دیر کیملردندیر؟
باشین اوچون ایگیت بونو
دئگیل منه! بئیرک آیدیر:
ـ مره کافر کیمین نه‌سی
اولسا گرگ؟ بگیمیز
قازانین اوغلودور.
سالور قازان اورگینده
حمد اوخویوب منیم اوغلوم
بؤیویوبن ایگیت اولوب
بونو دئدی شوکور قیلدی.
بئیرک آیدیر: ـ مره کافر
نئجه اولوب اونو ـ بونو
سورارسان سن؟
آلتی پرلی عمودونو اله آلدی
قازانین اوسته آت سالدی
عمودلا قازانی چالدی.
قازان اؤزون بیلدیرمه‌دی
او بئیرگین بیلگیندن

توتدو دارتدی چوماغین
الیندن آلدی بئیرکین
انسه‌سینه توتوب چالدی
بئیرک آتین بوینون قوجوب
گئری دونودو. قازان آیدیر:
ـ هئی بئیرک گئت بگینه
سؤیله گلسین!
بونو گؤرن قوجا اوغلو
دؤنه بیلمز دولک اورن
آتین سالدی مئیدان آچدی.
قازان بورادا سؤیله‌میش:
آلا دانلا اؤز یئریندن
دوران ایگیت سن نه ایگیتسن؟
بدوی آتین اویناديبان
گلن ایگیت نه ایگیتسن؟
ار اردن آدین یاشیرماق
عئیب اولور ایگیت سنین
آدین نه‌دیر دئگیل منه!
دولک اورن بئله آیدیر:
ـ مره کافر منیم آدیم بیلرمیسن؟
اؤز آدی ایله گوونن
ائلدن چیخیب اللی یئددی
سرت قالانین کلیدینی
چکیب آلان قوجا اوغلو
دؤنه‌بیلمز دولک اورن
من اؤزومم! سونگوسونو
اله آلدی قازان خانی
سانجیم دئیه آتین سالدی
سانجانمادی بوشا گئتدی.
سالور قازان آت اویناتدی
سونگوسونو چکیب آلدی
دورمادان باشینا چالدی
سونگو پرم ـ پرم اولدو.
دؤندو آیدیر: ـ مره قوات!
قاییت سؤیله بگین گلسین.
اودا داخی قاییدیبان
گئری دؤندو قازان یئنه
ار دیله‌دی.
دؤزن اوغلو آلپ روستم
آتین سالدی قارشی گلدی.
قازان بورادا سؤیله‌میش:
ـ قالخیبانی دوروب گلن
قازلیق آتین بوتون مینن
نه ایگیتسن آدین نه‌دیر؟
دئگیل منه! روستم آیدیر:
قالخیبانی دوروب گلن
ایکی قارداشین اؤلدوروب
ذلیل گزن دؤزن اوغلو
آلپ روستم من اؤزومم!
او دا داخی قازان خانا
آت سالیبان آلیم دئدی

آلانمادی. سالور قازان
اونا دا بیر ضربه ووردو
سونرا دئدی: ـ مره قوات
گئت بگینه سؤیله گلسین.
اودا دؤندو. قازان یئنه ار دیله‌دی.
خان اوروزون جیلوونو
بگ عمیسی قارا گونه
توتموش ایدی بیر آن ایچره
چکیب آلدی قیلینج دارتدی
باباسینین اوزرینه آت سالدی
داینماییب چیگنینه بیر
قیلینج ووردو گئییمینی
کسدی بیچدی دؤرد بارماق
اوموزونا زخم سالدی
آلاجا قانی شورلادی.
اوروز یئنه دؤندوکی
بیر داخی چالا قازان
چاغیریب سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
قارا داغیمین یوکسگی اوغول!
قارانقو گؤزومون آیدینی اوغول!
آلپیم اوروز آسلانیم اوروز!
آغ ساققالی بابانا قییما اوغول!
خان اوروزون داماریندا
شفقت قانی قاینایاراق
قاراقییما گؤزلرینه
قان یاش دولدو. اؤزون آتدان
یئره سالدی آتاسینین
الین اؤپدو. قازان داخی
اختیارین الدن وئریب
ار اوغلونون بویونون اؤپدو.
بگلر هامی قازان ایلن
بگ اوروزون اوزرینه
آت سالدیلار دؤوره‌لنیب
هامیسی آتدان یئندیلر
قازان خانین الین اؤپوب
یویوروبن کافرلره
آت سالدیلار قیلینج چالیب
دره‌لرده تپه‌لرده
یاغیلاری قیریب تؤکوب
قالالارینی آلدیلار.
کلیساسین ویران ائدیب
یئرینه مسجید یاپدیلار.
اوروز ایسه باباسینی
قانلی کافر الیندن
دارتیب آلیب قالین اوغوز
ائللرینه یوللاناراق
آغجا اوزلو آناسینا
موشتولوقچولار گؤندردی.
قازا بنزر قیز ـ گلینی
قازان خانا قارشی گلیب

الین اؤپوب آیاغینا دؤشندیلر.
سالور قازان گؤی چمنده
چادیر ـ اوتاق تیکدیردی
یئددی گوندوز یئددی گئجه
توی توتولدو دوگون اولدو
یئمک اولدو ایچمک اولدو.
«دده قورقود» واردی گلدی
قوپوز چالدی مرد ارنلرین
باشینا نه گلدیگینی سؤیله‌دی:
هانی اؤیدوگوم ایگیتلر
دونیا منیم سؤیله‌ینلر؟
هامیسینی اجل آلدی
یئر گیزلتدی فانی دونیا کیمه قالدی؟
گلمه‌لی گئتمه‌لی دونیا
سون اوجو اؤلمه‌لی دونیا!
قادیر سنی اؤلوم واختی
پاک ایماندان آییرماسین!
دونیا وارکن مرد ایگیدی
نامرده محتاج ائتمه‌سین!
بئشجه کلمه دوعا قیلدیق
قبول اولسون آمین دیین
دیدار گؤرسون گوناهیزی
آدی گؤزل محمّد مصطفایه
باغیشلاسین!

9

قازان بگین اوغلو

اوروزون دوستاق اولماسی

بیزیم اؤلکه‌میزده بیزیم ائللرده
ماراقلی رسملر عنعنه‌لر وار.
بو گؤزل عادتلر بو گؤزل دبلر
اوزاق گئچمیشلردن قالمیش یادگار.

قارا قیشین سونو یازین ایلک گونون
اسکیدن بیزلرده بایرام دوتموشلار.
آدین «ایل بایرامی» «باهار بایرامی»
یئری گلینجه ده «نوروز» قویموشلار.

بو بایرام حاققیندا دیللرده ـ دیشده
غریبه ناغیلار افسانه‌لر وار.
بعضیلر سؤیلرلر بو دب بو عادت
«جمشید»دن «زردوش»دان قالیب یادگار.

آنجاق هئچ بیر عادت هئچ بیر عنعنه
معین بیر شخصه عایید اولانماز.
عادت ده دیل کیمی ائللرین کی دیر
اونسوز تاپیلانماز اونسوز قالانماز.

اینسانین توپلانتی قورولوشلاری
بیر ده کی طبیعی خصوصیتلر
یارادیر هر دبی هر عنعنه‌نی.
تصادفی ایشلر دگیل عادتلر.

بایراملا باشلانان آیا شرقده
«آراز» «فروردین» یا «حمل» دئمیشلر
لاکین بیزیم یئرده ساده‌جه‌سینه
«بایرام آیی» دئییر ساده کوتله‌لر.

بو ساده‌لیکده چوخ درینلیک یاتیر
بایرام «خاص» معنادا ایشلنیر باخساق.
گؤرونور یگانه خالق بایرامی‌ایمیش
بوتون بایراملاردان تویلاردان قاباق.

بو گؤزل بایرامین تاپیلان یئری
عئلم باخیمیندان آراشدیرساق بیز
دؤرت فصیل منظم اولان یئرلرده

آختاریشیب تاپماق گرک شوبهه‌سیز.

اویئرلرده نجوم حسابلاری یوخ
طبیعت آییریر قیشی باهاردان.
باخاندا جوغرافی بؤلگه‌لرینه
بو بؤلگه‌ده دورور «آذربایجان»

چوخ قدیمدن قالیر باهار بایرامی
کیمسه دئیه بیلمز هله هاچاندان.
قهار قوه‌لره باش اگیب اینسان
طبیعته باغلی اولان زاماندان.

ائل عادتلریدیر بایرام دبلری
چوخ اینجه کوتله‌وی آخار - باخاردیر.
هر کیچیک بیر رسمی پروبلئملردیر
ایچینده گئچمیشین ایزلری واردیر.

چیلله چیخار - چیخماز ایشه باشلاماق
یورقان - دؤشک یوماق ائو توزو تؤکمک
گؤیرتی گؤیرتمک سمنی قویماق
ائو - ائشیگی سیلمک باغچانی اکمک
تازا پالتار تیکمک میس قاب آغارتماق
یومورتا بویاماق قوورقا قووورماق
آخیر چرشنبه‌ده بازارا گئتمک
اونون گئجه‌سی ده تاراقفا آتماق.
تازا کوزه آلماق چپ - چرز آلماق
کله‌جوش پیشیریب دولما دولدورماق
دامدان شال ساللاییب قولاق یاتیرماق
گیرده‌کان اویناماق اوددان آتیلماق
آخشام داملار اوسته تونقاللار یاخماق
سحر - سحر چشمه باشینا چیخماق
«آغیرلیغی» آخار سویابوراخماق
بایرام حامامینا گئتمک آرینماق
ساچا ال - آیاغا حنا باغلاماق
آخیر جومعه آخشامی قبر اوسته وارماق
نیشانلی قیزلارا خونچا یوللاماق
هر یئرده توپلانیب آبیده‌لره
کینه‌نی - کوسونو آتیب اونوتماق
سولارا آل - الوان بالیق بوراخماق.
ایلین تحویلینده دوعا اوخوماق:
«ای کؤنولو کؤنوللری یارادان
ای گؤرن گؤزلره ایشیقلار ساچان
گئجه‌لری گوندوزلری فیرلادان
ای دونیانی حالدان - حالا چئویرن.»
ایل دگیشن کیمی قول - بویون اولماق
ال سیخماق - بایرامین موبارک - دئمک
ائو به ائو دولانماق گؤروشه گئتمک
بایراملیق آپارماق شیرینلیک یئمک.

بو هامی ماراقلی عنعنه‌لردن
معنالی رمزلر آختارماق اولار.

هر بیری آچیلیب آراشدیریلسا
بیر چوخ آچیلمامیش دوگونلر آچار.
بو عادتلرین ان گؤزلی منجه
اؤلوب گئدنلری خاطیرلاماقدیر
هر کس عزیزینی حؤرمتلی‌سینی
زیارت ائله‌ییب یادا سالماقدیر.

بایرام آخشامیدیر توتغون کدرلی
الیمده بیر دسته رنگ به رنگ چیچک
دورموشام مزارین آیاغی آلتدا.
ائله بیل کؤکسومده وورماییر اورک.

بورا تکجه آتا مزاری دگیل
اؤلن گونلریمین یاتان یئریدیر.
عؤمرومون گونلرین دیده‌رک زامان
قارا توپراقلارا قاتان یئریدیر.

بوتن شیرینلیکلر آغزیمین دادی
بوردا باسدیریلیب بوردا بو یئرده
آتامدان بیر اووج تورپاق قالیبسا
اونلاردان دا قالیب یالنیز خاطیره.

هارداسیز ـ هارداسیز کئچن گونلریم؟
گنجلیک رؤیالاریم بؤیوک آرزولار
بیر لحظه بیر لحظه فقط بیرجه آن
دؤنوب اوگونلره قاییتماق اولار؟

گئچمیشی آراییب آختارییب تاپماق
بیر داها محالدیر مگر خیالدا
قوی اولسون خیالدان مدد دیلرم
واقعیتدن بیر ایزدیر خیال دا.

خیال مدد سندن گل کرم ائیله
بیر ده منی قایتار او زامانلارا.
ایتیردیکلریمی بیر داها گؤروم
یوخو کیمی گلیب کئچن آنلارا.

کؤنول لاچینینا کئچمیش یوخ ـ حال یوخ
بعضا گله‌جکی ده باسیب کئچر
گؤز آچیب یومماداان آچار شهپرین
ایشیقدان دا یئیین یئللره دؤنر

خیالین آغ یئلی اسیر اوستومه
حیات واراقلارنیر واراق با واراق
بیر عؤمرو تیخادیر نئچه لحظه‌یه
بوتون کئچمیشیمی خاطیرلادارق.

قارا داشدان باشقا گؤرمورسه گؤزوم
باخیشیم ایشله‌ییر یئرین آلتینا
قارشیمدا جانلانیر بورادا یاتان
روحوما ـ جانیما ان تانیش سیما.

یارلی ـ یاراشیقلی ایگیت وقارلی
متانتله منه باخان گؤزلری
دونیالارجا قایغی معنا محبّت
شله‌سین داشییان آتا سؤزلری.

قابار اللری ایله الیمدن توتوب
منی دولاندیریب گزدیرن گونلر ...
نه‌لر حیس ائدردیم نه‌لر دویاردیم
سؤز ایله وصف ائتمک اولارمی مگر؟

تام گوونمگیمله تام ایناميملا
مطلق محبته اینانماق حیسی.
توفانلار قوپسادا سئللر آخسادا
سارسیلماز بیر داغا دایانماق حیسی.

او ایشیقلی چیراغ سؤننه قدر
نه قارا ـ قورخو نه دهشت قانارديم.
اونو هر موشکوله هر چتینلیگه
فائق اولان سینماز قدرت ساناردیم.

آدی گلن زامان بوتون گؤزلرده
حؤرمت اولدوزلاری پاریلداشاردی.
آندیغیم یگانه ساده حیات کی
مطلق ایگیتلیگله بیتدی قورتاردی.

ساده شیله ـ پیله بیلمز بیر اینسان
او قدر دوشونن او قدر درین
منه ایدئآلدیر منه آرزودور
بیر گون اولا بیلم کاش اونون تکین.

اونو گؤرمه‌سه‌یدیم تانیماسایدیم
یقین حقیقته اینانماز ایدیم
اینسانلیغی اونلا تانیدیم اونسوز
غفلت یوخوسوندان اویانماز ایدیم.

ایندی او عظمت حؤرمت تانریسی
هاردادیر هاردادیر هاردادیر هاردا؟
نه اولوب اوجانلی شرف هئیکلی
بو اوستون توز باسمیش سویوق مزاردا.

سو تؤکوب یوياراق مزار داشینی
چیچکله بزه‌ییب گول اکه ـ اکه
نه‌لر خاطیریمدن کئچیر؟ قوی قالسین ...
قاییدیرام لاکین یاش تؤکه ـ تؤکه.

تأثره غرق اولوب
باخمادان ساغا ـ سولا
آتامدان آیریلیبان
دؤنوب دوشورم یولا.

مزارلیقدا دولاشان
پیرتلاشیق بیر قلندر
اؤز عالمینه جوموب
باشیندا کئچیر نه‌لر؟

بیردن ـ بیره قاییدیب
منیم اوزومه باخیر.
درین باخیشلاریندان
سانکی ایلدیریم شاخیر.

سونرادا گولومسه‌ییر
آغلاییر کیمی گولور
آنجاق سیر ـ صفتیندن
حؤرمت اینام تؤکولور.

ـ «سیندیسادا اورگیم
قوربان او خومار گؤزه.
کوپون باشی ساغ اولسون
سینار اولسا بیر کوزه»

باشقا سؤز دانیشمادان
یولونو چکیب گئدیر.
یئنه دونیادان چیخیب
اؤز عالمین سئیر ائدیر.

و لاکین سؤزلریندن
ایچمین اودو سؤنور.
ائله بیل اورگیمدن
آغیر داش گؤتورولور.

گونش کیمی بیر ایشیق
اورگیمی چولقالاییر.
منی ده او سئیر ائدن
دونیالارا آپاریر.

گؤزومده دگیشیر هر شئیین رنگی
باخیرام غریبه عالم گؤرورم.
نه غم ـ غوصّه‌م قالیر نه ده ماتمیم
نه یوخلوق نه ده کی عدم گؤرورم.

کوزه‌لر سینسادا کوپلر دولو ایدی
صوراحیلر مئیدن بوش قالماییردی.
هر بیر گول سولدوقدا مین گول گولوردو
حیات باغی سولوب سارالماییردی.

قاییتدیم آتامین قبرینه باخدیم
داها نه مزارلیق نه مزار گوردوم.
قارا داش آلتیندا یئر آلتیندا یوخ
آتامی اؤزومده یاشایار گؤردوم.

یئنه گؤزلریمله یاشاردی گؤزو

یئنه دولوخسوندو یئنه آغلادی.
او آغلاماق دگیل چاغلاماق ایدی
بوغولموشدو منی گؤردو چاغلادی.

دونیادا ان بؤیوک غایه حیاتدیر
اوّل اؤزون اؤلو ساندی آغلادی
منی گؤرجک کور گؤرمه‌دی اوجاغین
اؤزونو یاشایار گؤردو چاغلادی.

چاغلا آتا قورخما هله من وارام
قویمارام قویمارام سؤنسون اوجاغین.
حئییفدیر او مردلیک او شرف اؤله
هله یوز مین چیچک آچاجاق باغین.

من ده اؤلوب گئتسم یورد ـ یوواندا
کؤلگه‌لی کؤلگه‌لی بوداخلارین وار.
دیشی آسلانلارین یئرلی ـ یئرینده
قاپلان طبیعتلی اوشاقلارین وار.

بو آچان گوللرین هر پیتاسیندا
سن یاشایاجاقسان سن قالاجاقسان
حلال امگیوه آند ایچیرم آند
ابدیته‌دک وارسام کی وارسان.

حاق مرد ایگیتلرین مددکاریدیر
«وورغون»سوز بو گؤزل معنا دوغرولماز
«الینله قوردوغون بارلی باغچالار
توفانلار قوپسادا سارلیب سولماز.»

لاکین زمانه‌میز پیس زمانه‌دیر
قورخولو یوللارین کروانییق بیز.
تاریخین اوچوروم کئچرلریندن
کئچیب گئتمه‌لیدیر محکوم نسلیمیز.

اودورکی یورغونلار یورولوب قالیب
افسانه‌یه دؤنوب مردلیک ـ ایگیتلیک
کوپ سینیب پیمانه یئره جالانیب
بوشلوقلاردان اومید قایغی گزیریک.

اوزوم آغاجلارین چور ووروب بوتون
باغی چاپییر باسیب هر یئر تیکاندیر
سولار باشسیز آخیر سو سوواران یوخ
قوجا باغوانین‌دا اورگی قاندیر.

حاق باده وئرمگه باده تاپماییر
بایدئآلار بوشالیب اوزو قویلودور.
خومارلیق اؤلدورور می وورانلاری
ال ـ آیاق چکیلیب یول قورخولودور.

عاشیق جانیم عاشیق چال قوپوزونو
صؤحبت مردلیکدندیر سازا زخمه وور.

ساری سیم هاردادی قولون قوربانی
قویما کؤکدن دوشسون قولاغینی بور.

غوصّه‌دن سوموکلر سورمه‌یه دؤنوب
شیرین نغمه‌لردن قیامت قوپار.
یوگورن آیاقلار خاملاییب قالیب
یولون یورغونلوغون جانلاردان چیخار.

دانیش شیرین جاندان الینی چکیب
حق اوچون ناحقله وروشانلاردان.
دانیش گئجه‌لری گوندوزه قاتیب
شرف ـ حیات اوچون وروشانلاردان.

دانیش قوی باغبان هوسه گلسین
چوبوغون بوخچوسون بئلینه تاخسین
یول چکن گؤزلرین اوتدان چاپیردان
چئویرسین سولاری باغا بوراخسین

حاصیلسیز آغاجلار قول ـ بوداق آتسین
قورالار یئتیشسین شیره‌یه دولسون.
سیرایا دوزولسون کوپلر کوپه‌لر
قایناسین دورولسون آل شراب اولسون.

مرد ایگیتلر ایچسین گؤزلر قیزارسین
بیر ده بدؤی آتلار جؤولانا گلسین
قاتی یای چکیلسین قیلینج چالینسین
ارنلر مئیدانا مردانا گلسین.

مشعللر یانماسا ایشیق سالماسا
هاچان ایشیقلانار بو قارا ظولمات
دیربلیکله اؤلوم یاخا توتماسا
هاچان دگیشیلیر بو یورغون حیات؟!

گونلرین بیر گونونده
اولاش اوغلو سالور قازان
اؤز یئریندن دورموش ایدی
قار یئرین اوزرینده
اوتاقلارین قورموش ایدی
مین بیر یئرده ایپک ـ ایپک
خالچاسی دوشنمیشدی.
آلا سئیوان گؤی اوزونه
آشیتمیشدی.
دوخسان تومن گنج اوغوز
صؤحبتینه دریلمیشدی.
آغزی بؤیوک خمره‌لر
اورتالیغا سالینمیشدی.
دوققوز یئرده بادیه‌لر قورولموشدو.
آلتون آیاق صوراحیلر دوزولموشدو.
دوققوز گؤزل قارا گؤزلو هؤرمه ساچلی
آغ اللری بیلگیندن خینالی
بارماقلاری نیگارلی
قوش بوغازلی عشوه نازلی
یاناخلاری آل قیرمیزی کافر قیزی
اللرینده آلتون آیاق
آل شرابی قالین اوغوز
بگلرینه گزدیریردی.

هر بیریندن اولاش اوغلو
سالور قازان ایچمیش ایدی
چرخاب ـ چرخاب چادیر ـ اوتاق باغیشلاردی
قاتار ـ قاتار قیزیل دوه باغیشلاردی
قارشیسیندا اوغلو اوروز
یای سؤیکنیب دایانمیشدی.
ساغ یانیندا قاریداشی
قارا گونه اوتورموشدو.
سول یانیندا خان داییسی
اوروز قوجا اوتورموشدو.
سالور قازان ساغینا باخدی
قاس ـ قاس گولدو سولونا باخدی
چوخ سئویندی قارشیسینا باخدی
اوغلانجیغی اوروزو گؤردو
الین چالیب آغلار اولدو.
باباسینین بو ایشیندن
بگ ایگیت خوشلانمادی
یاخین گلدی دیزه چؤکدو
باباسینی چاغیریبان بئله دئدی:
اؤنوم آنلا سؤزوم دینله آغام قازان!
ساغینا باخدین قاس ـ قاس گولدون
سولونا باخدین چوخ سئویندین

قارشینا باخدین منی گؤردون
آغلار اولدون سبب نه‌دیر؟
دئگیل منه قاراباشیم
قوربان اولسون بابام سنه!
دئمز اولسان قالخیبانی
من یئریمدن دورارام
قارا گؤزلو ایگیتلریم
بویوما آلارام قالین آبخاز
ائللرینه من وارارام
آلتون خاچا ال باسارام
پیلون گیین کشیشین
الینی اؤپرم کافر قیزین
من آلارام داخی سنین
اوزرینه من گلمرم.
آغلاماغینین سببینی
دئگیل منه قارا باشیم
قوربان اولسون آغام سنه!

سالور قازان قیزاردی
اوغلانین اوزونه باخدی
چاغیریبان سؤیله‌میش
گؤرک قازان نه سؤیله‌میش:
بری گل گیل قولونوم اوغول
ساغیم اله باخدیغیمدا
قاریندانشیم قارا گونه‌نی
دورار گؤردوم باش کسیبدیر
قان توکوبدور چؤندو آلیب
آد قازانیب. سولوم اله
باخدیغیمدا اوروزو گؤردوم
باش کسیبدیر قان تؤکوبدور
چؤندو آلیب ـ آد قازانیب.
قارشیم اله باخدیغیمدا
سنی گؤردوم اون آلتی یاش
یاشلامیسان بیر گون اولا
دوشم اؤلم سن قالاسان
یای چکمه‌دین اوخ آتمادین
باش کسمه‌دین قان تؤکمه‌دین
قانلی اوغوز ائللرینده
چؤندو آلمادین یارینکی گون
زمان دؤنوب سن قالاسان
تاجیم ـ تاختیم اولا سنه
وئرمیه‌لر بونو آندیم
آغلار اولدوم اوغول! ـ دئدی
اوروز بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
ـ آبگ بابا دوه بویدا
بؤیوموشسن کؤشک قدر
عاغلین یوخدور تپه قدر
بؤیوموشسن داری قدر
بئینین یوخدور. سؤیله گؤروم
بیر هونری اوغول آتادان اؤیرنیر

یوخسا آتالار اوغولدان؟
سؤیله هاچان سن منی آلیب
کافرلرین سرحدینه چیخاردین
قیلینج چالیب باشلار کسدین
سؤیله سندن نه گؤردوم کی
نه اؤیرنم؟
قازان الین اله چالیب
قاس ـ قاس گولدو بئله دئدی:
ـ آ ارنلر اوغلوم اوروز
خوب سؤیله‌دی شکر یئدی
سیزلر یئیین ـ ایچین
صؤحبتیزی داغیتمایین
من بو اوغلانی گؤتوروم
اووا گئدیم یئددی گونلوک
آذوقه ایله یولا چیخیم
اوخ آتدیغیم قیلینج چالیب
باش کسدیگیم یئرلری اونا
گؤستریم. قانلی کافر
سرحدینه جیزیقلارا
آغیلغانا گؤیجه داغا
آلیب چیخیم سونرا اوغلانا
گرک اولار! بگلر ـ دئدی.
قونور آتینی چپکدیردی
بوتون میندی اوچ یوز
مرصع دونلو ار بویونا آلدی
اوروز ایسه آلا گؤزلو
قیرخ ایگیدین یانینا سالیب
قازان اوغلونو گؤتوردو
قارا داغلار اوزرینه
اووا چیخدی اوو اوولادی
قوش قوشلادی سیغین کئییک
ووروب ییغدی الوان گوللو
گؤی چمنه چادیر تیکدی
بیر نئچه گون بگلر ایله
یئدی ایچدی.

سن دئمه‌کی باشی آچیق
تاتیانین قالاسیندان
آغیسقا قالاسیندان
کافرین جاسوسلاری
بونو گؤروب تکورا گلدی
بئله دئدی: نه دورموسان
ایتینی اوولاتمایان پیشیگینی موولتمایان
آلپلار باشی قازان
اوغلو ایله سرخوش اولوب
یاتیر. ـ دئدی.
اون آلتی مین قارادونلو
کافر میندی قازان خانین
اوزرینه ایلغار یئتدی.
باخیب بؤیوک توز گؤردولر
کیمی کئییک توزو ساندی

کیمی باخدی یاغی ساندی
قازان باخدی: کئییک اولسا
بیر یا ایکی بؤلوک اولور
بو گلنلر یاغیدیرلار بیلین ـ دئدی.
توز یاریلدی گونش کیمی
ایشیلدادی دنیز کیمی
یایخالاندی مئشه‌کیمی
قارالدی اون آلتی مین
ایپ رکابلی کئچه بؤرکلو
آزغین دینلی قوزغون دیللی
کافر بیردن چیخا گلدی.
سالور قازان قونور آتین
چکدیریبن بوتون میندی
اوغلو اوروز جیلووینی ییغیشدیریب
بدؤی آتینی اویناتدی
قارشی گلدی بئله آیدیر:
ـ بری گل گیل آغام قازان
دنیز کیمی اوقارالیب گلن نه‌دیر
آلوو کیمی ایشیلدایان
اولدوز کیمی پاریلدایان
نه‌دیر آغام! آغیز دیلدن
بئشجه کلمه خبر منه
قارا باشیم قوربان اولسون
بابام سنه!
قازان آیدیر: بری گل گیل
آسلانیم اوغول دنیز تک
یایخالانان کافرین لشکریدیر
گونش تک ایشیلدایان کافرلرین
ایشیغیدیر اولدوز تک پاریلدایان
کافرلرین جیداسیدیر یوروش ائدن
آزغین دینلی کافرلردیر.

اوغلان آیدیر: ـ بابا
یاغی نه دئمکـدیر؟
قازان آیدیر: ـ اوغول
یاغی او دئمکدیر
بیز اونلارا چاتان زامان
اؤلدوروروک اونلار ایسه
بیزه چاتسا اؤلدوررلر.
اوروز آیدیر: بابا اگر ایچلرینده
بگ ایگیتلر اؤلدورولسه
قانین آلماق ایسته‌مزلر؟
قازان آیدیر: اوغول
مینلرجه کافر اؤلدورسن
کیمسه‌سندن قان ایسته‌مز
آنجاق آزغین دینلی کافر
یاخشی یئرده توشا گلدی
ولی سنسه یامان یئرده
دوشاق اولدون.
اوروز بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:

ـ بری گل گیل آغام قازان
قالخیبانی یئریمدن من
بدؤی آتیمی ساخلاردیم
بو گون اوچون گونو گلدی
آغ مئیداندا سگیردرم
سنین اوچون آلا اوزون
سور جیدامی ساخلایاردیم
بو گون اوچون گونو گلدی.
قابا قارین گئن کؤکسوده
اویناداram سنین اوچون.
قارا پولاد اؤز قیلینجیم
ساخلایاردیم بو گون اوچون
گونو گلدی. ساسی دینلی
کافر باشین کسر اوللام
سنین اوچون اگنیمده‌کی
دمیر دونوم ساخلایاردیم
بوگون اوچون گونوگلدی.
یان یاخالار تیکیدیررديم
سنین اوچون باشیمداکی
دبیلقه‌نی ساخلایاردیم
بوگون اوچون گونو گلدی.
قابا چوماق آلتیندا یوغراداردیم
سنین اوچون قیرخ ایگیدیم
ساخلایاردیم بوگون اوچون
گونو گلدی. کافر باشین
کسدیرمییم سنین اوچون

آسلان آدیم ساخلایاردیم
سنین اوچون یاخا توتوب
کافرلرله اوغراشالیم
سنین اوچون. آغیز دیلدن
بیر قاچ کلمه خبر منه
قارا باشیم قوربان اولسون
آغام سنه.

قازان بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
ـ اوغول اوغول اؤنوم آنلا
سؤزوم دینله اول کافرین
اوچون آتیب بیرین یارماز
اوخچوسو اولور. هئی دئمه‌دن
باشلار کسن جلاّدی اولور
آدام اتین یخنی قیلان
آشپازی اولور سن واراسی
کافر دگیل قالخیبانی
یئریمدن من دورارام
قونور آتیمین بئلینه
مینرم گلن کافر منیمدیر
من وارارام قارا پولاد اؤز
قیلینجیم چالارام.
آزغین دینلی کافرلرین

باشلارینی کسرم
دؤنه ـ دؤنه ساواشارام
دؤنه ـ دؤنه چکیشرم
قیلینج چالیب باش کسدیگیمی
گؤر گیله اؤگرنگیله.
قارا باشینا گلنده گرکلی اولور.
اوروز بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
ـ آبگ بابا ائشیدیرم
عرفاتدا ارکک قوزو
قوربان اوچون. آتا اوغول
قازانیری شوهرت اوچون
اوغول دا قیلینج قوشانیر
آتا اوچون غیرت اوچون.
منیم ایسه باشیم جانیم
قوربان اولسون سنین اوچون.
قازان بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
اوغول اوغول جان اوغول
سن یاغیيا هوجوم ائدیب
باش کسمه‌دین دوشمن قیریب
قان تؤکمه‌دین آلا گؤزلو
قیرخ ایگیدین بویونا آل
کؤکسو گؤزل قابا داغلار
باشینا چیخ بگ بابانین
ساواشدیغین دؤگوشدوگون
چکیشدیگین گؤروب اؤرگن.
هم ده بیزه گؤزتچی اول!
ایگیت اوروز باباسینین
سؤزلرینی سیندیرمادی
قاییدیبان گئری دؤندو
یئردن اوجا داغلار اوسته
یولداشلارین آلیب چیخدی.
او زامانلار هئچ بیر اوغول
آتا سؤزون سیندیرمازدی
سیندیرسایدی کیمسه اونو
اوغوللوغا تانیمازدی.
اوروز ایسه گئن یاخادان
سونگوسونو سانجیب دوردو.

سالور قازان باخدی گؤردو
گلن کافر آلایلاندی
آتدان اندی آری سودان
آبدست آلدی آغ آلنینی
یئره قویدی ایکی رکعت
نماز قیلدی آدی گؤزل
محمدی یاداسالدی
قارا دونلو کافرلره
گؤز قاراتدی های ووراراق
آت اویناتدی قارشی واردی
قلینج ووردو گومبور ـ گومبور

نقارەلر دؤیولدو بوروسو آلتون
تونج بورولار چالیندی.
جیلاسینلار بگ ارنلر
دؤنه ـ دؤنه ساواشدی
قارا پولاد اؤز قیلینجیلار
چالیندی قارغی دیللی
قایم اوخلار آتیلدی.
سور جیدالار سورولدو
نامردلر مخنثلر دالدالاندی.
اوگون قازان اوغلو اوروز
باخا ـ باخا عشقه گلدی بئله دئدی:
بری گلین قیرخ یولداشیم
سیزه قوربان اولسون باشیم
گؤردوز نئجه آغام قازان
باشلار کسدی قانلار تؤکدو؟
اوغلان ـ اوشاق یئمک اوچون
گلمەییبلر آتام بیزدن
کافرلری اسیرگەدی.
منی سئون ایگیتلریم
نه دورورسوز کافرلرین
بیر اوجونا تپیلەلیم
قارا قوچون اویناديیان
کافرلرین ساغ اوجونا
آت ساليیان ساغدان سولدان
دوشمنلاری خوب داغیتدی.
ساناردین کی بیردن ـ بیره
یئر اوزونه دولو دوشدو
یا بیر سورو قاز ایچینه
شاهین گیردی. کافرلرین
ساغ اوجونو قاچار قیلدی
قوولانلار برک قاچاقدا
خان اوروزون قارا قوچون
اوخلادیلار. آت ییخیلدی
قاچان کافر گئری دؤنوب
اوغلانجیغین اوزرینه
جوموخدولار. بگ اوروزون
قیرخ ایگیدی آتدان یئندی
قالخانلارین اله آلیب
قیلینجلارین سونگولرین
ایشه سالیب ساواشدیلار.
اوجاداکی آلچاقداکین
باسیب آلار پیادانین
اومیدی اولماز. خان اوروزون
ساغین ـ سولون چئویردیلر
قیرخ ایگیدین شهید ائدیب
اوزرینه قویولدولار
یاخالاییب آغ اللرین
دالیسیندان باغلادیلار
بوغازینا قارا قیلدان
اؤرکن سالیب اوزو اوسته
سورودولر آغ اتیندن

قان چیخینجاووروب ـ دؤیوب
بابا دئیه آغلاتدیلار
آنا دئیه بوزلاتدیلار.
الی باغلی بوینو باغلی
سورویوبن یوروتدولر.
ایگیت اوروز دوستاق اولدو
خان قازانین خبری یوخ
ساندی کیم یاغی باسیلدی.
قونور آتین جیلووینی
دؤندریین گئری دؤندو
اوغلانجیغی قویان یئره
گلیب چیخدی تاپانمادی.
آیدیر: بگلر اوغلان هارا
گئتمیش اولا؟ بگلر آیدیر:
ـ اوغلان قوش اورکلی اولور
یقین قاچیب آناسینا گئدیبدیر او!
سالور قازان پوزولوبان
دؤنوب آیدیر: مره بگلر
تانری بیزه بیر کوراوغول
وئرمیش واریب اونو
آناسیندان آلاق ـ دؤنوب
قیلینجلاییب آلتی یولون
آیریجینا بوراخالیم
هامی گؤرسون عبرت آلسین
بیر ده هئچ کیم یامان یئرده
یولداشین قویوب قاچماسین.

بویو اوزون بورلاخاتین
قازان خانین گلدیگینی
ائشیدینجه آتدان آیغیر
دوه‌دن بوغرا قویوندان قوچ
قیردیراراق اوغلانجیغین
ایلک آوویدیر قالین اوغوز
بگلرینی تویلایالیم
البت ـ دئدی
خان قیزی گؤردو اری گلیر
یومورلانیب اورو دوردو
قارا سمور جبّه‌سینی
چیگنینه سالدی
قارشی گلدی قاپاق قالدیردی
قازانین اوزونه باخدی
ساغ ـ سولونا گؤز گزدیردی
اوغلانجیغینی گؤرمه‌دی.
قارا باغری سارسیلدی
دوم اورگی اوینادی
قییما گؤزلر قان یاش دولدو
چاغیریب قازانا سؤیلر:
بری گل گیل سالور گوجو
باشیم باختی ائویم تاختی
خان بابامین کوره‌کنی
قادین آنامین سئوگیسی

آتام آنام وئردیگی
گؤز آچیبان گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم
بگ ایگیدیم خان قازان
قالخیبانی اورو دوردون
اوغلون ایله قازلیق آتین
بوتون میندین کؤکسو گؤزل
قابا داغا اووا چیخدین
بوینو اوزون سمیز کئییک
آلیب ییغدین بدؤی آتینی
یوکلتدین گئری دؤندون.
ایکی واردین بیر گلیرسن
یاوروم هانی؟ قارا گئجه
ایچرسینده قازاندیغیم
اوغول هانی؟ بیرجه بگیم
گؤرونمزدیر باغریم یانار.
یاپیشیقلی قایالاردان
قازان اوغول اوچوردونسا
دالی سازین آسلانینا
یئدیردینسه ساسی دینلی
کافرلره توتدوردونسا
آغ اللرین دالیسیندان
باغلاتدینسا کافرلرین
قاباغیندا یوروتدونسه
دیل ـ دوداغی قورویوبان
دؤرت یانینا باخدیردینسا
قارا گؤزدن آجی یاشین
آخدیردینسا آنا ـ دئیه
بابا دئیه بوزلاتدینسا
دئگیل منه.

خاتین بیر داها سؤیله‌میش:
ـ اوغول اوغول اورتاجیم اوغول
قارشی یاتان قارا داغیم
یوکسگی اوغول قارانقوجا
گؤزلریمین آیدینی اوغول
سام یئللری اسمه‌دن
قولاغیم گلیر
ساریمساق اوتو یئمه‌دن
ایچیم گؤینر
ساری ایلان ساشمادان
آغجاتنیم قالخیب شیشر
قوروموشجا گؤکسومده
سودوم اوینار
یالقیزجا اوغلوم گؤرونمز
باغریم یانار
یالقیز اوغول خبرینی
دئگیل منه دئمز اولسان
یانا ـ یانا من قارغارام
قازان سنه!

آناسی بیر داخی سؤیله‌میش
قارغی‌جیدا اوینادانلار
واردی گلدی آلتون‌جیدا
اوینادانلار یارب نولدو؟
قارایاللی آت میننلر
واردی گلدی بدؤی آتلی
بیرجه اوغلانا یارب نولدو؟
نؤکر گلدی نابیب گلدی
تکجه اوغلان یارب نولدو؟
یالقیز اوغول خبرینی
مره قازان دئگیل منه!
دئمز اولسان یانا یانا
قارغارام من قازان سنه!
خاتین بیر داخی سؤیله‌میش:
قورو - قورو چایلار ایچره
سوسالدیردیم قارا دونلو
درویشلره نذیر وئردیم.
یانیما ائل باخدیغیمدا
قونشوما ائو باخدیم
اومانینا کوسه‌نینه
آش یئدیردیم.
آج گؤررسم دویوردوم
یالین گؤرسم دوناتدیم.
دیلک ایله بیرجه اوغول
گوجله تاپدیم. یالقیز اوغول.
خبرینی آی قازان
دئگیل منه دئمز اولسان
یانا - یانا قارغام من
قازان سنه!

خاتین بیر داخی سؤیله‌میش:
قارشی یاتان قارا داغدان
بیرجه اوغلان اوچوردونسا
دئگیل منه کولونگ ایله
ییخدیرارام. داییم آخان
یوگرک سودان بیرجه اوغول
اوچوردونسا دئگیل منه
دامارلارین دوغرادارم.
آزغین دینلی کافرلره
بیرجه اوغول توتدوردونسا
دئگیل منه خان بابامین
سارایینا وارارام
آغیر لشکر بول خزینه
آلارام پارالانیب
قازلیق آتدان یئنمه‌ییینجه
اتگیمله آلجا قانیم سیلمه‌ییینجه
قول - بود اولوب
یئر اوزونه دوشمه‌ییینجه
یالقیز اوغول خبرینی آلماییینجا
کافرلرین یولوندان دؤنمرم.
یوخسا قازان آیاغیمدان

سرموزنی آتیم‌می؟
قارا دیرناق آغ اوزومه
چالیم‌می؟ آغیر شیبون
اوردون ایچره سالیم‌می؟
اوغول ـ اوغول دئیه ـ دئیه
بوزلاییم‌می؟

دوه‌لیکدن قیزیل دوه
بوردان کئچدی کؤشکلری
بوزلاییبان بئله کئچدی
کؤشگیمی آلدیرمیشام
بوزلاییم‌می؟
قارا قوچدا قازلیق آتلار
بوردان گئچدی قولونلاری
کیشنه‌ییبن بئله کئچدی
قولونجوغوم آلدیرمیشام
کیشنه‌ییم‌می؟
آغ آییلدان آغجا قویون
بوردان کئچدی قوزولاری
مله‌شیبن بوردان کئچدی
قوزوجوغوم
آلدیرمیشام مله‌ییم‌می؟
اوغول دئیه بوزلاییم‌می؟

خاتین بیر داها سؤیله‌میش:
قالخیبانی یئریمدن دورام دییردیم.
قارا یاللی قازلیق آتیما مینر دییردیم.
قالین اوغوزون ایچینه گیریم دییردیم.
آلا گؤزلو بیر گلین آلیم دییردیم.
قارا یئرده آغ اوتاقلار تیکیم دییردیم.
یورویوبن اوغلومو گردگه سالام دییردیم.
مورادیملا مطلبیمه یئتیرمه‌دین قازان منی
قارا باشیم قارقیشلاری گؤروم توتسون
قازان سنی. بیرجه بگیمی نئیله‌دین؟
دئمز اولسان یانار ـ گؤینر قارغارام سنی.
بورلاخاتین بویله دئجک
قازان خانین عاغلی ـ هوشو
باشدان گئتدی قارا باغری سارسیلیبان
اورگی یئریندن اوینادی قارانقو گؤزلری
قان یاش دولدو خاتینینا بئله دئدی:
آی گورکلیم! اوغول گلسه ایدی
مگر سندن سوروشاردیم؟
قورخما گیلن اوودا قالیب
اوودا قالان اوغول اوچون
غوصّه‌لنمه یئددیجه گون
من قازانا مؤهلت وئرگیل
یئرده اولسا چیخارارام
گؤیده اولسا اندیررم
تاپابیلسم تاپمیشام
تاپانمازسام تانری وئردی
تانری آلدی نه ائده‌لیم؟

قارا شییون سنله بئله ائیلییه‌لیم.

خاتین آیدیر: مره قازان
اوغلانجیغین اوودا قالمیش اولدوغونو
اوندان بیللیم کی سن یورغون آتین
ایله ایشدن دوشموش جیدان ایله
اونون آردینا دوشه‌سن آختاراسان.
سالور قازان گئری دؤندو
قاییتدیغی یوللار ایلن
گئجه‌نی گوندوزه قاتیب
ها یورودو. خاتینیندان
گیزله‌ده‌رک ال آلتیندان
بویروق وئردی: دوخسان تومن
گنج اوغوز سیلاحلانسین
دالدان گلسین اوغلانجیغیم
دوستاق اولموش بگلر بیلسین
سوروب گلدی یاغیلارین
باسیلدیغی یئره چیخدی.
باخدی گؤردو اوغلانجیغین
قیرخ ایگیدی قیریلمیش
آتی ایسه اوخلانییان
لئش ایچینده ییخیلمیشدیر.
اؤلولرین ایچین گزدی
اوغلانجیغین تاپانمادی
آلتون قمچیسینی تاپدی
اوغلونون دوستاق اولدوغون
یقین ائتدی آغلایاراق بئله دئدی:
قاراداغیم اوجاسی اوغول
قانلی سویوم داشغینی اوغول
قوجالیقدا ایتیردیگیم یالنیز اوغول:
دئییب کافرین ایزین ایزله‌دی.

قانلی قارا دربندده
کافر داخی قونموش ایدی
اوغلانجیغا قارا کپنک گئیدیریب
قالا قاپی کئچیرینده
اوزو قویلو سالمیشدیلار
گیرن - چیخان آیاقلاییب
کئچیردیلر. ـ تاتار اوغلو
قاری دوشمن الیمیزه گیرمیشکن
جزا ایلن اؤلدوره‌لیم دئیه
قالا قاپی ائشیگینده
قورو یئرده قویموشدولار.
بو محلده سالور قازان
چاپار یئتدی آت اویناتدی
کافر قازانین گلدیگین
گؤرن کیمی قورخدو هورکدو.
کیمی قاچیب آتین مینر
کیمی تلسیک جوشن گئیر.
اوغلان باشینی قالدیریب
سوردو: کافر بو نه حالدیر؟

کافر آیدیر: آتان گلدی
واریب توتماق ایسته‌ییریک.
اوغلان آیدیر: ـ آمان مره کافر آمان
حق تانرینین بیرلیگینه یوخدور گومان.
قودوز کافر اوغلانجیغا آمان وئریب
الین آچدی گؤزون آچدی باباسینا
قارشی قویدو.

اوروز بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش
بری گل گیل آبگ بابا!
منیم دوستاق اولدوغومو
هاردان بیلدین آغ اللریم
بیر ـ بیرینه باغلاندیغین؟
آغ قیل سیجیمین بوینوما
تاخیلدیغین؟ قارا گؤزلو
ایگیتلریم قیریلدیغین
سن گلمه‌میش بابا کافرلر
دانیشدی قونور آتلی خان‌قازانی
اسیر ائدین آغ اللرین
دالیسیندان باغلایین
غفیلدن باشینی کسین
آلجا قانین یئره تؤکون
اوغلو ایله ایکیسینی
بیر اؤلدورون اود ـ اوجاغینی سؤندورون!
خانیم بابا! قورخوم بو دور
قونور آتین سگیردرکن سوروشدوروب
ساواشارکن اؤز ـ اؤزونو توتدوراسان
غفیلدن گؤرکلو باشینی کسدیره‌سن
آغ بیرچکلی آنامی سن اوغول دئییب
آغلایارکن باشیم باختی قازان ـ دئیه
آغلاداسان. قاییدیبان جانیم بابا
گئری دؤنگیل آلتونلوجا بان ائوینه
سوروب وارگیل آلا گؤزلو قیز قارداشیم
آغلاتماگیل قاریلاشمیش آنامی سن
سیزلاتماگیل اوغول اوچون آتا اؤلمک
عئیب اولور. یارادانین حقّی اوچون
بابا دؤنگیل ائوینه وارگیل
قاریجیق آنام قارشی گلسه
منی سورسا بابام دوغرو خبر وئرگیل
سؤیله: گؤردوم سنین اوغلون دوستاق دگیل
دالیسیندان آغ اللری باغلی دگیل
قارا سیجیم آغ بوینونا تاخیلی دگیل
قارا دونقوز آغیلیندا یاتیر دگیل
آغیر بوخوو توپوغونو دؤگر دگیل
یلنمیش آرپا چؤرگی ایله آجی سوغان اؤنگی دگیل.
منیم آنام منیم اوچون آغلاماسین
بیر آی باخسین بیر آیا تک وارانماسام
ایکی آی باخسین ایکی آیا وارانماسام
اوچ آی باخسین اوچ آیا تک وارانماسام
اؤلدوگومو اوندابیلسین.

آیغیر آتیم بوغازلاییب آشیم وئرسین
یاد ائللی قیز حلالیما دستور وئرسین
منه قورولان گردکه ایراق گیرسین
آنام منیم گؤی سارینیب قارا گئیسین
قالین اوغوز ائللرینده یاسیم توتسون
منیم باشیم سنین اوچون قوربان اولسون
گئری دؤنگیل!

اوغلان بیر داخی سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
قارشی یاتان قارا داغلار
اسن اولسا ائل یایلاقلار
قانلی ـ قانلی آخار سولار
اسن اولسا آشیب ـ داشار
مادیان آتلار
اسن اولسا قولون دوغار
دوه‌لیکده قیزیل دوه
اسن اولسا کؤشک وئرر
آغ آییلدا آغجا قویون
اسن اولسا قوزو وئرر
بگ ارنلر اسن اولسا
اوغلو دوغار سن اسن اول
قادین آنام اسن اولسون
قادیر سیزه مندن ایبی اوغول وئرر
آغ سودونو آنام منه حلال ائتسین
ساواشمادان وروشمادان بابا دؤنگیل!

خان قازان بورادا سؤیله‌میش
گؤره‌لیم خان نه سؤیله‌میش:
اوغول اوغول جانیم اوغول
قارشی یاتان قارداغیم باشی اوغول
گوجلو بئلیمین قوتی اوغول
قارانقو گؤزلریمین آیدینی اوغول
آلا دانلا اویاندیغیم سنین اوچون
قونور آتیم یوروتدوگوم سنین اوچون
آغ دونوما کیر اگلندی سنین اوچون
منیم‌باشیم قوربان اولسون جانیم اوغول سنین اوچون
سن گنده‌لی آغلاماغیم گؤیده‌ایکن یئره دوشدو
گومبور ـ گومبور تاوول‌لاریم دؤیولمه‌دی
آغیر اولو دیوانیمسا سورولمه‌دی.
سنی بیلن بگ اوغوللار آغ چیخاردی قارا گئیدی
قازا بنزر قیز ـ گلینیم آغ چیخاردی قارا گئیدی.
قاریجیق آنان قان ـ یاش تؤکدو
آغ ساقاللی قوجا بابان بوکولو قالدی.
قاییدیبان بورادان من ائوه وارسام
آغجا اوزلو آنان منه قارشی گلیب اوغول دئسه
آغ اللری آرخاسیندا باغلی دئییم؟
قیل اؤرکنی آغ بوینوندا تاخیلی دئییم؟
کافرلرین یانیجا او آیاق یالین یورور دئییم؟
اوندا منیم ناموسوم بس هاردا قالار؟
قیل کپنک بویونجوغون سورتر دئییم؟

آغیر بوخوو توپوقجیغین دؤگر دئییم؟
آرپا اتمگی آجی سوغان یئییمی دئییم؟

قازان یئنه آیدیر:
قارشی یاتان قارا داغلار قاریسالار اوتو بیتمز ائل یایلاماز.
آخینتیلی داشغین سولار قاریسالار قالخیب داشماز
قیتیباندا قیزیل دوه قارییارسا کؤشک وئرمز.
قارا قوچلار قاریسالار قولون وئرمز.
ار ایگیتلر قاریسالار اوغلو دوغماز.
بابان قاری آنان قاری
سندن یئگرک تانری بیزه اوغول وئرمز.
وئررسه ده سنین یئرین توتا بیلمز.
آسیماندا ماوی گؤیده قارا بولود اولوبان من کافرلرین
اوزرینه گورلایارام
آغ ایلدیریم اولوبان من شاخار اوللام
اود اولوبان کافرلری قامیش کیمی یاندیرارام
دوققوزونو بیر ـ بیرینه سایدیرارام
ووروشمادان دؤگوشمه‌دن یئر اوزونو دولدورارام
یارادان آللاهدان مدد!
قونور آتدان یئره یئندی
آخیب گئدن آری سودان
آبدست آلدی آغ آلینی
یئره قویوب ناماز قیلدی
آغلایاراق اولو تانری
درگاهیندان حاجت سوردو
دیز سؤیکه‌ییب آدی گؤزل
محمّد مصطفانی یادا سالدی
دوه کیمی کوکره‌ییبن
آسلان کیمی نعره ووردو.
تک باشینا کافرلره
آت یوروتدو قیلینج ووردو.
دؤنه ـ دؤنه اوزون زامان
ساواش ائتدی کافرلری آلیم ـ دئدی.
آلانمادی بیر ساعاتدا
کافرلره نئچه کره هوجوم ائتدی
بیردن گؤزو قاباغینا
قیلینج دگدی قارا قانی
شورولدادی گؤزون اورتدو
اؤزون سرپ یئرلره سالدی.
گؤرک ایندی اولو تانری
نه‌لر ائتدی.
مگر دوستلار بویو اوزون
بورلاخاتین اوغلانجیغین
یادا سالیب صبر و قراری
قالمادی. قیرخ اینجه بئل
قیز اوغلانا قارا آیغیرین
چکدیردی بوتون میندی
قارا قیلینجین قوشانیب
باشیم تاجی سالور قازان
نه‌دن گلمز خیالیله
ایز ایزله‌دی گله ـ گله

خان قازانا یاخینلاشدی.
قازان باخیب حلالینی تانیمادی
اوزرینه گلیب آیدیر:
ـ قارا آیغیرین جیلووینی
منه دارتگیل باش قالدیریب
منه ساری باخگیل ایگیت!
آلتینداکی قارا آیغیری
منه وئرگیل الیندەکی
سور جیدانی یانینداکی
گؤی پولادی منه وئرگیل.
بو گونومده منه اومید
اولگیل ایگیت!
قالابا اؤلکه من وئررم
سنه ایگیت!
خاتین آیدیر:
منه قارشی گلن ایگیت
نه اینلرسن منیم کئچمیش
گونلریمی آندیرارسان؟
قالخیبانی اؤز یئریندن
دوران قازان قارا گؤزلو
آت بئلینه مینن قازان
ایلغاییبان قارا داغیم
ییخان قازان کؤلگەلیجه
قابا آغاجیم کسن قازان
پیچاق آلیب قانادلاریم
قیران قازان یالقیزلیجا
بیر اوغلوما قییان قازان
آت اوستونده اگلنمەییب
یورتان قازان یوخسا سنین
بئلین اؤلموش
اوزنگییه دورانمایان
دیزین اؤلموش؟
خان قیزی حلالینی
تانیمایان گؤزون اؤلموش؟
بوکولموشسن سنه نولموش؟
چال قیلینجین یئتدیم قازان!

بومحلده قالین اوغوز
ارنلری بیر ـ بیر یئتدی.
گؤرک دوستلار کیملر یئتدی:
قارا دربند آغیزیندا قادیر وئرن
قارا بوغا دریسیندن بئشیگی‌نین دریسی اولان
آجیغی توتاندا قارا داشی کؤل ائلیین
قارا بیغین یئددی یئرده بوروب تؤکن
خان قازانین قاریندداشی قارا گونه چاپار یئتدی
ـ چال قیلینجین قارداش قازان یئتدیم دئدی.
دالیسینجا گؤرک دوستلار کیملر یئتدی:
دمیر قاپی دربندده دمیر قاپینی قاپیب آلان
آلتمیش توتام کؤندرینین اوجوندا ارلر بؤیوردن
قازان کیمی پهلوانی بیر ساواشدا
اوچ کره آتیندان سالان سلجوق اوغلو دلی دوندار چاپار یئتدی

ـ چال قیلینجین آغام قازان یئتدیم دئدی.
اونون آردینجا گؤرەلیم کیملر یئتدی:
دستورسوزجابایینديرخان یاغیسینا قان قوسدوران
غفلت قوجا اوغلو اولان شئر شمس‌الدین چاپار یئتدی
ـ چال قیلینجین آغام قازان یئتدیم دئدی.
دالیسینجا دوستلار گؤرک کیم یئتدی:
پاراسارین حاصاریندان اوچوب قاچان
آغ ـ آلاجا گردگینه قارشی گلن
قازان بگین ایناغی اوروزون ایمرنجیسی
بوز آیغیرلی خان بئیرک چاپار یئتدی
چال قیلینجین آغام قازان یئتدیم دئدی.
اونون آردینجا گؤرەلیم کیملر یئتدی:
چاپا باخسا چالیملی قارا قارتال اردملی
قولاغی آلتون کوپەلی بگلری آتدان سالان
قازیلیق قوجا اوغلو بگ یکنک چاپار یئتدی
چال قیلینجین آغام قازان یئتدیم دئدی.
اونون آردینجا گؤرەلیم کیملر یئتدی:
ایگیرمی دؤرت کافر قیزی بوی ـ بوخونونا
اوخشایان دوندار یئتدی
اوندان سونرا مین قوم باشی دوگر یئتدی
اوندان سونرا مین بوگدوز باشی امن یئتدی
اوندان سونرا دوققوز قوجا سرکردەسی اوروز یئتدی
سایار اولساق قالین اوغوز ارنلری سایا گلمز
قازان خانین ایگیتلری بوتون یئتدی.
دؤورەسینه ییغیلدیلار
آری سودان آبدست آلیب
ایکی رکعت ناماز قیلیب
آدی گؤزل محّمدی یاد ائیلەییب
بی تکلف کافرلره آت سالدیلار
قیلینج چالیب قان تؤکدولر.
او گونکو گون جیگری اولان ایگیتلر بلیردیلر
نامردلر دالداناجاق گؤزتدیلر.
قیامت بیر ساواش اولدو مئیدان دولو باش اولدو.
بگ نؤکردن نؤکر بگدن آیریلدی
قالین اوغوز بگلریله دلی دوندار ساغدان تپدی
ارجیلاسین ایگیتلرله قارا بوداق سولدان تپدی.
سالور قازان اؤندن تپدی کافر شاهیله تکورا قارشی دوردو
بؤیوردوبن آتدان سالدی آلجا قانین یئره تؤکدو.
ساغ طرفده دلی دوندار قاراتؤکن ملیک ایلن قارشی گلدی
قیلینجلادی یئره سالدی.
سول طرفده قارا بوداق بوغاجیقلا توش اولوبان
سونگو سانجیب یئره سالدی ترپنمەدن باشین کسدی.
بویو اوزون بورلا خاتین
قارا قوغان پهلوانی قلینجلادی
یئره سالدی تکور سیندی
کافر قاچدی درەلره قیرغین
دوشدو. اون بئش مین نفر
کافردن کیمی اؤلدو
اؤلمیینی اسیر اولدو.
قازان اوغلو اوزرینه
گلدی یئتدی الین چؤزدو

آتا اوغول قوجاقلاشیب
گؤروشدولر. اوچ یوز ایگیت
اوغوزلاردان شهید اولدو
سالور قازان اوغلانجیغین
قورتاریبان گئری دؤندو.
ووروش - دؤیوش خوش قورتاردی
قالین اوغوز بگلرینه دویوم اولدو.

آغجا قالا سورمه‌لییه
گلیب قازان قیرخ اوتاق
تیکدیریبان یئددی گئجه
یئددی گوندوز یئمک اولدو
ایچمک اولدو قیرخ قول ایله
قیرخ جاریه اوغلو اوروزون
باشینا دولاندیریب آزاد ائتدی.
قوچاقلارا ارنلره
پارا وئردی اؤلکه وئردی
جبّه وئردی چوخا وئردی.
ددەم قورقود گلیر اولدو
شادلیق چالدی داستان قوشدو
بئله‌دئدی: ایندی هانی
او دئدیگیم بگ ارنلر؟
هارا گئتدی دونیا منیم سؤیله‌ینلر؟
اجل آلدی یئر گیزلتدی.
فانی دونیا کیمه قالدی؟
گلیملی - گئدیملی دونیا
سون اوجو اؤلوملو دونیا.
یوم وئره‌لیم یئرلی قارا
داغلارینیز ییخیلماسین
کؤلگه‌لیجه قابا آغاجین
کسیلمه‌سین قامین آخان
گور سولارین قوروماسین
قانادلارین قیریلماسین
قادیر سنی نامرده مؤحتاج ائتمه‌سین
چاپار ایکن آغ - بوز آتین بودرەمه‌سین
چالیشاندا قارا پولاد اؤز قیلینجین کوتلمه‌سین
آللاه وئرن اومیدینیز اوزولمه‌سین
آغ آلنیندا بئش کلمه دوعا قیلدیق
قبول اولسون ییغیشدیرسین
دوروشدورسون گوناهنیزی
آدی گؤزل «محّمده» باغیشلاسین.

10

قازیلیق قوجا اوغلو

یئگنک

گونشه چئویریلیب ایلهامیم یئنه
هر یانا هر یانا ایشیغین ساچیر.
بوتون کایناتی گؤستریر منه
ظولمت دونیاسینا جیغیرلار آچیر.

اورگیم «طور» اولوب من ایسه «موسا»
منیم «طور»وم آنجاق گؤز قاماشدیریر.
چیراغا چئوریلیر منه «تجلی»
یالنیز ایشیق سالیر یاخیب ـ یاندیریر.

باشیمدا گؤرونمز دیلبر هاواسی
باش آلیب گئدیرم اورک گؤلونه.
قارشیمدا گؤزومدن گیزلی سیماسی
یالواریرام: «گؤستر اؤزونو» منه.

«گؤرسن» دیلهدیکده گوزگویه دؤنور
دورور قنشریمده دئییر: یاخشی باخ!
گؤزلریم حئیرتدن چاناغا چؤنور:
«وای او منم» دئییر دیل ایله دوداق.

بیر آن بئله هوشوم چیخیر باشیمدان
دئیه بیلمیرم نه حالا قالیرام.
وصف ائده بیلمیرم یوخ، یوخ، یوخ آمان
سارسیلیرام هر واخت یادا سالیرام.

دهشتدیر دهشتدیر منی قورخودوب
کاشکی اوحالی وصف ائده بیلئیدیم.
اولایدی سنین ده الیندن توتوب
بیر آن اوعالمه گئده بیلئیدیم.

خیال «براغینی» مینیب چاپیرام
گئزیده قویاراق کهکشانلاری.
گؤز یوموب آچمادان «عرشه» چاتیرام
ـ بو قدر یاخینمیش حاققین سارایی!

مجلیس «یار»دان دولو بوشدور «اغیار» دان
آرادا نه «حیجاب» نه ده «پرده»وار.

وصال ایگی گلیر دامدان ـ دوواردان
هم «اؤزوم»م همده سئوگیلی «دیلدار».

یار ـ یارا چاتاندا سؤزدەمی سؤیلر؟
دیل ـ آغیز باغلانار دانیشماق اولماز.
نه دئسه گولوشلر باخیشلار دئیر
دوداق دانیشماغا کلمه تاپانماز.

هر باخیش بیر کیتاب سؤزدور نیسگیلدیر
آنجاق بیر آن ایچره بوتون اوخونار.
هر گولوش بیر عالم چیچکدیر گولدور
آچیلار دریلر تقدیم اولونار.

سونرا یاواش-یاواش آچیلار دیللر
باشلانار غمزەلر عیشوەلر نازلار
ادالار چمخملر عرض گیلئی‌لر
اؤپوشلر قوجوشلار راز و نیازلار.

هیجران گونلریندن دئییب دانیشماق
اورک سوفراسینی دؤشەمک سرمک
توتولماق آچیلماق کوسوب باریشماق
دردلری غملری آچیب گؤسترمک

من ده دیلبریمله قوجاقلاشاندا
سئوینجیم فرحیم قاینادی، داشدی
امیشیب دردلشیب پیچیلداشاندا
نازلی یاریم اورک دفترین آچدی.

اوخودو اوخودو اوزومه باخدی
وورغون اورگیمی شان ـ شان ائلەدی.
دردیندن غمیندن آلوولار قالخدی
کؤنول جئیرانیمی بوریان ائلەدی.

مرمر آیاقلارین گؤستردی منه
آیاقلاریم کیمی قابارلانمیشدی
سای ـ سالدیم ساچینا کیرپیکلرینه
توز ـ تورپاق باسمیشدی غبارلانمیشدی.

اورگیمی کدر ـ غم پارچالادی
سوردوم، بو نه توزدور بو نه قاباردیر؟
معنالی ـ معنالی باشین توولادی
دئدی: یول غوباری یول قاباریدیر.

سانما تک گلمیسن بو اوزون یولو
من ده داغلار آشیب گلمیشم سنلن.
سنلن تانیمیشام من ساغی ـ سولو
هر یانی من ایلن گزمیشسن منلن.

سنله یوخلامیشام من یاتان زامان
سن ایله آچمیشام سحر گؤزومو.

تک سنی یاخمامیش آیریلیق هیجران
سنسیز یاندیرمیشام من ده اؤزومو.

باطینده بیر یئرده ظاهیرده ایراق
من ده سنین کیمی یوللار کروانی
اوزومه - گؤزومه قونان توز - تورپاق
سنین اوزونده‌کی تورپاقدیر تانی!

هر قادالار گلیب سنین باشووا
منیم ده اوستومدن گلیب سووشوب.
سنی بوغمالایان هر قابا دالغا
منه ده کوکره‌ییب منه ده جوشوب.

هر بیر شادلیغیندا هر بیر غمینده
سنله آغلامیشام سنله گولموشم.
سنله آلیشمیشام یانمیشام من ده.
سنده اؤز - اؤزومو تاپا بیلمیشم.

منیم طالعیم چوخ غملیدیر سندن
چونکو سن مندن تک بیرجه ذره‌سن.
نه بویدادیر غمیم بیلمک ایسته‌سن
«ذره»نی «عالم»لن قیاس ائتگیلن.

من ده دویماز ایدیم سن دویماز ایکن
کدر نه بیلیردیم غم نه بیلیردیم.
من ده آغریدیم سن آغرییان گوندن
سنسیز نه اینجی‌ییب نه ده گؤونیردیم.

تا اورگیم ایله سنسیز دونیادا
نه سئوگی تانیردیم نه ده محبت.
سن ایله دؤنموشم من ده فرهادا
«شیرین»یمی سنله تانیدیم البت.

نه هیجران نه ویصال قانادیم سنسیز
سن منی قومری تک گتدین فریادا.
نه آلیشیب نه ده یاناردیم سنسیز
سن منی سالییسان بویانار اودا.

«سن» دئدیکده آنجاق تک سن دگیلسن
دونیادا میلیونلار - میلیونلار «سن» وار.
«سن»لر هامی قالخیب بیرلشمه‌ییبنجن
گؤر نئجه کئچه‌جک منه روزگار.

«سن»لر شاد اولاندا «سن»لر گولنده
من ده شاد اولورام من ده گولورم.
«سن»لر گوشلنیب «سن»لر اؤلنده
من ده گوشلنیب من ده اؤلورم.

«سن» شئیطان اولارکن من ده شئیطانام
فیتنه‌لر قوپاریب اود یاغدیریرام.
فلاکتدیر گرک یانانلا یانام

یاندیرانلا دا کی، من یاندیریرام.

هر شئیطان اؤلرکن من ده اؤلورم
آنجاق اؤلومومه تئز قاتلاشیرام.
چون بو اؤلمکلرله تمیزلشیرم
ناحاق اؤلوملردن راحاتلاشیرام.

اؤزومو بیلندن حالیم یاماندیر
واه نه چتینلیکله کئچیر گونلریم.
چکدیگیم بلالار کیمه عیاندیر
اؤزومو سارسیدیر اؤز نیسگیللریم.

بیر چوخ «انبیاء»لر منی آلداتدی
دئدیلر ایشلریم سهمان تاپاجاق.
هر یئریندن دوران اؤز یوکون چاتدی
منیم حسابیما یازدیردی آنجاق.

اؤز - اؤزومو یاخشی تانیمامیشام
نه ائدیم چوخلوغوم قانمازدیر هله!
جاهیللر الینده اسیر قالمیشام
یتیم اوشاق کیمی باخیرام اله.

آز - ماز آداملاردا آنسالار منی
تام گوجوم - قووتیم چوخلوقلاردادیر.
چوخلوق باسیر بوغور دوز دوشوننی
هله‌لیک ایشلریم بو مداردا دیر.

قورولموش بئله‌دیر ایشده نه ائتمک
ازل گوندن گوجو ائله وئرمیشم.
منی آنلایانلار گوج تاپسین گرک
یوخسا - یوخ وریانی سئله وئرمیشم.

سن ده چوخ اؤیونمه تانیدین منی
گئت چالیش اؤزوه گوج - قدرت قازان
چوخلوقسوز من توتا بیلمرم سنی
قودرتین اولماسا مغلوب اولارسان.

سندن قاباقدا دا چوخلار تاپیلدی
آنلادی دوشوندو تانیدی منی
آخر انسه‌لری ساجا یاپیلدی
ساغین بئله قادا توتماسین سنی!

بیلدین هارا چکدی «منصورون» ایشی؟
یازیق «نعیمی»-نی داشا باسدیلار.
قاتیر قویروغوندا سورروندو لشی
«نسیمی» سویولدو دیرناقدان باشا.

منه قاووشانلار منی تاپانلار
بیری سیاهچالدا بیریسی داردا.
آیریلیق دردیندن سیزیلدایانلار
چوخلوقلار منه یاد من چوخلوقلاردا.

منی سئونلرین طالعی بودور
یازیق یار من ایلن من اغیار ایلن.
بو درد عاشیقلری یاخیر سارسیدیر
بیرلیکده آیریلیق ویصالدا هیجران.

نئیده سیزیلدایان بوتون نالەلر
بو درددن بو غمدن بو المدن‌دیر.
سازلاردا سسلەنن حزین نغمەلر
بو آیریلیقداندیر بو ماتمدندیر.

بودور مجنونلاری چؤللره سالان
«مولوی» بو غمدن جوشور چاغلاییر.
بودور فرهادلارین جانینی آلان
«حافظ» ده بو دردی دئییر آغلاییر:

«دیمدیگینده گؤزل بیر گول یارپاغی
بولبولو آغلاییب زاریلدار گؤردوم.
سوردوم نه ماتمدیر بو وصال چاغی
دئدی - یار جمالین پاریلدار گؤردوم»

یارین سؤزلریندن یارین ایشیندن
درده - غمه دولدوم فریادا گلدیم.
آمانسیز زامانین شوم گردیشیندن
قاییدیب اینسانا ایمدادا گلدیم.

گوونیب آختاریب تاپدیغیم یاری
مین کره اؤزومدن ناتوان گؤردوم.
حاققا سیغیناراق ناحاقدان ساری
حاققی‌دا اؤزوم تک باغری قان گؤردوم.

«خیام»ین بیر سؤزو دوشدو یادیما
گؤردوم بئله درده درد دونگونلودور:
«قارا گونون چرخه حواله قیلما
فلک سندن مین یول قارا گونلودور.»

سنه سیغینیرام بئله ده سنه
سنه ائی وارلیغین سیرداشی اینسان!
مدد دیلەییرم مدد قیل منه
عاغیلا گل ال چک قودورقانلیقدان.

آللاهلیغی ایله تام قودرتیله
تانریدا الونده اسیردیر اسیر.
دوز یولووا قاییت گل کرم ائیله
حاقدا ایشده سندن یاردیم دیلەییر.

سن حاققین الیسن گؤرر گؤزوسن
قویما قویما سؤنسون یانار اوجاغین.
دانیشان دیلیسن حاققین اؤزوسن
چال چاخماغی یاندیر حکمت چیراغین.

یاندیر قوی ظولمتین باغری دئشیلسین
قاچسین داغیلیشسین دلی شئیطانلار.
قوی اوچورروملاردان یوللار سئچیلسین
اؤز یولونو تاپسین آزغین اینسانلار.

تانیدین اؤزووی گل کرم ائیله
حاق ایلن گئده‌لیم حاققین یولونا.
بیر اؤزونه باخ اوتان شرم ائله
گوجون گوج اولماسین شئیطان قولونا.

سیلکینک نیخوتدن کین - کدورتدن
اؤپوشک گؤروشک بیر باغیر اولاق.
یاخامیز قورتارسین بو فلاکتدن
داملالیقدان چیخاق دنیزه دولاق.

«ائل گوجو - سئل گوجو» دئمیش آتالار
اینسانلار بیرلشسه دونیا جنتدیر.
نه آجلیق نه اؤلوم نه دهشت قالار
بو نه قیرهاقیردیر بو نه وحشتدیر؟

حئییفدیر بو گئنیش بو گؤزل دونیا
دارالا اینسانا جهنم اولا.
دریله آیریلا گول قونچا - قونچا
آچمامیش سارالا آچمامیش سولا.

حئییفدیر قورشونلار شان - شان ائیلییه
نازلی جاوانلارین گول بدنلرین.
آرزو دونیالارین ویران ائیلییه
یاخلیب ییخیلان بینالار تکین.

حئییفدیر قوجامان آنا گؤزلری
هئی یوللارا باخا قانلی یاش تؤکه.
بومبالار راکئتلر آبیده‌لری
یاندیرا اوچورا داغیدا سؤکه.

جاوان گلینلرین دوداقلاریندا
آنالیق گولوشو قورویا دونا.
کؤرپه‌لرین آنا قوجاقلاریندا
پارلاق گؤزلرینه تورپاق - توز قونا.

گل اینسان اؤولادی وئرک ال - اله
سیخیرام الووی قارداش الی تک.
اورکلریمیزله اللریمیزله
اینسانلیق آدینا آبیده تیکک.

بیرلیکده اینسانلیق بویلارین چالاق
وآللاهی حاققین دا گؤزو بیزده‌دیر.
قارداشیم «وورغون»دان سؤزده بورج آلاق؛
«سعادت چیراغی الیمیزده دیر».

حقیقتین سیّرین آرادیم آنجاق

«پانته‌ایزم» دگیل درین دوشونک.
یئنی بیر اینجیدیر سیلک پارلاداق
بو ایشده اوخوجوم گل مددلشک.

عاشیق ددم عاشیق کؤکله سازیوی
آلیشدی باغریمیز بوی - بویلا بیزه.
قوش تک قانادلاندیر خوش آوازیوی
سرین یئللر اسدیر اورگیمیزه.

«نفس حاقدان گلیر» - دئمیش آتالار
نفسلن نفسون حاققا یوکسلسین.
محبت لاچینین یوواداں چیخار
اوچسون هاوالاردا پروازا گلسین.

سن حاق عاشیغی‌سن حاقدیر کؤمگین
زخمه وور تئللره تیر - تیر تیتره‌سین.
سازینلا چیرپیندیر حاققین اورگین
قوی غافیل اولانلار حاققی دینله‌سین.

اینسان هونرلرین بویلایان بویلار
سانما بوش سؤزلردیر یالان - پالاندیر.
بو حماسه‌لردن ایگیتلیک قوپار
اودو اورکلری ایشیقلاداندیر.

عشقین - محبتین ترنمینده
اورکلر پریسی پرستیش اولور.
شیرین نغمه‌لرین هر بیر تئمینده
حاققین گؤزللیگی ترنم اولور.

حماسه‌لرده‌کی هر نازلی دیلبر
حاققین - اینسانلیغین جیلوه‌گاهی‌دیر.
فیتنه باخیشلارلا گل ها گل ائیلر
وورغون اورکلرین قیبله‌گاهی‌دیر.

قالخیب قورشاناراق هر چتین ایشه
دومانلی داغلاری باسیب کئچنلر
آدی - سانی دوشوب دیللره - دیشه
حاق الیندن آلیب باده ایچنلر.

دوغرو یولدان قیراق قدم قویمایان
حاق ایکن ناحاققا تسلیم اولمایان
جومردلیکدن ایگیتلیکدن دویمایان
«قورقود دده» گلیب بویون بویلایان.

دؤنمز قهرمانلار دمیر دایاق تک
داشغین دالغالارا سینه گریرلر.
توفانلار قوپسادا سؤنمز مایاق تک
حیات گمیسینه یول گؤستریرلر.

کمال آرزی‌سیله وورنوخان اینسان
گله‌جک سیماسین اونلاردا گؤرور.

اودور ماراقلانیر قوچاقلیقلاردان
اودور مرد ایگیدی هامیلار اؤیور.

نه قدر دیدرگین آزغین اولسادا
اینسانلار حاق‌سئور یارانیب ذاتا.
اورکلر آرانیب آراشدیریلسا
هامیلار ایگرنیر یاراماز ایشدن.

بو بیر خوش خبردیر خوش علامتدیر
اینسان خیره طرف یووشماق اوچون
مشقت مشقدیر هم ریاضتدیر.
گئدیب حقیقته قوووشماق اوچون.

دوستلوق اولمایاندا دوشمنلیق اولور
سولار بولانیرلار دورولماق اوچون.
چاخناشما تؤرەنیر وئرانلیق اولور
یئنی آوادانلیق قورولماق اوچون .

ایشده اوممافلیقدان دوغور هر کوسو
محبت اولماسا کدورت اولماز
سیلینیر دورولور کؤنول گوزگوسو
آیریلیق اولماسا وصلت دوغرولماز.

یارانلار هئی ...
خان اوغلو خان‌بایندیر
بیر گون یئردن دورموش ایدی.
آغ ائولرین قارایئرین
اوزرینده قورموش ایدی.
آلاسئیوان گؤی اوزونه
آشینمیشدی
مین بیر یئرده ایپک خالچا
دؤشنمیشدی.
ایچ اوغوزون ارنلری
صؤحبتینه ییغیلمیشدی
یئمه - ایچمه باشلانمیشدی

قازیلیق قوجا دییرلر
بیر کیشی واردی. خانلارخانی
بایندیرین وزیری ایدی.
آل شرابین ایتی سیندن
قانتاریبان باشی قیزدی
قابادیزی اوسته چؤکدو
خانلار خانی‌بایندیردان
آخین اوچون ایذن ایسته‌دی.
بایندیر خان دستور وئردی:
- هر بیر یانا ایسته‌سن وار!
قازیلیق قوجا هر بیر ایشه
گیریب - چیخمیش ایشده پیشمیش
باجاریقلی تجروبه‌لی
ایشه‌یارار آدام ایدی.
بوتون یارار قوجالارین
یانینا سالیب
یاداغ ایله یاراق ایله
یولا گیردی.
داغلار آشدی چایلار کئچدی
دره - تپه یوللار یوروتدو
تا گونلرین بیر گونونده
قارا دنیزساحیلینده
«دوزمورد» آدلی بیر قالایا
گلدی چاتدی اورا قوندو.
سن دئمه‌کی اوقالانین
آرشین اوغلو دیرک آدلی
تکورو وار. او تکورون
آلتمیش آرشین قامتیدیر
آلتمیش باتمان گورز سالار
قاتی مؤحکم یای چکردی.
قازیلیق قوجا چاتار - چاتماز
طبیللری چالدیراراق
جنگه گیردی.

دیرک تکور قالاسیندان.
دیشره چیخیب مئیدان آچدی
ار دیله‌دی.
قازیلیق قوجا اونو گؤرجک
یئل تک یئتدی
یئلم کیمی یاپیشاراق
او کافرین انسه‌سینه
قیلیچ چالدی ذره‌قدر
کسنمه‌دی.
دیرک تکور نوبت تاپیب
آلتمیش باتمان گورزو ایله
قازیلیق قوجا تپه‌سیندن آشاغی‌یا
توتوب چالدی. دونیا باشینا
دارگلدی. آلجا قانی
دودوک کیمی شورولدادی.
قوجابگی قارمالاییب
قالا ایچره آپاردیلار
بونو گورن ایگیتلری
اوز چئویریب قاچدیلار.
قازیلیق قوجا اون‌آلتی ایل
دیرک تکور قالاسیندا
دوستاق اولدو. سونرا
امن دییرلردی آلتی کره
او حاصارا هوجوم ائدیب آلانمادی.
مگر دوستلار قازیلیق قوجا
توتولاندا یئگنک آدلی
بیر یاشیندا اوغلو واردی
زامان کئچدی اون بئش یاشا
گلیب چاتدی. جیلاسین بیر
ایگیت اولدو. باباسین
اؤلدو بیلیردی. یاساق ائدیب
توتولدوغون اوغلاندان
گیزلدیردیلر.
مگر گونلرین بیرینده
بگلر ایلن قونوشورکن
قارا گونه اوغلو ایله
اویوشماییب سؤزلشدیلر.
بوداق آیدیر: - بوردا نه‌دن
یالان یئره اؤیونورسن
هونرین وار ار دیلرسن
گئت بابانی قورتارگیلن
اون آلتی ایلدیر دوستاقدیر.
یئگنک بونو ائشیدینجه
اورگی یئریندن اوینادی
قاراجا باغری سارسیلدی.
بایندیر خان حضورونا
واریب گلدی. آغ اوزونو
یئره قویوب بئله دئدی:
- آلان صاباح صفا یئرده
تیکیلنده آغ بان ائولی
اطلس ایله یاپیلاندا

گؤی سئیوانلی. تاولا - تاولا
چکیلنده شاهباز آتلی
چاغیریبان داد وئرنده
بول چاووشلی. یایخاناندا
یاغ تؤکولن بول نعمتلی
قالمیش ایگیت آرخاسی
بئزه میسکین اومودو
تورکوستانین دیرگی
تولو قوشون یاوروسو
قارا جوغون قاپلانی
آمیت سویونون آسلانی
دولتلی خان مدد سندن
منه لشکر وئریب
بابامین دوستاق اولدوغو
او قالایا گؤندر منی!

بایندیرخان دستور وئردی
ایگیرمی دؤرد سنجاق بگی
آتلانسینلار.
اول اول دمیر قاپی دربندده
بگلیک ائدن قارغی سونگوسو
اوجوندا ار بویوردن
قیریمینا یئتیشنده
کیم اولدوغونو سورمایان
قیپان اوغلو دلی دوندار
سنین ایله بئله وارسین!
آیغیر گؤزلر سولاریندا
آت اوزدورن، اللی یئددی
سرت قالانین کیلیدین آلان
ایلیک اوغلو دلی اورن
سنین ایله بئله وارسین!
قوشا بورجدان قاییم اوخو
اگلنمه‌ین یاغرینچی اوغلو
ایلالمیش بئله وارسین!
اوچ کره یاغی گؤرمسه
قان آغلایان دوغسون اوغلو
دلی روستم بئله وارسین!
اژدهالار آغزیندان آدام آلان
دلی اورن بئله وارسین!
یئر اوزونون بیر اوجوندان
بیر اوجونا یئتم دیین
سوغان ساری بئله وارسین!
قالین اوغوز ارنلری
سایماقلا سایا گلمز
بایندیر خان ایگیرمی دؤرت
سنجاق بگین ار اوغلانا
یولداش قوشدو.
هامی بگلر جمع اولوب
یاراقلارین گؤتوردولر
یئگنک او گئجه یاتیرکن
یوخو گؤردو یوخوسونو

یولداشلارینا سؤیله‌دی:
- دونن گئجه باشیم - گؤزوم
غافیللیجه یاتیر ایکن
یوخو گؤردوم آلا گؤزلریم
آچیبان دونیا گؤردوم
آغ - بوز آتلار چاپیزدیران
ارلر گؤردوم. آغ ایشیقلی
آلپلاری یانیما سالدیم
آغ ساققاللی قورقوتدان من
اؤگوت آلدیم. آلایاتان
قارا - قارا داغلار آشدیم
ایره‌لی یاتان قارا دنیز
ایچره گیردیم. گمی تاپیب
کؤینگیمی یئلکن ائتدیم
ایره‌لی یاتان دنیزی ده
دلدیم کئچدیم. اؤتکی قارا
داغ یانیندا آلنی پارلاق
بیر ار گؤردوم. قالخاراق
یئریمدن دوردوم
قارغی دیللی اوز سونگومو
اله آلدیم. قارشیلاییب
او ایگیده دوغرو واردیم
قارشیسیندان اونو سانجدیم.
گؤزتله‌دیم گؤز اوجیله
اونا باخدیم. او ار داییم
امن ایمیش. بونو بیلجک
دؤندوم اونا سلام وئردیم
قالین اوغوز ائللرینده
کیمسن دئدیم. قاپاقلارینی
قالدیریب منه باخدی
- اوغول یئگنک هارا بئله؟
من آیدیم: دایی دوزمورد
قالاسینا. بابام اورادا
دوستاق ایمیش.
بوردا داییم منه دئدی:
یئتدیگیمده یئل یئتمزدی یئددی نسلیم
یئددی چؤلون قوردلارینا بنزر ایدی ایگیتلریم
یئددی کیشی ایله قورولوردو منیم یاییم
قایین دالی یئله‌گیندن سوم آلتونلو منیم یاییم
یئل اسدی یاغمیر یاغدی بورکو قوپدو
یئددی کره واردیم. اوقالانی آلانمادیم گئری دؤندوم
مندن داخی ار قوپمازسان یئگنگیم دؤن گئری.
یئگنک یوخوسوندا داییسینا سؤیله‌میش:
قالخیبانی یئریندن دوردوغوندا
آلا گؤزلو بگ ایگیتلری یانینا آلمادین
آدی بللی بگلر ایله سن یورتمادین
بئش آقچالی علوفه‌چیلر یولداش ائتدین
اونون اوچون او قالانی آلانمادین.
یئگنک یئنه آیدیر:
کسه - کسه یئمک اوچون بخنی یاخشی
کسر گونده سرچشمه‌دن یوگروک یاخشی

گلدیگینده دورسا قالسا دؤولت یاخشی
بیلدیگینی اونوتماسا عاغیل یاخشی
قیریمیندان دؤنمه‌سه قاییتماسا ارلیک یاخشی.
یوخوسونو ایگیت یئگنک
یولداشلارا نقل ائله‌دی
آنجاق بورادا قوچ داییسی
یقین ایدی. جومله بگلر
یولداشلاشیب یوللاندیلار
گلیب دوزمورد قالاسینا
یئتیشدیلر داياندیلار
کافرلر بونلاری گؤرجک
آرشین اوغلو دیرگه خبر وئردیلر
او ملعوندا قالاسیندان
دیشره چیخیب مئیدان آچیب
ار دیله‌دی. سلجوق اوغلو
دلی دوندار آت یوروتدو
آلتمیش توتام سور جیداسین
قولتوق قیسیب او کافری
قارشیسیندان سوسام دئدی
سوسامادی. کافر تکور
بیر ضربه‌ده قارمالاییب
سونگوسونو چکدی آلدی
آلتمیش باتمان گورزو ایله
باشیندان دونداری چالدی
دونیا باشینا دار اولدو
آتینی قایتاریب دؤندو
دؤنه بیلمز دولک اورن
آلتی پرلی چوماغی ایله
چاپیب گلدی یوخاریدان آشاغایا
او کافری قاتی ووردو
دیرک تکور قارمالاییب
چوماغین الیندن آلدی
اونا داخی گورز چالدی
اودا آتینی دؤندریب گئری دؤندو
بئله‌لیگه ایگیرمی دؤرت
سنجاق بگی زبون اولدو
بوردا یئگنک تازا ایگیت
اولو تانری‌یا سیغیندی
او زوالسیز حقّی اؤیدو:
اوجالاردان اوجاسان
کیمسه بیلمز نئجه‌سن
عزیز تانری!
سن آتادان اولمادین
سن آنادان دوغمادین
کیمسه ریزقین یئمه‌دین
کیمسه‌یه گوج ائتمه‌دین
هامی یئرده احدسن
آللاه صمدسن.
آدمه سن تاج وئردین
شئیطانا لعنت قیلدین
بیر سوجدان اؤتورو

درگاهیندان قوودون.
نیمرود گؤیه اوخ آتدی
قارنی یاریق بالیغی
اوخونا قارشی توتدون.
اولولوقدا حدین یوخ
سنین بویون - قّدین یوخ
یا جیسم ایله جّدین یوخ.
ووردوغونو اولاتمایان اولو تانری
باسدیغینی بلیرتمه‌ین بللی تانری
گؤتوردوگون گؤیلره یئتیشدیرن
قارقیدیغینا قهر ائدن قّهار تانری
مدد سندن!
قارا دونلو کافرلره آت تپرم
ایشیمی سن اونار! - دئدی.
دایانماییب آت سالدی
یئللر کیمی یئتیشدی
یاپیشقان‌تک یاپیشدی
کافر تکورون چیگنینه.
قلینج ووردو گئییمینی کئچیمینی
دوغراییب آلتی بارماق
درینلیکده یئر ائیله‌دی
قارا قانی شورولدادی
قارا آیغیر دریسیندن
چکمه‌لری قانلا دولدو
قارا باشی بوکولدو
بوکولو قالدی
دورماییب قالایا قاچدی.
یئگنک آردیندان یئتیشدی
حاصار قاپیسی اؤنونده
قارا پولاد قیلینجی ایله
انسه سینه توتوپ چالدی
قارا باشین بیر توپ کیمی
یئره سالدی دؤنوب لشکره قاییتدی.
زبون کافر آتاسینی
سالی وئردی چیخیب گلدی
بئله دئدی: بگ ایگیتلر
بو کافری کیم اؤلدوردو؟
قیتیبانین مایاسینی
یوکلو قویدوم نر دوغموش
مایا دوغموش اونو بیلسم.
آغیلیمین قویونونو
یوکلو قویدوم قوچ دوغدو
قویون دوغدو اونو بیلسم.
آلا گؤزلو آغاجا اوزلو
حلالیمی یوکلو قویدوم
اوغول دوغدو یا قیز دوغدو
اونو بیلسم مره بگلر
یارادانین عشقینه خبر منه!
یئگنک بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
قیتیبانین مایاسینی

یوکلو قویدون نر اولدو
آغ آغیلدا قویونونو یوکلو قویدون
قوچ اولدو آلا گؤزلو آغجا اوزلو
حلالینی یوکلو قویدون اسلان اولدو.
آتا - اوغول گؤروشدولر
اوندان قالان بگلر هامی
گؤروشدولر بیر آغیزدان
حاصارا یوروش ائتدیلر
هرنه وار یاغمالادیلار.
یئگنک ایله بگ باباسی
گیزلی - گیزلی یاخا توتوب
سارماشدیلار. ایکی حسرت
بیر - بیریله بولوشدولار
ایسسیز یئرین قوردو کیمی
اولاشدیلار. حق تانریا
شوکر قیلیب قالاچانین
کلیساسین ویران ائدیب
یئرینه مسجید یاپدیلار
عزیز تانرینین آدینا
خوطبه اوخودوب
قوشون آلا قانلی‌سینی
قوماشین ان یاخشی‌سینی
قیز - گلینین گؤیچگینی
دوققوزلاما چرغاب - چوخا
خانلار خانی بایندیرا
بئشدن بیر چیخیب
قالانینی دؤیوشچولر
آراسیندا بؤلوشدولر
گئری دؤنوب ائولرینه قاییتدیلار.
ددم قورقود چیخیب گلدی
بوی بویلادی سؤی سؤیله‌دی
بو داستان اوغوزنامه
بگ یئگنکین اولسون دئدی.
یوم وئره‌یین یئرلی قارا داغلارینیز
ییخیلماسین. کؤلگه‌لیجه آغاجلاریز
کسیلمه‌سین. آغ ساققاللی بابان یئری
اوچماق اولسون. آغ بیرچکلی آنان یئری
بهیشت اولسون. سون نفسده تانری سیزی
پاک ایماندان آییرماسین
آغ آلنیندا بئشجه کلمه
دوعا قیلدیق، قبول اولسون.
گوناهیزی آدی گؤزل محمّد موصطفایه
باغیشلاسین.

11

بای بورانین اوغلو

بامسی بئیرک

عاشیق، جانیم عاشیق چال‌قوپوزونو
آماندیر آماندیر یار الدن گئدیر.
آلیشدیر ایچیمی نغمه‌لرینله
ایستک ایلقار وارلیق وار الدن گئدیر.

آیاز گئجه‌لرده منه گؤز ووران
پارلاق اولدوزلاریم
بس هایاندادیر؟
آمان
بوغدو منی بو دارلیق بو چن
گنجلیک رؤیالاریم بس هایاندادیر؟

زومرود دالغالارین زیروه‌سیندن آی
نییه قاش قالدیریر ایشیغین ساچمیر.
فیروزه گؤیلرین آلتین گمیسی
نییه سمالرده یئلکنین آچمیر؟

نییه اولدوزلارین چنگیسی زؤهره
اولکر بوبون باغین بوینونا سالمیر
ایپک تئللرینی شوخ ممه اوسته
چکیب تیرلندیرمیر ساز ائدیب چالمیر.

نه‌دن پیچیلداشمیر اوجا قوواخلار
نییه گئجه قوشو ویردین اوخومور؟
ننه اوشاقلاری باشینا ییغیب
نییه ناغیل دئمیر جوراب توخومور؟

خوش گونلر خیال تک گلدی ده کئچدی
خاطیرلرده بیر ایز قالا - قالمایا
هر شئیینی اؤتریدیر گلیر سووشور
حیات خاطیره‌دیر بیر ده بیر رؤیا.

هانی دؤشلرینده چادیر قوردوغوم
کئیکلی جویورلو جئیرانلی داغلار؟
اکیب بئجردیگیم آشیلادیغیم
کؤلگه‌لی آغاجلار مئیوه‌لی باغلار؟

هر خوش دقیقه‌لر خوش منظره‌لر
تکرار اولونماز بیر صحنه‌یه بنزر.
اینسان هم آکتوردور هم تاماشاچی

حیات ایسه باشسیز - دیبسیز بیر اثر.

هانی «قاری ننه ایش اوزاداندا»
یاغمورلو گونشلی تمیز هاوالار؟
گلین تک چیچکدن چادیرا اؤرتن
اوجا بوی آغاجلار گوللو پیتالار؟

هانی سحر - سحر گؤز آچان زامان
اوتانا - اوتانا قیزاریب پؤرتن
اوزونده شرمیندن تر مینجیقلانان
باکیره اتکلی قانلی نسترن؟

هانی مرد ایگیتلر اووا میننده
کوکرمین آیغیرلار اوچار ترلانلار؟
هانی قوروغونا تولکو قویمایان
قیناقلی قاپلانلار قوغان آسلانلار؟

هانی نه گؤز وورماق نه یاشماق بیلن
گؤلونه اووچولار وارماز «سونا»لار
نه گیزلنمک بیلن نه قاچماق بیلن
ارسلانلار دوغان خاتین آنالار؟

کئچن گونلرینی خاطیرلایاراق
یازیق آنام بعضن سیزیلدایاردی.
اورگی توتولوب کدرله‌ن واخت
گؤزلری یاشاریب میزیلدایاردی:

«اوتورموشدوم اوتاقدا
قیزیل گول آچان واختدا.
بیر وعده سیز یئل اسدی
گول قویمادی بوداقدا.»

او زامان قانمازدیم آنامین سؤزون
کدری باغریمی سیخاردی آنجاق.
کئچمیش یا گله‌جک نه‌دیر بیلمزدیم
اوشاق ایدیم، اوشاق نه آنلایاجاق؟

نه بیلیم بلکه ده کؤنول سازیمی
ایلک - ازل اینله‌دن بو زخمه‌لر دیر.
منی شاعیر ائدن شاعیر یئتیرن
بو سیزیلتیلاردیر بو نغمه‌لردیر.

بؤیودوم بوی‌آتدیم هوش - باش قازاندیم
چوخ شئیلر دوشوندوم چوخ شئیلر قاندیم.
وطن عاشیغی - ائل عاشیغی اولدوم
گونو - گوندن درده غمه بویاندیم.

یوردو یوزغون گؤردوم ائلی دیدرگین
آجیدیم گؤینه‌دیم آلیشدیم یاندیم.
دردیمه بیر چارا آراییم - دئیه
هر دیاری قاریش - قاریش دولاندیم.

نه بیر آن یورولدوم نه ده دینجلدیم
هر گلیب - گئدندن سوراغ سوروشدوم.
درەلردن کئچدیم داغلاردان آشدیم
گونش کروانینا گئدیب قووشدوم.

من ده اوز قویدوم او علوی مقصده
یوللاندیم دردیمه درمان آختارام.
دؤنم یوزقونلوقدان قارانقولوقدان
ائلیمین - یوردومون جانین قورتارام.

قفلەمیز توش گلدی حرامیلره
چالدیلار چاپدیلار وار - یوخوموزو
ایچیمیزه یامان زلزله دوشدو
آسدیلار کسدیلر

قاچیبان اولو بیر داغا دایاندیم
دئدیم آرخام داغدیر یولوم دا ایشیق
گووندیگیم داغا قار یاغدی بیردن
دوشوندوم قاییدیم یا دؤزوم آرتیق.

گؤردوم بوش قاییتماق ایگیده عاردیر
دؤنمزلیگله اینسان یولونو تاپار.
دئدیم: قالام یولوم قاردیر کی قاردیر
یولچو اؤلر یادا مقصده چاتار.

گون چیخدی داغلارین قاری اریدی
هر طرفدن داشغین سئللر آتلاندی.
منی چول - پالازی دامی - دوواری
آلیب دنیزلره ساری یوللاندی.

بیر قابا آغاجا سوواشاراق من
نەلر چکدیمسه ده اؤلمەدیم قالدیم.
دئمیشلر دوزگلر ایش دوز گلنده
آنجاق کی اؤزومو دنیزه سالدیم.

بوش بیر قاییق گؤردوم آتیلدیم میندیم.
ساندیم کی دریالار دای منیم اولدو.
توفان قوپدو دالغالارلا دوروشدوم
آخیردا کؤینگیم یئلکنیم اولدو.

مایاقلاری ییخیب سالمیشدی توفان
یول تاپیب ساحیله چیخا بیلمەدیم.
یاغمورلار ایسلاتدی کؤینگیمی ده
قورودا بیلمەدیم سیخا بیلمەدیم.

آخیردا قاییغیم داشا توخوندو
قولومدا قووتیم وار ایکن اوزدوم.
مین بیر دوه بوینو آشدی باشیمدان
یورولدوم جانیمدان الیمی اوزدوم.

دئییرلر دنیزلر اؤلو ساخلاماز
مئییت ساندی منی آتدی قیراغا.
بیر بالیقچی گلدی باشیم اوستونه
اویاتدی سمیردیم دوردوم آیاغا.

اوز قویدوم کندلره شهره ساری
آغ دوشموشدو گؤردوم قارا ساچلارا.
زامانا دییشیب دؤوران دؤنموشدو
قارالار آغ اولموش آغلاردا قارا.

ایستەدیم دؤندەرم چرخی دؤورانی
هر آددیم باشی بیر ایپه ایلیشدیم.
چئگنەدیم اوفاتدیم قیردیم ایپلری
یئر آیریلدی زویدوم دوزاغا دوشدوم.

اوزومه باغلاندی هامی قاپیلار
سیندیرا بیلمەدیم آچا بیلمەدیم.
یولوندو تؤکولدو قارتال قانادیم
هاوالانانمادیم اوچا بیلمەدیم.

بیر نسلین ییغدیغی دنی - خرمنی
یاخدیلار امکلر بوتون زای اولدو.
تر تؤکوب اکدیگیم حاصیلین بالنیز
توستوسو قورومو گؤزومه دولدو.

سؤنمزلر شام کیمی یاندی قورتاردی
یورددا اوجاق سؤندو سویوق کول قالدی.
مئشەلر قیریلدی سولار سوولدو
آغاجلار قورودو باغلار چؤل قالدی.

قاچان قاچدی گئتدی جانین قورتاردی
مرد ایگیتلر هامی اؤلدو قوجالدی.
«دؤنمرم» دئیئلر دؤندو یولوندان
نه ایلقار نه پئیمان نه قرار قالدی.

گوللو باغچالارین شاختا آپاردی
سوسدو بولبوللرین شیرین نغمەسی.
دوندو بوز باغلادی چاغلایان چایلار
کسیلدی سولارین خوش ترانەسی.

وعدەسیز قار یاغدی ننجه ده یاغدی
چشمەلی - چمنلی اولو داغلارا.
بولودلار کیشنەدی دولو تؤکولدو
آلماسی آرمودو سولو داغلارا.

ایندی تارلالاریم وئرانا قالیب
گونده شوخوملانیر اوت دا بیتیرمیر.
گؤزدن یاییلیب بیر بوتا گؤیرسه
سولوب قینجالانیب گول وئره بیلمیر.

دلی بوغاکیمی فینخیریر توفان

قابا آغاجلاری کؤکدن قوپاریر.
چالیر چاخناشدیریر باش قالدیرانی
درەلره تؤکور سئللر آپاریر.

سؤزلوکدن سیلدیلر ایگیتلیک آدین
آبیدەلر یئرینه سو بوراخدیلار.
دوز یول گئدنلرین نعشینی بئله
مزاردان چیخاریب اودا یاخدیلار.

بیر سیغیناجاق یوخ دالداناجاق یوخ
نه بیر کوما نه بیر آلاچیق قالیب.
بیر یاناجاق یوخ قیزیناجاق یوخ
تندیرلر شئه چکیب کؤزلر قارالیب.

یئر گؤیه قووشوب گؤز گؤزو گؤرمور
گئجه ده کی یامان کسیب آمانی.
گؤتورمک اولماییر آددیم - آددیمدان
کیمسه سئچه بیلمیر یولو یارقانی.

هاچان داغیلاجاق قارا بولودلار
هاچان قیزاراجاق اوفوقده شفق
بو مودهیش گئجەدن مودهیش توفاندان
«اعوذ اعوذ بربِّ الفلق»

عاشیق جانیم عاشیق چال قوپوزونو
آماندیر - آماندیر یار الدن گئدیر.
آلیشدیر ایچیمی نغمەلرینله
ایستک، ایلقار، وارلیق، وار الدن گئدیر.

بیر لحظه وار اورک گؤرر آرزیسین
منی او لحظەیه آپاریب چیخار.
باخاریمدان سوپور بوتون هرزادی
گؤرونسون گؤزومه بلکه نازلی یار.

اینسان بئزیکمەسه یول آرایانماز
اینلت غم سازینی اوساندیر منی.
اورگی یانمایان سو آختارانماز
اود ووروب آلیشدیر یاخ - یاندیر منی.

اینسان جاندان گئچه بیلر بیر آن وار
منی او عالمه او آنا آپار.
یا اؤلوم زققومون دادیزدیر منه
یا یاریما یئتیر جانیمی قورتار.

او آن آیریلیغین سون قیسقانجیدیر
او آغریا دؤزن قورتولوش تاپار.
یئنی بیر دوغولوش دوغاجاغیدیر
دالیجا یئنی بیر حیات باشلانار.

کیم دئییر اؤلومدور جاندان ال چکمک
جاندان ال اوزمەین یارا چاتانماز.

جانیخدیر جانیخدیر جانیخدیر جانیخدیر منی
دردن جانیخمایان چارا تاپانماز.

خان اوغلو خان‌بایندیر خان
بیر گون یئردن دورموش ایدی.
قارا یئرین اوزرینه
آغ بان ائوین قورموش ایدی.
آلا سئیوان گؤی اوزونه
آشینمیشدی. مین بیر یئرده
ایپک خالچا دؤشنمیشدی.
ایچ اوغوزون دیش اوغوزون
ارنلری خانلار خانی‌بایندیرین
صؤحبتینه دوزولموشدو.
بای بورا بگ دییرلر بیر
بگ ده داخی بایندیرین
صؤحبتینه گلمیش ایدی.
بایندیر خان قارشیسیندا
قارا گونه اوغلو ایگیت
قارا بوداغ دایانمیشدی.
ساغ یانیندا قازان اوغلو
«اوروز» دورموش
سول یانیندا قازیلیق قوجا
اوغلو «یئگنک» دایانمیشدی.
بای بورابگ بونو گؤروب
دریندن بیر آه ائیله‌دی
قافاسیندان عاغلی گئدیب
دستمالینی اله آلدی
بؤیوره - بؤیوره آغلادی.
بئله ائتجک قالین اوغوزون آرخاسی
بایندیر خانین کوره‌کنی سالور قازان
قابا دیزی اوسته چؤکوب
گؤزلرینی قییا تیکیب
بای بورابگین اوزونه
باخیب دئییر:
- بای بورابگ نه آغلاییب
نه بوزلارسان؟
بای بورابگ جواب وئریر:
- بگیم قازان سؤیله نئجه
آغلامایيم؟ سؤیله نئجه
بوزلامایيم؟ اوغولدا بیر
اورتاجیم یوخ. تانری منی
قارغامیشدیر. گله‌جگیم
تاج - تاختیم اوچون بئله آغلاییرام.
بیر گون اولا دوشم اؤلم
یئر - یوردوم کیمسه‌سیز قالا.
قازان آیدیر: - مقصد بومو؟
- بلی بودور منیم داخی
اوغلوم اولسا خانلار خانی
بایندیرین قارشی‌سینی

آلیب دورسا قوللوق ائتسه
من ده داخی باخیب - گؤرسم
بیر سئوینسم بیر گوونسم.
بئله‌دئجک قالین اوغوز بگلری
اوز گؤیه توتوب ال قالدیریب
دوعا - ثنا ائله‌دیلر:
اوجا تانری سنه ده بیر
اوغول وئرسین!
او زامانلار ارنلرین
آلقیشلاری آلقیش ایدی
قارقیشلاری قارقیش ایدی
دوعالاری ایجابته یئتیشیردی.
بوراداجا بای بیجان
اؤز یئریندن اورو دوروب
بئله آیدیر: بگلر گلین
منیمچین ده دوعا ائدین
تانری تعالا کرم قیلیب
بیر قیز داخی منه وئرسین.

بگلر یئنه ال قالدیریب
دوعا قیلدی: اولو تانری
سنه داخی بیر قیز وئرسین.
بای بیجان بگ یئنه آیدیر:
بگلر! تانری کرم قیلسا
منه بیر قیز وئرر اولسا
منیم قیزیم بای بورابگین
اوغلونا بئشیک کسمه
یاووقلو اولسون
هامی بونا تانیق اولون.

بیر چوخ زامان کئچمه‌میشدی
حق تعالا کرم ائتدی
بای بورانین اوغلو اولدو
بای بیجانین قیزی اولدو.
قالین اوغوز ارنلری
سئویندیلر، ائشیده‌رک شاد اولدولار
بای بورابگ تاجیرلری
چاغیریبان بویروق ائتدی:
- مره قوچوم بزیرگانلار
حق تعالا کرم ائدیب
منیم اوچون بیر اوغول وئردی
روم ائلینه وارین اورادان
اوغلوم اوچون یاخشی - یاخشی
ارمغانلار تاپیب آلین
اوغلانجیغیم بؤیویونجه
دؤنوب گلین.
بزیرگانلار گئجه - گوندوز
یول گئتدیلر ایستانبولا
گلیب چاتیب بای بورانین
اوغلو اوچون دان - دانیشیق
ایله یاخشی ارمغانلار

توپلادیلار. دنیز آتی
قولونوبیر آغ - بوز آیغیر
بیر آغجا توزلو قاتی یای
بیر ده داخی آلتی پرلی
گورز آلدیلار. یول یاراغین
حاضرلاییب یوللاندیلار.

بای بورانین اوغلانجیغی
بوی آتیبان بئش یاشینا
بئش یاشیندان اون یاشینا
اون یاشدان اون بئش یاشینا
گلیب چاتدی. چایا باخا
چالیملی آلیجی قوش
اردملی گؤزل - گؤیچک
ایگیت اولدو.
او زامانلار هئچ اوغلانا
باش کسمه‌دن قان تؤکمه‌دن
ساییبان آد قویمازدیلار.
بای بورانین اوغلو بیر گون
آتلانیبان آوا واریب
قوش قوشلارکن باباسی‌نین
ایلخی‌سینا گلیب واردی.
امیر آخور قارشی گلیب
حؤرمتله قوناقلادی
یئییب - ایچییب اوتوردولار.

بو طرفدن بزیرگانلار
گلیب چاتیب قارا دربند
آغیزیندا قونموشدولار.
یاریماسین یارچیماسین
اوقالانین کافرلری
گلنلری جاسوسلادی.
بزیرگانلار یاتارایکن
غافیلجه‌دن بئش یوز کافر
باسقین ائدیب قافیله‌نی
تالادیلار. تاجیرلرین
اولوسونو دوستاق ائدیب
کیچیگی جان قورتاریب
اوغوزلارا گلیب چاتدی.
باخیب گؤردو اوغوزلارین
اوجوندا بیر آلا سئیوان
تیکدیرمیش بیر ایمیرزه
ایگیت اوغلان قیرخ ایگیدی
ساغ - سولوندا اوتورموشلار.
- اوغوزون بیر ایگیدیدیر
یورویه‌ین اوندان مدد
دیله‌یه‌لیم دئیه تاجیر
گلیب آیدیر:
- ایگیت ایگیت اؤنوم اؤنله
سؤزوم دینله. اون آلتی ایل
بوندان ازل اوغوزلاردان

گئتمیش ایدیک دان - دانیشیق
کافرمالین قالین اوغوز
بگلرینه گتیریردیک.
پاراسارین قارا دربند
آغیزینا دوشموش ایدیک.
اوقالادان بئش یوز کافر
اوستوموزه باسقین ائدیب
قارداشیمی دوستاق ائتدی
مالیمیزی ریزقیمیزی
یاغمالاییب قاپیتدیلار.
قارا باشیم گؤتوروبن
سنه گلدیم قارا باشین
صدقه‌سی آمان ایگیت
مدد منه!

ایگیت اوغلان آل شرابی
ایچر ایکن ایچمز اولدو
الینده‌کی قیزیل جامی
یئره چالدی بئله آیدیر:
دئدیگیمی یئتیرین
گئییمیمله منیم شاهباز
آتیمی گتیرین
منی سئون ایگیت مینسین!
بزیرگان دا اونلار اوچون
بلدچی اولوب آت سالدیلار.

کافر ایسه بیر محلده
اوتراق ائدیب آلتون - آغچا
بؤلوشرکن ارنلرین
مئیدانداری، مئیدانلارین
بوز آسلانی، پهلوانلار
پهلوانی ایگیت اوغلان
چاپار یئتدی بیر سؤیله‌مز
ایکی دئمز کافرلره
قیلینج قویدو باش قالدیران
کافرلرین بوینون ووردو
تاجیرلرین مالین آلدی.

بزیرگانلار گلیب آیدیر:
بگ ایگیت سن بیزه بؤیوک
ارلیک ائتدین وارگل ایندی
بگندیگین مالی گؤتور.
بوز اوغلانین گؤزو آنجاق
دنیز آتی دولو اولان
بوز آیغیری، آغجاتوزلو
قاتی یایی، آلتی پرلی
گورزو توتدو.
- بزیرگانلار!
مره من بو
آیغیر ایلن گورزو بیر ده
قاتی یایی خوشلاییرام.

بونو دئجک بزیرگانلار
سخت اولدولار.
ایگیت آیدی:
- بزیرگانلار مره مگر
چوخ ایستەدیم؟
بزیرگانلار آییتدیلار:
یوخ چوخ دگیل آنجاق بیزیم
بگیمزین بیر اوغلو وار
بو اوچونو اونون اوچون
آپارماغیمیز گرکدیر.
اوغلان آیدیر:
- بگینیزین اوغلو کیمدیر؟
- بای بورانین بامسی آدلی
اوغلو واردیر.
بو ایگیدین بابیبورانین
اوغلو اؤزو اولدوغونو بیلمەدیلر.
اوغلان بارماغین ایسیردی:
- بورادا من منت ایلن
آلماغیمدان بگ بابامدان
مینّتسیزجه آلماق ایگیدیر.
دؤنوب آتین قامچیلاییب
یولادوشدو. بزیرگانلار
دالیسینجا باخار قالدی
- والله عجب یاخشی ایگیت
موروتلی ایگیت ایمیش
سؤیله دیلر.
ایگیت اوغلان باباسی‌نین
اوردوسونا گلدی چیخدی
«بزیرگانلار گلدی - دئدی»
بای بورابگ سئوینیین
چادیر - اوتاق آلاسئیوان
تیکدیردی. ایپک خالچا
دؤشتدیردی. اوتوروبان
اوغلونو دا ساغ یانیندا
اگلشدیردی. ایگیت اوغلان
بزیرگانلار خصوصوندا
مطلق هئچنه سؤیلەمەدی
کافرلری قیردیغیندان
سؤز دئمەدی.

چوخ چکمەدن بزیرگانلار
یئتیشدیلر باش ائندیریب
بگه سلام سؤیلەدیلر.
گؤردولرکیم او ایگیت کی
باش کسیبدیر قان تؤکوبدور
مال سالدیریب، بابیبورانین
ساغ یانیندا اوتورموشدور.

بزیرگانلار یوگوردولر
ایگیدین الین اؤپدولر.
بئله ائتجک بای بورابگ

آجیقلاندی تاجیرلره
باخیب آیدیر:
- مره قاوات اوشاقلاری
مگر آتا دوران یئرده
اوغلانین الین اؤپرلر؟
بزیرگانلار آییتدیلار:
- خان!
بو ایگیت
یوخسا سنین اوغلونمودور؟
- بلی منیم اوغلومدور او.
- اونون الین اؤپدوگوموزه
خان بیزلردن اینجیمه‌سین
سنین اوغلون اولماسایدی
وار - یوخوموز گورجوستاندا
گئتمیش ایدی اؤزوموزسه
دوستاق اولوب توتولموشدوق.
بای بورابگ بورادا آیدیر:
- مره منیم اوغلوم مگر
باش‌می کسدی، قان‌می تؤکدو؟
- بگ ساغ اولسون سنین اوغلون
باش دا کسدی قان دا تؤکدو.
مال سالدیردی سؤیله‌دیلر.
- مره دئیین بو اوغلانین
آد قویماغا لاییقی وار؟
- سولطانیم بگ بلی اوندان
آرتیقلاشا لاییقی وار!
سؤیله‌دیلر.
بای بورابگ قالین اوغوز
بگلرینی چاغیریبان
قوناقلادی. قورقود دده
واریب گلدی بوز اوغلانا
آد قویوبان بئله دئدی:
- سؤزوم دینله بای بورابگ
تانری سنه بیر ایگیتمن
اوغول وئرمیش، توتا وئرسین
آغیر بایراق گؤتورنده
موسلمانا آرخا دورسون
قارشی یاتان قارا قارلی
داغلاریندان آشار اولسا
تانری تعالا آشیت وئرسین.
قانلی - قانلی گور سولاردان
کئچر اولسا کئچید وئرسین.
قالابالیق چاغلاریندا
کافرلره گیرن زامان
تانری اؤزو بو اوغلانا
دایاق اولوب فورصت وئرسین.
سن اوغلونو باسام دئیه
اوخشادینسا بونون آدی
بوز آیغیرلی بامسی اولسون.
آدینی من وئردیم، یاشین
اولو تانری وئرسین!

قالین اوغوز ارنلری
ال گؤتوروب دوعا قیلیب
یارب بو آد بو اوغلانا
قوتلو اولسون سؤیله‌دیلر.
سونرا هامی اووا میندی
بوز آیغیرین چکدیریین
بامسی میندی ناگهاندان
اوغوزلارین قارشیسینا
بؤیوک سورو کئییک چیخدی.
بامسی بئیرک بیریسینی
قووار گئتدی. قووا - قووا
بیر محله گلدی چیخدی
نه‌لر گؤردو؟
گؤی چاییرین اوزرینده
قیرمیزی بیر اوتاق گؤردو
اؤز - اؤزونه: «یارب بو ائو کیمین اولا»
دوشونه‌رک آلاجاغی آلا گؤزلو
دیلبر قیزین اولدوغوندان
خبری یوخ. نه اولورسا
اولسون دئیه هله واریب
اؤز اوومو آلیم - دئدی.
کئییکینی سینیرلرکن
آل اوتاغین قاپیسینا
آیریش گلدی باخدی گؤردو
بو آل اوتاق بئشیک کسمه
نیشانلیسی یاووقلیسی
بانی چیچک اوتاغی ایمیش.
بانی چیچک اوتاغیندان
باخیر ایدی چاغیریبان بئله دئییر:
- دایه‌لریم گؤرونوزبو
قوات اوغلو قوات بیزه
ارلیک‌می گؤسترمک ایستر؟
وارین بوندان پای دیله‌یین
هله گؤرک نه سؤیله‌یر.
قیسیرجا ینگه دئییرلر
خاتین واردیر
ایره‌لی واریب پای دیله‌دی:
- هئی بگ ایگیت بیزه دخی
بو کئییکدن پای وئر - دئدی.
بئیرک آیدیر:
- دایه اووچو دگیلم من
بگ اوغلویام هامیسی دا
سیزین اولسون
لاکین سورماق عئیب اولماسین
بو آل اوتاق کیمینکی دیر؟
- بگ ایگیدیم بو آل اوتاق
بای بیجان بگ قیزی اولان
بانی چیچک خانیمیندیر.
بونو دئجک بئیرگین
قانی قاینار

ادب ایلن
گئری دؤنر.
قیزلار گلیب اووو چکیب
گؤزللرین پادشاهی
بانی چیچک خدمتینه
آپاردیلار. باخدی گؤردو
سولطان سئودی سیغین - سمیز
کئییکدیر بو.
بانی چیچک بورادا سؤیلر:
مره قیزلار بو ایگیت نئجه ایگیتدیر؟

قیزلار آیدیر:
- وآللاه خانیم بو قوچ ایگیت
اوزونه نقاب سالمیش
یاخشی ایگیت بگ اوغلو بگ
بیر ایگیتدیر.
- هئی دایه‌لر بابام منه
قیزیم سنی نقاب اوزلو بیر بئیرگه
وئرجگم سؤیله‌یردی.
اولمایابو اؤزو اولا.
مره قاچین خبرلشین!
دئیه - خانیم حؤکم ائیله‌دی.
چاغیردیلار. بئیرک گلدی
بانی چیچک یاشماقلاندی
خبر سوردو:
- بگ گلیشین هایاندادیر؟
بئیرک آیدیر:
- ایچ اوغوزدان.
- ایچ اوغوزدا کیملردنسن؟
- بای بورابگ اوغلو بامسی بئیرک
آدلی دئدیکلری
منم - دئدی.
قیز سوروشور:
- یا!
نه اوچون گلدین ایگیت؟
بئیرک آیدیر:
- اولوبگیم بای بیجانین
بیر قیزی وار اونو گؤرمک اوچون گلدیم.
قیز سؤیله‌ییر:

- او ائله‌بیر آدام دگیل
اؤزون سنه نیشان وئره
و لاکین من بگ قیزینین
دایاسی‌یام گل من ایلن
اووا چیخاق اگر سنین
آتین منیم آیغیریمی
کئچرایسه اونون آتین
داخی کئچر. هم سن ایلن
اوخ آتاریق منی کئچسن
اونو داخی کئچه‌جکسن.
سونرا سنلن گولشریک

منی باسسان اونو داخی باساجاقسان.
بئیرک آیدیر:
- خوش، گل ایندی آتلانایین.
هر ایکیسی آتلاندیلار
مئیدان آچیب آت تپدیلر
بئیرگین آتی قیزین
آتین کئچدی. اوخ آتدیلار
بئیرک قیزین اوخون یاردی.
قیز سؤیله‌ییر:
- مره ایگیت من آتلانیب
آت سالارکن آیغیریمی
کئچن آت یوخ. من یای چکیب
اوخ آتارکن آتدیغیمی
یاران اوخ یوخ. گل سن ایلن
گورش توتاق. بئیرک همان
آتدان یئندی. قاوراشدیلار
جوت پهلوان آسلان کیمی
بیر - بیرینه سارماشدیلار.
بئیرک آلیب قیزی یئره
وورماق ایستر قیز بئیرگی
آلیب یئره وورماق ایستر.
بئیرک اؤز - اؤزونه آیدیر:
بو قیز منی باسار اولسا
قالین اوغوز ائللرینده
بو باشیما قاخینج اولار.
هم اوزومه توخونج اولار.
بئیرگه غئیرت گلدی
قیوراییبان باغداماسین
آلدی قیزین امجگیندن
یاپیشینجا قیز قوجوندو
سونرا قیزین اینجه‌بئلین
قولتوقلادی باداغ آتدی
آرخاسینی یئره ووردو.
قیز سؤیله‌ییر:
- مره ایگیت بای بیجان قیزی
بانی چیچک من اؤزومم!
بئیرک اوچ اؤپدو بیر دیشله‌دی.
- خان قیزی تویون موبارک! - دئیه
اوزوگونو بارماغیندان چیخاریب
خان قیزینین بارماغینا کئچیردی.
اورتامیزدا بو نیشان اولسون - دئدی
قیز آیدیر: آبگ اوغلو
چون بئله اولدو ایندی ایره‌لی
دورماق گرک. بئیرک آیدیر:
نولا خانیم باشیم اوسته.
بئله‌لیکله بئیرک قیزدان
آیریلیبان ائولرینه
واریب گلدی. آغ ساققاللی
بگ باباسی قارشی چیخدی.
بابا آیدیر: جانیم اوغول
سؤیله گؤرک اوغوز ایچره

دان - دانیشیق نه‌لر گؤردون؟
- نه گؤره‌ییم؟ اوغلو اولان
ائولندیرمیش قیزی اولان
کؤچورموشدور.
باباسی آیدیر: بس سن
ائولنمک ایسترسن؟
- بلی بس نه عزیز بابا
منی ائولندیرمک گرک.
بابا آیدیر: اوغوزلاردا
کیمین قیزین ایسته‌ییرسن
آلیم سنه. اوغلان آیدیر:
بابا منه بیر قیز آل کی
من یئریمدن دورمامیش
یئردن دورا، من آتیما
مینمه‌میش او آتا مینه
من قیریما وارمامیش
او منیم اوچون باش گتیره.
منه بئلنچی قیز گرک.
خان باباسی بای بورابگ
یئنه آیدیر: اوغول سن
قیز دیله‌مزسن، اؤزونه
هاماش ایسترسن.
اولمایا سن ایسته‌دیگین
بای بیجانین آسلان قیزی
بانی چیچک اولموش اولا؟!
بئیرک آیدیر: آغ ساققاللی
عزیز بابا منیم ایسته‌دیگیم او دور.
بابا آیدیر: او قیزین بیر
دلی قوچار آدلی دلی
قارداشی وار. کیمسه اوندان
قیز ایسته‌سه توتار بوغار.
بئیرک آیدیر: - ائله‌ده بس نه ائتمه‌لی؟
بای بورابگ بئله آیدیر:
- جانیم اوغول قالین اوغوز
بگلرینی ائویمیزه چاغیرالیم
هر نه اونلار صلاح بیلسه
اونا گؤره ایش ائده‌لیم.

قالین اوغوز بگلرینی
اوخودولار ائولرینه
گتیردیلر. قوناقلاییب
آغیرلاییب دانیشدیلار.
بگلر هامی آییتدیلار:
- بیز بو قیزی ایسته‌مگه
کیمی گرک ائلچی سالاق؟
بئله صلاح گؤردولرکی
دده قورقود واریب گئتسین.
قورقود دده بئله آیدیر:
- هئی ارنلر چونکومنی
گؤندریرسیز بیلیرسینیز کی،
دلی قوچار قیز قارداشین

ایسته‌ینی توتوب بوغار.
باری گئدین باییندیرخان
تؤیله‌سیندن ایکی یوگرک
آت آیرین، بیری کئچی باشلی کئچر
بیری توخلو باشلی دورو
ایشدی بیردن قاچماق اولسا
قووماق اولسا بیرین مینیم
بیریسینی یئدک چکیم.
دده قورقودون دیله‌گی
مقبول گلدی. واریب - گئدیب
باییندیر خان تؤیله‌سیندن
ایسته‌دیگی ایکی آتی
گتیردیلر. قورقود دده
بیرین میندی بیرینی ده
یئدکله‌دی. دوستلار سیزی
اولو حقه ایسمارلادیم.
مگر دوستلار دلی قوچار
آغ بان ائوین آغ اوتاغین
قارا یئرین اوزرینه
قوردورموشدو. یار - یولداشی
دؤورەسینده اوتورموشدو
قورقود دده اؤتریدن بری گلدی
باش ائندیردی باغیر باسدی
آغیز دیلدن سلام وئردی.
دلی قوچار قابا آغزین
کؤپوکله‌دیب بئله دئدی:
علیکم سلام ای عملی آزمیش
فعلی دؤنموش. قادیر آللاه
آغ آلنینا قادا یازمیش
آیاقلیلار بو یئرلره
گلدیگی یوخ. آغیزلیلار
بو سویومدان ایچدیگی یوخ
سنی هاردان قادا توتدو؟
عملین‌می آزدی سنین
اجلین‌می گلدی سنین
بورالاردا نه گزیرسن؟!

قورقود آتا بئله آیدیر:
قارشی یاتان قارا داغین
آشماق اوچون گلمیشم
آخینتیلی گور سولارین
کئچمک اوچون گلمیشم
حق تعالا بویوروغو
پیغمبرین قؤولو ایله
آیدان آری گوندن دورو
قیز قارداشین بانی چیچگی
بامسی بئیرگه
دیله‌مگه گلمیشم.
قورقود دده بئله دئجک
دلی قوچار دئدی:
- مره نه دئدیگیمی یئتیرین

قارا آیغیری یاراغی ایله گتیرین.
قارا آیغیری یاراغی ایله گتیردیلر
دلیجه‌نی میندیردیلر. قورقود دده
کؤستی اوزدو دورمادی قاچدی.
دلی قوچار دالیسینجا
آت سالدی. توخلو باشلی
دورو آیغیر یورولدو دیلدن دوشدو
قورقود آتا کئچی باشلی
کئچر آتا سیچرادی.
دلی قوچار زاواللینی
قووا - قووا اون یئلک یئر
آشیریبان یاخالادی.
دده اؤزون ایتیره‌رک
اولو تانرییا سیغیندی
ایسم اعظم اوخویوبان
دوردو باخدی. دلی قوچار
ال قیلینجا حمله قیلدی
ایسته‌دی کی دالدان چالا
قورقود آیدیر:
چالار اولسان قوللارینی
حق قوروتسون!
حق تعالانین
امری ایله دلی بگین
الی - قولو قورویوبان
آسیلی قالدی.
دده قورقود زمانه‌نین
«ولی»سی ایدی دیله‌دیگی
قبول اولدو. دلی قوچار آیدیر:
دده آمان حق تانرینین
بیرلیگینه یوخدور گومان
کرم ائیله سن الیمی ساغلاتگیلن
من تانریمین بویوروغو
پیغمبرین قؤولو ایلن
قیز قارداشیمی بئیرگه
وئرر اوللام. اوچ یول تکرار
آغزی ایله اقرار ائدیب
گوناهیندان تؤوبه قیلدی.
قورقود دده دوعا ائدیب
اولو حقّین امری ایلن
دلی بگین الی - قولو
ساپ - ساغ اولدو. دؤنوب آیدیر:
قیز قارداشیمین یولوندا
نه ایسته‌سم وئررسنمی؟
دده آیدیر: وئررم البت
سؤیله گؤروم نه ایسترسن؟
دلی آیدیر: مین بوغرا گتیررسیز کی
مایا یا چاتمامیش اولا
مین ده آیغیر گتیررسیز
قیسراغا آشمامیش اولا.
مین داخی قوچ گتیررسیز
قویونا مینمه‌میش اولا.

مین داخی دا قویروغو یوخ
قولاغی یوخ کؤپک گرک
مین دانا دا بیره گرک.
بو دئدیگیم نسنه‌لری
گتیرسنه‌نیز خوش گلیبسیز
گتیرمه‌سیز بو قاتلا اؤلدورمه‌دیمسه
اوندا سنی اؤلدوره‌یین!

قورقود دده بای بورانین
اوداسینا دؤنوب گلدی.
بای بورا بگ آیدیر: - دده
اوغلانمیسان یا قیزمیسان؟
دده سؤیله‌دی: اوغلانام.
- اوندا سؤیله دلی قوچار الیندن سن
نئجه جان قورتارا بیلدین؟
- حق تانرینین عینایتی
ارنلرین هیمّتی اولدو
واردیم قیزی آلدیم - دئدی.
بئیرگه و آناسینا یئددیجه قیز قارداشینا
موشتولوقچو گؤندردیلر.
سئوینديلر شاد اولدولار.
بای بورابگ یئنه سوردو:
- سؤیله گؤرک دلی قوچار
نه ایسته‌دی؟ دده آیدیر:
- یاریماسین یارچیماسین
دلی قوچار ائله بیر مال
ایسته‌دی کی هئچ بیتمه‌سین!
بای بورا بگ: - هله سؤیله
نه ایسته‌دی؟ دده آیدیر:
- مین دانا آیغیر ایسته‌میش
قیسراغا آشمامیش اولا.
مین داخی بوغرا ایسته‌میش
کیم مایا گؤرمه‌میش اولا.
مین دانا دا قوچ ایسته‌میش
کیم قویون گؤرمه‌میش اولا.
مین ده قویروقسوز - قولاقسیز
ایت ایسته‌میش
مین دانا دا قارا - قارا
بیره ایسته‌میش.
بو نسنه‌لری گتیرسن
قیز قارداشیمی وئررم
گتیرمزسن داها بورادا گؤرونمه
یوخسا سنی اؤلدوررم.
بای بورا بگ یئنه آیدیر:
- دده اوچون من تاپارسام
ایکیسینی سن تاپارسان؟
دده آیدیر: - بلی بگیم
من ایکیسینی تاپارام
بای بورابگ: - ایندی دده
کؤپکلرله بیره‌لری سن تاپ - دئدی.
اؤزو ایسه تؤیله - تؤیله آتلاریندان

مین دانا آیغیر آییردی
دوه‌لره واریب گلدی
مین داخی دوه آییردی
قویونلارا واریب گلیب
مین داخی قویون آییردی.
دده قورقود مین قویروقسوز - قولاقسیز ایت
مین دانا دا بیره تاپدی.
بونلاری آلیب بیرلیکده
دلی قوچارا گتیردی.
دلی قوچار خبر تاپیب
قارشی گلدی و سؤیله‌دی:
- باخاق گؤرک دئدیکلریمی گتیردین؟
آیغیرلاری گؤرجک بگندی
دوه‌لری گؤردو بگندی
قوچلارا باخدی بگندی
کؤپکلره گؤزو دوشجک
قاس - قاس گولدو
بیره‌لری گؤرمه‌یینجه - دئدی:
دده هانی منیم بیره‌لریم؟
دده آیدیر: - اوغول قوچار
او بیر یاووز جاناوار دیر
بیرجه یئرده ایریشیب دورور
گل گئده‌لیم سیمیزین آل
آریغین قوی. سونرا دا
آلیب دلینی بیر بیره‌لی یئره گتدی
دلی بگی سویوندوروب بیره‌لیگه
ایته‌له‌دی. بیره جیکلر
دلی بگه داراشدیلار.
گؤردو الیندن ایش گلمز
هارای چکدی: - آمان دده
کرم ائیله تانری تعالا عشقی اوچون
قاپینی آچ منی چیخارت.
دده آیدیر: - اوغول قوچار
نییه قارغیش سؤیله‌ییرسن؟
ایسمارلادیغین نسنه‌دیر
نه اولدو بئله بوکولدون
سیمیزین آل آریغین قوی!
قوچار آیدیر: دده مدد
سولطان تانری اؤزو بونون
سیمیزین ده آریغین دا
یوخ ائیله‌سین. فقط منی
قاپینی آچ بوردان چیخارت!
باخدی گؤردو دلی بگین
بیره‌لر جانینا کئچمیش
باشی - گؤتو گؤرونمزدیر
اوزو - گؤزو بیلینمزدیر.
دده‌یه التماس ائتدی: - دده منی
تانری تعالا عشقی اوچون
بو بلادان قورتار - دئدی.
دده آیدیر: - اوغول قوچار
قاچ اؤزونو سویا یئتیر.

دلی قاچدی سویا گیردی
بیره‌لری سو آپاردی.
قوچار گلدی گئییمین گئیدی
آغیر توی یاراغین گؤردو.

اوغوزلارین زامانیندا
هر ایگیت کیم ائولنسه ایدی
اوخ آتاردی اوخو هارایا دوشسه ایدی
اوردا گردگین قورادی.
بئیرک داخی اوخون آتدی
دوشرینده گردک تیکدی.
آداخلیدان ارگنلیک
بیر قیرمیزی خفتان گلدی
بگ گئیدی. یولداشلاری
بونو گؤروب سخت اولدولار
بئیرک آیدیر: - دوستلار
نه‌دن سخت اولدونوز؟
آییتدیلار: نئجه اولار
سخت اولمایاق؟
سن قیرمیزی خفتان گئییرسن
بیزلر آغ خفتان گئییریک.
بئیرک آیدیر: بوندان ساری
سیز نه اوچون سخت اولورسوز؟
بو گون اونو من گئییرم
یارین گون نایبیم گئییر
قیرخ گونه‌تک سیرا واردی.
گئییرسینیز سونرا ایسه
بیر درویشه باغیشلاریق.
قیرخ ایگیدیلن یئییب - ایچیب
اوتورورودو. یاریماسین
یاریچیماسین کافرلرین
جاسوسلاری بونو گؤروب
جاسوسلادی واریب
بایبورد حاصارینین
تکورونا خبر وئردی:
- سولطانیم سن نه آرخایین
اوتورموشسان بای بیجان
اول سنه وئره‌جگی قیزی
گؤتوروب بئیرگه وئردی
بو گئجه گردگه گیریر.

بامسی بئیرک آپ - آلاجا
ایچره یئییب - ایچیب اوتوردوقدا
یاریماسین یارچیماسین او ملعونون
امری ایله یئددی یوز کافر ایلغادی
گئجه‌لیگه بئیرگین
یاتاقدا باشی اوستون آلدی
نایبب قیلینجین سییردی اله آلدی:
منیم باشیم بئیرگین
باشی اوچون قوربان اولسون
ایگیت نایبب یارالانیب شهید اولدو.

درین اولسا باتیریر
قالابالیق قورخودور
آت ایشلر ار اؤیونر
یایان ارین اومودو اولماز
اوتوز دوققوز ایگیدی ایله
بامسی بئیرک دوستاق گئتدی.
دان سؤکولدو گونش دوغدو
بئیرکین آتاسی و آناسی
باخدیلار کیم گردک یوخدور.
آه ائتدیلر عاغیللاری باشدان گئتدی
گؤردولرکی اوچارلاردان
قوزغون قالمیش، یورورلردن
تازی قالمیش. نایبب ایسه
شهید اولموش. بگ باباسی
ساریغینی گؤتوروبن
یئره چالدی دارتدی
یاخاسینی ییرتدی
اوغول - اوغول سؤیله‌ییین
قان یاش تؤکدو زارلیق قیلدی.
آغ بیرچکلی آناسی دا
بیلدیر - بیلدیر گؤزلریندن
یاشین توکدو. آجی دیرناق
آغ اوزونه آلدی چالدی.
آل یاناغین دارتدی ییرتدی
قارغی کیمی قاراساچین
یولدو تؤکدو. آغلاییبان
سیزلاییبان ائوه گلدی.
بای بورانین آلتونلوجا
بان ائوینه شیبون دوشدو.
قیزی - گلینی گولمز اولدو
قیزیل حنا آغ اللره یاخماز اولدو.
یئددیجه باش قیز قارداشی
آغ چیخاریب قارا گئیدی.
- وای جان قارداش - مورادینا
مقصودونا چاتانمایان
یالقیز قارداش دئیه هامی
آغلاشدیلار بوزلاشدیلار.
بئیرکین نیشانلیسی بانی چیچک
خبر تاپدی آغ خفتانینی چیخاریب
قارا گئیدی. گوز آلماسی
آل یاناغین دارتدی - ییرتدی:
آل دوواغیم ایبه‌سی وای
آلنیم باشیم اومودو وای
شاه ایگیدیم بگ ایگیدیم
دویونجا اوزون گؤرمه‌دیم
هارا گئتدین من یازیغی
یالقیز قویدون جانیم ایگیت
گؤز آچیبان گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم
بیر یاسدیغا باش قویدوغوم
یولونا قوربان اولدوغوم

وای خان قازانین ایناغی
قالین اوغوزون دایاغی
دئیه زاری - زاری آغلادی.

بو خبری قییان سلجوق اوغلو
دوندار ائشیدینجه آغ چیخاردی
قارا گئیدی. بئیرگین یار - یولداشی
آغ چیخاریب قارالارا بوروندولر
قالین اوغوز ارنلری.
بئیرک اوچون عظمتلی
یاس توتدولار، اومید اوزوب اوتوردولار.
آی دولاندی ایل دولاندی
بونون اوستن اون آلتی ایل
گلدی کئچدی. بئیرگین اؤلوسونو
دیریسینی بیلمه‌دیلر.
بیر گون قیزین قاریندا‌شی
دلی قوچار بایبندیرخان
دیوانینا واردی گلدی:
اولو خانین عؤمرو - گونو
اوزون اولسون. بامسی بئیرک
دیری اولسایدی اون آلتی ایل
مودتینده قاییدارایدی.
بیر ار اولسا واریب گئتسه
بئیرکدن خبر توتسا
دیری خبرین گتیرسه
آلتون - آغجا باغیشلارام
اؤلو خبرین گتیرسه
قیز قارداشیم اونا وئررم.
دلی قوچار بئله دئجک
یاریماسین یارچیماسین
یالانچی اوغلو یالانجیق وار
قالخیب آیدیر:
- سولطانیم من واریب - گئدیب
اؤلوسونو دیریسینی
بیلیب گللم.
مگر بئیرک گئچمیشلرده
اونا بیر کؤینک وئرمیشدی
گییمز ایدی ساخلایاردی.
چیخیب گئتدی او کؤینگی
قانا - قونا بولاشدیردی
دؤنوب گلدی بایبندیر خان
قارشیسینا بوراخدی.
بایبندیرخان باخیب سوردو:
- مره بو هانسی کؤینکدیر؟
- بئیرک قارا دربندده اؤلدورولموش
بودا نیشانی سولطانیم.
بئیرکین کؤینگینی
بگلر گؤرجک هؤکور - هؤکور
آغلادیلار بوزلادیلار.
بایبندیرخان آیدیر:
- مره نییه آغلاییرسیز؟

بیزکی بونو تانیمیریق
آپارینیز آداخلیسی
باخسین گؤرسون، چون کوینگی
اؤزو تیکیب او تانییار.

آپاردیلار قیز جیغازا
گؤستردیلر. بانی چیچک
کؤینگی گؤردو تانیدی
یاخاسینی دارتدی بیرتدی
آجی دیرناق آغ اوزونه آلدی چالدی.
گوز آلماسی یاناقلارین چکدی جیردی:
- وای گؤز آچیب گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم.
وای آل دوواغیم ایپه‌سی
وای آلنیم - باشیم اومودو.

باباسینا آناسینا
خبر اولدو آلپ - آلاجا
اوردوسونا شیپون دوشدو
ائل اوباسی آغ چیخاردی
قارا گئیدی. قالین اوغوز ارنلری
بئیرک دن ال اوزدولر.
یالانچی اوغلو یالانجیق
کیچیک تویونو ائیله‌ییب
اولو تویا وعده قویدو.
بئیرکین خان باباسی
بای بورابگ بزیرگانلاری
چاغیریب بئله آیدیر:
- مره بزیرگانلار گئدین
اقلیملری سیز آرایین
بئیرکین اؤلوسو - دیریسی
خبرینی بیلیب گلین.
بزیرگانلار یاراق گؤروب
گئجه - گوندوز یورودولر
ناگهاندان پاراسارین
بایبورد آدلی قالاسینا
یئتیشدیلر. مگر اوگون
کافرلرین بایرامی ایدی.
هر بیریسی یئمکده ایدی
ایچمکده ایدی. بئیرگی داخی
گتیریب قوپوز چالدیریردیلار.
بئیرک اوجا چارداخ اوستن
باخیب اونلاری گؤردوکده
خبرلشدی. باخالیم نه خبرلشدی:
- آلان آلچاق هاوا یئردن
گلن آرغیش بگ بابامین
قادین آنامین سوغاتی آرغیش
آیاغی اوزون شاهباز آتا
مینن آرغیش اؤنوم آنلا
سؤزوم دینله، قالین اوغوز ائللرینده
اولاش اوغلو سالور قازانی

سورار اولسام ساغمی آرغیش
قییان سلجوق اوغلو دوندار
سورار اولسام ساغمی آرغیش
آغ ساققاللی قوجا بابام
آغ بیرچکلی خاتین آنام
سورار اولسام ساغمی آرغیش
گؤز آچیبان گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم
بای بیجان قیزی بانی چیچک
ائودەمی یا گوردامی آرغیش؟
کرم ائیله دئگیل منه
قارا باشیم قوربان اولسون
آرغیش سنه!
بزیرگانلار بئله آیدیر:
- ساغمیسان اسنمیسن
جانیم بامسی قالین اوغوز ایچینده
قازان بگی سورار اولسان
ساغدیر بامسی
قییان سلجوق اوغلو دوندار
ساغدیر بامسی
قارا گونه اوغلو بوداق
ساغدیر بامسی
بوتون بگلر آغ چیخاریب
قارا گئیدی سنین اوچون
آغ ساققاللی قوجا بابان
آغ بیرچکلی قاری آنان
ساغدیر بامسی
آغ چیخاریب قارا گئیدی
سنین اوچون یئددی دانا
قیزقارداشین یئددی یولون
آیریجیندا آغلار گؤردوم
گوز آلماسی یاناقلارین
بیرتار گؤردوم.
واردی گلمز قارداش دئییب
آغلار گؤردوم، جانیم بامسی
گؤز آچیبان گؤردوگون
کؤنول وئریب سئودیگین
بای بیجان قیزی بانی چیچک
کیچیک دوگونو ائلەدی
بؤیوک تویا وعده قویدو
یالانچی اوغلو یالانجیغا
گئدر اولموش آغام بامسی.
پاراسارین بایبورد حصارینداان
اوچارسان آپ - آلاجا گردگینه گلرسن
گلمز اولسان بای بیجان قیزی
بانی چیچگی آلدیردین بللی بیلگیل!

بئیرک قالخدی گؤز یاشینی تؤکه - تؤکه
اوتوز دوققوز ایگیدینه
یاناشاراق آلیب قابا
ساریغینی یئره چالدی، بئله دئدی:

- هئی قیرخ ائشیم قیرخ یولداشیم
بیلیرمیسیز نه‌لر اولدو؟
یالانچی اوغلو یالانجیق
مندن شوم خبر آپارمیش
بگ بابامین گئجه‌لیگی
آلتونلوجا بان ائوینه
شیبون دوشموش. قازا بنزر
قیز - گلینی آغ چیخاریب
قارا گئیمیش. گؤز آچیبان گؤردوگوم
کؤنول وئریب سئودیگیم
بانی چیچک یالانچی اوغلو
یالانجیغا گئدر اولموش.
بئله دئجک ایگیتلری
هامی قابا ساریقلارین
گؤتوروب یئره چالدیلار
هؤکور - هؤکور آغلاشدیلار.
مگر کافر تکورونون
بیر قیزی وار، بئیرگه
کؤنول وئرمیش. هر گون
اونو گؤرمک اوچون گلیر ایدی.
اوگون داخی یئنه گلدی
گؤردو بئیرک کدرلیدیر
قیز آیدیر: - خان ایگیدیم
نه اولوبدور سخت اولموسان
گلدیگیمده هر گون سنی
شن گؤرردیم، دئییب - گولوب
اوینایاردین. ایندی سنه نه اولوبدور؟
بئیرک آیدیر: - نئجه اولور
سخت اولماییم
اون آلتی ایلدیر کیم بابانین دوستاغی‌یام
آتا - آنا قوهوم - قارداش
ائل اوزونه حسرتم من.
هم ده کی بیر قارا گؤزلو
نیشانلیم وار، یالانچی اوغلو
یالانجیق آدلی بیر کیشی
منیم اؤلوم خبریمی یایمیش
قیزی اونا وئریبلرمیش.
بئله دئجک بئیرگی عاشیقلامیش
کافر قیزی آیدیر: اگر سنی
اؤرکن ایلن بو حاصاردان
آشاغایا سالار اولسام
ساغلیق ایلن آتان - آنان
یانینا سن گئدر اولسان
گلیب بورادا حلاللیقلا
من جیغازی آلیرسانمی؟
بامسی بئیرک آند ایچدی:
قیلینجیما دوغراناییم
اؤز اوخوما سانجیلاییم
یئر کیمی چاتلییالیم
تورپاق کیمی ساوریلاییم
ساغلیغیلا وارار اولسام

من اوغوزا گلیب سنی
حلاللیقلا آلماز اولسام.

قیز گئدیب اؤرکن گتیریب
بئیرگی آشاغا سالدیردی.
بئیرک آشاغا باخدی
اؤزون یئر اوزونده گؤردو
آللاها شوکور ائیله‌ییب
یولا دوشدو کافرلرین
ایلخیسینا گلدی چیخدی.
- بلکه بیر آت توتوب مینیم
دئیه باخدی اؤز آیغیرین گؤردو.
آیغیرسا بئیرگی گؤروب
تئز تانیدی ایکی آیاغی
اوسته دوردو شئیهه چکدی
بئیرک داخی آتی اؤیموش.
گؤرک خانیم نئجه اؤیموش:
آچیق - آچیق مئیدانلارا
بنزرسنین آلینجیغین
ایکی قوشا شبچیراغا
بنزرسنین گؤزجییزین
ابریشمه بنزر سنین یالجیغازین.
قوشا - قوشا جوت قارداشا
بنزرسنین قولاقلارین
موراد وئرر مطلب وئرر
اره سنین آرخاجیغین.
آت دگیلسن قارداشسان سن
قارداشیمدان ایبی آتیم
یولداشیمدان ایبی آتیم.
آت باشین یوخاری توتدو
بیر قولاغینی قالدیردی
بئیرگه قارشی گلدی.
بئیرک آتین بوینون قوجوب
ایکی گؤزون اؤپه - اؤپه
آرخاسینا سیچرادی
حاصار قاپیسینا گلدی
اوتوز دوققوز یولداشینی
ایسمارلادی. گؤرک نئجه ایسمارلادی:
مره ساسی دینلی کافر
منیم آغزیم سؤیوب دوردون
ائشیدیین دویانمادیم
قارا دونوز یخنیسیندان
یئمک وئردین دویانمادیم.
تانری منه مدد وئردی
گئدر اولدوم مره کافر
اوتوز دوققوز مرد ایگیدیم
امانتی مره کافر
بیرجه‌جیگی اسگیک اولسا
یئرینه اونون اؤلدوررم
اون نفری اسگیک اولسا
یئرینه یوزون اولدوررم

اوتوز دوققوز مرد ایگیدیم
امانتی مره کافر.

قیرخ نفر کافر آتلاندی
بئیرگین آردینا دوشدو.
قووا - قووا آت سالدیلار
چاتانمابیب قاییتدیلار.
بئیرک اوغوزلارا چاتدی
گؤردو کی بیر اوزان گئدیر
بئیرک آیدیر: - مره اوزان
سن هارایا گئدیرایسن؟
اوزان آیدیر: - بگیم ایگیت
توی - دوگونه. بئیرک آیدیر:
- دوگون کیمین دوگونودور؟
اوزان آیدیر: - یالانچی اوغلو
یالانجیغین. بئیرک آیدیر:
- مره کیمین نەسین آلیر؟
اوزان آیدیر: خان بئیرگین
آداخلیسین آلار اولموش.
بئیرک آیدیر: مره اوزان
قوپوزونو منه وئرگیل
بو آیغیری وئریم سنه
ساخلا باهاسینی
گتیررم گئری آللام.
اوزان آیدیر: - آوازیم گودلمەدن
سسیم یوخالمادان بیر آتدیر
الیمه دوشدو، یئیەلەنیب
ساخلایالیم. قوپوزونو
بئیرگه وئردی. بئیرک آلدی
باباسینین اوردوسونا
یاخین گلدی. باخدی گؤردو
نئجه چوبان یولو کسیب
آغلاشیرلار. اوتورمابیب
داش ییغیرلار. بئیرک آیدیر:
- هئی چوبانلار بیر کیشی
یولدا داش گؤرسه
ییبانا آتار، سیز نه اوچون
یول اوستونه داش ییغیرسیز؟
چوبانلارجواب وئردیلر:
- مره بیزیم حالیمیزی
دردیمیزی نه بیلیرسن؟
- مره سیزین نه حالیز وار؟
- بگیمیزین بیر اوغلو وار
اون آلتی ایلدیر اؤلوسوندن
دیریسیندن هئچ کیمسەنین
خبری یوخ. آنجاق ایندی
یالانچی اوغلو یالانجیق
اونون اؤلوم خبرینی گتیریبدیر.
آداخلیسین یالانجیغا وئریبلرمیش
گلیب بوردان کئچەجکدیر.
بیز بو داشلاری ییغیریق

اونو ووراق چیخیب گئتسین
اؤز تای - توشون تاپیب آلسین.
بئیرک آیدیر: اوزونوز آغ اولسون سیزین
آغانیزین دوز - چورگی گؤروم حلال اولسون سیزه.
اوردان اؤتوب باباسی‌نین
اوردوسونا گلیب چیخدی.
ائولرینین اؤنونده بیر
بؤیوک آغاج بوی آتمیشدی.
بو آغاجین دیبینده بیر
یاخشی بولاق قایناباردی.
بئیرک باخدی گؤردو کیچیک
قیز قارداشی بو بولاقدان
سو آلماغا گلیر لاکین
قارداش بئیرک توی - دوگونون
قارا اولدو دئیه آغلار بوزلار.
بئیرک قاتی قهرلندی
قاتلاشمادی گؤز یاشلاری
بیلدیر - بیلدیر یاناغینا
روان اولدو. چاغیرییان بئله دئدی:
- مره آی قیز آغا دئییب
نه بوزلارسان نه سیزلارسان؟
باغریم یاندی آلوولاندی
سؤیله مگر سنین آغان
یوخ اولوبدور؟ اورگینه
قاینار داغلار قویولوبدور؟
قارا باغرین سارسیلیبدیر؟
آغا دئیه نه آغلارسان نه بوزلارسان؟
باغریم یاندی آلوولاندی.
قارشی یاتان قارا داغی
سورار اولسام یایلاق کیمین؟
سویوق - سویوق سولارینی
سورار اولسام ایچیت کیمین؟
تاولا - تاولا شاهباز آتلار
سورار اولسام مینیت کیمین؟
قاتار - قاتار دوه‌لری
سورار اولسام یوکلت کیمین؟
آغ آغیلدا آغجا قویون
سورار اولسام شولن کیمین؟
قارالی - گؤیلو اوتاقلاری
سورار اولسام کؤلگه کیمین؟
آ قیز کیشی آغیز دیلدن خبر منه
قارا باشیم قوربان اولسون بو گون سنه.
قیز آیدیر: - چالما اوزان
آییتما اوزان منیم کیمی
یاسلی قیزین نه‌سینه گرک؟
قارشی یاتان قارا داغلاری
سورار اولسان آغام بئیرگین یایلاسیدیر
آغام بئیرک گئده‌لی یایلاغیم یوخ.
سویوق - سویوق سولارینی
سورار اولسان آغام بئیرگین ایچیدیدیر
آغام بئیرک گئده‌لی ایچریم یوخ

تاولا - تاولا شاهباز آتلاری
سورار اولسان آغام بئیرگین مینیدیدیر
آغام بئیرک گئده‌لی مینریم یوخ.
قاتار - قاتار دوه‌لری
سورار اولسان آغام بئیرگین یوکلتیدیر
آغام بئیرک گئده‌لی یوکلتیم یوخ.
آغ آغیلدا آغجا قویونو
سورار اولسان آغام بئیرگین شولنیدیر
آغام بئیرک گئدلی شولنیم یوخ.
قارالی - گؤیلو اوتاقلاری
سورار اولسان آغام بئیرگین کؤچتیدیر
آغام بئیرک گئدن گوندن کؤچریم یوخ.

قیز بیر داها آیدیر:
- مره اوزان قارشی یاتان
قاراداغدان آشدیغیندا
گلدیگینده کئچدیگینده
بئیرک آدلی بیر ایگیده اولاشدینمی؟
داشغین - داشغین سولار آشیب
گلدیگینده کئچدیگینده
بئیرک آدلی بیر ایگیدله بولوشدونمو؟
آغیر آدلی شهرلردن
گلدیگینده کئچدیگینده
بئیرک آدلی بیر ایگیدله گؤروشدونمو؟
مره اوزان گؤردون ایسه دئگیل منه
قارا باشیم قوربان اولسون اوزان سنه!

قیز یئنه ده آیدیر:
- قارشی یاتان قارا داغیم ییخیلیبدیر
اوزان سنین خبرین یوخ!
کؤلگه‌لیجه قابا آغاجیم کسیلیبدیر
اوزان سنین خبرین یوخ!
دونیالیقدا بیر قارداشیم آلینیبدیر
اوزان سنین خبرین یوخ!
چالما اوزان، آییتما اوزان
قارالیجا من قیزین نسینه گرک.
ائلده - گونده توی - دوگون وار
توی - دوگونه وار - گئت اوزان!

بئیرک بوندان سووشوبن
اولو قیزلار یانینا گلدی
باخدی گؤردو قیز قارداشلار
قارا گئییب اوتوروبلار.
چاغیریبان بئیرک سؤیلر
باخالیم خانیم نه سؤیلر:

آلان صاباح یئرلریندن دوران قیزلار
آغ اوتاغی بوراخیبان قارا اوتاغا گیرن قیزلار
آغ چیخاریب قارا دونلار گئیه‌ن قیزلار.
باغیر کیمی مایالانان یوغورتدان نه‌وار؟
قارا ساج آلتیندا کؤمجدن نه وار؟

کندروکده اتمکدن نه وار؟
او چ گوندور یولدان گلمیشم دویورون منی
او چ گونه تک سئویندیرسین آللاه سیزی.
قیزلار واریب یئمک - ایچمک
گتیردیلر بئیرگی دویوردولار.
بئیرک آیدیر: - آغانیزین
باشی - گؤزو صدقه‌سی
کؤر - کؤهنه خفتانیز وارسا
منه وئرین توی - دوگونده
الیمه خفتان وئریرلر
خفتانیزی قایتاریرام.
قیزلار واردی بئیرگین
خفتانی وارمیش گتیردیلر
آلدی گئیدی بویو - بویونا
قولو - قولونا بئلی - بئلینه
دوم دوز گلدی. بؤیوک باجی
بو اوزانی قاریندااشینا
بنزتدی. قارا قییما
گؤزلرینه قان یاش دولدو
دؤندو بورادا سؤیله‌میش:
- قارا قییما آلا گؤزلر سؤنمه‌سه ایدی
آغام بئیرک دییر ایدیم اوزان سنه
اوزونو توک چورقالاییب اؤرتمه‌سه ایدی
آغام بئیرک دییر ایدیم اوزان سنه
ساغلام - ساغلام بیلکلرین سولماسایدی
آغام بئیرک دییر ایدیم اوزان سنه.
آسلان کیمی دوروشوندان
آپول آپول یوروشوندن
قانریلیبان باخیشیندان
ایتگین آغام بئیرگه بنزردیرم اوزان سنی!
سئویندیردین یئریندیرمه اوزان منی.
قیز بیر داخی سؤیله‌میش!
- آغام بئیرک گئدن گوندن
بیزه اوزان گلدیگی یوخ
اگنیمیزدن خفتانیمیز
آلدیغی یوخ، باشیمیزدان
گئجه‌لیگی آلدیغی یوخ
بوینوزو بورما قوچلاریمیز
آلدیغی یوخ.
بامسی بئیرک اؤز - اؤزونه
دوشوندو کیم: باخیرسان‌می
قیزلار منی بو خفتانلا تانیدیلار
قالین اوغوز بگلری ده تانییارلار.
گرک گؤروم اوغوزلاردا منه دوست کیم
دوشمن کیمیدیر. خفتانی باشدان سییردی
قیزلارین اوستونه آتدی:
- نه سیز نه ده بئیرک قالسین
بیر کؤهنه خفتان وئردینیز
باش - بئینیمی آپاردینیز.
دئیه قالخیب یولادوشدو
یول اوسته بیر الدن دوشموش

چووال تاپیب دلدی بوینونا کئچیردی
اؤزون ووروب دلیلیگه
گلدی چیخدی توی یئرینه.

باخدی گؤردو کورەکن
اوخ آتماقدادیر. قارا گونه
اوغلو بوداق، قازان بگین
اوغلو اوروز، بگلر باشی
ایگیت یئگنک، غفلت قوجا اوغلو
شمس الدین، حلالینین قاریداشی
دلی قوچار ییغیلیبلار اوخ آتیرلار.
بئیرک باخیب بوداق آتسا
ساغ اول! سؤیلر
اوروز آتسا وار اول! دئیر
یئگنک آتسا ساغ اول! دئیر
غفلت قوجا اوغلو آتسا وار اول! دئیر
کؤیکو آتسا الین ـ قولون
قوروسون، بارماقلارین
چوروسون، کؤیکولره گلن قادا
سنه گلسین، دونوز اوغلو دونوز، سؤیلر
یالانچی اوغلو یالانجیغین
آجیغی توتدو بئله آیدیر:
ـ مره قوات اوغلو قوات
باخ سن دلی‌یه یاراشار
منه بئله یاوا سؤزلر سؤیلیه‌سن؟
مره قوات تئز اول منیم
یاییمی چک! چکمز اولسان
ایندی بوردا بوینون ووردام.
بئله دئجک بئیرک یایی آلیب
چکدی، یای قبضه‌دن پارالاندی
پارالاری یالانجیغین اوزرینه
تولازلادی: دان یئرینده
توراغایی وورماق اوچون
درده دگر. یالانچی اوغلو
یالانجیق یایین پارالانماسیندان
غضبلندی: ـ مره وارین
بئیرگین یایین گتیرین!
گئدیب یایی گتیردیلر
بئیرک یایی گؤردوگونده
یولداشلارین یادا سالدی
چوخ آغلاییب بئله آیدیر:
ـ آیغیر وئریب آلدیغیم
قاتی یاییم. بوغا وئریب
آلدیغیم یای کیریشیم
بوکولو یئرده قویدوم گلدیم
اوتوز دوققوز یولداشیم.
سونرا بئیرک دؤنوب آیدیر:
ـ بگلر سیزین عشقینیزه
چکیم یایی، آتیم اوخو
مگر هامی کورەکنین
اوزوگونو نیشان قویوب

آتاردیلار. بئیرک ایسه
ایلک اوخویلا یالانجیغین
اوزوگونو پرم - پرم پارالادی.
قالین اوغوز ارنلری
بونو گؤرجک ال چالدیلار گولوشدولر.
قازان بگ اوزاقدان دوروب
بو ایشلری سئیر ائدیردی.
او بئیرگی چاغریتدیردی
دلی اوزان چیخیب گلدی
باش اندیردی باغیر باسدی
سلام وئردی بئله دئدی:
آلان صاباح صفا یئرده تیکیلنده، آغ بان ائولی
اطلس ایله یاپیلاندا، گؤی سئیوانلی
تاولا - تاولا چکیلنده، شاهباز آتلی
چاغیریبان داد وئرنده، بول چاووشلو
یایخاناندا یاغ تؤکولن بول نعمتلی
قالمیش ایگیت آرخاسی
بئزه میسکین اومودو
بایندیر خانین کؤیگوسو
تولو قوشون یاوروسو
تورکوستانین دیرگی
آمیت سویونون آسلانی
قارا چوغون قاپلانی
قونور آتین ایپه‌سی
خان اوروزون باباسی
سالور قازان!
اونوم آنلا سؤزوم دینله
آلان صاباح دورموشسان
آغ اورمانا گیرمیشسن
آغ قوواغین بوداغیندان
ییرغاییبان قیرمیشسان
جان باجیغین اگمیشسن
اوخ جیغازین قوروموشسان
آدین گردک قویموشسان
ساغدا اوتوران ساغ بگلر
سولدا اوتوران سول بگلر
ائشیکده‌کی ایناقلار
اورتادا اوتوران خاص بگلر
توی - دوگونوز موبارک.

بئله دئجک قازان آیدیر:
- دلی اوزان دیله مندن نه دیلرسن
چتیرلی اوتاق ایسترسن
قول - قاراواش ایسترسن
یا آلتون - آغجا ایسترسن؟
هرنه ایسترسن وئریرم.

بئیرک آیدیر: - سولطانیم بگ
منی قویسان شولن یئمه‌گینه وارسام
قارنیم آجدیر دویورسام.
قازان آیدیر: - دلی اوزان

دؤولتین باسدی. بگلر
بوگونکو بگلیگیم بونون اولسون
قویون هارا گئتسه گئتسین
نه ائله‌ییرسه ائله‌سین.
بئیرک یئمک شولنینه ساری گلدی
قارنین دویوردوقدان سونرا
دوندو قازانلاری تپدی
تؤکدو ییخدی کیمین ساغا
کیمین سولا ووردو آتدی
ساغ گئدنی ساغا آلدی
سول گئدنی سولا چاتدی
حقلیلر حقّینه چاتدی
حقسیزلر اوز قاراسینا.
قازان بگه خبر اولدو:
- سولطانیم خان دلی اوزان
یئمکلری تپدی تؤکدو قاریشدیردی
ایندی قیزلار مجلیسینه وارماق ایستر.
قازان آیدیر: مره هارا وارماق ایستر
قویون وارسین.
بئیرک قالخدی قیزلارین یانینا گلدی
سورنا چالانلاری قوودو
ناغاراچیلاری ووردو
کیمین دؤگدو، کیمی‌سنین باشین یاردی
اوتاغا یاخین اوتوردو.
بویو اوزون بورلاخاتین
بونو گؤرونجه قاقیدی:
آیدیر: مره دلی قوات
سؤیله سنین حدّین نه‌دیر
اجازه‌سیز من اولدوغوم
یئرده گلیب اوتورسان؟
بئیرک آیدیر: - خانیم منه
قازان بگدن بویروق اولدو
کیمسه منه دولاشاماز.
خاتین آیدیر: مره چونکو
قازان بگدن بویروق اولدو
قوی اوتورسون. نه ایستیرسن دئیه سوردو.
بئیرک آیدیر: - خانیم مقصودوم
او دورکی قوپوز چالیم
اره واران قیز اویناسین.
قیسیرجا یئنگه آدیندا بیر
خاتین وار. دئدیلر یئنگه
دور اوینا. دلی اوزاندی نه بیلیر؟
قیسیرجا یئنگه دوغرولدو:
- مره اوزان اره واران قیز
اؤزومم چال اویناییم.
بئیرک قوپوزا ال قویدو
بئله دئدی: آند ایچمیشم
قیسیرینا میندیگیم یوخ
قاراواشا واردیغیم یوخ
اؤکوز آردیندا سروانلار سنه باخار
بیلدیر - بیلدیر گؤزلرینین یاشی آخار.

سن اونلارين يانينا وار
مورادينى اونلاردان آل
سنينله منيم ايشيم يوخ.
اره واران قيز قالخسين
من قوپوز چاليم اويناسين.
يئنگه آيدير: بو زاوالا گلميش دلى
منى گؤرموش كيمى سؤيلر.
واردى يئرينده اوتوردو.
بوغازجا فاطما دئييرلر
بير خاتين وار اونا دئديلر:
دور اوينا. قيزين خفتانينى گئيدى:
- مره اوزان چال اويناييم
اره واران قيز اؤزومم.
بئيرک آيدير: - آند ايچيرم
بوكز بوغاز قيسيرغايا
ميندیگيم يوخ، قاراواشا واردیغيم يوخ
ائوينيزين آردى درهجيک دگيل‌مى؟
ايتينيزين آدى پراق دگيل‌مى؟
سنين آدين قيرخ اويناشلى بوغازجا فاطما دگيل‌مى؟
داخى عئيبينى آچارام بللى بيلگيل
سنينله منيم اويونوم يوخ
وار يئرينه اوتورگيل
اره واران قيز گركدير
يئردن دورا قوپوز چالام
قول ساليبان اوينايا.
بئله دئجک بوغازجا فاطما
بئله آيدير: - بوى بودلى
بوغما چيخاراجاق قدر
عئيبيميزين اوستون آچدى.
اؤزون دور قيز، اويناييرسان
اوينا گيلن، اوينامازسان
جهنمده اويناگيلن.
بئيركدن سونرا بيز سنين
بئله اولدوغونو بيليرديک.
بورلاخاتين بورادا دئميش:
قيز قالخ اوينا الدن نه گلير؟
بانى چيچک قيرميزى
خفتانين گئيدى
اللرينى يئنگيسينده گيزلده‌رک
اويونا گيردى: مره اوزان
چال قوپوزونو سؤيلردى.
بئيرک آيدير: - من بو يئردن
گئده‌لى دلى اولموش
آغجا - آغجا قارلار ياغميش
ديزه چاتميش خان قيزينين
اوباسيندا قول - قاراواش
توكنميش، كوزه آلميش
سويا وارميش بيلگيندن
اون بارماغين سويوق آلميش
قيزيل آلتون گئيرين
خان قيزينا ديرناق يونون!

عیبه‌جر خان قیزینا
اره گئتمک عاییب اولور.
بونو ائشیتجک بانی چیچک
قاقیدی: - دلی اوزان
مره من می عئیبلی‌یم
منه عئیب قوشارسان‌می؟
گوموش کیمی آغ بیلگین
چیخارداراق الین آچدی
بئیرگین بارماغینا کئچیردیگی
آلتون اوزوک گؤروندو.
بئیرک اوزوگو تانیدی
دؤنوب بورادا سؤیله‌میش
گؤرک خانیم نه سؤیله‌میش:
- بئیرک گئده‌لی گوندن سن
بام - بام تپه باشلارینا
چیخدینمی قیز؟
قامارلانیب دؤرد یانینا
باخدینمی قیز؟
قارغی کیمی قاراساچین
یولدونمو قیز؟
قارا گؤزدن آجی یاشی
تؤکدونمو قیز؟
آلما کیمی آل یاناغین
دیرناقلاییب بیرتدینمی قیز؟
قیز سن کی اره واریرسان
قیزیل اوزوک منیمکیدیر
چیخارییان قایتار منه!
بورادا قیز بئله آیدیر:
- بئیرک گئده‌لی بام - بام تپه
باشلارینا چیخدیغیم چوخ
قامارلانیب دؤرد یانیما
باخدیغیم چوخ
قارغی کیمی قارا ساچیم
یولدوغوم چوخ
آلماکیمی آل یاناغیم
بیرتدیغیم چوخ
هر گلندن هر گئدندن
خبرلشیب سوردوغوم چوخ
واردی گلمز بگ ایگیدیم
خان ایگیدیم بئیرگیم
آجی یاشی قارا گؤزدن
تؤکدوگوم چوخ.
سئویشدیگیم بامسی بئیرک
سن دگیلسن آلتون اوزوک
سنین دگیل بو اوزوکده
چوخ نیشان وار
آلتون اوزوگو ایستراپسن
نیشاناسین سؤیله اوزان.
بئیرک آیدیر: - آلان صاباح
خان قیزی من یئریمدن
دورمادیم‌می؟

بوز آیغیرین بئلینه من
مینمه‌دیم‌می؟
سنین ائوین اوزرینه
سیغین کئییک
ییغمادیم‌می؟
سن منی اؤز یانینا
چاغیرمادین‌می؟
سنینله مئیداندا
آت چاپمادیق‌می؟
منیم آتیم سنین آتینی
کئچمه‌دی‌می؟
اوخ آتاندا منیم اوخوم
سنین اوخون یارمادی‌می؟
گولشنده قیز من سنی
باسمارلاییب ییخمادیم‌می؟
اوچ اؤپوب بیر دیشله‌ییب
آلتون اوزوک بارماغینا
تاخمادیم‌می؟
سئویشدیگین بامسی بئیرک
دئگیلم‌می؟
بویله دئجک قیز تانیدی
بیلدی کیم بئیرک اؤزودور
جبّه‌سیله چوخاسییلا
بئیرگین آیاغین اؤپدو.
دایه‌لره حؤکم قیلدی بئیرگه
خفتان - جبّه گئیدیردیلر
قیز اؤزو ده سیچراییب
آتا میندی بئیرگین آتاسینا آناسینا
موشتولوغا چاپار گئتدی. بئله دئدی:
- ایرغاب - ایرغاب قارا داغین
ییخیلمیشدی اوجالدی آخی!
قانلی - قانلی گور سولارین
سوورولموشدو چاغلادی آخی!
قابا - قابا آغاجلارین
قوروموشدو یاشاردی آخی!
تارلا - تارلا شاهباز آتین
قاریمیشدی، قولان وئردی
قیزیل - قیزیل دوه‌لرین
قاریمیشدی، کؤششک وئردی
آغ آغیلدا آغ قویونون
قاریمیشدی، قوزو وئردی
اون آلتی ایل حسرتینی
چکدیگین بئیرگین گلدی.
قایین آنا، قایین آتا
منه موشتولوق وئررسیز.
بئیرکین آتا - آناسی سؤیله‌دیلر:
آغزین اوچون دیلین اوچون
اؤلک سنین گلینجیگیم!
سن گلدیگین یوللارا بیز
قوربان اولاق گلینجیگیم!
یالان ایسه بوسؤزلرین

دوغرو اولسون گلینجیگیم!
ساغ - اسن چیخیب گلسه
قارشی یاتان قارا داغلار
سنین اوچون یایلاق اولسون
سویوق - سویوق سولاریمیز
سنین اوچون ایچیت اولسون
بوتون قولوم - خلایقیم
سنین اوچون قیرناق اولسون
شاهباز - شاهباز آیغیرلاریم
سنین اوچون مینیک اولسون
قاتار - قاتار دوه‌لریم
سنین اوچون یوکلت اولسون
آغ آغیلدا آغ قویونوم
سنین اوچون شولن اولسون
آلتون - آغچام بول خزینه‌م
سنین اوچون خرجلیک اولسون
قارا باشیم سنین اوچون
قوربان اولسون گلینجیگیم.
بو محلده بئیرگی گتیردیلر.
سالور قازان: - بای بورابگ
موشتولوق وئر اوغلون گلدی!
بای بورابگ: - منیم اوغلوم
اولدوغونو اوندان بیللم
سئرچه بارماغین قاناتسین
قانینی دستمالا سورتسون
اونو گؤزلریمه قویسون
آچیلارسا بیللم کی
اوغلوم بئیرکدیر.
چون آتاسی آغلاماقدان
گؤزلری گؤرمز اولموشدو.
دستمالی گؤزونه سیلجک
حق تعالا قودرتیله گؤز آچیلیب گؤرر اولدو.
آتا - آنا گولوشوبن
بئیرگین آیاغینا دؤشندیلر
اوندا بئله سؤیله‌دیلر:
- اوغول اوغول، دونلوگو
آلتون بان ائویمین دیرگی سن
قازا بنزر قیز - گلینیم چیچگی سن
گؤرر گؤزوم آیدینی‌سان
توتار بئلیم قوّتی سن
قالین اوغوز ایمرنجیسی
جانیم اوغول گؤزوم اوغول!
دئیه چوخلو آغلادیلار
آللاها شوکور قیلدیلار.
یالانچی اوغلو یالانجیق
بونو ائشیدیب بئیرگین
قورخوسوندان قاچیب - گئدیب
مئشه‌لیقلاردا گیزلندی.
بئیرک ایسه دالیسینجا
آت سالاراق مئشه‌لیگه
گلیب چاتدی آیدی:

- مره وارین اود گتیرین!
اود گتیریب قامیشلیغا
اود ووردولار. یالانجیق
گؤردو یاناجاق مئشه‌دن چیخدی
بئیرگین آیاغین اؤپدو
قیلینجی آلتیندان کئچدی.
بئیرک اونو باغیشلادی
قازان آیدیر: هایدی گل سن
مورادینا یئتیش گیلن!
بئیرک آیدیر: اوتوز دوققوز
یولداشیمی حاصاردان قورتاماییندجا
مورادیمی آلماغیم یوخ.
سالور قازان: اوغوزلاردان
منی سئون یئتسین دئدی.
قالین اوغوز ارنلری
آتلاندیلار. بایبوردون
حاصارینا آخین اولدو
کافر داخی قارشی دوردو.
مرد ایگیتلر آری سودان
آبدست آلیب ایکی رکعت
ناماز قیلیب، آلینلارین
یئره قویوب، آدی گؤزل
محمّدی یاد ائتدیلر.

گومبور - گومبور ناغارالار
دؤیولدو. بیر قیامت ساواش اولدو
مئیدان دولو باش اولدو.
شوکلو ملیک پادشاهی
سالور قازان بؤیوردوبن
آتدان سالدی. قارا تکور
سرکرده‌نی، دلی دوندار قیلیجلادی
یئره سالدی. قارا آسلان ملیگی ده
قارا بوداق ووردو سالدی.
دره‌لرده تپه‌لرده
کافرلره قیرغین گیردی
بوتون یئددی کافر بگی قیلینجلادی.
سالور قازان، بامسی بئیرک
قارا بوداق، دلی دوندار
قازان بگین اوغلو اوروز
حاصارا یوروش آپاردیلار.

بئیرک اوتوز دوققوز یولداشینی
اسن گؤردو شوکور قیلدی
کافرلرین کلیساسین
ییخدیلار. یئرینه مسجید
یاپدیلار. کشیشلرین
اولدوردولر. بان بانلادیب
اولو تانرینین آدینا خوطبه اوخودوب
قوشون آلاقانادینی
داش - قاشلارین ایریسینی
قیز - گلینین گؤیچگینی

دوققوزلاما چیرغاب - چوخا
خانلار خانی بایندیر خانا
پنج یک چیخاردیلار.
بای بورانین اوغلانجیغی
بامسی بئیرک، بای بیجانین
قیزین آلدی آغ بان اوتاغینا
دۆندو. توی - دوگونو باشلادیلار.
قیرخ ایگیدین نئچه‌سینه
سالور قازان، نئچه‌سینه
بایندیر خان قیز وئردیلر.
بئیرک داخی یئددی گؤزل
قیز قارداشین یئددی‌سینی
اره وئردی. قیرخ ایگیده
اوتاق تیکدی. اوتوز دوققوز
طالعلی قیز طالعینه
اوخ آتدیلار. اوتوز دوققوز
ایگیت داها اوخون آردینجا گئتدیلر.
قیرخ گون قیرخ گئجه
توی - دوگون ائله‌دیلر.
بامسی بئیرک یولداشلاری ایله
بیرلیکده موراد وئردی موراد آلدی.
ددم قورقود گلیر اولدو
شادلیق چالدی. بو اوغوزنامه‌نی
قوشدو. بؤیله دئدی:
ایندی هانی من دئدیگیم
بگ ارنلر، دونیا منیمدیر دئینلر؟
اجل آلدی یئر گیزلتدی
فانی دونیا کیمه قالدی؟
گلیملی گئدیملی دونیا!
سون اوجو اؤلوملو دونیا
یوم وئره‌بین یئرلی قارا
داغلارینیز ییخیلماسین
کؤلگه سالان قابا آغاجین کسیلمه‌سین
گور - گور آخان گؤرکلو سویون قوروماسین
قانادلارین اوجو هئچ واخت قیریلماسین
قادیر سنی نامرده مؤحتاج ائتمه‌سین
چاپار ایکن آغ - بوز آتین بودرمه‌سین
چالیشاندا قارا پولاد اوز قیلینجین کوتلمه‌سین
آللاه وئر اومودونوز اوزولمه‌سین.
آغ آلنیندا بئشجه کلمه دوعا قیلدیق قبول اولسون
ییغیشدیرسین دوروشدورسون گوناهیزی
آدی گؤزل محمّده باغیشلاسین!

12

دیش اوغوزون ایچ اوغوزا

یاغی اولماسی

سنه آلقیش‌می یا قارقیش‌می دئییم؟
سنه ائی وارلیغین سیرداشی اینسان.
سنین خلقتینی یانلیش‌می دئییم؟
نه سن تانریمیسان یا شئیطانمیسان؟!

بیلمم نه خمیردن یوغرولوبسان سن
آغیدان آجیسان بالدان شیرین‌سن.
ایپکدن یوموشاق اولورسان بعضن
گاهدان قاتیلیقدا پولاد کیمیسن.

ذاتیندا اولان بو ضدّیت نه دیر؟
بو ایکی جورەلیک نه دیر قانیندا؟
بو علویت نه دیر دنائت نەدیر؟
فیکرینده ایشینده جیسم و جانیندا!

بعضن قارانقولوق ظولمت کانیسان
گاه گون تک پارلایان حاق ایشیغیسان.
گاهدان نه دیل قانیب تانری تانیرسان
گاهدا کایناتین یاراشیغیسان.

بعضن ایشیقلیغا قارشی دورورسان
آیدینلیق سئونین جانین آلیرسان.
گاهدان دا یانار بیر چیراغ اولورسان
یاخیلیب عالمه ایشیق سالیرسان.

گاه کؤکسون آجیقلا نفرتله دولور
ایچینده قایناییر یالنیز غضب کین.
گاهدان دا کؤورەلیر مهربان اولور
اورگین بیر آنا اورگی تکین.

بیر گون پیچاق کیمی کسیب ‑ بیچیرسن
بیر گون یارالارا مرهم اولورسان.
بیر گون جلاّد اولوب قانلار ایچیرسن
بیر گون مظلوملارا همدم اولورسان.

بیر زامان فیتنەیه شرره گیریشیب
« یزیده » دؤنورسن « شیمیر » اولورسان.
بیر گون « امام حوسئین » دونونا گیریب
حاق یولدا باش وئریب جانین قویورسان.

گاهدان خسیسلیگه حیرصه قورشانیب
« قارون » تک خزانه پول توپلاییرسان.
بعضن « حاتم »لیکده شؤهرت قازانیب
ثروت نه‌دیر جان دا باغیشلاییرسان.

دیدرگین گؤررکن بیر قاریشقانی
« شیبلی » اولوب اوزون یوللار گئدیرسن.
گاه « هیتلر » تک میلیون - میلیون اینسانی
قیریب یئرین - یوردون ویران ائدیرسن.

گاه قالخانا گاهدان اوخا دؤنورسن
بعضن خنجل بعضن اورک اولورسان.
گاهدان دریالارا سیغینماییبان
گاه دا بیغیلیرسان قابا دولورسان.

بیر زامان شفقته رحمه باغلانیب
هاردا یازیق تاپسان ساچین هؤرورسن
بیر گون قیلینج تاخیب سونگو قوللانیب
نعشلر اوستونده جار - جار سورورسن.

بیر زامان فضیلت چیراغین تاپیب
عدالت آختاریب حاققی گزیرسن.
بیر زامان شقاوت چوماغین قاپیب
حاق سؤز دانیشانین انگین ازیرسن.

گؤی تک گاه آچیلیب گاه توتولورسان
گاه آغ بئل اولورسان گاهدان دا توفان.
گاه قارا قیش گاه دا باهار اولورسان
گاهدان قوراقلیقسان گاهدان یاغیشسان.

بیر گون ائلین اوچون وطنین اوچون
باشیوی وئریرسن جاندان کئچیرسن
بیر گون قارا داشا دؤنور اورگین
دوغما قارداشی‌نین قانین ایچیرسن.

بیر گون گؤزلرینده محبت گولور
بیر زامان چالیسان بیر زامان گولسن.
بیر گون اوز - گؤزوندن نیکبت تؤکولور
گاهدان بایقوش گاهدان شئیدا بولبولسن.

گاه ایستک - ایلقاردان صؤحبت آچیرسان
یار دئیه هر یانا هارای سالیرسان.
گاه دا یاری یولدان دؤنوب قاچیرسان
محبت آیناسین داشا چالیرسان.

سن نییه بئله‌سن بو حال نه حالدیر؟
بو سیرّی آرابیب آچماق اولورمو؟
بو نه وور - سیندیر دیر نه قالماقالدیر؟
بو حالدان قورتولوب قاچماق اولورمو؟

چوخلار بو حال - خویو سنده گؤرنده
سنه ایکی تانری یونوب - یونتابیب.
هرنه ایش گؤروبسن خئیردن - شردن
اونلارین آدینا یوزوب باغلابیب.

حالبوکی هر بیر ایش یاخشیدان پیسدن
اؤزوندن باش وئریر یالنیز اؤزوندن.
اؤزونسن مئیداندا آت گزدیریرسن
بیلمیرم «تانری»سان « شئیطان»سان نه‌سن؟

تانیماق اولسادا کؤکونو یقین
ازل قوپاریوی تاپماق محالدیر.
هرکس نه سؤیله‌سه سؤیله‌سین دئسین
هله‌لیک هامیسی یانلیش خیالدیر.

کیمسه خاطیرلایا بیلمز هله ده
قالخیبان دوشوبسن یولا هارادان
واریبان گئدیرسن هانسی مقصده
آنجاق بللیدیرکی، یولدادیر «کروان»

هانسی قودرت یولو ایشیقلاندیریر
قووت وئریر قول - قیچ وئریر یولچویا؟
بو سؤنمز اوجاغی کیمدیر یاندیریر
گیرمک اولارمی بو درین قویویا؟

ایختیارسیز اولسا یارانیشیمیز
چیخمامیش اولساق دا یولا اؤزوموز
مقصد سیز اولانماز اوغرایشیمیز
دویار بئینیمیز وار گؤرر گؤزوموز.

حیاتی دادیبان تمسیننه‌تک
نه دیریلیک نه ده وارلیق آنلادیق.
بو بارلی باغچانین مئیوه‌سین یئجک
خوشلاندیق ابدی حیات آختاردیق.

بو هئچ ده تصادف دگیلدیر منجه
هئچ ده یوخ یئردن بیز تاپیلانمازدیق.
آنجاق اوشاق ایدیق بؤیومیینجه
درین دویغولارا قاپیلانمازدیق.

او دور منم - منم - دئیه بانلادیق
ماميز يارار - یاراماز خوروزا دؤندوک.
اؤزوموزو دیمدیکله‌دیک قانلادیق
قان تؤکدوک قان ایچدیک قودوزا دؤندوک.

بو قودورقانلیقدان بو آزقینلیقدان
دره بگلیک قورولوشو تاپیلدی.
توپلوم حیات اوچون یارانان اینسان
فردیته ساری دؤندو قاپیلدی.

اودورکی، اینسانلار اؤزو اؤز - اؤزون

بیرتیجی قوردلارلا دگیشیک سالیر.
یاراماز هوسلر کور ائدیر گؤزون
دومانلار ایچینده بوغولور قالیر.

دوشونمه‌سه آنلاق قازانانماسا
اولدوزو طالعی پارلایا بیلمز.
چالیشیب اؤز - اؤزون تانیيانماسا
سعادته دوغرو اوغرایا بیلمز.

گل اینسان ائولادی اؤزونو تانی
دوز یوللاری قازیب یارقان ائیله‌مه.
محبت گوزو ایله سئیر ائت دونیانی
حیات چشمه‌سینی آل قان ائیله‌مه.

سن داها دوننکی اوشاق دگیلسن
آنلاییب اؤزووی تاپا بیلرسن
عاغلیوی - هوشووو ایشلده بیلسن
اوتوروب داها گؤز گؤیه تیکمزسن.

دوشونجه‌ن حدینده ایختیارین وار
چیرمانیب فایدالان بو ایختیاردان.
مثلدیر: « دونیادا آختاران تاپار »
منلیک تاپ حؤرمت تاپ شرافت قازان.

چالیش طالعیوی اؤزون آل اله
قودوز غصبکارین جانینا سوسا
بو کور قورولوشا گؤزووی تیکمه
موشکوللری حلّ ائت هیمّتین وارسا.

سنده ایلاهی بیر قوّت وار اینان
اؤز - اؤزووی چوخدا قودرتسیز سانما.
هر بیر چتینلیگه چاره تاپارسان
چکینمه سارسیلما قورخما اوسانما.

آزغین هوسلره قاپانیب جوشوب
قورد کیمی سوسما قارداش قانینا.
تمیز دویغولارا دوغرو اوغراشیب
مرهم قوی اینسانین یارالارینا.

تاریخلرین هر بیر قانلی واراغی
اینسان اتگینه لکه‌دیر - لکه.
آغنات هر بیر طرفه چاپی - ایرماغی
لکه‌لر یویولسون سولاردا بلکه.

اینسانا یاراشیق سئوگی - ایستکدیر
یارماز خصلتدیر، کین باغلاماقلار.
اینسانا یاراشان اورک کؤورکدیر
ویجدان خسته‌سیدیر بوتون شیلتاقلار.

محبت ائویدیر اینسان اورگی
چوخ تئز کدورتدن بوشالا بیلیر.

فطرتن تمیزدیر اینسان دیلگی
کینه‌لر اولفته چئوریله بیلیر.

نییه چئوریلمه‌سین، نه‌دیر بو غوغا
بو وور - سیندیر اینسانلیغا گرکمز.
یاخشی سؤیله‌میشلر « بوتون بو دونیا
بیر اورگی بئله، یوزماغا دگمز.»

یوخ شاعیر دور - دایان یولوندان چاشما
بوش سؤزلرین آتین جیلووﻻ ساخلا.
قیزیشما چوخ دا چوخ کوکره‌ییب داشما.
هئچ نه دییشیلمز بوش دانیشماقلا.

چالیش آزغینلیغین کؤکونو آختار
یاندیر قوی اینسانین جانی قورتارسین.
حیاتی تانیییب دوز یوﻻ آپار
اینساندا قاییدیب دوز یوﻻ وارسین.

اینسانین دردینی آختاریب - آرا
آغریان یئری گؤر هارادیر هاردا.
درد تاپیلمایینجا تاپیلماز چارا
سؤزله یوخ درمانلا ساغالار یارا.

سینیب اووخارﻻنیب ازیلنلره
دوروشماق دیرشمک یولونو گؤستر
آنلات منلیگینی ایتیرنلره
دلی دلی گؤرسه چوماغین گیزلر.

قویون اولماق اولماز قورد اوﻻن یئرده
پاسیف اینسانچیلیق موطلق یانلیشدیر.
درمان اوﻻ بیلمز یالوارماق - دردە
اینسانین قورتولوش یولو ووروشدور.

دفعه‌لر بو سؤزو سؤیله‌میشم من
حاققی غصبکاردان اولماز دیلنمک.
آزاد یاشاماغی سئویب - ایسته‌ین
حاقلی ووروشلارا گیریشسین گرک.

یئرلی ضیدیتلر عئین حیاتدیر
دونیانین مداری اونسوز پوزوﻻر.
ایشیغین پارﻻیان یئری ظولماتدیر
« موجادیله‌لردن حقیقت پارﻻر ».

ﻻکین بو معنانی بو حقیقتی
دریندن دوشونوب اؤیرنمک خوشدور
« ضیدیته » یوزماق « بربریتی »
موطلق یانیلماقدیر موطلق یالنیشدیر.

اینسانین طالعی ووروشدور آنجاق
حاققی غضبکاردان سالدیرماق اوچون
خوشدور یاخاﻻشماق خوشدور دوروشماق

ظالیمی آرادان قالدیرماق اوچون.

گرک شیمشک اولماق، گرکدیر شاخماق
جیغاللارا حدّین آندیرماق - دئیه.
اوجاقلار یاندیرماق، تونقاللار یاخماق
یاراماز لیقلاری یاندیرماق - دئیه.

هله ده بو بؤیوک درین معنانی
ترسه‌سینه تحویل آلانلار چوخ وار.
بابالار دئمیشکن: هله زیرنانی
بوغون طرفیندن چالانلار چوخ وار.

کوتله‌لر میلیونلار قوربان وئره‌رک
قورتولوش یوللارین آچان زاماندا
اینسان جلاّدلاری قورخوب هورکه‌رک
سیلاحلارین آتیب قاچان زاماندا.

بعضن ایکی قارداش ایکی امکداش
دانیر دوز - چؤرگی دانیر ایلغاری
دوننکی مسلکداش دوننکی یولداش
دارتیشیر بیلینمیر هئچ نه دن ساری.

دلی شئیطانلارا قول - قاناد وئرن
زمانه‌میزده شوم تهلوکه‌لردیر
نییه باشلانییدیر، نه اوچون نه دن؟
بو یاراماز ایشلر آخ نه گرکدیر؟

مکتب بیر مسلک بیر یول بیر اینام بیر
قورخو بیر دهشت بیر قودوز دوشمن بیر
هرکس اؤز امگین چؤرگین یئییر
بو « ضیدیتلرین » بس سببی نه دیر؟

بو « ضیدیت » دگیل اؤزون اؤیمکدیر
انکه‌لرین فردی کؤنوللو گودور
اینسانلارین توپلوم آغریسی بیر دیر
امکداش اولماماق « ضیدیت »ی دیر.

بئش گونلوک باشچیلیق دالیجا قاچان
بیر پارا دار گؤزلو «یول گؤسترنلر»
نه دن ال چکمیرلر بیلمم اینساندان
نه وئریبلر آلا بیلمیرلر مگر؟

اویدورما سؤزلرله بوش شیلتاقلیقلا
قارداشی قارداشلا ووروشدورورلار
تام حیاسیزلیقلا تام آلچاقلیقلا
آرا قاتیب، آرا قاریشدیریرلار.

قارداش دوشمنلیغی دهشتدیر دهشت
امک قارداشلاری ایچره خوصوصن
بوتون امکداشلار قارداشدیر البت
بو آسیلی دگیل سویدان وطندن.

اونداکی چین خالقی چین ایگیتلری
جاندان گئچمکـلیکله چتینلیکلرله
قوودو وطنیندن پارازیتلری
آزاد حیات حاققین گئچیردی اله.

امپریالیستلرین بئلی بوکولدو
اؤلوم تیترتمه‌سی توتدو یاخاسین.
سوسیالیست دونیاسی گول آچدی گولدو
سارسیلماز بیر داغا وئردی آرخاسین.

حاق سئون اینسانلار آز سئوینمه‌دی
گووه‌ندی بو بؤیوک غالبیته
مگر دؤش وئرمه‌دی یا اؤیونمه‌دی
بویؤک بایرام اولدو بشریته.

زامانین «قورقودو» شادلیق چالاراق
عوصیانچی «کیتای»ین بویون بویلادی
بوتون اؤلکه‌لره هارای سالاراق
بویوک گله‌جگین تویون - تویلادی.

دئدیک: هامارلادیق نجات یوللارین
سؤکوب داغیداریق کؤهنه دونیانی
سعادت پریسی آچیب قوللارین
چاغیریر قوینونا محکوم اینسانی.

قارقیش شئیطانلارین وسوسه‌سینه
قارقیش آزغینلارا ائقوئیستلره
قارقیش دوشمنلارین دسیسه‌سینه
« کومونیستم » دئین شوونیستلره.

قیچیندان آسلانیر شئیطان داش تکین
اینسان دیرماشدیقجا کمالا ساری
یئنجیر یئنجیشدیریر اییپین اؤرکنین
آرتیق یوکسلمگه قویمایا باری.

گاه قادا قاوزاییر گاه دا خالقلارا
دولاماج یوللاردا تله توخویور.
گاه شوبهه تؤره‌دیر گاه قالاقلارا
ایکیجه‌لیک نیفاق ویردی اوخویور.

گؤردوک نئجه سوخدو اؤزون آرایا
قارداشی قارداشا دوشمن ائیله‌دی.
سولاری آخیتدی اوز یوخارییا
اینسانلیق اورگین آل قان ائیله‌دی.

کیمسه آنلامادی نه اولدو بیردن
قارداش دوشمن اولدو دوشمن دوست اولدو.
میلیونلار مسلکداش یولداش قانیلن
موهورله‌نن ایلقار بیردن پوزولدو.

بیر پارا کسیلمیش اللر گؤرنئجه
قودوز جلادلارین الینی سیخیر
حیاسیز جاسینا یئری گلینجه
فاشیزم اداسیلا مئیدانا چیخیر.

بیرلیک الی وئریر امپریالیزمه
سوسیالیزمه قارشی ال آتیب کینه
تهلکه تؤرەدیر خائن‌جەسینه
بین‌الملل چیلیک آبیددەسینه.

یارالی ویئتنام خالقینی حتا
قیریب تؤکمک‌لیکدن چکینمیر آخماق
دونن اود ایچیندن قورتولانلارا
یئنی اود یاندیریر، قودوزلوغا باخ؟

نەلر دوغولور بو قودورقانلیقدان
قورتولوش گونلری داها اوزانیر.
دوستلار کدرلنیر سئوینیر دوشمن
تاریخین مداری دورور - دایانیر.

منی باغیشلایین دوستلار، یارانلار
مطلبی پردەسیز سؤیلەدیم اگر
شاعیردن تعهود مسلک اومانلار
بیلسین کی تعهود صراحت ایستر.

نه ائتمک بو ایرنج آزغین گئدیشدن
اینسانلار باغریندان داش آسلانیبدی.
بو یئرسیز - یاراماز چکیش - برکیشدن
دوغرودان اورکلر پارچالانیبدی.

تاریخ بو قاخینجا قاتلاشا بیلمز
آزغینلارا قارشی دیوان توتمالی.
هئچ زامان قاییدیب گئری دونمز
یولسوزو یولونا تاپشیرمالی.

سونگویه چئویریب شعریمی من ده
قارا اورکلره تاخسام گرکدیر.
قودوز شئیطانلاری یئرلی یئرینه
شیمشک کیمی شاخیب - یاخسام گرکدیر.

بیلنلر بیلیر، بیلسین بیلمەین
عوصیانکار ائللرین شاعیرییم من.
وولقاندیر ایچیمده جوشوب پوسکورن
اود پوسکورر آلوو قالخار شعریمدن.

مندن سؤز گیزلتمک گؤزلەنیلمەسین
سؤزومه یولوما ایناميم واردیر.
آچیق دانیشماقدان هورکنلر یقین
قورخاقلار یولسوزلار ایمانسیزلاردیر.

کئچمیشدن درس آلماق عیبرت قازانماق

اولدوقجا عاغیللی ایشدیر حیاتدا .
اوزاقلاردا یانیب ایشاران چیراغ
بؤیوک بیر اورکدیر بیزه ظولماتـدا .

دیش اوغوز - ایچ اوغوز دوشمن اولاندا
ارنلر نه تاپدی ائل نه قازاندی؟
ایگیتلر بیر - بیرین تؤکوب قیراندا
آنجاق آنا وطن قانا بویاندی.

گلینلر دول قالدی آنالار آغلار
آلتونلو بان ائولر ابیه‌سیز اولدو.
آولانمامیش قالدی جئیرانلی داغلار
گول اوزلو گؤزللر سارالدی سولدو.

اورگی آلیشدی «ددم قورقودون»
- وای ائلیم وای گونوم وای جانیم - دئدی
سیزلادی بوزلادی آتدی قوپوزون
آغلادی - جان «آزار وایجانیم» - دئدی.

فیتنه‌لر قوپاریب آرا قاتانلار
کاشکی بو معنانی درین دویالار.
اوستونلوک آختاریب بویون بورانلار
شئیطان آتین بلکه جیلوولایالار.

دره‌بگلیک دؤنرگه‌سی دولانسا
گورا گؤندریلر منم دئینلر.
ظولوم سارایلاری آلیشسا یانسا
زاواللی اینسانلیق بیر نفس چکر.

غضبکار یئر اوزون بوتون یاخسادا
جلّادلارا تسلیم اولانماز اینسان.
اؤتری اولاراق دوروب باخسادا
صبر ائدر زامانی یئتیشن زامان.

آسلان کیمی چکیب زنجیرین قیرار
هر طرفدن عوصیان بوروسون چالار.
بوغولوب سیخیلان سو تک فیشقیرار
قودوز ایشغالچیدان اینتقام آلار.

زورو چاتمایاندا معریفت ایله
چاره دوشونه‌رک بو پوسقویا سینر.
دبیده کولتور تدبیر قودرتی ایله
زورلو کل اولسادا بوینونا مینر.

بیر چوخ زورا چارپان قولو زوربالار
مدنی ائللری اسیر ائدرکن
مدنی‌لشمگه اولوبان ناچار
مدنی‌لشدیکجه دوشوبلر گوجدن.

اینسان توپلانتیسی ایشینده بوتون
حاکیم طرف اگر زوردور قودرتدیر

هر قودرت بیرلیکدن قوپدوغو اوچون
اینسان بیرلیگی ده بیر ضرورتدیر.

قبیله‌چیلیکدن بربریتدن
مدنی حیاتا یوکسلن بشر
بیر گون ده ال چکیب کین - کدورتدن
بیر عایله کیمی قووشا بیلر.

چوخ ناحاق قانلارا سبب اولوبان
قارداشی قارداشین جانینا سالان
«ضیدیتلر» دئمک دؤوران سوردوکجن
بیرلشمک قووتی اولار بیر زامان.
هله ده - هله ده اینسان اوشاقدیر
هر یئرده اؤزونه یانچی آختاریر
همیشه نابالیغ قالمیاجاقدیر
باخسان یاواش - یاواش ساققال چیخاریر!

جسارت تاپارسا بالیغ اولارسا
چاخماق چاخیب یاخار کؤنول چیراغین
ظولمتلره بئله هوجوم آپارسا
قارانقولوق بودره‌دنمز آیاغین.

عاشیق، جانیم عاشیق چالدیغین سازدا
سئحرکار الینله تئللر اویناسین
چاغلاسین گور سولار، کور ده - آراز دا
دالغالار کوکره‌سین سئللر اویناسین.

سسی اوجالدیقجا بالابانلارین
سانکی «اسرافیل»ین صورو سسلنیر
دونو آچیلاراق سویوق قانلارین
قورو دامارلاردا آخیر سئل‌لنیر.

دوغرولت افسانه‌سین «حشرین - معادین»
شیرین سؤزلرینله قیامت قوپار.
قالدیر مزاریندان اینسان اؤولادین
یئنی بیر حیاتا دوغرو چک آپار.

عاشیق، جانیم عاشیق الین قوربانی
اورکلر قیسراقدیر دوستلوق یئتیرمیر
دیریلت کوراوغلونو سایات نووانی
تورپاق قوجالیبدیر ایگیت بیتیرمیر.

ایگیتلیک سیماسی چیخیب یادلاردان
اورک قوپوزونون قولا غین بور چال
نغمه‌لره مین، اوچ لاپ اوزاقلاردان
ایتگین صورتلری تاپ یادلارا سال!

عؤمرونده نامردلیک بیلمه‌ینلرله
بلکه بیر داها دا گؤروشه بیلک
اثلین آغلار گؤرسه گولمه‌ینلرله
تانیش اولا بیلسین بلکه ده اورک.

چال صدفلی سازی گؤزووه قوربان
قورقود ددەمیزدن او یادگاردیر:
سازیوا سوزووه اؤزوه قوربان
نغمەسیز دونیا بیر خرابەزاردیر.

سئحرکار سؤزووون هر پردەسینده
مین شادلیق گیزلنیب مین غم گیزلنیب
هر شیریلتیسیندا زمزمەسینده
مین بیر سؤیلنمەمیش سؤزلر تللنیب.

عاشیق بیر سازینا بیرمنه باخدی
لاکین اینلمەدی سازین تئللری.
یورغون گؤزلریندن پیر-پیر یاش آخدی.
گؤردوم باغلانیبدیر جومرد اللری.

نولایدی چاتیلان بارماقلار بیرده
دولانا بیلئیدی پردەلرینده.
قونوشا بیلمەین دوداقلاریمیز
دانیشا بیلئیدی تئللر دیلینده.

سن دئدین: - دیل - آغیز اوسانسا سؤزدن
سوروشون مطلبی تئللر سویلەسین.
یاریماسین دوشمن بونو دویارکن
سوسدوردو دیلین ده تئلین ده سسین!

قیراغا سالدیلار سازینین تئلین
هر بارماغینا بیر قیفیل ووردولار.
چالینمامیش قالدی نغمەسی ائلین
چوخ نغمەداشلارا قان قوسدوردولار!

عاشیق، جانیم عاشیق برک ساخلا سازی
گؤز بیگیمله ده اولسا دینديررم.
باغیریب جوشدورارام کورو - آرازی
گؤیدن اولدوزلاری یئره یئندیررم.

بابامیز قورقوددان هیمّت آلیبان
داریخما اؤزومو سنه یئتیررم
چئینەملی اولسام بئله دیشیملن
اللریندن زنجیرلری گؤتوررم.

دده مدد سندن، هیمّت وئرگیله
قویما یاری یولدا یورولوب قالاق.
فورصت دیله حقدن، گل کرم ائیله
ائل نغمەلرینی بلکه قورتاراق.

اوچ اوخ بوز اوخ بیغناق اولسا
سالور قازان اؤز ائوینی
یاغمالادار. یئنه بیرگون
یاغمالاتدی. لاکین دیش اوغوز اولمادان
ایچ اوغوزلار یاغمالادی.
هر واخ قازان بئله ائتسه
حلالی‌نین الین توتار
ائودن چیخار، سونرا یاغما
باشلانار‌دی.
دیش اوغوزون بگلریندن
اوروز قوجا، بوگدوز امن
آیری - آیری قالین بگلر
بونو دویوب آییتدیلار:
- بیر باخ بیر باخ ایندئیه‌تک
قازان ائوین بیز بیرلیکده
یاغمالاردیق. ایندی نولدو
آنیلمادیق سانیلمادیق؟!
بئله‌لیکله دیش اوغوزون
بوتون هامی ارنلری
کین باغلاییب عداوتله
قازان خانا گلمه‌دیلر.
قیلباش آدلی بیر کیشی وار
قازان آیدیر:
مره قیلباش! بو دیش اوغوز
ارنلری دایم بئله گلیردیلر
ایندی نولدو گلمه‌دیلر؟
قیلباش آیدیر:
- سن بیلمیرسن اونلار نئچون
گلمه‌دیلر؟ سن ائوینی
یاغمالاتدین، دیش اوغوزو
چاغیرمادین. سبب او دور گلمه‌دیلر.
- پس عداوت باغلادیلار؟
دئیه قازان یئنه سوردو.
قیلباش آیدیر:
خان ساغ اولسون من گئدرم
اونلار ایلن گؤروشورم
دوشمن یا دوست اولدوقلارین
آنلاییبان قاییدارام.
سالور قازان: - مره قیلباش
سن بیلیرسن، وار گئت - دئدی.
قیلباش نئچه آدام ایله
اوروز بگین اوباسینا چاپیب گلدی.
اوروز ایسه آلتونلوجا
گونلوگونو تیکدیره‌رک
اوغلانلاری دؤوره‌سینده

اوتورورکن قیلباش چاتدی.
اوروز بگه سلام وئردی بئله آیدیر:
- قازان دئدی من بوکولدوم
دایی‌م اوروز منه گلسین
اوزه‌ریمه یاغی گلدی
دوه‌لریم بوزلاتدیلار
قوچ آتلاریم کیشنتدیلر
قیز - گلینیم آغلاتدیلار
گؤر باشیما نه‌لر گلمیش
دایی‌م اوروز گلسین دئمیش!
اوروز آیدیر:
- اوچ اوخ، بوز اوخ ییغناق اولسا
قازان ائوین یاغمالاتسا
هامی بیردن یاغمالاردیق.
گوناهیمیز نه اولموش کی،
یاغمادابیز چاغریلمادیق؟
قوی قازانا بلا گلسین
اوروز اونا قارشی دورسون
بیز قازانین دوشمنی‌ییز
بونو داخی بللی بیلسین!

قیلباش بورادا سؤیله‌میش
ائشیده‌لیم نه سؤیله‌میش:
مره قوات! سالور قازان
قالخیبانی چیخا گلدی
آلا داغدا چادیر تیکدی اوتاق سالدی
اوچ یوز آلتمیش آلتی ارن دؤوره‌سینه
ییغناق اولدو. یئمک - ایچمک
آراسیندا سنی آندی.
اوستوموزه هئچ بیر یاغی
گلمه‌میشدی. من ده سنین
دوست یا دوشمن اولدوغون
سینایی گلدیم. خان قازانا
سنین دوشمن اولدوغونو
یاخشی بیلدیم. قالخدی قیلباش
خوش قال! - دئیه یولا دوشدو.
اوروز غایت آجیقلاندی
دیش اوغوزون بگلرینه آدام سالدی:
امن گلسین، آلپ روستم
دؤنه بیلمز، دولک اوره‌ن
قالان بگلر بوتون گلسین
دیش اوغوز بگلری گلیب ییغناق اولدو.
اوروز بارگاه تیکدیردی
آتدان آیغیر، قویوندان قوچ
دوه‌دن بوغرا قیردیردی.
دیش اوغوز بگلرین تویلادی
سونرا دئدی:
- بگلر سیزی چاغیرماقدان
مقصدیمی بیلیرسیزمی؟
سؤیله دیلر: - یوخ بیلمیریک.
اوروز آیدیر: قازان قیلباشی

گۆندرمیش و دئمیشدیر
- ائلیم - گونوم چاپیلدی
قارا باشیم بوکولدو
دایی‌م اوروز منه گلسین.
من قیلباشا بئله دئدیم:
- قازان هاچان اؤز ائوینی
یاغمالاتماق ایسته‌سئیدی
دیش اوغوز بگلرینی ده
چاغیراردی. بگلر گلیب
قازان خانی سلاملاییب قاییداردی.
امن آیدیر:
- سن داها نه جواب وئردین؟
اوروز آیدیر:
- مره قوات بیز قازانلا دوشمنیک - دئدیم.
امن آیدیر:
- لاپ اییی‌جه دئمیشسن سن.
اوروز آیدیر:
- مره بگلر سیز نه دیرسیز؟
بگلر آیدیر:
- بیز ده اونونلا دوشمنیک.
اوروز دوروب اورتالیغا
مصحف گتدی. هامی بگلر
ال باسیبان آند ایچدیلر:
بیزلر سنین دوستونلا دوست
دوشمنین ایله دوشمنیک.
اوروز جومله ارنلری
خلعتله‌دی سونرا آیدیر:
- مره بگلر بئیرک بیزدن
قیز آلمیشدیر کؤیکوموزدور
لاکین ایشده قازان خانین
ایناغیدیر. گلسین بیزی
قازان ایله باریشدیرسین
چاغیرالیم گتیره‌لیم
بیزه موطیع اولورسا خوش
اولماز ایسه من ساققالیندان
توتارام سیزلر ایسه
قیلینج چکیب پارالایین.
بئیرگی آرادان گؤتورک
اوندان سونرا قازان ایله
ایشلریمیز خئیر اولا.
بئیرگه کاغاذ یازدیلار.
بامسی بئیرک اوداسیندا
ایگیتلرله یئییب - ایچیب
اوتورارکن اوروز بگدن
آدام گلدی سلام وئردی.
بئیرک ایسه علیک آلدی
قاصد آیدیر: خان بئیرک
اوروز سیزی سلاملاییب
سؤیله‌میشدیر کرم ائدیب
واریب گلسین بلکه بیزی
قازان ایله باریشدیرسین.

بئیرک ایسه قبول ائدیب
آتلانییان قیرخ ایگتله
اوروز بگین اوباسینا
واریب گلدی. اوروز بوتون
دیش اوغوزون بگلری ایله
اوتورارکن وارید اولوب
سلام وئردی.
اوروز آیدیر:
- بیلیرسنمی سنی نییه چاغیرمیشیق؟
بئیرک آیدیر:
- سؤیله نییه چاغیردینیز؟
اوروز آیدیر:
- بو اوتوران بگلر بوتون
قازان خانا عاصی اولوب
آند ایچمیشیک ایندی مصحف
گتیرریک سن ده آند ایچ؟!
بئیرک ایسه: من هئچ زامان
خان قازانا عاصی اولمام
- دئیه مصحفه آند ایچیب
دؤنر سؤیلر:
من قازانین اتمگینی
چوخ یئمیشم ،بیلمز اولسام
گؤزلریمی توتار اولسون.
قارا قوچدا قازلیق آتین
چوخ مینمیشم، بیلمز اولسام
اونلار منه تابوت اولسون.
یاخشی - یاخشی خفتانلارین
چوخ گئیمیشم، بیلمز اولسام
اونلار منه کفن اولسون.
آلا بارگاه اوتاغینا
چوخ گیرمیشم، بیلمز اولسام.
اونلار منه زیندان اولسون
من قازاندان دؤنمرم.
اوروز قیزیب بئیرگی ساققاللادی
لاکین بگلر بئیرگه قییمادیلار.
بئیرک اوروزون قیزدیغین
بورادا دویوب بئله آیدیر:
- اوروز منه بو ایشی سن
ائده‌جگین بیلسه‌ایدیم
قارا قوچدا قازلیق آتیم
مینر ایدیم. اگنی قئییم
دمیر دونوم گئیر ایدیم.
قارا پولاد اوز قیلینجیم
باغلار ایدیم. آلین باشا
قونت ایشیغیم تاختار ایدیم
قارغی دالی آلتمیش توتام
سونگومو الیمه آلار ایدیم
آلا گؤزلو ایگیتلری
من یانیما سالار ایدیم.
مره قوات من بو ایشی
دویسا ایدیم سنه بئله گلیرمیدیم؟

آلادلیان ار توتماق
عورت ایشیدیر
عورتیندن‌می اؤگرندین
بو ایشی یوخسا قوات!
اوروز آیدیر:
- مره بئیرک هرزه - مرزه
سؤیله‌مکله اؤز قانینا
سوساماگیل، تئز اول آند ایچ!
بئیرک آیدیر:
- واللاه قازان اوغروندا من
باش قویموشام. من قازاندان
دؤننمرم. گرکسه یوز پارا ائله.
اوروز یئنه آجیقلانیب
بئیرگین ساققالین توتدو.
بگلرینه نظر سالدی
باخدی گؤردو کیمسه گلمز.
اؤزو دؤنوب قارا پولاد قیلینجینی
چیخاراراق بئیرگین ساغ اویلوغونو
چالیب سالدی. قارا قانی شورولدادی
قارا باشی بوکولدو.
بگلر هامی داغیلیشیب
هر کیشی اؤز آتین میندی
بئیرکی ده میندیردیلر
دالیسینا آدام مینیب
قوجاقلادی قاچیریبان
اوداسینا یئتیردیلر.
جبّه‌سینی اوزرینه چکدیردیلر.
بئیرک بورادا سؤیله‌میش:
- ایگیتلریم یئرینیزدن
اورو دورون. آغ - بوز آتیمین
قویروغونو آلیب کسین
آرقوبئلی آلاداغدان
گئجه آشین. آخینتیلی
گور سولاری دلیب کئچین
قازان خانین دیوانینا
چاپار گئدین. آغ چیخاریب
قارا گئیین. سن ساغ اول
بئیرک اؤلدو دئیین!
سؤیله‌یینیز:
- نامرد دایی‌ن اوباسیندان
آدام گلدی بئیرگی ایستر اولدو
او دا واردی. بوتون دیش اوغوز
بگلری بیغناق اولدوغون بیلمه‌دیک.
یئمه - ایچمه آراسیندا
اورتالیغا مصحف گلدی.
بیز قازانا عاصی اولوب
آند ایچمیشیک سن ده آند ایچ!
سؤیله‌دیلر. آند ایچمه‌دی!
من قازان خاندان دؤنمزم،
- دئییب دوردو. نامرد دایین
یئردن قالخیب، بئیرگی

قیلینجلادی. قارا قانینا
بولاشیب بوکولو اولدو.
یارینکی گون الیم قازان خانین
یاخاسیندا اولسون، اگر
ناحاق قانیم دایی‌سیندا
قویار اولسا!
بئیرک بیر داخی سؤیله‌میش،
- ایگیتلریم اوروز اوغلو
دلی باسات گلمه‌دن
ائلیم - گونوم چاپیلمادان
قیتیباندا دوه‌لریم
بوزلاتمادان، قارا قوچدا
قازلیق آتیم کیشنتمه‌دن
آغجا - آغجا قویونلاریم
منریشمه‌دن، آغجا یوزلو
قیز - گلینیم انشیشمه‌دن
آغجا آغجا یوزلو گورکلومو
باسات گلیب آلمادان
ائلیم - گونوم چاپیلمادان
قازان منه یئتسین گرک!
منیم قانیم، نامرد اوروز
دایی‌سیندان آلسین گرک!
آغجا اوزلو گورکلومو
اؤز اوغلونا آلی وئرسین
حاققین منه حلال ائتسین.
دئیین بئیرک پادشاهلار
پادشاهی، اولو حاقا
واصیل اولدو بللی بیلسین!

بئله‌دیر ایگیتلیک بئله‌دیر ایلغار
ارلر بئله گلیب بئله واردیلار.
جانیندان ال اوزوب سؤزوندن دؤنمز
ایکی اوزلولوک بیلمز، نامردلیک بیلمز.
حیاتی شرفده مردلیکده بیلین
شرفله یاشایان، شرفله اؤلن
آرابیب اگریدن دوزو سئچنلر
حق یولوندا شیرین جاندان کئچنلر
دوغرو سؤزدور حقه واصیل اولورلار
دونیالار دوردوقجان قالیب دورورلار.
تؤکولن هر داملا پاک قانلاریندان
مین ایگیت تؤره‌بیر، مین ایگیت اینان
آلقیش مرد یاشاییب مرد اؤلنلره
دوز - چؤرگی آتا بیلمه‌ینلره.

بئیرگین آتاسینا - آناسینا
خبر اولدو. آغ بان ائوی
ائشیگینده شیبون قوپدو.
قازا بنزر قیز - گلینی
آغ چیخاریب قارا گئیدی.

آغ - بوز آتینین قویوروغونو
کسدیلر. قیرخ - اللی ار
قارا گئییب، گؤی ساریندی
قازان بگه اوغراییبان
ساریقلارین یئره ووروب
بئیرک دئیه آغلاشدیلار.
خان قازانین الین اؤپوب
سن ساغ اول بگ بئیرک اؤلدو
دئدیلر. نامرد دایی‌ن
آل ائله‌میش. چاغیردیلار بیزی
واردیق. دیش اوغوزون بیزه
عاصی اولدوغونو دویانمادیق.
اورتالیغا مصحف گلدی آییتدیلار:
- بیز قازانا عاصی اولدوق
سن داخی بیزه مطیع اول.
بئیرک اتمگین باسمادی
اونلارا مطیع اولمادی.
نامرد دایی‌ن آجیقلاندی
بئیرکی دوردوغوندا قیلینجلادی.
اویلوغونو ووروب سالدی.
سن اسن قال! بئیرک حقه واصل اولدو.
«منیم قانیم اوروزدا قویماسین» - دئدی.

سالور قازان دیوانیندا
بو خبری ائشیدینجه
دستمالینی اله آلیب
هؤکور هؤکور زارلیق قیلدی.
بوتون اوردا اولان بگلر
آغلاشدیلار. قازان اوداسینا گیریب
یئددی گون اوردان چیخمادی.
هئی آغلادی هئی بؤکوردو
بگلر هامو دیوانینا
توپلاندیلار. قازان خانین
قاریندشی قاراگونه بئله آیدیر:
- قیلباش وار گئت
سؤیله آغام قازان گلسین.
بیر ایگیتدیر، اونون اوچون
ایچیمیزدن اسگیک اولدو.
هم‌ده وصیت ائیله‌میش
منیم قانیم آلسین دئمیش.
قیلباش آیدیر: قازان سنین
قارداشیندیر سن وارگیلن.
قورتولانی هر ایکیسی
بیرگه واریب قازان خانین
اوداسینا داخیل اولوب
سلام وئریب سؤیله‌دیلر:

- سن ساغ اول خان بیر مرد ایگیت
آرامیزدان اسگیک اولدو.
سنین اوچون باشین وئردی.
بیز دییریم قانین آلاق

هم ده سیزه ایسمارلامیش،
منیم قانیم آلسین دئمیش.
آغلاماقدان نه چیخاجاق
قازان آیدیر: مصلحتدیر
یوبانمادان جبّه خانا
یوکله‌دیلسین. بگلر مینسین!
بگلر میندی. قازان خانین
قونور آتین گتیردیلر
مینر اولدو. کوس وورولدو
بوروچولار بورو چالدی.
گئجه - گوندوز دئمه‌دیلر
یورتمه اولدو. دیش اوغوزون
بگلرینه خبر چاتدی،
قازان گلیر سؤیله‌دیلر.
اونلار داخی قوشون چکیب
اوچ اوخ بوز، اوخ قارشیلاشدی
اوروز آیدیر:
- ایچ اوغوزدان منه قیریم،
قازان اولسون!
امن آیدیر: منه قیریم،
ترس اوزامیش. آلپ روستم،
منه قیریم انسه قوجا اوغلو اولسون.
هر بیری بیر قیریم سئچیب
آلایلاری باغلادیلار.
ایکی قوشون قارشی دوروب
شئیپور چکدی.
داوولچولار داوول چالدی.
اوروز قوجا آتین سالیب
مئیدان آچدی قازان خانا:
- مره قوات منه قیریم
سن گرکسن وار گل! - دئدی.
قازان قالخان یاپینیبان
سونگوسونو اله آلدی،
باشی اوسته قالدیراراق
بئله دیدی: مره قوات
مخنث‌لیک نامردلیکله
ار اؤلدورمک نتیجه‌سین
ایندی سنه گؤستررم.
اوروز قازان اوزرینه
آتین سالدی. قازان خانی
قیلینجلادی، ذره قدر
کسنمه‌دی اؤته کئچدی.
آلتمیش توتام کوندرینی
قولتوغونا قیسنایاراق
اوروزا بیر کوندر ووردو
کؤکسون دلیب اؤته کئچدی
آت اوستوندن یئره سالدی.
قارداشی قارا گونه‌یه
گؤز ائله‌دی: - کس باشینی.
قارا گونه آتدان ائندی
باشین کسدی. دیش اوغوزون

ارنلری بونو گؤروب
هامیسی آتدان ائندیلر،
قازان خانین آیاغینا دؤشندیلر.
الین اؤپوب سوجلاریندان
کئچمه‌سینی دیله‌دیلر.
سالور قازان سوجلارینی
باغیشلادی. داییسیندان
بئیرگین قانینی آلدی.
ائوین چاپدی ائلین - گونون یاغمالادی
گؤی چمنه چادیر تیکدی
اوتاق قوردو. ددم قورقود
گلر اولدو. شادلیق چالدی،
غازی ارنلر باشینا
نه‌لر گلدیگین سؤیله‌دی:
- هانی ایندی او دئدیگیم
بگ ارنلر. دونیا منیمدیر دئینلر
اجل آلدی یئر گیزلتدی
فانی دونیا کیمه قالدی؟
گلیملی گئدیملی دونیا
آخیرباشی اؤلوملو دونیا
العاقبت اوزون یاشین
سونو اؤلوم - آیریلیقدیر.
یوم وئره‌ییم اولوبگیم
اؤلوم واختی گلن زامان
پاک ایماندان آییرماسین.
آغ ساققاللی بابان یئری
اوچماق اولسون. آغ بیرچکلی
آنان یئری بهیشت اولسون
قادیر سنی نامرده
مؤحتاج ائتمه‌سین.
آغ آلنیندا بئشجه کلمه
دوعا قیلدیق قبول اولسون.
آمین - آمین دئینلری
دیدار گؤرسون، ییغیشدیرسین،
دوروشدورسون، گوناهیزی
محمد مصطفایه باغیشلاسین!

قورتاریش

اینله کؤنول سازیم سن اینله‌دیکجه
داشلار دیله گلیر دوغما دیاردا.
شیرین سؤزلریوی ائل دینله‌دیکجه
تئللر نغمه اوخور کماندا تاردا.

سیلدیریم داغلارین گؤزو یاشاریر
« سئوینجدن خزرین کؤکسو قاباریر »
دان یئری سؤکولور شافاق قیزاریر
« آرازی شیرین بیر خیال آپاریر » .

قارالیر آل قانی آنا تورپاغین
قارداشی - قارداشدان آرالی گؤرجک.
جیریر کؤینگینی آچیر قورشاغین
«شاه داغی» «سهند»ی یارالی گؤرجک.

قوپوزا چئوریلیر میلیونلار اورک
سیز - سیز سیزیلداییر سن سیزلادیقجا.
بولودلار چاخناشیر باغیریر شیمشک
یئر - گؤی دیله گلیر سن آغلادیقجا.

سینیر قفسلرین دمیر میللری
بوز اسلانلار مئشه‌لره یوگورور
«کوراوغلو» توپلاییر قوچ دلیلری
«دور» آتا اوزنگی چکیر هؤوکورور:

« یئل اولوب اؤزومو یارا یئتیررم
یادلار قول بوینونا سالا قویمارام.
یا اؤلرم یا قیر آتی گتیررم
دوشمنلار الینده قالا قویمارام ».

اینله سازیم اینله یئنه ده اینله
آردی کسیلمه‌سین قوی نغمه‌میزین
آچیلماغا باهار گودور هله ده
تیکیلیب یوللارا گؤزو نرگیزین.

اینله بو داستانا قورتاریش یازاق
بلکه گله‌جگه باشلانیش اولسون.
دیلسیز قایالارا نیشانلار قازاق
دالدان یئتنلره یول تانیش اولسون.

من اورک سؤزومو آچیب آچیقدان
دانیشا بیلمه‌دیم ایندی سن سؤیله
دوشمن دیرناغیمی چکن زاماندان
اتیمله چالمیشام سنی، اتیمله.

ائی کؤنول سیرداشیم ائی درد بیله‌نیم
اینله هر اودوما تانیق ایدین سن.
یامان گونده گؤز یاشیمی سیله‌نیم
سای آغریلاریمی نغمه‌لرینلن.

مونیسیم سن ایدین، سن سؤیله باری
نئجه فرهاد اولدوم داغلاری چاپدیم.
سوردوم گئدر گلمز یوللارا ساری
اورک کروانی‌نین ایزینی تاپدیم.

«کل دؤگوشونه کل دؤزر» - دئمیشلر
«دؤیوش آسان گلیر گئندن باخانا»
«ایپین نه چکدیگین دوغاناق بیلر»
«آشدان سوروش اوجاق نئیلر قازانا» .

هر بیر چتینلیگه سینه گره‌رک
گئدر گلمز یولاجیغیر سالمیشام.
هر خطره، درده - غمه دؤزه‌رک
سئوگیلی یاریمدان سوراغ آلمیشام.

حقّه مینتدارام باختیمدن ریضـا
اون ایللیک زحمتیم گئتمه‌دی بوشا .
سسیمی قالدیردیم آیا اولدوزا
«دده‌مین کیتابین» *چاتدیردیم باشا .*

بیر سئودا ایدی بو، گلدی باشیما
قورقود بابامیزین قوپوزون چالدیم.
هر آددیمدا خئیر چیخدی قارشیما
ائلیمی اوجالتدیم اؤزوم اوجالدیم.

آدیمیز - سانیمیز ایتیب باتمیشدی
سؤزوموز دیللره تئلله دوشدو.
مجنون لیلاسی‌نین داشین آتمیشدی
یئنه آلوولاندی چؤلله دوشدو.

داشدان - داشا چالدیم اورک چاخماغین
باغریمی قوو ائدیب تونقال یاخمیشام.
آلیشدیریب ائلین سؤنن چیراغین
گئجه‌نین باغرینا مشعل تاخمیشام.

سو گتیریب هاردان داش ییغیب هاردان
بیر حاصار سالمیشام قلبی داغلاردان.
اون ایکی «بورج» تیکیب اون ایکی «بوی» دان
شعریمله قورموشام یئنی بیر دؤوران.

بیر داها طالعسیز اولماز ائلیمیز
«موشتری» اوز قویوب «قمر»ه ساری
دولانیب گئچدیکجه هر بیر ایلیمیز
دییشیر دونیانین کؤهنه مداری.

اورمانلی قالامیز بیر ده آلینماز

تملینی اورکلره تیکمیشم.
توفانلار قوپسادا گولوموز سولماز
توخومون تاریخدن آلیب سپمیشم.

اکدیگیم آغاجلار بار وئره‌جکدیر
تورپاغی پاک سویو شهید قانیدیر.
شاختالار اوستوندن واز گئچه‌جکدیر
حاق الی باغیمین باغبانیدیر.

اوستومه فیشقیریر شیرین نغمه‌لر
بو گون هر سسلردن اوجادیر سسیم.
بانلایان بایقوشلار منه نه ائیلر
«قورقود» نفسیدیر منیم نفسیم.

اینسان شاعیری‌یم عالم دایاغیم
دیلگیم حاقلی بیر اینسان قدردیر.
بیر پارچا چؤرگیم دالداناجاغیم
بیر ده آزادلیغیم منه یئتردیر.

قورتولوش ایسترم محکوم ائلیمه
بو نه شیلتاقلیقدیر نه طاماه‌کارلیق
دیلیزه دگمیرم دیلیمه دگمه
بو سؤزون هاراسی سوجدور گوناهدیر؟

یازیق دوشمن منی فیرلاتماق اوچون
مازالاخ تک دؤورەسینه فیرلانیر.
هم اؤزون هم منی آلداتماق اوچون
گاه «دده‌می» گاه دا «دده‌سین» دانیر.

لاکین حاقدان یانیر چیراغیم منیم
توفانلار سؤندوره بیلمز ایشیغین.
«غئیبدن» قورونور اویلاغیم منیم
هئچ بیر «قابان» پوزا بیلمز قوروغون.

بئله‌لیک غصبکار آنلاسین گرک
دیشیبدیر داها قدیمکی مدار.
قانسا - قانماسا دا نه ائیلیه‌جک
«بوغولانلار الین کول - کوسا آتار».

قویون چابالاسین قویون جان آتسین
بوسبوتون قاپیلار باغلیدیر اونا
بوراخین عنتر تک اؤزون اویناتسین
منیم توتاریمدیر «عروة الوثقی».

منیم «سهند» قانی وار داماریندا
بیر اوزوم قارلی قیش بیری باهاردیر.
جئیرانلار گزسه ده اوتلاقلاریندا
دوشمنا باخیشیم شاختادیر قاردیر.

اوجا زیروه‌لرین ترلانی‌یام من
یاد قوش اوولاغیما دولاشا بیلمز.

قمیش مئشه‌لرین آسلانی‌یام من
قورخومدان چاققاللار اولاشا بیلمز.

خوشلوقلا اولماسا توشلوق ائیلرم
ائل کؤکو وار منده ائل شاعیریم.
من حاق عاشیغی‌یام اؤلمک بیلمرم
دونیالار دوردوقجا موطلق دیری‌یم.

«نسیمی» بابامی دیری سویدولار
مگر سوسدو دیلی کسیلدی سسی؟
چوخ حاق گؤرنلرین گؤزون اویدولار
گؤرونمزمی اولدو حاققین جیلوه‌سی؟

هله کؤکسومده‌دیر «دده‌مین سازی»
سؤزوم دوستا مرهم دوشمنا اوخدور.
چاغیرسام دادیما گلر «ائیوازی»
کؤمگیم دایاغیم ائل - آرخام چوخدور.

بولود تک کیشنرم سئل تک آخارام
داغلاردا یولومو سد ائده‌بیلمز.
«شهاب» اوللام شئیطانلارا شاخارام
سهندین هئچ زامان باشی اگیلمز.

زمانه باشیمدا بوستان اکسه ده
ظولمه حقسیزلیگه باش اگمه‌میشم.
آیاغیم مین کره داشا دگسه ده
نه بودره‌مک نه یورولماق بیلمیشم.

بونا اینانمیشام بیلیرم چوخدان
حاقی غضبکاردان دیلنمک اولماز.
بیر نغمه‌داشیما یازدیم بیر زامان:
«گؤز یاشی تؤکمکله یارا ساغالماز».

دوزدور نه توفنگیم نه ده توپوم وار
سیلاحیم قلمدیر بیر ده دفتریم.
لاکین «بیسم‌الله»دان «راجنّه» قورخار
ویردیم وطنیمدیر ذکریم ائللریم.

قوی بیلسین بوش یئره جوشوب اسنلر
بورقان اوللام، کولک اوللام، اسرم.
یولومو کسسه‌لر گر یول کسنلر
شعیر قیلینجیملا باش دا کسرم.

حاق سؤزومله مینلر «بومبا» یاپیبان
نغمه‌لرین «راکئت»ینه تاخارام
کؤنول «رادار»یملا ایزین تاپیبان
«تپه گؤزو» بوواسیندا شاخارام.

سؤز - سؤزو گتیردی قوی دئییم باری
پرده‌ده دانیشماق هاچاناقدر؟
بئش گون آرتیق محنت چکمکدن ساری

اود توتوب آلیشماق هاچانا قدر؟

دیلیمی کؤکوندن چیخار سالاردا
یازدیم هر دردیمی هر نیسگیلیمی.
من کی لال اولموشام قویون غصبکار
هئچ اسیرگمه‌سین کسسین دیلیمی.

حاققی دانانا حاق یاتیرماز اولماق
ان گؤزل اینسانلیق سجیه سیدیر.
ظولمکارا قارشی باریشماز اولماق
ایگیتلیگین یوکسک سویّه‌سیدیر.

دانقاز اول حیاتدا اگر دیریسن
عاجیزلیک دوشمنی هاوالاندیرار.
بؤیوک سؤز اوستاسی «صائب» دئمیشکن
کاباب یاش تؤکر اود آرتیق یاندیرار.

آتالار دئدیگی سؤزلری باری
دوبوب منیمسه‌ییب بیلمک گرکدیر.
سارالا - سارالا قالماقدان ساری
قیزارا - قیزارا اؤلمک گرکدیر.

چوخ معنالی سؤزلر دئمیش آتالار
آنجاق قاناماسینا معرفت گرک.
کور قوش قارانلیغا قاچیب سیغینار
گونشه باخانماز یازیق کور میلچک.

قارتال اول، قوزغون تک موردارا قونما
کهلیک‌سینه سیندن ریزقیوی آختار.
ائششک اؤلوسوندن هئچ واخت پای اومما
حیاتدا اوجالیق هیمّتدن قوپار.

آلقیش مرد یاشاییب مرد اؤلنلره
آلقیش قوچاقلارین دلیلیگینه
آلقیش حاققی آنیب حاق بیلنلره
قارقیش قورخاقلارین دوغان ایلینه.

هله ده گنجه‌دیر هله قارانلیق
هله اوفوقلرده سؤکولمه‌ییب دان
هله چیسگین‌لیکدیر هله بورانلیق
هله گؤز آچمامیش داغلار یوخودان.

هله بوز کورکونو بورونوب کوللار
قار یامان النیر، یامان یوسگورور
هله قورخولودور تپه‌لی یوللار
آغاجلار چاخناشیر، کولک هؤوکورور.

سحر آچیلسادا قیش سحریدیر
قارا بولود چادیر چکیب گؤیلره.

يولچونون آياغين سويوق كيريدير
گونش ايشيغينى ساچانمير يئره.

بو هاوادا يولا چيخانماز كروان
چيخسا يولدان آزار كولگه‌يه دوشر.
ايستى قان داماردا دونار سويوقدان
بوتون ال - آياقلار قووروولار پيشر.

كومامدا كيچيك بير اوجاق گور يانير
بويور ايچرى گل موسافير قارداش.
يئاواوى قورود، اليوى قيزدير
آليشدير چوبوغو، دينجل راحاتلاش.

لاييقلى بير زاديم يوخدور اودامدا
بير آز قوورمالى تنديرآشيم وار.
اوتانما چؤلمگيم كيچيك اولسادا
مين قوناق گلسه ده هامى‌يا چاتار.

بو اودايا شئيطان ياخينلاشانماز
هر يانا باخيرسان «ايسم اعظم» دير.
حاصاريندان اهرمنلر آشانماز
پولاد قالالاردان داها مؤحكمدير.

باخ «قورقود» سازيدير بو اليمده‌كى
چالسام اوركلردن درد - غم قاچار
موسى پيغمبرين عصاسى تكى
درين - درين دريالاردان يول آچار.

آماندير داريخسان قلبين توتولسا
قيش قيلينجين چكيب قاپينى كسيب
صبر ائيله قارداشيم بابيرا چيخما
گئجه‌دن آيدينليق كيم اوموب - كوسوب؟

سنه شيرين - شيرين ائل نغمه‌لرى
چاليب اوخويارام غمين داغيلار.
در، يادگار ساخلا سولماز گوللرى
ايستر پاييز اولا ايسترسه باهار.

سانما بيتيرميشم «**سازيمين سؤزون**»
داها چالينمالى بير نغمه‌م يوخدور.
اينديليك ايگله بو بايرام نرگيزين
هله آچيلماميش گوللريم چوخدور.

ائله قالماميشدير بئله‌ده قالماز
هر گونون اؤزونون بير حكمتى وار.
بو سازى زور ايلن دينلمك اولماز
بير گون آشار - داشار بير گون لال اولار.

بير ده باشدان اوخو آتا كيتابين
او توكنمز حكمت خزينه‌سيدير.
دولدور هر نه قدر توتارسا قابين

اؤز باباوین حلال ارثیه‌سیدیر.

هر کلمه‌سی بیر اوفوقسوز دنیزدیر
هامی بیلمز اوندا نه‌لر وار نه‌لر.
ایندیلیک ساده بیر جیغیردیر ایزدیر
گل - گئت چوخالارسا یولا چئوریلر.

ایچینده بیر ده بیر صاندیق وار داها
« کؤنول شبچیراغی » او صاندیقدادیر.
آچارینی تاپار آختاران اولسا
چالیش تاپ او سؤنمز چیراغی یاندیر.

تاپا بیلسن هر اوفوقدن کئچرسن
یئلکنی آچارسان قارا ظولمته.
« آب حیات » چشمه‌سیندن ایچرسن
گمیوی سوررسن ابدیته.

ان یاخین منزیلین اولدوزلار اولار
کهکشانلار کئچیت وئرر کئچرسن
هر گونش یولووا بیر ایشیق سالار
قالخیب گئدیب علویته یئترسن.

آنجاق او آچاری تاپانا قدر
چالیش آزغینلاردان اؤزونو قورو
او یوکسک مقصده چاتانا قدر
یولوندا توخونوب مین «شئیطان تورو»

ایلیشسن جانیوی قورتارانمازسان
یولونو یوخلا سن آددیم آتدیقدا.
چوخدا چوخ اؤزووه گوونمه آمان
یول گئتمک چتیندیر قارانقولوقدا.

زمانه‌میز نامرد زمانه‌سیدیر
دوشمن نه دیل قانیر نه تانری تانیر.
بین‌الملل بربرلیک دؤورمسیدیر
بیز داش آتیریق، او آتوم قوللانیر.

گؤر نه رذالتله جوموبدور اینسان
اونودوب منلیگین شرفین اؤزون.
قارداش ریزق آختاریر قارداش قانیندان
قوندارما ایشیقلار کور ائدیب گؤزون.

آنجاق زمانه‌میز بئله قالانماز
اینسانین ذاتیندا معنویت وار.
هئچ بیر دؤوران همیشه‌لیک دولانماز
بولودلار داغیلسا آل گونش پارلار.

هله اینسان نابالیقدیر، اوشاقدیر
آزما - چوخ آنلاسا شیلتاقلیق ائتمز.
بو تؤکولن قانلار بوتون ناحاقدیر
دوشونسه قان تؤکمک دالینجا گئتمز.

بیلر هر بیر شئیین قدرین قیمتین
سیلاحا ال آتماز اویونجاق اوچون.
آبادلیغا وئرر گوجون قووتین
بومبالار قاییرماز ائو ییخماق اوچون.

اؤزونو تانیسا فلاکت قالماز
دونیا جنت اولار جهنم سؤنر.
باغچالار وعده‌سیز سارالیب - سولماز
دییشر بو دؤوران، دؤنرگه دؤنر.

آرتدیقجا کمالی مدنیتی
اولفته چئوریلر اسکی کینه‌لر.
آتار وحشیتی بربریتی
اوزلرده محبت گولو گولومسر.

بو گئنیش عالمده هامی‌یا یئر وار
بو نه باس ها باسدیر نه سوخ ها سوخدور
اینسانلیق اؤزونه گلسه آنلایار
بو دره بگلیگین معناسی یوخدور.

نه کشیش نه موللا نه خاخامام من
اخلاق «علمی»نه ده یوخدور ایمانیم
اؤز عئینیتیم ایله گؤرورم لاکین
اینسانام اینسانلیق قانیدیر قانیم.

یئددی یوز ایل اوّل سعدی دئمیشسه -
«بیر بدنین اعضاسیدیر اینسانلار
بیر عوضوی روزگار درده گتیرسه
اوبیری عوضولر توتانماز قرار» .

من نئجه دینجلیم تک لیکده نئجه؟
بوتون اینسانلیغی دردلی گؤررکن
نئجه گوندوزلریم اولماسین گئجه؟
نئجه آسلانماسین داغلار سینمدن؟

یوخ یاوروم من داشدان یارانمامیشام
بونا اینانسینلار داش اورکلیلر.
اگر ده سارسیلیب اوسانمامیشام
انتظار گؤزلریم قورتولوش گؤزلر.

اورک اودوم داغی - داشی یاندیریر
هله من دیری‌یم هله من ساغام
یوخ سهند یوک دیبی ایشیقلاندیریر
اینتقام گؤزله‌ییر یالنیز اینتقام!

هله ده - هله ده اینسان داردادیر
هله ده چالیشیب آج قالان چوخدور.
هله ده قیفیللار دوداقلاردادیر
حاق سؤزون جاوابی سونگودور اوخدور.

هله ده اینسانلار قول تک ساتیلیر
هله ده «حرفه‌یی» آدامجیلار وار.
ویجدانین شرفین داشی آتیلیر
آرایا گلنده بیر اووج «دولار».

یازیق محکوم اینسان هارداسان هاردا؟...
هله ده هله ده لگن شاپقالی
«آغالار» اوتوروب «آغ سارایلاردا»
خریطه‌لر اوسته جیزیق جیزالی ...

اؤلوملو یانغینلی حادیثه‌لره
تدبیرلر تؤکورلر جلاّد بئیینلر.
دهشتلی - دهشتلی فاجیعه‌لره
انتظار چکیرلر پناهسیز ائللر.

هله ده کولتورسوز ساده اینسانلار
قودوز شئیطانلارین اویونجاغیدیر.
هله ده غفلته جوموب یاتانلار
فیریلداقچیلارین فیریلداغیدیر.

گؤردون کی قهرمان ایگیت ائلیمه
بیری «باران» دئدی بیری «خر» دئدی.
یاد الی داراشدی قیزیل گولومه
بیری یول تؤک - دئدی بیری در - دئدی.

لاکین قوجا دونیا تورشادیر اوزون
مئیدانیندان آرتیق آت چاپانلارا.
تاریخین دارغاسی برلدیر گؤزون
ائللرین باشیندان بؤرک قاپانلارا.

دونیامیزی قانا چالخایانلاردان
گله‌جک آمانسیز حساب چکه‌جک.
سؤز بورج آلدیم بؤیوک او صنعتکاردان:
«سوآلی - سورغوسو اوزون گئده‌جک»

اوستادیم «وورغونون» قهرمانی تک
کاش من ده آرزیما چاتا بیلئیدیم.
هر غمه مؤحنته درده دؤزه‌رک
دوشمنا داشیمی آتا بیلئیدیم.

سؤزوموز اوزاندی قوناق قارداشیم
درد اولماسا دردلی دئیینگن اولماز.
دئمه چوخ دانیشدین آغریدی باشیم
صؤحبت قیزیشماسا گئجه قورتولماز.

سؤز سؤزو گتیردی یاخشی دانیشدیم
فورصت اولدو اورک صاندیغین آچدیم.
سؤز یوخ قالاق - قالاق دور توپلامیشدیم
سؤز آنلایان تاپدیم تؤکوبن ساچدیم.

دولدور جانیم قارداش دولدور چووالین

هامیسی اینجیدیر لعل - مرجاندیر.
قدرینی یاخشی بیل مالیندیر مالین
خیرسیز دان جاهیلدان گیزله آماندیر.

آنلاماز خور باخار اوغرولار چالار
چرچی جواهرین قدرین نه بیلیر؟
هر قوشون دونیادا بیر قیسمتی وار
قوزغون لشه قونار بولبول گول ایگلر.

آپار جانیم قارداش بو اینجیلردن
هم کورکووه آسلا هم بؤرکووه تاخ.
بوگون - صاباح بایرام یئلی اسرکن
قاراقیش چوخاسین آتیب قاچاجاق.

او گون جارچی سالیب سنی گزه‌رک
دئیه‌جگم دورگل بس هایانداسان؟
باغچانی کوورویوب بئلله‌مک گرک
قاپی‌یا گلیبدیر بنؤوشه ساتان.

یاخاق تونقاللاری «چیلله»‌نی قوواق
یئره نفس گلسین قارلار اریسین.
یاشیل‌لا بورونسون بو آنا تورپاق
اؤروشه چیخاراق قویون سوروسون.

یومورتا بویبویاق سمنی قویاق
ائولرین هیسینی آلاق، توز تؤکک
میسلری آغارداق، قوورقا قووراق
گؤی گؤیردک، بایرام پالتاری تیکک.

بولول شلاله‌لر شورهاشور آخسین
کؤوشنه دور سپسین، اینجیلر ساچسین.
چیچکلر آلماسدان تانالار تاخسین
آغاجلار اوجالسین قول - بوداق آتسین.

سئوینجدن آغلاسین سوسوز بولاقلار
تارلالار سولانسین تاخیل بیتیرسین.
یاشارسین گؤیرسین باغچالار باغلار
آلما آلچا هئیوا آرمود یئتیرسین.

آخیر چرشنبه‌ده بازارلیق ائدک
یئمیش آلاق، تازا بارداق دا آلاق.
سحر - سحر چشمه باشینا گئدک
کؤهنه بارداقلاری داشلارا چالاق:

- ائلیمیزین آغیرلیغی یورغونلوغو بوراداقالسین
آخینتیلی گور سولارین دورغونلوغو بورادا قالسین
جان آغریمیز باش آغریمیز بورادا قالسین
دیل آغریمیز دیش آغریمیز بورادا قالسین.

یامان گونون، قارا گونون مؤحنتی‌نین
کؤهنه دونیا، کؤهنه حیات ذیلتی‌نین

دردین - غمین جیراق دیدک
بیر کیرلنمیش بارداق ائدک

قارا داشا چالاق سینسین
سو سویوسون، یورد قیزینسین.

قارا قیشین - قارانلیغین
بورانلیغین - دومانلیغین
قارا اوزو گولمز اولسون.
قوواق گئدر گلمز اولسون.
کور بیکلی دار اورکلی
قلبی قارا بدنظرین
شوم ایللرین
بنیزی سولسون
باغری قارا قانلا دولسون.
باهار گلسین ائل دینجلسین
کئچن گونلر کئچیب گئدیب
گلن گونلر آیدین اولسون.

سن ده جانیم عاشیق کؤکله سازیوی
ائلی قارشیلابیر باهار بایرامی.
گرک قالدیراسان خوش آوازیوی
بیزدن یئنی نغمه اوماجاق هامی.

سؤزلن گؤروم عاشیق، گؤزون قوربانی
پرده‌لرده گزسین جومرد اللرین.
دیلین، آغزین، سازین - سؤزون قوربانی
زخمه وور تیترەسین اورک تئللرین.

گرک بیر توی توتاق دوغما دیاردا
گونش ساغدیش اولا آی سولدوش اولا .
گئجه ده، شاختادا گله زینهارا
ایستر باهار اولا ، ایستر قیش اولا .

ائله بیر سعادت گتیرک ائله
نه گونشی باتسین نه گولو سولسون.
آیدینلیغا چیخسین بو ائل بو اوبا
دونیالار دوردوقجا باختیار اولسون.

«قورقود دده» گلسین چالسین قوپوزون
سؤیله‌سین بایرامین - تویون موبارک.
گونشه چئوریلسین پارلاق اولدوزون
بویونو بویلادیم بویون موبارک!

قورتاریشا قورتاریش

ای باشی دومانلی قوجامان داغلار
سیزلرده نه معنا، نه سیّر وار مگر
گونشدن قوپان ایلک آلتین شوعالار
سحر - سحر سیزین آلنیزی اؤپر.

سیز سؤنن اودلارین مینارەسی‌سیز
سیزلره یاراشیر عظمت ووقار.
اوجالیق علویت ایشارەسی‌سیز
سیزده تؤیشون آلیر اسن روزگار.

دئییرلر باغرینیز قایادیر - داشدیر
یوخ یانلیش فیکیردیر اورک داش اولماز.
سیزین ده ایچینیز آلیشیر یانیر
اورک یانماییٔنجا گؤزده یاش اولماز.

سیزی تانیمیشام سیزی آنمیشام
بولاقلاردان آخان گؤز یاشینیزدان.
نەلر دوشونموشم نەلر قانمیشام
اگیلمک بیلمەین آغ باشینیزدان.

سیز داشغین سئللرین آخاری سینیز
اوجانی - آلچاغی گؤره بیلرسیز.
دئییرلر سیز حاققین باخاری سینیز
اولارمی من ایلن خبرلشەسیز؟

اولونو اولودان سوراغلاشارلار
اوجالاردا گزمک گرک اوجانی.
داغلار مدد سیزدن آماندی داغلار
منه گوسترینیز قورقود قوجانی.

چایلار گئچیت وئریر، یارقانلار دولور
سانکی داغلار منی بوینونا آلیر.
اولدوزلاردان یوللار چیراغبان اولور
منی زیروەلره چکیر آپاریر.

سون مقصددیر داغا قالخانا زیروه
بو مقصددن سونرا مقصد هارادیر؟
زیروەلردن اوجا زیروه وار یئنه
اینسانین مقصدی آنجاق اورادیر.

یئنه ده یورولوب دوشوب قالیرام
باشیمین اوستونو چولقاییر دومان.
قارانلیقلار یئنه باسغین ائیلەییر

گؤز سئچه بیلمه‌ییر آغی قارادان.

«دده» ـ مدد سندن یئنه بئزیکدیم
آماندیر اوغلووون هاراینا چیخ!
اوچوروم یوللاردا داها اوساندیم
هاچان قورتاراجاق بس بو آیریلیق؟

اوزاقدا دئیه‌سن بیر آت کیشنه‌ییر
گئت ـ گئده اوجالیر نالی‌نین سسی
ظولمتدن چیخیر بیر نورانی قوجا
آلنیندا پارلاییر اینام جیلوه‌سی.

قیلیلیجا پاپاغی یئنیب قاشینا
درین رؤیالاردا سانکی غرق اولور.
جیلووو گئچیردیب یهر قاشینا
غریبه نغمه‌لر چالیر اوخویور.

«غم چکمه غم چکمه دیوانه گؤنول
همیشه روزگار بئله دار اولماز.
کئچر بو قارلی قیش زواللی بولبول
قیسمتین همیشه آه ـ زار اولماز.»

باخیشی اینسانا اورک وئره‌رک
سؤزلری اورکده اومید تؤره‌دیر.
النیده‌کی سازی قوپوزو گؤرجک
گؤرورم اؤزودور «قورقود دده»دیر.

ائل ـ آرخا اینسانا بؤیوک دایاقدیر
دارلیقدا غوربتده چتینلیکلرده
دوست ـ آشنا کؤمکدیر دایاناجاقدیر.
هر ایشده هر یئرده خئیرده ـ شرده.

ـ دده خوش گلیبسن کؤکله سازیوی
سنسیز اورگیمی کدرلر آلیب
قوی بیر ده دینله‌ییم خوش آوازیوی
سنسیز باغیم ـ باغچام سولوب سارالیب.

ـ اوغول هیمّت بیزدن اومود حاقداندیر
بیز حق یولا گئتسک حق دؤنمز بیزدن.
اوزون گولورسه ده باغرین آل قاندیر
دردینی گیزله‌مز اوغول دده‌دن.

سؤیله منه نه‌دن پریشان اولدون
مگر گؤسترمه‌دیم یولونو سنه؟
نه اولدو یئنه ده بئله پوزولدون
سؤیله اوغول سؤیله دردینی منه.

سنی غملی گؤرمک سارسیدیر منی
دانیش گؤروم نه دیر دردین نیسگیلین
دانیش بیر داهادا دینله‌ییم سنی
شیریندیر سؤزلرین شیریندیر دیلین.

آتا آغریلاریم سنه عیاندیر
دونیادا گیزلین سؤز یوخسا سنه وار
اؤزون دئدین باغریم دوپ - دولو قاندیر
ایچیمده باش آچیب اسکی یارالار.

- بیر کره یولونو سنه گؤستردیم
بیلمیرم آنمادین یاداکی آندین
«زامانین قورقودون آختار تاپ» - دئدیم
نه تاپدین بو قدر گزدین دولاندین؟

انله بیل گزمیسن تاپانمامیسان
تاپسایدین بیر داها گزمزدین منی.
بلکه ده تاپیبسان تانیمامیسان
بو جور ال - آیاقسیز سانمازدیم سنی.

- هر اؤگودووو بیر مکتب سانمیشام
هئچ اولارمی دده سنی آنماماق؟
بو یولدا آز گزیب دولانمامیشام
آنجاق نه سؤیله‌ییم - نه دئییم آنجاق ...

سنی دینله‌دیگیم گوندن هؤوکوردوم
شئیدا بولبول کیمی افغان قوپاردیم.
دردلرینی نغمه‌لره چئویردیم
مین بیر شعر یازدیم صؤحبت آپاردیم.

بوتون بویلاریوی بیر ده بویلادیم
سوسان قوپوزووی بیر ده اینلتدیم.
مرد ایگیتلریوین تویون تویلادیم
آدیوی - سانیوی گؤیه یوکسلتدیم.

ازل زیروه‌لره آتیمی چاپدیم
یئر - گؤی آیاغیمین آلتیندا قالدی.
آختاردیم «سیمورق»ون یوواسین تاپدیم
منی قانادینین اوستونه آلدی.

سئیر ائتدیم گؤیلری کهکشانلاری
آیدان اولدوزلاردان اینجیلر آلدیم.
عزیزله‌دیم دوغما یوردو - دیاری
حامایل ائیله‌دیم بوینونا سالدیم.

گؤیلری دولاندیم تورپاغا یئندیم
دیار - دیار گزدیم یئر اوزون سین - سین
یوز آیغیر چرلتدیم، یوز چاریق بیرتدیم
بیر برباد گؤرمه‌دیم وطنیم کیمی.

سام یئلی اسمیشدی دوغما دیارا
باغلاریمی یئللر - سئللر آلمیشدی.
گؤزلر قان یاشلی ایدی اورکلر یارا
«لـه‌له کؤچوب یوردو وئران قالمیشدی.»

آغیزلار دوداقلار قیفیللانمیشدی
زنجیر وورولموشدو جومرد اللره.
بوتون «لاچینلاریم» قارقالانمیشدی
دوستاغا دؤنموشدو وطن بیر کره.

آنا تورپاغیمیز آل بویانمیشدی
ایگیت گنجلرین قیزیل قانیندان.
یاشیل تارلالاریم آلوولانمیشدی
اورکلر قورشوندان اولموشدو شان - شان.

بیر داها یانیخدیم ال چکدیم جاندان
سسیمی اوجالتدیم آچدیم دیلیمی.
قورخمادیم قان ایچن جان آلانلاردان
دئدیم هر دردیمی هر نیسگیلیمی.

فیرعونلار الیمدن گلدی زینهارا
سازیمین تئللرین چکیب قیردیلار.
دیلیمی کسنلر قالدی آوارا
هر بارماغیما بیر قیفیل ووردولار.

باغلی اللریمله کسیک دیلیمله
ماهنی دا اوخودوم قوپوز دا چالدیم.
«سرحد تانیمایان نغمه‌لریمله»
هر یانا ولوله زلزله سالدیم.

دینله‌دی ائل - اوبا سازیمین سؤزون
کوکره‌دی دنیز تک طوغیانا گلدی.
تانیدی گئچمیشین تانیدی اؤزون
اؤیوندو سئویندی مئیدانا گلدی.

هر یانا چوو دوشدو شهرلر کندلر
یوخودان آییلدی گؤزلرین سیلدی.
منی دینله‌ینلر منی گؤرنلر
دردین آنلادی نیسگیلین بیلدی.

حاصارلارا آتدیم نغمه کمندین
دمیر قاپیلاری دارتدیم قوپاردیم.
جؤولانا گتیردیم نغمه سمندین
چاپیب «**شهریار**»لار اوونا واردیم.

چئینه‌دیم گمیردیم دارتدیم قوپاردیم
دمیر زنجیرلری ارلر بوینوندان.
دیدرگین سالیبان قوودوم چیخاردیم
قودوز غصبکاری وطن قوینوندان.

دیشی آسلانلاریم بوغا کللریم
یوردوموزدان شاهلیق کؤکونو قازدی
منی آلقیشلادی بوتون ائللریم
سؤزون «شهریار»ی بویوموبازدی.

بوتون دئییشلرده یا دؤیوشلرده

سؤزلرین سیرغا تک قولاغیمدا ایدی.
اسیب بودره‌مه‌دیم هئچ بیر گئدیشده
دمیر چاریخلارین آیاغیمدا ایدی.

قانیب - قانماسام دا اشارتیوی
قرانیت داغلاری مگر چاپمادیم
آنجاق چوخ چکمیشم من حسرتیوی
گزدیم سندن باشقا دده تاپمادیم.

گله‌جک یوللاریم داها داشلیدیر
چوخلو ته‌لوکه‌لر چوخ اوچوروملار وار.
یارالی شئیطانلار دیشین قیجیریر
سنسیز بو دهشتدن قورتارماق اولار؟

دده گولومسه‌ییر باخیر اوزومه
آنجاق باخیشیندا محبت گولور
- قاندیم باشا دوشدوم قالانین دئمه
سیماسیندان شن بیر اینام تؤکولور.

حقیقت قاپالی اوتاقلاردان یوخ
درین گؤیلردن ده تاپیلمایاجاق.
داها بوندان آرتیق چاریق بیرتما چوخ
سندن آیری دگیل گزدیگین آنجاق.

بیر کره بو سؤزو سؤیله‌دیم سنه
«هیمّت وئره‌جکسن هیمّتین اولسا»
اوغول اوغول اولسا دیریدیر دده
آتان سن اؤزونسن غئیرتین اولسا.

سونرا آچدی الین توتدو قارشیما
- باخ گؤر بو گوزگوده کیمی گؤرورسن
باخینجا فیرلاندی دونیا باشیما
گؤردوم کی من اویام، اودا ایسه من!

سئوینجیمدن هوشوم چیخدی باشیمدان
نه‌لرسه دوشوندوم، نه‌لرسه دویدوم
مکاندان آیریلدیم چیخدیم زاماندان
شیرین رؤیالارا قاپیلدیم اویدوم.

عالم نظریمده دییشدی نئجه
نه توفان نه بوران نه دومان گؤردوم.
یئنه ده گئجه ایدی آمما نه گئجه
هر یانی مشعلدن چیراغبان گؤردوم.

گولشن بزنیبدیر سوسن - سونبوله
هر یاندا قایناییر زولال بولاقلار
شارهاشار آخیشیر زومرود گؤللره
سولار آلماس کیمی پاریلدیر پار - پار.

چیمنلیکده دوشوب آغیر بیر اوبا
چالیب - چاغیرمادیر تویدور بایرامدیر.

ارنلر اگلشیب جووقا به جووقا
هر یان صوراحیدیر بایدادیر جامدیر.

آلاجا سئیوانلار قورولوب گئچیب
لام - الف لام کیمی طنف طنفدن.
ارلر آل شرابی قانتاریب ایچیب
شنلیک سسی گلیر هر دؤرد طرفدن.

بیردن - بیره «دده» ظاهیر اولارکن
مجلیسی بورویور درین بیر سوکوت.
هامی احتراملا قالخیر یئریندن
باخیرام باخدیقجا اولورام مبهوت.

منی گؤرجک چکیر اؤپور آلنیمدان
موبارک الینی باشیما چکیر.
بوتون بورقونلوقلار چیخیر جانیمدان
اومود - اینام گولو باغریما اکیر:

بیزلرده اوغولو سینامایینجا
اونا گوونمه‌ریک، سایا سالماریق.
اوغول ایشیلداییب پارلامایینجا
هئچ واخت اونا هله آددا قویماریق.

اوغول بوگونکو توی سنین تویوندور
«آذربایجان»نین «سهند»ی سنسن
مندن سونرا بویلار سنین بویوندور
آدیوا برکت دیله‌دیم حاقدان.

داشدان - داشا چالیب اورک چاخماغین
باغریوی قوو ائدیب تونقال یاخیبسان.
آلیشدیریب ائلین سؤنن چیراغین
گئنجه‌نین باغرینا مشعل تاخیبسان.

سو گتیریب هاردان، داش بیغیب هاردان
بیر حاصار سالیبسان قلبی داغلاردان.
اون ایکی بورج تیکیب «اون ایکی بویدان»
شعرینله قورموسان یئنی بیر دؤوران.

سونرا آرخاسیندان قوپوزون آلیر
منه باغیشلاییر گولومسه‌یه‌رک.
سئودالار گؤنلومو آلیر - آپاریر
شؤوقومدان کؤکسومده دایانیر اورک.

آل چالگیلن، بو سن بودا قوپوزوم.
قدرینی یاخشی بیل حؤرمتله ساخلا.
سنه باغیشلادیم ائولادیم - اؤزوم
ساخلاماغا هیمّت بئلیوی باغلا.

قدرینی سن یاخشی بیله بیلرسن
هر تئلینده میلیون نغمه وار سؤز وار.
اونو دیللندیره بیلمز هر یئتن

یاراماز اللرده سوسار لال اولار.

چالیب دانیشدیریب دیندیره بیلسن
عالم دیله گلر سنلن دانیشار.
داغلاری اوینادار هر نغمه‌سیلن
داش اورکلر سئودالارا آلیشار.

سنه تاپشیردیم من اؤز ایرثیه‌می
آل چال قوی الینده تئللر دیل‌لنسین.
محبت جامین ایچ، قالدیر نغمه‌نی
آنا یوردون چیچکلنسین گول‌لنسین.

آبیرما اؤزوندن وئرمه هئچ کیمه
او دایانان کؤکسه شئیطان یول تاپماز.
سینه‌وه نه گلسه سؤیله چکینمه
حقیقت نغمه‌سین سوسدورماق اولماز.

آلیرام اؤپورم موقدس سازی
باسیرام باغریما تئللر دانیشیر.
نغمه‌لر جوشدورور کورو - آرازی
ائللر سئله دؤنور، سئللر دانیشیر.

گؤیدن سرخوش - سرخوش ساللانیر زؤهره
سازینین تئللرین قیریر تولّابیر.
چالدیغیم نغمه‌یه چالدیغیم بحره
گونش ساچلارینی دمت یوللابیر.

اولکر بویون باغین آچیر بوینوندان
مجلیسه آتیبان شاباش دیله‌ییر
یوزلر اولدوز کهکشانلار قوینوندان
گاه گؤز وورور منه، گاه قاش ائله‌ییر.

بوتون شهیدلریم قالخیر مزاردان
اللرینده قیزیل گول قوجاق - قوجاق
سؤیله‌ییرلر اؤلوم یالاندیر یالان
دونیالار دوردوقجا اینسان دوراجاق.

آنا یوردوم چیچک آچیر گول‌لنیر
بولاقلار سئوینجدن آغلاییر زار - زار
سگیریر کهلیکلر قومرو دیل‌لنیر
قاچیر اوتلاقلارا قوزو جئیرانلار.

بولودلار کؤوره‌ییر یاغیشا دؤنور
یاغیر آغزی قورو سوسوز دوزلره.
قارا قورولوشون اوجاغی سؤنور
محبت گولوشو قونور اوزلره.

آنام آغ گئییبیب ایلاهه تکین
آغ ساچلاریندان بیر یاسمن دریر.
دیبچک ائله‌ییبن یاقوت اورگین
باختاوار اوغلونا تؤحفه گؤندریر.

گؤروم کسیلمه‌سین سازیوین سسی
اوغول حلال سودوم حلالین اولسون.
دونیالار دوردوقجا حاققین باده‌سی
قایناسین فیشقیرسین جامووا دولسون.

مین گونش پارلاییر هر دؤرد طرفدن
ایشیقدان عالمین گؤزو قاماشیر.
ائللریم سس - سسه وئریر هر یئردن
دئییرلر بو «ساز - سؤز» سنه یاراشیر.

شؤوقدن داغیلیر باشیمدان هوشوم
گؤنلومو سئودالار رؤیالار آلیر.
اورگیم ایسته‌ییر مین نغمه قوشوم
دان یئری سؤکولور شافاق قیزاریر.

باهار سحرینین سرین نفسی
اوزومه عطیرلی شبنم چیله‌ییر.
شئیدا بولبوللرین خوش ترانه‌سی
داها گئجه کئچدی «آییل» - سؤیله‌ییر.

آچیرام گؤزومو شیرین رؤیادان
ددمنین قوپوزو قوجاغیمدادیر.
قارالمیش باغریما اومود پارلادان
سؤزلری هله ده قولاغیمدادیر:

«غم چکمه - غم چکمه دیوانه کؤنول
همیشه روزیگار بئله دار اولماز.
کئچر بو قارلی قیش زاواللی بولبول
قیسمتین همیشه آه زار اولماز».

قورخما آتا قورخما وارام یوردوندا
قویمارام قویمارام سؤنه اوجاغین.
حئییفدیر قوپوزون بییه‌سیز قالا
هله یئنی گوللر آچاجاق باغین.

گؤیرن گوللرین هر پیتاسیندا
سن دریله‌جکسن یاشایاجاقسان.
اینانیرام بونا امینم بونا
ابدیته تک وارسان کی وارسان.

حاق مرد ایگیتلری قورویار ساخلار
*«**وورغون**»سوز بو گؤزل معنا دوغرولماز:*
« البئله قوردوغون بارلی باغچالار
توفانلار قوپسادا سارالیب سولماز».